

ความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร

นายจิระศักดิ์ ศักดิ์พิณัฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสารพัดศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-564-292-4

015030

OPINIONS OF MONKS AND TEACHERS CONCERNING TEMPLES'
EDUCATIONAL SUPPORTS TO ELEMENTARY SCHOOLS IN
THEIR COMPOUNDS IN BANGKOK METROPOLIS

Mr. Jirasak Sakpisit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Foundations of Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร
โดย นายจิระศักดิ์ ศักดิ์วิเศษ
ภาควิชา สारศึกษศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์รักษา ชุงคสวัสดิ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประสิทธิ์ สุนนาค)

คณะกรรมการสอยวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์คุณทรงเดือน พิศาลบุตร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รักษา ชุงคสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉวีภา รัตนผลเมือง)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดใน เขตกรุงเทพมหานคร

ชื่อนิติกร นายจิระศักดิ์ ศักดิ์พิริยะรัฐ

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์รักษา หงษ์คสวัสดิ์

ภาควิชา สार्वคดศึกษา

ปีการศึกษา 2527

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับบทบาทของวัดและปัญหา
ตลอดจนความต้องการ ของพระสงฆ์และครู ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียน
ประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดใน เขตกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับบทบาทของวัดและ
ปัญหาตลอดจนความต้องการ ของพระสงฆ์และครู ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียน
ประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดใน เขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเรื่องการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนประถมศึกษา โดยวิธีการค้นคว้าจากเอกสาร คว้าหา บทความจากวารสารต่าง ๆ
จากหมายพิศ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอผลงานวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

2. การวิจัยแบบสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ พระสงฆ์จำนวน
150 รูป และครูจำนวน 150 คน ที่อยู่ในวัดและโรงเรียน ซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกัน หรือ
บริเวณใกล้เคียงกัน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling)
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการตอบ

แบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

1. บทบาทในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัด การวิจัยพบว่าวัดมีบทบาท ดังนี้

1.1 กำนครุภัณฑ์อาคารสถานที่ วัดได้ให้โรงเรียนใช้ที่ดินของวัดเพื่อตั้งโรงเรียน เพื่อปลูกสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม เพื่อเป็นที่พักผ่อน เป็นสนามเด็กเล่น และสนามกีฬาของชุมชน รวมทั้งการหาเงินทุนให้โรงเรียนเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์การศึกษาต่าง ๆ ในค่านี้นพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 กำนวิชาการศึกษาและวิชาชีพ วัดได้ให้พระสงฆ์ไปช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียน และช่วยเหลือหาเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์การสอนวิชาชีพให้แก่โรงเรียน ในค่านี้นพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย

1.3 กำนการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา วัดได้ให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนให้โรงเรียนยืมอุปกรณ์เครื่องใช้หรือภาชนะต่าง ๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมของโรงเรียน และช่วยเหลือค่านักเรียน โดยให้ทุนการศึกษาและทุนในการจัดบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียน นอกจากนี้พระสงฆ์ในวัดยังเป็นพี่ปรึกษาในการจัดงานต่าง ๆ ของโรงเรียน และเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการนักเรียน ในค่านี้นพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 กำนการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน วัดได้มีกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมเกี่ยวกับงานวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้วัดได้ส่งพระสงฆ์ไปช่วยอบรมจริยธรรมนักเรียนตามที่โรงเรียนต้องการ ในค่านี้นพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

1.5 กำนการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน วัดได้ช่วยประชาสัมพันธ์เพื่อหาเงินทุนให้แก่โรงเรียนเพื่อตั้งมูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลน รวมทั้งเป็นสื่อกลางให้ชุมชนช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ในค่านี้นพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัด การวิจัยพบว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สำหรับด้านครูภักซ์อาคารสถานที่ พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา สำหรับด้านอื่น ๆ ได้แก่ด้านครูภักซ์อาคารสถานที่ ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย

3. ความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัด การวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนครูมีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากในด้าน การร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สำหรับด้านอื่น ๆ ได้แก่ด้านครูภักซ์อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษานั้น ครูมีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในท่านต่าง ๆ พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน ยกเว้นด้านครูภักซ์อาคารที่ ซึ่งพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในท่านต่าง ๆ พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน ส่วนด้านอื่น ได้แก่ ด้านครูภักซ์อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

6. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในวัด ในด้านต่าง ๆ พบว่า ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา และด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

Thesis Title Opinions of Monks and Teachers Concerning Temples'
Educational Supports to Elementary Schools in
their Compounds in Bangkok Metropolis

Name Mr. Jirasak Sakpisit

Thesis Advisor Assistant Professor Ratana Tungasvadi

Department Foundations of Education

Academic Year 1984

ABSTRACT

Purposes of the Study:

1. To study the opinions of monks and teachers concerning roles, problems and needs in educational supports that the temples give to elementary schools in their compounds in Bangkok Metropolis.

2. To compare the opinions of monks and teachers concerning roles, problems and needs in educational supports that the temples give to elementary schools in their compounds in Bangkok Metropolis.

Procedure of Research:

The following procedures were employed in the research:

1. Documentary research: The temples' educational supports to elementary schools were studied using documents, textbooks, articles from various journals, archives and other related research works. The findings were presented in narrative analysis.

2. Survey research: The samples of the research consisted of 150 monks and 150 teachers from the temples and the schools located

in the same compounds or nearby. The samples were selected by multistage sampling method. The research instruments data were questionnaires constructed by the researcher. The feedback were then analyzed by means of percentage, arithmetic mean, standard deviation and t-test.

Research Findings:

1. Roles of the temples' educational supports to elementary schools in their compounds were found to be as following:

1.1 With respect to educational materials, premises and compounds: It was found that the temples granted the use of their lands as the school compounds, as sites for erecting additional school buildings, and also as the school recreational area, students' play ground and communal sport centre. The temples also helped the schools raise funds to buy various educational materials. In this respect, the monks and the teachers had opinions that the roles of the temples were moderate.

1.2 With respect to academic and vocational matters: It was found that the temples assigned monks to help instruct moral subjects in the schools and assisted the schools in raising funds for procuring of vocational aid materials. In this respect, the monks had opinions that the roles of the temples were moderate; whereas the teachers had opinions that the temples played only little role.

1.3 With respect to the matters of welfare and advice: It was found that the temples provided shelters to students, lent tools and wares to the schools for use in the school activities and

assisted the schools financially by providing scholarships and luncheon funds to students. Besides, monks acted as advisers for school activities and student committees. In this respect, the monks and the teachers had opinions that the roles of the temples were moderate.

1.4 With respect to participation in school activities and student morality instruction: It was found that the temples cooperated with the schools in the latter's activities especially in activities on Buddhist religious days. In addition, the temples assigned monks to lecture in morality to students when requested by the schools. In this respect, the monks and the teachers had opinions that the roles of the temples was moderate.

1.5 With respect to being an intermediary between the schools and the community: It was found that the temples helped publicize and raise funds for the school, or establish a foundation for poor students. Temples also acted as go between to persuade the community to assist the schools in their various activities. In this respect, the monks and the teachers had opinions that the roles of the temples was moderate.

2. Problems of the temples' educational supports to elementary schools in their compounds: It was found that the monks had opinions that the problems were moderate as concerns the following 4 respects, i.e. academic and vocational matters, welfare and advice participation in school activities and in student morality instruction and intermediary between the schools and the community. As regards materials, premises and compounds, they had opinions that the problems were little. As for the teachers, they had opinions that the problems were moderate

as regards academic and vocational matters, Welfare and advice; but in other respects, i.e. materials, premises and compounds, participation in school activities and student morality instruction and as intermediary between the school and the community, the problems were little.

3. Needs of the temples' educational supports to elementary schools in their compounds: It was found that the monks had opinions that they wanted substantial supports in all matters. The teachers expressed that they wanted substantial support in respect to participation in school activities and morality instruction to students as well as the role as intermediaries; but in other respects, i.e. materials, premises and compounds, academic and vocational matters, welfare and advice, they wanted only moderate support.

4. Comparison of opinions of the monks and of the teachers with respect to the roles of the temples' educational supports to the schools in their compounds showed differences at the 0.01 level of significance in all respects, except in respect of materials, premises and compounds which showed the differences at the 0.05 level.

5. Comparison of opinions of the monks and of the teachers with respect to the problems concerning the temples' educational supports to the elementary schools in their compounds showed differences at the 0.01 level of significance in respect to welfare and advice, participation of school activities and morality instruction to students, but showed no difference in other respects, i.e. materials, premises and compounds, academic and vocational matters, and being an intermediary between the schools and the community.

6. Comparison of opinions of the monks and of the teacher with respect to their needs concerning the temples' educational supports to the schools in their compounds showed differences at the 0.01 level of significance with respect to technical and vocational matters, welfare and advice, and participation in the school activities as well as moral instruction to students. With respect to materials, premises and compounds and being an intermediary between the schools and the community, there was no difference.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์
รักษา กุงกสวัสดี อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และตรวจแก้ไข
ข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ
โอกาสนี้

ขอกราบนมัสการและกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งรายชื่อในภาคผนวก ก.
ซึ่งได้กรุณาแนะนำและตรวจแก้ไขแบบสอบถามเพื่อความเหมาะสม ผู้วิจัยขอขอบคุณ
อาจารย์วิริยา ศิริวิทย์เจริญ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและแนวคิดต่าง ๆ ในการวิจัย
เรื่องนี้เป็นอย่างก็ตลอดมา ขอขอบคุณอาจารย์อนงค์ วุฒิกุล อาจารย์เอื้องฟ้า รอคปาน
ที่ได้กรุณาช่วยจัดหาหนังสือที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณคุณสุชาติ ธรรมมาพิทักษ์กุล
ที่ได้มีส่วนช่วยให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณธีรภาพร ปิทธิพรวิวัฒน์ และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้ความ
ช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจตลอดมา รวมทั้งขอขอบใจคุณอานนท์ คงสนั่นทน ที่ได้ช่วย
พิสูจน์อักษรมาโดยตลอด

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ที่ได้ให้ความห่วงใย สนับสนุนงานวิจัย
นี้สำเร็จสมบูรณ์

จิระศักดิ์ ศักดิ์พิชัยรัฐ

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
	กิตติกรรมประกาศ.....	ฐ
	สารบัญตาราง.....	ณ
มทที่		
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
	สมมติฐานของการวิจัย.....	5
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน.....	8
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	13
	การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	13
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	16
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	18
	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	21

บทที่	หน้า
4	การวิจัยเอกสาร..... 24
	บทบาทด้านการศึกษาเบื้องต้นของวัดในสมัยโบราณ..... 24
	บทบาทด้านการศึกษาเบื้องต้นของวัดในสมัยปฏิรูปการศึกษา..... 30
	บทบาทด้านการประถมศึกษาของวัดในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน..... 40
	การสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบัน..... 45
5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 55
6	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 174
	สรุปผลการวิจัย..... 176
	อภิปรายผล..... 181
	ข้อเสนอแนะ..... 197
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป..... 198
	บรรณานุกรม..... 199
	ภาคผนวก..... 206
	ประวัติผู้เขียน..... 237

สถาบันวิจัยประชากร

พุทธทาสภวนิมิตตวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงรายชื่อวัดและโรงเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่ไม่มี กลุ่มตัวอย่าง.....	14
2	แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและที่ได้รับคืนมา.....	19
3	แสดงสถานภาพของพระสงฆ์ตอบแบบสอบถาม.....	55
4	แสดงสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม.....	60
5	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียน ประถมศึกษาในตำบลกรุงรัตนโกสินทร์.....	62
6	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียน ประถมศึกษาในตำบลวิภาคารและวิภาชีพ.....	64
7	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียน ประถมศึกษาในตำบลการโหล่วัดศิครและโหล่วัดปรีท.....	65
8	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียน ประถมศึกษาในตำบลการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรม นักเรียน.....	67
9	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียน ประถมศึกษาในตำบลการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	69
10	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทที่วัดมีต่อโรงเรียน ประถมศึกษาในตำบลแห่ง ๆ.....	70
11	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่ วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลกรุงรัตนโกสินทร์.....	71

12	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลวิภาคารและวิชาสี่ศ.....	73
13	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา....	75
14	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน.....	76
15	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	77
16	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านต่าง ๆ.....	79
17	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการจัดหาวัสดุการศึกษา.....	80
18	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลวิภาคารและวิชาสี่ศ.....	82
19	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา.....	84
20	แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการรวมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน.....	86

ตารางที่ ๑

21 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน..... 88

22 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการท่าง ๆ..... 90

23 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถม ศึกษาในด้านการจัดอาคารสถานที่..... 91

24 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถม ศึกษาในด้านการวิชาการและวิชาชีพ..... 93

25 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถม ศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา..... 94

26 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถม ศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน... 96

27 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถม ศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน..... 98

28 แสดงความคิดเห็นของการเกี่ยวกับบทบาทที่วัดมีต่อโรงเรียนประถม ศึกษาในแต่ละด้าน..... 99

29 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการจัดอาคารสถานที่..... 100

30 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการวิชาการและวิชาชีพ..... 102

31 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา..... 104

ตารางที่

หน้า

32	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม จริยธรรมนักเรียน.....	105
33	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	106
34	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่โรงเรียนประถมศึกษาในทางต่าง ๆ.....	108
35	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านครูผู้สอนที่.....	109
36	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพ.....	111
37	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่ วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา...	113
38	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและ การอบรมจริยธรรมนักเรียน.....	115
39	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียน กับชุมชน.....	117
40	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละด้าน.....	119
41	เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่วัด โรงเรียนประถมศึกษาในด้านครูผู้สอนที่.....	120

42 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในสถานวิชาการและวิชาชีพ..... 123

43 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในสถานการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา..... 125

44 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม
จริยธรรมนักเรียน..... 128

45 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.. 130

46 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในทางต่าง ๆ..... 132

47 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในสถานครูที่อาคารสถานที่.... 134

48 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในสถานวิชาการและวิชาชีพ..... 137

49 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในสถานการให้สวัสดิการและให้
คำปรึกษา..... 140

50 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการรวมกิจกรรม
โรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน..... 142

51 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน..... 144

ตารางที่

เก้า

52. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละตำบล..... 146

53. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านครุวัดที่อาคารสถานที่..... 149

54. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่าวิชาการและวิชาชีพ..... 151

55. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา..... 154

56. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน..... 157

57. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน..... 159

58. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละตำบล..... 161

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัดได้มีมาเป็น เวลาช้านาน จากการศึกษา ประวัติความเป็นมาของการศึกษาของไทย จะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลาหลายร้อยปีก่อนที่จะมีการ เริ่มการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้น สถาบันที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่สังคมมีอยู่ 3 สถาบัน คือ วัด ครอบครัวยุ และวัด วัดมีอยู่ทั่วไปเกือบทุกหมู่บ้าน จนแทบจะกล่าวได้ว่า บ้านกับวัดเป็นของคู่กัน วัดได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอด สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น รวมทั้งเป็นสถานศึกษาของเด็กชาย ทั้งหลายด้วย วัดจึงเป็นสถาบันทางศาสนา ที่ได้ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ชนทุกชั้นในสังคมไทยได้อย่างกว้างขวางที่สุดเป็นระยะเวลาติดต่อกันมา ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้น การศึกษายังคงดำเนินไปเช่นเดียวกับสมัยกรุงศรีอยุธยา กล่าวคือมีวัดเป็นสถานที่ให้ความรู้แก่พลเมืองให้เหมาะแก่ความต้องการของประชาคม วัดและบ้านรับภาระในการอบรมสั่งสอนเด็ก ส่วนรัฐหรือราชสำนักควบคุมตลอดจนให้ความอุปถัมภ์ค้ำชูการศึกษารวมทั้งตั้งต้นแต่การ โทณจุกแล้ว เด็กผู้ชายถูกส่งไปอยู่วัด เรียน อ่าน เขียน และ คำสอนศาสนากับพระสงฆ์ สถานที่ตั้งของโรงเรียนก็คือวัด และสถานที่เรียนในวัดก็คือ หอฉัน หอสวดมนต์ ศาลาการเปรียญ ฼ฎี และวิหาร ซึ่งเป็นสถานที่เรียนหลังจากเสร็จกิจของสงฆ์แล้ว นักเรียนเป็นชายล้วน แบ่งเป็น 3 พวก คือ นักเรียนภิกษุ นักเรียนสามเณร ซึ่งอยู่ประจำในวัด และนักเรียนคิษย์วัด นักเรียนคิษย์วัดมีอายุตั้งแต่ 7-8 ขวบ ถึง 20-21 ปี แบ่งเป็น 2 พวก พวกหนึ่งคือนักเรียนอยู่ประจำ อีกพวกหนึ่งคือนักเรียนไปมา ซึ่งมักเป็นเด็กเล็ก ๆ หรือเด็กที่บ้านไกลวัด ส่วนครูใหญ่ คือสมภาร เจ้าวัด ครูรองคือ พระลูกวัดทั้งหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ 2507: 5-12)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า วัดมีบทบาทต่อโรงเรียนในด้านการจัดการศึกษาโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้สนับสนุนการศึกษาทั้งด้านอาคารสถานที่ รวมไปถึงการเป็นครูอบรมสั่งสอนมาตลอดก่อนที่จะมีโรงเรียน เกิดขึ้น ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงประเทศทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยของบ้าน เมือง และรักษาเอกราชของชาติให้ดำรงคงอยู่ และเพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญเป็นที่นับถือของชาวต่างประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าวประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งแก้ไขปรับปรุงกิจการภายในประเทศอย่างรีบด่วน (ดวงเคื่อน พิศาลบุตร มป. : 33) การยกระดับความรู้ของราษฎรส่วนใหญ่ จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งยวดในการเปลี่ยนแปลงประเทศให้เข้าสู่ความเจริญดังเช่นนานอารยประเทศ การศึกษาในโรงเรียนสำหรับราษฎรจึงเกิดขึ้น แต่การขยายโรงเรียนในระยะแรกต้องประสบปัญหาเป็นอันมาก เนื่องจากไม่มีสถานที่ตั้งโรงเรียน และขาดครูผู้สอน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นว่าในการจัดการศึกษาสำหรับราษฎรสามัญให้แพร่หลายโดยรวดเร็วนั้นควรที่จะใช้สถานที่ซึ่งคนทั่วไปใกล้ชิดกับประชาชนที่มีอยู่เป็นจักรกลในการขยายการศึกษา โดยนัยนี้โรงเรียนสำหรับราษฎรจึงเริ่มจากโรงเรียนวัด ด้วยทรงมีพระบรมราโชบายที่จะให้ "วัดกับรัฐ" ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการให้การศึกษแก่ราษฎร เพราะวัดเคยเป็นศูนย์กลางการศึกษา เป็นแหล่งปลูกฝังจริยธรรมให้บังเกิดแก่ราษฎร และยังมีคามใกล้ชิดกับบ้านมาแต่เดิม พระบรมราโชบายนี้จึงเท่ากับทรงมุ่งที่จะใช้ "วัดและบ้าน" ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งอยู่แล้วให้ประสานสนิทกับ "รัฐ" ซึ่งเริ่มมีบทบาทในการจัดโรงเรียนสมัยใหม่ และยังเป็นการใช้ประโยชน์ของสถานที่ ๆ มีอยู่แล้วอันได้แก่วัดที่มีอยู่ทั่วประเทศราชอาณาจักร ตลอดจนเป็นการจรจรโยงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงทราบเท่าที่วัดและบ้านยังมีความใกล้ชิดกันอยู่ (นงเยาว์ กาญจนจารี อ้างถึงใน กรมการฝึกหัดครู 2525: 13-14) สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสก็ได้ทรงร่วมมือด้วย โดยดำเนินการให้ใช้สถานที่ของวัดในพระพุทธศาสนาทั่วประเทศ นอกจากนั้นยังให้เจ้าอาวาสเป็นหัวหน้าแสวงหาเงินสร้างโรงเรียนขึ้นในบริเวณวัด แล้วขอรับพระสงฆ์ที่มีความรู้ในยุคนั้นทำหน้าที่เป็นครู (จมีนอมรคุณารักษ์ 2513: 13-14) การศึกษาของชาติจึงเริ่มเจริญก้าวหน้าขึ้นจนรัฐสามารถประกาศการศึกษาภาคบังคับได้ในปี พ.ศ. 2464 ในระยะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัดได้ดำเนินมาด้วยดี

ซึ่งเป็นผลให้มิมีโรงเรียนเกือบทั่วทุกวัดในประเทศ (สมภพ กาญจนกุล 2517: 58-59)

การจัดการศึกษาโดยให้โรงเรียนอยู่ในวัดซึ่งมีพระสงฆ์ทำหน้าที่รับเป็นภาระมาโดยตลอดนั้น ทำให้หลงเหลือสิ่งที่มีคุณค่าสำคัญอยู่จวบจนปัจจุบัน สิ่งเหล่านั้นคือความผูกพันของชาวไทยที่มีต่อพุทธศาสนา และคุณค่าทางจิตใจที่สั่งสมให้ความยกย่องต่อครูอาจารย์ ด้วยความรู้สึกวาทะสงฆ์เป็นครู เป็นผู้รู้ ทำให้ครูมีสถานะเป็นบุพนิยบุคคลที่พึงให้ความเคารพ และกตัญญูเป็นอย่างสูง ตลอดจนรวมถึงค่านิยมแห่งการศึกษาที่มุ่งการปลูกฝังค่านิยมจริยธรรม ซึ่งได้กลายเป็นเป้าหมายหนึ่งของแผนการศึกษาของชาติไทยตลอดมา (พาสนา กิจถาวร 2524: จ.) อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้เด็กสนใจในพระพุทธศาสนา เพราะพระสงฆ์เป็นผู้สั่งสอนศีลธรรมแก่เด็ก เป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาได้เผยแพร่ออกไป และทำให้คนใกล้ชิดกับวัดหรือศาสนามากยิ่งขึ้น จากคุณค่าของการจัดการศึกษาในวัดนี้เอง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ร.ศ. 119 จึงได้กำหนดหน้าที่ของพระสงฆ์ตั้งแต่ชั้น เจ้าอาวาสขึ้นไป มาจนถึงระดับสูงสุดไว้ประการหนึ่งว่าต้องมีหน้าที่บำรุงการศึกษาคือ (วุฒิชัย มูลศิลป์ 2516: 94-95)

ในปัจจุบันถึงแม้ว่ารัฐจะเป็นฝ่ายวางนโยบาย และดำเนินการด้านการศึกษาโดยไม่ระบุดึงหน้าที่ของวัดหรือคณะสงฆ์ในด้านการศึกษาดังแต่ก่อน ก็ยังปรากฏว่ามีวัดและคณะสงฆ์บางส่วนให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาแก่เยาวชนของชาติอยู่ เช่น การให้สถานที่ตั้งโรงเรียน ช่วยจัดหาครุภัณฑ์ จัดหาอุปกรณ์การสอนทำหน้าที่ให้บริการสวัสดิการต่าง ๆ และช่วยอบรมสั่งสอนศีลธรรมจรยาแก่นักเรียน (วิริยา ศิริวิทย์เจริญ 2527: 31-32) นอกจากนี้วัดยังมีบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาค้นต่าง ๆ อีกคือให้ที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจน หรืออยู่ในที่ห่างไกล ช่วยหาเงินสร้างอาคารเรียนหรือโรงเรียนโดยการชักชวนประชาชนให้ร่วมกันบริจาค (กรมการศาสนา 2523: 232-245) นับได้ว่าวัดยังคงให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียน แม้ว่าบทบาททางด้านการศึกษาของวัดจะถูกแทนที่โดยสถาบันโรงเรียน วัดก็ได้ปรับปรุงบทบาทให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การที่พระสงฆ์กลับเข้ามามีส่วนสนับสนุนการศึกษานั้น ก็ย่อมจะเป็นผลดีทั้งฝ่ายรัฐ และฝ่ายสงฆ์เองทั้งนี้ เพราะรัฐสามารถจะดำเนินงานทางการศึกษาได้อย่างประหยัด เช่นในเรื่องของสถานที่ไม่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ทั่วครูอาจารย์ที่เป็นพระสงฆ์ไม่ต้องมี

เงิน เคื่อน ความศรัทธาของราษฎรที่จะช่วยบริจาคเงิน เรี่ยไรบำรุงการศึกษาและ
กิจกรรมของวัด หรือช่วยเหลือในรูปของสิ่งก่อสร้าง อุปกรณ์การเล่าเรียน ฯลฯ จึง
สามารถประหยัดงบประมาณแผ่นดินได้เป็นอย่างมาก (พาสณา กิจการ 2524: 84)
สำหรับพระองค์เองก็จะมีความรู้สึกว่ามีประโยชน์ต่อสังคม การสนับสนุนการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนถึงแม้จะไม่มากเท่าในอดีตก็ตาม โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัดก็ยังคงได้รับ
ความช่วยเหลือจากวัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษา ภัยเหตุที่
โดยมากโรงเรียนวัดมักเป็นโรงเรียนในระดับนี้มากกว่าระดับอื่น ๆ บทบาทของพระองค์
ในการสนับสนุนการศึกษาจึงมีมากในโรงเรียนประถมศึกษานี้เอง (บรรพต วีระสัย
2523: 46) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาท ความต้องการ และปัญหาในการ
สนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบัน เพราะการจัดการศึกษา
โดยอาศัยแต่โรงเรียนดำเนินการฝ่ายเดียวนั้น เนื่องจากโรงเรียนมีงบประมาณจำกัด
จึงอาจจะต้องอาศัยวัดเป็นสื่อกลางในการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากประชาชนใน
ลักษณะต่าง ๆ เช่น บางที่วัดก็ชักชวนประชาชนร่วมบริจาคและจัดซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้
แก่โรงเรียน การสนับสนุนการศึกษาดังกล่าวนี้ย่อมทำให้วัดได้มีหน้าที่สำคัญในการพัฒนา
สังคมทางหนึ่ง เพราะเป็นการร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาสังคมให้มีคุณภาพดี
ยิ่งขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
ประถมศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร โดยจะแบ่งศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะการ
สถานที่ ด้านวิชาการ และวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา ด้านการร่วม
กิจกรรมโรงเรียน และการอบรมจริยธรรมนักเรียน และด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน และการที่ผู้วิจัยศึกษาการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
ประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดใน เขตกรุงเทพมหานคร ก็คือ ภัยเหตุที่ กรุงเทพมหานคร เป็น
เมืองที่มีสภาพแวดล้อมที่มีการ เปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยี มีความเจริญทางด้านวัตถุ
และมีความทันสมัยในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นบริเวณที่มีพบเห็นปัญหาใน
เรื่องความบกพร่องทางคุณธรรม จริยธรรมของคน (กาญจนา เวชยนต์ 2526: 7)
อันส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของวัดและโรงเรียน นอกจากนี้ในปัจจุบัน โรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานครที่เป็นโรงเรียนวัดนั้นมีอยู่ถึง 245 โรงเรียน จากโรงเรียนสังกัด

กรุงเทพมหานครทั้งหมด 423 โรง (สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร, กองโรงเรียน 2526 กะ 1-51) นับว่ามีจำนวนมาก ข้อมูลจากการวิจัยเรื่องนี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับวัด และเป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัดในด้านการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้วัดและโรงเรียนทำงานได้สอดคล้องกันยิ่งขึ้น เป็นการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดและปัญหา ตลอดจนความต้องการของพระสงฆ์และครูในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดใน เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดและปัญหา ตลอดจนความต้องการของพระสงฆ์และครูในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดใน เขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดและปัญหา ตลอดจนความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดและปัญหา ตลอดจนความต้องการของพระสงฆ์และครูในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดใน เขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น โดยที่แบ่งการสนับสนุนการศึกษาเป็น 5 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอนที่อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัย เป็นพระสงฆ์ จำนวน 150 รูป และครู จำนวน 150 คนจากวัดและโรงเรียนที่อยู่ในบริเวณเดียวกันหรือบริเวณใกล้เคียงกัน ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างละ 25 แห่ง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่าคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามของพระสงฆ์และครู เป็นคำตอบที่เชื่อถือได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่วัดยกให้ หรือให้เช่า หรืออนุญาตให้ตั้งโรงเรียนได้ และเป็นโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร

2. พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่จำวัดอยู่ในวัดที่มีโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่วัดยกให้ หรือให้เช่า หรืออนุญาตให้ตั้งโรงเรียนได้ เฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

2.1. เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่บริหารภายในวัด

2.2. พระสงฆ์ ซึ่งเป็น คณะสงฆ์ภายในแต่ละวัดมีระบับต่ำกว่าตำแหน่งเจ้าอาวาสลงมา

3. ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร และมีที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่วัดยกให้ หรือให้เช่า หรืออนุญาตให้ตั้งโรงเรียนได้ ประกอบด้วย

3.1. ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ

3.2. ครู ได้แก่ คณะครูซึ่งเป็นข้าราชการครูผู้ทำงานภายในโรงเรียนที่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็น ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ

4. บทบาทเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง การที่วัดและพระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการ หรือช่วยเหลือให้ประโยชน์ในการสนับสนุนการศึกษาด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ

- 4.1 ด้านครูทันพออาคารสถานที่
- 4.2 ด้านวิชาการและวิชาชีพ
- 4.3 ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา
- 4.4 ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน
- 4.5 ด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

5. ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการสนับสนุนการศึกษาด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ดังในข้อ 4

6. ความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ความต้องการที่จะให้มีการสนับสนุนการศึกษาด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ดังในข้อ 4

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูล เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู อันจะเป็นแนวทางให้วัดและโรงเรียนทำงานได้ สอดคล้องกัน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ทำให้ทราบถึงปัญหา และความต้องการ เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา

3. เป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดใน เขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน

สมภพ กาญจนกุล (2517: 64-67) ได้กล่าวถึงประโยชน์ซึ่งโรงเรียนจะได้รับจากความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ก. ด้านอุปกรณ์การสอนและครุภัณฑ์ ประกอบไปด้วยหนังสือที่เด็กสนใจ และคึกใจ รวมทั้งหนังสือคำวราสำหรับคนคว่า หนังสือห้องสมุด ตลอดจนแบบเรียนสำหรับเด็ก อุปกรณ์การเรียน เครื่องใช้สำหรับศิลปศึกษา เครื่องพิมพ์และเครื่องอัดสำเนา ป้ายประกาศและกระดานดำ

ข. ด้านอาคารเรียนและห้องส้วมห้องน้ำ บริเวณโรงเรียน

ค. ด้านแนวการสอนและการอบรมเด็ก ทำให้รู้จักคุณค่าของศีลธรรม ศาสนา

และประเพณีอันดีงาม

ง. ด้านอื่น ๆ เช่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับวัดทำให้โรงเรียนและชุมชน เข้าใจกันยิ่งขึ้น ฯลฯ

จำนงค์ อภิวัจนสิทธิ (2525: 149-150) ได้กล่าวสรุปบทบาทของพระสงฆ์และวัดโดยทั่วไป มีดังนี้คือ

1. พระสงฆ์เป็นผู้นำประชาชน เป็นที่พึ่งทางจิตใจและช่วยแก้ปัญหาส่วนตัว และปัญหาสังคมอันเกิดจากการทะเลาะวิวาทระหว่างสมาชิกในสังคมด้วยกัน

2. สถาบันวัดเป็นสถานที่ศึกษาแก่ประชาชน โรงเรียนประชาบาลหลายแห่งตั้งอยู่ในบริเวณวัด สมภารเป็นผู้ให้การอุปถัมภ์ และแม้กระทั่งศาลาวัดก็เป็นที่ยี่เรียนหนังสือ

นอกจากนี้วัดเองยังเป็นที่อยู่อาศัยศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณรและเด็กโดยทั่วไป

3. วัดเป็นประจักษ์โรงพยาบาลให้การรักษายามบาลแก่คนเจ็บไข้ได้ป่วยทั้งที่เป็นโรคทางจิต และโรคทางกาย

4. วัดเป็นประจักษ์พิพิธภัณฑสถานคือ เป็นที่เก็บและรวบรวมสมบัติโบราณอันล้ำค่า และมีประโยชน์ต่อการศึกษาวินัยธรรมต่าง ๆ ของชาติ

5. ศาลาวัดหรืออุโบสถ บางครั้งก็ถูกใช้เป็นที่ประชุมราษฎร เพื่อจะไต่รับข่าวสารต่าง ๆ

6. วัดเป็นสถานที่แสดงความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชน เพราะถือว่าเป็นสมบัติส่วนรวมของประชาชน เป็นที่ประชาชนพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

7. วัดเป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน และคนไร้ที่พำนักพักพิงอีกทั้งยังเป็นหอพักให้แก่เด็กเรียนนักศึกษาทั่วไป

นอกจากนี้ว่าทรัพย์ จันทน์หอม (อ้างถึงใน กองแผนงาน, กรมการศาสนา 2526 ก: 103-105) ก็กล่าวถึงกิจกรรมของวัดที่เป็นผู้ให้บริการว่า การให้บริการของพระคุณเจ้าคือ การให้สถานที่จัดกิจกรรม การให้บริการ ขอยืมเครื่องใช้สอยต่าง ๆ การให้ค่าปรึกษาหารือ เช่น โครงการจัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาในที่ดินของวัด โครงการอาราธนาพระสงฆ์เป็นผู้อบรมนักเรียน จัดส่งพระสงฆ์ไปอบรมนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ

จากเรื่องความสัมพันธ์ของวัดกับโรงเรียน บทบาทโดยทั่วไปของวัดและกิจกรรมการให้บริการของวัดที่เสนอมานี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องของ การสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน ซึ่งอาจสรุปออกเป็นการสนับสนุนการศึกษาในค่านต่าง ๆ 5 ค่านคือ ค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ค่านวิชาการและวิชาชีพ ค่านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ค่านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน และค่านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 5 ค่านนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งเท่าที่ผ่านมายังไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยใด

ที่ศึกษาโดยตรงเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัด
อย่างไรก็ตามพบว่า พอจะมีงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้าง กังจะเสนอต่อไปนี้

อารโยภิกขุ (2516: 25,26,27) ได้ศึกษาวิจัยผลกระทบของพระพุท
ศาสนากับสังคมไทยบางบ้านในปัจจุบัน พบว่าวัดพระพุทโธธรที่จังหวัดฉะเชิงเทราได้ใช้
เงินที่ได้จากการทำบุญซื้อที่ดินและปรับปรุงพื้นที่เพื่อก่อสร้างโรงเรียนประถมปลายเมื่อ
พ.ศ.2508 ถึง 30 ไร่เศษ และยังได้ใช้เงินที่ได้รับจากการบริจาคของประชาชนเพื่อ
จัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น รั้วพร้อมด้วยขุมไฟของโรงเรียน เสาธงของโรงเรียน
บ้านพักครู ตลอดจนได้แจกทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ขัดสนในระดับประถมศึกษา
ทั่วทั้งจังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งยังให้ความอุปถัมภ์ทางการศึกษาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา
ภายในวัดอีกด้วย

บรรพต วีระลัย และคณะ (2523: 38,39,41,46) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง
พระสงฆ์กับสังคมไทยในมิติต่าง ๆ โดยพิจารณาในเชิงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และ
การปกครอง ศึกษากรณีวัดในกรุงเทพฯ และฉะเชิงเทรา ได้กล่าวถึงบทบาทของวัดที่มีต่อ
สังคมว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการสงเคราะห์ผู้มีปัญหาทางใจ และมีบทบาทในการช่วย
กิจกรรมของประชาชน ทั้งยังอนุเคราะห์ในการให้ยืมเครื่องใช้จากวัด นอกจากนี้ยังได้
กล่าวถึงบทบาทในด้านการศึกษาของวัดเกี่ยวกับการสร้างโรงเรียนในวัดว่า พระภิกษุ
หลายรูปมีเจตนาแรงกล้าที่จะสร้างโรงเรียนภายในวัดโดยริเริ่มขึ้นก่อน แล้วขออนุญาต
ในภายหลัง รวมทั้งถ้าจำเป็นก็ขอเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ เช่นที่วัดแห่งหนึ่ง
ในอำเภอพระพุทบาท จังหวัดสระบุรี บางแห่งพระสงฆ์ส่งทุนลงแรงทั้งหมด เช่นที่วัดหนึ่ง
ในอำเภอบางคลานจังหวัดฉะเชิงเทรา บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการศึกษาโดยมากมัก
เป็นบทบาทในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

เนตรนภิศ นาควัชร และคณะ (2525: 295,309,318) ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่องวัดในกรุงเทพฯ จากการวิจัยพบว่าศิษย์วัดจะมีจำนวนสูงเป็นพิเศษในเขตชั้นใน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตปทุมวัน พระนคร และบางกอกน้อยโดยคิดเป็นร้อยละ 42.4,
38.4, 35.0, และ 33.5 ของประชากรในพรรษา ศิษย์วัดเหล่านี้ส่วนหนึ่งนอกจาก
ทำหน้าที่ช่วยปฏิบัติกิจธุระของสงฆ์แล้ว ยังมีจำนวนไม่น้อยที่เป็นบุตรหลานชาวบ้านที่ยากจน
ทั้งที่อาศัยในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ได้เข้ามาอาศัยเลี้ยงชีพอยู่และใช้เป็นที่พักอาศัย

สำหรับการเข้าศึกษาเล่าเรียนในกรุงเทพฯ ทั้งที่เรียนในระดับมหาวิทยาลัยจนถึงชั้น
ประถมศึกษา เฉพาะโรงเรียนวัดในกรุงเทพฯที่เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัด
ของกรุงเทพมหานครนั้นใช้ที่ดินของวัดอยู่ถึงร้อยละ 61 ของโรงเรียนวัดในกรุงเทพฯทั้งหมด
และพบว่าร้อยละ 27 ของวัดที่สำรวจมีสนามเด็กเล่น ร้อยละ 14 มีสนามกีฬา และร้อยละ
6 มีสวนพักผ่อน

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ (2526: 138,139,141) ได้ทำการศึกษาวิจัยส่วนบุคคล
ในลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา เรื่องการพัฒนากิจการ คณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ ได้กล่าว
ว่า พระสงฆ์เจ้าอาวาสวัดบางแห่งได้จัดหาทุนรอนให้โรงเรียนซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ยังขาดอยู่
เช่น โต๊ะเรียน ม้านั่ง กระจกานดำ รวมทั้งยังประสงค์ให้โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด เมื่อ
ทางโรงเรียนหรือทางราชการต้องการอะไรก็จัดให้ เช่นที่ดินที่จะปลูกสร้างอาคารเรียนเพิ่ม
ท่านก็ขยายที่ให้ ต้องการสร้างอาคารเรียนเพิ่มของงบประมาณแผ่นดินไม่ได้บางวัดก็จัดการ
หาเงินมาสร้างอาคารเรียนและดำเนินการสร้างอาคารเรียนให้ นอกจากนี้ยังพบว่าในรอบปี
พ.ศ.2523 พระสงฆ์และวัดใน 49 จังหวัดได้ช่วยหาทุนสร้างอาคารเรียนและโรงเรียน
จำนวน 414 หลัง คิดเป็นเงินรวม 229,309,561 บาท ในปัจจุบันพระสงฆ์จำนวนมาก
และวัดหลายแห่งยังได้จัดตั้งทุนสำหรับช่วยเหลือนักเรียนยากจน โดยทางวัดจัดการเองบ้าง
มอบให้สถานศึกษาในวัดจัดการบ้าง และมอบให้ส่วนราชการจัดการบ้าง

ปรัชญา เวสารัชช์ (2527: 225-226) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง
การประถมศึกษาในชนบทไทย เกี่ยวกับวัดและโรงเรียนว่าวัดอาจมีส่วนสนับสนุนโรงเรียน
ได้หลายทางพระสงฆ์โดยเฉพาะเจ้าอาวาสเป็นบุคคลที่ยังมีบทบาทสำคัญในชุมชนและมีส่วน
เกื้อหนุนโรงเรียนในค่านต่าง ๆ คือให้ยืมสถานที่และอุปกรณ์ เนื่องจากวัดมีอุปกรณ์ต่าง ๆ
ที่จำเป็นในการจัดการ โรงเรียนจึงได้ประโยชน์จากเครื่องวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้ง
สถานที่ เช่น ถังน้ำ เครื่องปั่นไฟ พัดลม เครื่องขยายเสียง บางกรณีวัดก็ให้อิสระ ปูน หิน
ปลากก สมุด ดินสอ ซึ่งวัดได้รับบริจาคมา ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์แกกิจการโรงเรียน
บางวัดยังให้สถานที่ปลูกสร้างอาคารเรียน ใช้ศาลาวัดเป็นที่สอนนักเรียน หรือใช้ฝึกซ้อม
ฟ้อนรำ รวมทั้งใช้บริเวณวัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักเรียนด้วย การสนับสนุนค่านอื่น ๆ
โรงเรียนอาจได้รับจากวัดอีกเป็นบางกรณี ทั้งนี้สังเกตจากความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัด
และขึ้นกับบทบาทของเจ้าอาวาสด้วย เช่นมีบางโรงเรียนที่ได้รับเงินสนับสนุนจากการ
ทอดผ้าป่าที่วัดบางวัดช่วยโดยนำมาจัดหาอาหารให้เด็กนักเรียน จัดทุนให้นักเรียนยากจน

และช่วยระดมการสนับสนุนจากประชาชนให้โรงเรียน บางแห่งพระก็ร่วมเป็นกรรมการศึกษาเป็นต้น

วิริยา ศิริวิทย์เจริญ (2527: 156) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาจากทัศนะ พระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียนในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ พระสงฆ์จำนวน 197 รูป ข้าราชการครู 331 คน และนักเรียน 347 คน ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครูกับนักเรียนมีความต้องการให้วัดสนับสนุน การศึกษาแก่โรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกัน โดยพระสงฆ์มีความต้องการมากที่สุด ข้าราชการครูรองลงมา และนักเรียนน้อยที่สุด พระสงฆ์ ข้าราชการครูกับนักเรียนมีความ คิดเห็นเรื่องประโยชน์ของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกัน โดยที่พระสงฆ์มองเห็นประโยชน์มากที่สุด ข้าราชการครูรองลงมา และนักเรียนน้อยที่สุด และยังพบว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครูกับนักเรียน มีความคิดเห็นเรื่องปัญหาการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกัน โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหา มากที่สุด ข้าราชการครูรองลงมา และพระสงฆ์น้อยที่สุด

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาท ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดยังไม่มีผู้ศึกษาโดยตรง งานวิจัยที่พบมักจะเป็นการวิจัยเอกสารและการสำรวจแบบกว้าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทของวัด ในเชิงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการ สนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาอยู่บ้างในคำนำต่าง ๆ อันได้แก่คำนำ ครุภัณฑ์อาคารสถานที่ คำนำการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา คำนำการร่วมกิจกรรมโรงเรียน และการอบรมจริยธรรมนักเรียน และคำนำการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อย่างไรก็ตามการวิจัยดังกล่าวมิได้ศึกษาอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะเกี่ยวกับการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยใน เรื่องความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน ประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร ให้กว้างขวางและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์โดยใช้การวิจัยเอกสารและการสำรวจทาบ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า เรื่องการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาโดยวิธีค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความจากวารสารทางจิตวิทยาเหตุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์

2. การสำรวจ

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอน และวิธีดำเนินการดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดใน เขตกรุงเทพมหานครนั้น ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ พระสงฆ์และครูที่อยู่ในวัดและโรงเรียนซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือบริเวณใกล้เคียงกัน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ดังนี้

1. สุ่มวัดและโรงเรียนที่อยู่ในบริเวณเดียวกันหรือบริเวณใกล้เคียง ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 25 แห่ง จากทั้งหมด 245 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10.20 ของประชากร ปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อวัดและโรงเรียนประถมศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร
มหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
1. วัดแก้วแจ่มฟ้า	1. โรงเรียนวัดแก้วแจ่มฟ้า
2. วัดขุนจันทร์	2. โรงเรียนวัดขุนจันทร์
3. วัดคลองใหม่	3. โรงเรียนวัดคลองใหม่
4. วัดจันทร์ประดิษฐาราม	4. โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม
5. วัดจันทร์สโมสร	5. โรงเรียนวัดจันทร์สโมสร
6. วัดคลังชั้น	6. โรงเรียนวัดคลังชั้น
7. วัดใต้	7. โรงเรียนวัดใต้
8. วัดทองแดง	8. โรงเรียนวัดทองแดง
9. วัดเทวราชกุญชร	9. โรงเรียนวัดเทวราชกุญชร
10. วัดนาคนิมิตร	10. โรงเรียนวัดนาคนิมิตร
11. วัดนิมมานรดี	11. โรงเรียนวัดนิมมานรดี
12. วัดมฤคยประดิษฐ์	12. โรงเรียนวัดมฤคยประดิษฐ์
13. วัดประคูลุทธิธรรมาราม	13. โรงเรียนวัดประคูลุทธิธรรมาราม
14. วัดประคูล่างจาก	14. โรงเรียนวัดประคูล่างจาก
15. วัดประยูรวงศ์	15. โรงเรียนวัดประยูรวงศ์
16. วัดพรหมสุวรรณ์สามัคคี	16. โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณ์สามัคคี
17. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม	17. โรงเรียนวัดพระเชตุพน
18. วัดโพธิ์แก้ว	18. โรงเรียนวัดโพธิ์แก้ว
19. วัดมณฑลวราราม	19. โรงเรียนวัดมณฑลวราราม
20. วัดราชนครินทร์	20. โรงเรียนวัดราชนครินทร์
21. วัดสร้อยทอง	21. โรงเรียนวัดสร้อยทอง

ตาราง 1 แสดงรายชื่อวัดและโรงเรียนประถมศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายชื่อวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
22. วัดสี่สุม	22. โรงเรียนวัดสี่สุม
23. วัดหนองแขม	23. โรงเรียนวัดหนองแขม
24. วัดหัวลำโพง	24. โรงเรียนวัดหัวลำโพง
25. วัดอัมพวา	25. โรงเรียนวัดอัมพวา

2. สุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครู โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของทาโร ยามาเน่ (Yamane, Taro 1970: 887) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อน (ของข้อมูลที่เก็บได้จากตัวอย่างประชากร) เท่าที่จะยอมรับได้

เมื่อกำหนดให้มีความมีนัยสำคัญเป็น 0.08 จะคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

ประชากร 1048 คน (ผู้อำนวยการศึกษารุงเทพมหานคร
2526 ก: 1-38)

กลุ่มตัวอย่าง 136 คน

เนื่องจากแบบสอบถามที่ส่งไปอาจจะได้ไม่ครบตามจำนวนข้อมูลที่ต้องการจึงสุ่มเผื่อเกินไว้ 14 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 150 คน เนื่องจากโรงเรียน

ที่ใช้ศึกษาครั้งนี้มี 25 แห่ง จึงสุ่มตัวอย่างครูแห่งละ 6 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างครูทั้งสิ้น 150 คน

3. เนื่องจากวัดที่สุ่มได้ในตารางที่ 1 ไม่สามารถหาจำนวนประชากร พระสงฆ์ได้แน่นอน จึงสุ่มตัวอย่างพระสงฆ์เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่างครูในข้อ 2 โดยสุ่มพระสงฆ์แห่งละ 6 รูป จากวัด 25 แห่ง ในตารางที่ 1 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ทั้งสิ้น 150 รูป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความถี่เห็นประเภท มาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง คำถามในแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 คำถาม เรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
- ตอนที่ 3 คำถาม เรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา
- ตอนที่ 4 คำถาม เรื่องความต้องการ เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา
- ตอนที่ 5 คำถามปลายเปิดสำหรับให้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ประกอบการอภิปรายผล

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน จากประสบการณ์ของผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาลักษณะการสร้างแบบสอบถามจากตำราการสร้างเครื่องมือในการวิจัยต่าง ๆ

2. สร้างแบบสอบถามโดยสร้างข้อคำถามจากข้อมูลที่ได้ศึกษาแยกเป็น 3 ชุด คือ บทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาชุดหนึ่ง ปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาชุดหนึ่ง และความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาอีกชุดหนึ่ง

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ช่วยตรวจสอบข้อผิดพลาด และพิจารณาปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งให้ข้อกีดเห็น และข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ใ้แบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหา และมีความตรง (Validity) ตามที่ต้องการตาม สำหรับข้อกระทงที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยได้พิจารณาและสรุปข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อกระทงนั้นใหม่ (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้ในภาคผนวก ก.)

4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรจริง คือ พระสงฆ์จากวัดกัลยาณมิตรจำนวน 10 รูป และครูในโรงเรียนวัดกัลยาณมิตรจำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถาม แล้วนำมาหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ α Coefficient ของ กรอนบาค (Cronbach) ตามสูตร (อนันต์ ศรีโสภณ 2520: 56)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_1^2}{s_x^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทนค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม
	n	แทนจำนวนข้อในแบบสอบถาม
	s_1^2	แทนความแปรปรวนของข้อสอบแต่ละข้อ (Single item Variance)
	s_x^2	แทนความแปรปรวนของข้อสอบทั้งหมด (Total test variance)

แบบสอบถามนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงรวมทุกค่า 0.88

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาด้วยตนเอง จำนวน 300 ฉบับ โดยแบ่งเป็นแบบสอบถามสำหรับพระสงฆ์จำนวน 150 ฉบับ แบบสอบถามสำหรับครูจำนวน 150 ฉบับ และไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองทุกแห่ง โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ 15 มีนาคม 2527 ถึงวันที่ 28 เมษายน 2527 แบบสอบถามที่ผู้วิจัยรับคืนมาได้ปรากฏดังตารางที่ 2

สถาบันวิทย์บริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อวัด	จำนวนแบบสอบถาม			ชื่อโรงเรียน	จำนวนแบบสอบถาม		
	ส่งไป	ได้รับ	ร้อยละ		ส่งไป	ได้รับ	ร้อยละ
1. วัดแก้วแจ่มฟ้า	6	6	100	1. โรงเรียนวัดแก้วแจ่มฟ้า	6	6	100
2. วัดขุนจันทร์	6	6	100	2. โรงเรียนวัดขุนจันทร์	6	6	100
3. วัดคลองใหม่	6	5	83.33	3. โรงเรียนวัดคลองใหม่	6	6	100
4. วัดจันทร์ประดิษฐาราม	6	6	100	4. โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม	6	6	100
5. วัดจันทร์สโมสร	6	6	100	5. โรงเรียนวัดจันทร์สโมสร	6	6	100
6. วัดคลังชั้น	6	6	100	6. โรงเรียนวัดคลังชั้น	6	6	100
7. วัดไต้	6	6	100	7. โรงเรียนวัดไต้	6	6	100
8. วัดทองแดง	6	5	83.33	8. โรงเรียนวัดทองแดง	6	4	66.66
9. วัดเพชรราชฤทธิ	6	6	100	9. โรงเรียนวัดเพชรราชฤทธิ	6	6	100
10. วัดนาคนิมิตร	6	6	100	10. โรงเรียนวัดนาคนิมิตร	6	6	100
11. วัดนิมมานรดี	6	5	83.33	11. โรงเรียนวัดนิมมานรดี	6	6	100
12. วัดบุญประดิษฐ์	6	6	100	12. โรงเรียนวัดบุญประดิษฐ์	6	6	100
13. วัดประจักษ์รามาธิบดี	6	3	50.00	13. โรงเรียนวัดประจักษ์รามาธิบดี	6	6	100
14. วัดประดู่บางจาก	6	6	100	14. โรงเรียนวัดประดู่บางจาก	6	6	100

ชื่อวัด	จำนวนแบบสอบถาม			ชื่อโรงเรียน	จำนวนแบบสอบถาม		
	ส่งไป	ได้รับ	ร้อยละ		ส่งไป	ได้รับ	ร้อยละ
15. วัดประยูรวงศ์	6	6	100	15. โรงเรียนวัดประยูรวงศ์	6	6	100
16. วัดพรหมสุวรรณ์สามัคคี	6	6	100	16. โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณ์	6	6	100
17. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม	6	6	100	17. โรงเรียนวัดพระเชตุพน	6	6	100
18. วัดโพธิ์แก้ว	6	6	100	18. โรงเรียนวัดโพธิ์แก้ว	6	5	83.33
19. วัดมณฑลวราราม	6	6	100	19. โรงเรียนวัดมณฑลวราราม	6	6	100
20. วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม	6	6	100	20. โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม	6	6	100
21. วัดสร้อยทอง	6	5	83.33	21. โรงเรียนวัดสร้อยทอง	6	-	-
22. วัดสี่สุก	6	6	100	22. โรงเรียนวัดสี่สุก	6	6	100
23. วัดหนองแขม	6	5	83.33	23. โรงเรียนวัดหนองแขม	6	5	83.33
24. วัดหัวลำโพง	6	4	66.66	24. โรงเรียนวัดหัวลำโพง	6	6	100
25. วัดอัมพวา	6	6	100	25. โรงเรียนวัดอัมพวา	6	6	100
รวม	150	140	93.33	รวม	150	140	93.33

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่า แบบสอบถามที่ส่งไปให้พระสงฆ์จำนวน 150 ฉบับ ได้รับกลับมา 140 ฉบับ หรือร้อยละ 93.33 และแบบสอบถามที่ส่งไปให้ครูจำนวน 150 ฉบับ ได้รับกลับมา 140 ฉบับ หรือร้อยละ 93.33 เช่นเดียวกัน

4. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานการณ์ต่างๆ ไป ของผู้ตอบซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ โดยการหาการร้อยละ จากสูตร

$$P = \frac{n}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	การร้อยละ
	n	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มย่อย
	N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

(ประกอบ กรรณสูต 2524: 135)

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นของผู้ตอบโดยใช้กาทางสถิติดังนี้

2.1 หากำมีขัณเลขคณิต (Arithmetic Means) ของค่าตอบที่ได้จากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

มากที่สุด	เท่ากับ	คะแนน 4
มาก	เท่ากับ	คะแนน 3
ปานกลาง	เท่ากับ	คะแนน 2
น้อย	เท่ากับ	คะแนน 1
น้อยที่สุดจนถึงไม่มีเลย	เท่ากับ	คะแนน 0

(John W. Rest 1970: 175)

จากการกำหนดค่าดังกล่าว นำมาหาคำมีขัณเลขคณิตจากสูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ \bar{x}	แทน	ค่ามัธยฐานเลขคณิต
x	แทน	ระดับของคะแนน 4, 3, 2, 1, 0
n	แทน	จำนวนผู้ตอบคำถามทั้งหมด
f	แทน	จำนวนความถี่
$\sum fx$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดหรือผลรวมของ ผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนนที่มี ความถี่นั้น ๆ

นำมัธยฐานเลขคณิตมาแปลความหมายโดยถือตามเกณฑ์ ดังนี้

3.56 - 4.00	เท่ากับ	มากที่สุด
2.56 - 3.55	เท่ากับ	มาก
1.56 - 2.55	เท่ากับ	ปานกลาง
0.56 - 1.55	เท่ากับ	น้อย
0 - 0.55	เท่ากับ	น้อยที่สุดจนถึงไม่มีเลย

(ประกอบ กรรณสูตร 2524: 40)

2.2 นำค่าเฉลี่ยของแต่ละข้อมาวัดการกระจายของคะแนนจากแนวโน้มนำเข้าสู่ส่วนกลาง โดยการหักค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2 - (\sum fx)^2/n}{n - 1}}$$

เมื่อ S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum fx$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละระดับคูณกับความถี่
$\sum fx^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนนแต่ละระดับคูณ กับความถี่
n	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

(Glass V. Gene and Stanley, Julian C. 1978: 175)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับบทบาทของวัดและ
ปัญหา ตลอดจนความต้องการของพระสงฆ์และครูในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าที (t-test)
จากสูตร

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ \bar{x}_1	แทน	มัธยฐาน	เลขคณิตของข้อมูล	ในกลุ่มที่	1
\bar{x}_2	แทน	มัธยฐาน	เลขคณิตของข้อมูล	ในกลุ่มที่	2
s_1^2	แทน	ความแปรปรวน	ของข้อมูล	ในกลุ่มที่	1
s_2^2	แทน	ความแปรปรวน	ของข้อมูล	ในกลุ่มที่	2
n_1	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ในกลุ่มที่	1	
n_2	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ในกลุ่มที่	2	

(Glass V. Gene and Stanley, Julian C. 1978: 231)

ใช้ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การคำนวณค่าทางสถิติของแบบสอบถามตอนที่ 1 ถึงตอนที่ 4 ใช้การ
คำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical
Package for Social Sciences) จากสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

4. นำผลของการวิเคราะห์ทั้งหมด เสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

5. ข้อมูลที่เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) ในตอนที่ 5 นำมาวิเคราะห์
และ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบความเรียง

การวิจัยเอกสาร

วัดได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวงการศึกษาในสังคมไทยทั้งโดยตรงและโดยอ้อมมาเป็นเวลานานแล้ว วัดมีอยู่ทั่วไปในชุมชนและโคกชื่อว่า เป็นศูนย์กลางของสังคมไทย ในอดีตได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมประเพณีของชุมชนรวมทั้งเป็นสถานศึกษาของเด็กชายทั้งหลายด้วย แม้ว่าในปัจจุบันจะมีโรงเรียนเป็นสถาบันซึ่งทำหน้าที่เป็นสถานศึกษาโดยตรงก็ตาม แต่วัดยังมีบทบาทในการให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในที่ของวัดในต่าง ๆ หลายสถาน ได้แก่ สถานกรรณิชนาคารสถานที สถานวิชาการและวิชาชีพ สถานการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา สถานการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน และสถานการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แม้ว่าวัดจะมีบทบาทในการให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนประถมศึกษาดังกล่าว แต่การวิจัยในเชิงสำรวจในเรื่องนี้ก็ยังไม่มีการศึกษาโดยตรง ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่องนี้ และเพื่อให้การศึกษากันกว่าเรื่องการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารจดหมายเหตุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบางเรื่องมาเสนอไว้ในเชิงพรรณนา โดยจะเสนอเป็นลำดับดังนี้คือ บทบาทสถานการศึกษาเบื้องต้นของวัดในสมัยโบราณ (พ.ศ.1781 - พ.ศ.2411) บทบาทสถานการศึกษาเบื้องต้นของวัดในสมัยปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2411 - พ.ศ.2453) บทบาทสถานการประถมศึกษาของวัดในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน และการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบัน

บทบาทสถานการศึกษาเบื้องต้นของวัดในสมัยโบราณ (พ.ศ.1781 - พ.ศ.2411)

ในเรื่องบทบาทสถานการศึกษาเบื้องต้นของวัดในสมัยโบราณซึ่งในปัจจุบันได้มีการประถมศึกษาแล้ว จะกล่าวถึงตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์โดยสรุปดังนี้คือ

สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี (พ.ศ.1781 - พ.ศ.1893) สมัยนี้สถาบันที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่สังคมโดยตรงยังไม่มี วัดได้มีบทบาททางการศึกษาโดยทำหน้าที่ให้การศึกษาเบื้องต้นแก่คนส่วนมากในสังคม เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางแห่งประชาคม กิจกรรมต่าง ๆ ของวัดย่อมเป็นการสอนประชาคมไปในตัว กิจกรรมของวัดที่จัดว่าเป็นการสอนนั้น ได้แก่ การสวดธรรม ซึ่งได้แทรกคำสอนด้านศาสนา คุณธรรม และความประพฤติ การเรียนการสอนภายในวัดนั้นวิชาที่สอนคือ ภาษาบาลี ภาษาไทย และวิชาสามัญชั้นต้น นักเรียน ได้แก่ บุตรหลานข้าราชการ และราษฎรทั่วไป มีพระที่เชี่ยวชาญภาษาบาลีเป็นครูผู้สอน สมัยนี้เรียนภาษาบาลีกันเป็นพื้นในกรุงพระธรรมวินัยแตกฉานก็นับว่าเป็นปราชญ์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2507: 1-2) หลักฐานที่แสดงว่าในสมัยสุโขทัยพระภิกษุได้ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนนั้น มีปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่า (พิชัย สันตภิรมย์ มปป.: 3-5)

มีพิหารอันใหญ่ มีพิหารอันงาม มีปูครู มีเจรมิมหาเถร... วันเดือนคัม เดือนออก
แปดวัน วันเดือนเต็ม เดือนข้างแปดวัน ฝูงปูครู เถร มหาเถร ขึ้นสั่งเหนือ
ชุกานหินสวดธรรมแก่อุบาลดุษฎีทวยจำศีล... (ในที่นี้พิชัย สันตภิรมย์ได้อธิบาย
ว่าเถรหมายถึงพระภิกษุ มหาเถรหมายถึงพระภิกษุผู้ใหญ่ หรือพระราชาคณะ)

การเรียนการสอนไม่มีหลักสูตรเป็นระเบียบแบบแผนขึ้นอยู่กับความรู้ และ
ความพอใจของผู้สอน วิธีสอนหรือวิธีให้ความรู้ไม่มีใ้ฉบับฝึกไว้ อาจเป็นการสอนในหลวงจำ
พระธรรม ข้อความจากศิลาจารึกที่กล่าวมาทำให้สันนิษฐานความในทางการศึกษาได้ว่า วัด
และพระสงฆ์ในพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญทางด้านการศึกษาในสมัยนั้น

บทบาทของวัดดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปว่า การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
การศึกษาเบื้องต้นของราษฎรทั่วไปในสมัยสุโขทัยจึงอาจเทียบได้กับการประถมศึกษาในสมัยที่วัดเป็น
ศูนย์กลางของการศึกษา โดยมีพระที่เชี่ยวชาญภาษาบาลีเป็นครูผู้สอน

สมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ.1893 - พ.ศ.2310) วัดยังคงมีบทบาทด้าน
การศึกษา เพราะหน้าที่ให้การศึกษาแก่ราษฎรส่วนใหญ่ยังคงอยู่กับวัด ราษฎรนิยมพาลูกหลานไป
ฝากพระเพื่อเล่าเรียนหนังสือ พระภิกษุรับไว้เพราะทานต้องบิณฑบาตไว้สำหรับปรามิบัติและก็จะ
อบรมสั่งสอนศิษย์ของตน ณ ภูมิจึงของท่านทางความสะอาด ความสามารถที่จะจัดได้ และตาม
ความพอใจ ยังไม่มีโรงเรียนเหมือนในปัจจุบัน เบอร์ชิลเลอร์ เคอ ลาดูแมร์ (2510: 261,
513) ชาวยุโรปที่เข้ามาเมืองไทยในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้กล่าวไว้ในหนังสือ

ราชอาณาจักรสยามว่า "วัดเป็นโรงเรียน พระภิกษุเป็นครู กุฎีของพระอาจารย์เป็นสถานศึกษา และพระภิกษุเป็นผู้สอนหนังสือแก่ราษฎรทั่วไป" บทบาททางด้านการศึกษาของวัดในสมัยอยุธยา โดยอาศัยพระสงฆ์เป็นครูผู้สอนนี้ เป็นการเตรียมใหญ่ไว้เพื่อรับอุปสมบทเมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งเป็นประเพณีมานานแล้ว ประเพณีนี้อาจสืบเนื่องมาจากสมัยพระเจ้าอู่ไทยบรมโกศซึ่งพระองค์จะไม่ทรงแต่งตั้งบุตรหลานข้าราชการผู้ใดที่ประสงค์จะถวายตัวทำราชการให้เป็นข้าราชการกตัญญูนั้นยังมีใคอุปสมบท ฉะนั้นประเพณีนี้ก็เป็นอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมให้ประชาชนส่งบุตรหลานที่เป็นชายให้เป็นลูกศิษย์พระช่วยปรนนิบัติพระเพื่อได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีมีความรู้ที่จะอ่านและเขียนภาษาไทยได้ โดยขอเรียนและเป็นแนวทางที่จะได้ถวายตัวเข้ารับราชการในเวลาต่อไป ความนิยมในการส่งบุตรหลานเข้ามารับการศึกษาวรรณและเป็นลูกศิษย์พระตามวัดต่าง ๆ เพื่อให้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนที่อยู่ภายในวัดหรือโรงเรียนอื่นนอกวัดหรือมาขอเป็นเณรและศึกษาเล่าเรียน ทั้งวิชาสามัญและวิชาทางศาสนา เพื่อเป็นแนวทางที่จะออกไปประกอบอาชีพที่ ยังได้นิยมปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกระทั่งทุกวันนี้ (ดวงเดือน ธิศาสมุทร มปป. : 10-11)

เท่าที่กล่าวมาแล้วอาจจะเห็นถึงความบทบาทของวัดด้านการศึกษาเบื้องต้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาแล้ว วัดยังคงมีบทบาทเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย และมีหลักฐานแสดงให้เห็นเด่นชัดมากกว่าในสมัยสุโขทัยว่าวัดได้มีบทบาทที่กระตือรือร้นต่อการศึกษารวมราษฎรทั่วไป อย่างไรก็ตามบทบาททางด้านการศึกษารองวัดก็ยังไม่มีการมีระบบระเบียบที่แน่นอน ต่างวัดต่างก็อบรมสั่งสอนราษฎรตามความรู้ความสามารถของตน มิได้มีการร่วมมือประสานงานเพื่อกำหนดการเรียนการสอนให้เป็นแนวเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การศึกษาของไทยในระยะหลายร้อยปีหยุดนิ่งกับที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้ตอ ๆ กันมาโดยไม่มีการพัฒนาคนหาความรู้เพิ่มเติม จะมีการเคลื่อนไหวอยู่บ้างก็ในบางสมัย เช่น ในสมัยพระเจ้าอู่ไทยบรมโกศดังที่กล่าวแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในแง่ของจุดมุ่งหมายที่ส่งคนประสงค์จากการศึกษาและอบรมจากวัดซึ่งถือการฝึกอบรมชำระจิตใจ การปลูกฝังศีลธรรมจรรยาให้กับประชาชนแล้ว นับว่าความบทบาทของวัดทางด้านการศึกษานั้นประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก และมีช่วงที่ยาวนานในประวัติศาสตร์ที่เดียว

สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ.2310 - พ.ศ.2325) ในสมัยนี้เป็นสมัยที่มีระยะเวลาสั้นมาก และเป็นเวลาที่เริ่มตั้งตัวเป็นอิสระจากพม่า บ้านเมืองยังไม่สงบเรียบร้อย มีการทุ่มเทเวลาเพื่อการจัดการบ้านเมืองมากกว่าที่จะทำนุบำรุงการศึกษา จึงไม่ปรากฏว่ามีการเคลื่อนไหวในเรื่องการศึกษาแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามบทบาทของวัดทางด้านการศึกษามิ้องต้นในสมัยนี้ยังคงมีอยู่ การศึกษายังคงมีศูนย์กลางอยู่ที่วัดและพระสงฆ์เป็นผู้ให้การศึกษาแก่ประชาชน ไม่มีการแบ่งชั้นเรียนที่แน่นอน การเรียนการสอนนั้นขึ้นอยู่กับพระสงฆ์ที่เป็นครู และสืบทอดวิชาความขยันหมั่นเพียรของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526: 34)

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.2325 - พ.ศ.2411) ระยะเวลาตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 วัดก็ยังคงมีบทบาททางด้านการศึกษามาโดยตลอด เช่นเดียวกับสมัยกรุงศรีอยุธยา คือเป็นสถานที่ให้ความรู้แก่ประชาชน พระสงฆ์สอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ มีการสอนแบบท่องจำ อบรมกตธรรม มารยาท วิชาช่าง และแพทย์แผนโบราณ พ่อแม่ที่นำเด็กมาฝากเรียนก็เป็นชาวบ้านใกล้ ๆ วัดนั่นเอง การที่วัดยังคงมีบทบาทสำคัญทางด้านการศึกษา เพราะในสมัยนี้ยังไม่ปรากฏว่ามีการจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้มีการสถาปนาวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามขึ้นเป็นวัดประจำรัชกาล ซึ่งต่อมาวัดนี้ได้กลายเป็นแหล่งวิชาการสำหรับประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526: 34-35)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยรัชกาลที่ 2 โปรดให้ใช้โรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่จัดอาหารถวายพระภิกษุ สามเณร ข้าราชการ และทหารที่ประจำกองในพระบรมมหาราชวัง เป็นโรงเรียนสอนการอ่านการเขียน คือใช้เป็นสถานศึกษาในการจัดการศึกษาเน้นหนักวิชาหนังสือ มีการสอนการอ่านการเขียนบางที่ที่มีการเรียนวิชาเลขเบื้องต้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526: 39) จะเห็นได้ว่าในสมัยนี้แม้จะมีโรงเรียนเป็นสถานที่ให้การศึกษาขึ้นแล้วก็ตามแต่ก็ไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะแยกการศึกษาออกจากวัด เพราะวัดยังคงเป็นสถานที่เรียนและมีพระสงฆ์เป็นครูเช่นในอดีตที่ผ่านมา

จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 วัดก็ยังคงมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการศึกษาดังที่ สังฆราชฌ็อง แบตทิสต์ ปาลเลโกซ์ (Jean-Baptiste Pallegoix) ในคณะสอนศาสนาโรมันคาทอลิกของฝรั่งเศสประจำประเทศไทยได้เขียน

หนังสือ เสาเรื่องกรุงสยามไว้ว่า (ภาคเลกัษ์ 2506: 206)

ภายหลังหรือช่วงครึ่งก่อนหน้างานโกนจุกปีความารถจะส่งบุตรหลานของตนไปวัด เพื่อใหเรียนนอนและเขียน หากเด็กจะรับใช้พระสงฆ์โดยการเป็นผู้พายหรือ ศึกษวัด พระสงฆ์แบ่งอาหารที่ใครรับปัดขนาดทานให้ แลวกี่สอนใหอ่านหนังสือไป วันละเล่มละน้อย ปรากฏาจากจำนวนเด็ก 100 คน ที่อยู่วัดมาตั้ง 8 ถึง 10 ปี จะมีอยูราวสัก 20 คนเท่านั้นที่อ่านหนังสือออกและสัก 10 คนเท่านั้นที่เขียน หนังสือโคควยเมื่อพ้นจากวัดไป

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาทิพาราชญาณ (2502: 24) ก็ได้ทรงโพยหนังสือถึง บพบาทสำคัญของวัดในด้านการศึกษาในหนังสือมูลเหตุแห่งการสร้างวัดในประเทศไทยไว้ว่า

รัชกาลที่ 3 ถึงสมัยที่จะทรงบำรุงความเจริญส่วนบูรณญาและวิชาความรู้อันอาศัย วัดเป็นสถานศึกษา จึงทรงอุปถัมภ์พระอารามเพื่อใหเจริญธรรมานุธรรมปฏิบัติ และการศึกษาของไพร่ฟ้าชาวแผ่นดิน... มีพระประสงค์พิเศษอีกอย่างหนึ่งซึ่งจะให้ เป็นแหล่งเสาะเรียนวิชาความรู้ของมหาชนุไมเลือกชั้นวรรคาคักก็... เพราะใน สมัยนั้นยังไมมีการพิมพ์หนังสือไทย การเสาะเรียนส่วนสามัญศึกษาที่มิอยูตามวัด ทั่วไป แต่ส่วนวิสามัญศึกษาอันจะเป็นวิชาชั้นของจนทั้งหลายยังศึกษาโค แต่ใน สกฤตยูอยู่นอกสกฤตโดยเฉาะที่เมืองสามัญมิมีโอกาสที่จะเรียนโค พระองค์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ในรวบรวม เลือกรวม ตำรับตำราทาง ๆ ซึ่ง สมุทการจะเสาะเรียนเป็นขั้นวิสามัญศึกษามากกว่าจะหาเอาใจใของเดิมบาง ประชุม บูรพหลักในวิชาชั้น ๆ ไทแต่งขึ้นใหม่บาง แลวโปรดใใหจารึกแผ่นศิลาประดับไว้ใน บริเวณวัดพระเชตุพนจึงมีหลายอย่างทั้งเป็นความรู้ส่วนบูรณคดี โบราณคดี และ ศาสตร์ภาคทาง ๆ เป็นอันมาก และโคเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษามากัง พระราชประสงค์แก่ในรัชกาลที่ 3

จะเห็นได้ว่าในสมัยรัชกาลที่ 3 วัดยังคงเป็นแหล่งทางการศึกษาที่สำคัญของ ราษฎรทั่วไปเป็นสำคัญมา บพบาททางด้านการศึกษาของวัดส่วนใหญ่ยังคงดำเนินไปในลักษณะเดิม คือเป็นการ เรียนส่วนสามัญศึกษาแต่ส่วนวิสามัญศึกษาซึ่งเป็นวิชาชั้นที่ประชาชนทั่วไปไม่มีโอกาส ได้ศึกษาเพื่อนำไปประกอบอาชีพ เพราะยังเป็นการศึกษาซึ่งปกปิดรู้เฉพาะแก่คนในสกฤตของตน เท่านั้น ถึงนั้นบุคคลอื่นโดยเฉาะขอ เมืองสามัญจึงมักไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาวิชาชั้น ทั้งนี้อาจ กล่าวได้ว่า แม้จะยังเป็นสถานทางการศึกษาที่สำคัญของสังคมไทยถึงกล่าว แต่ก็ไม่ปรากฏวัดใด ที่เป็นแหล่งรวมของศิลปวิทยาการทั้งสามัญศึกษาและวิสามัญศึกษาซึ่งผู้ใกรู้ทั่วไปจะสามารถศึกษา คว้าตนเองจากแหล่งศึกษานั้นเพียงแห่งเดียวได้ คว้าเหตุที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 3 ซึ่งทรงเอาพระทัยใส่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะการสร้างและปฏิสังขรณ์วัดวาอารามอยู่แล้วจึงทรงต้องการที่จะทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของศิลปวิทยาการต่าง ๆ ที่คนทั่วไปจะสามารถไปศึกษาด้วยตนเองได้ และทรงเห็นว่าวัดพระเชตุพนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมที่สุด ดังนั้นจึงทรงปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนเป็นการใหญ่ตามวัตถุประสงค์ดังปรากฏในข้อความที่กล่าวมาแล้ว

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 แม้ว่าทรงตระหนักถึงความจำเป็นและคุณค่าของการศึกษาวิชาการสมัยใหม่ รวมทั้งภาษาของตะวันตก เพื่อให้รู้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก วัดก็ยังคงมีบทบาทด้านการศึกษาสำหรับราษฎรทั่วไปเพราะ การที่ทรงจ้างครูชาวตะวันตกให้มาสอนภาษาอังกฤษ และวิทยาการตะวันตก ในพระบรมมหาราชวังเพื่อปลูกฝังความรู้ความเจริญของวิทยาการต่างประเทศนั้น มิได้เป็นการศึกษาสำหรับราษฎรทั่วไป แต่เป็นการวางรากฐานด้านการศึกษาแบบสากลซึ่งจำกัดอยู่ในหมู่พระบรมวงศานุวงศ์เท่านั้น (พาศน กิจฉาร 2524: 40) ด้านการศึกษาของราษฎรโดยทั่วไปนั้นยังคงอาศัยวัดซึ่ง เซอร์จอห์น บาวริง ผู้สำเร็จราชการฮ่องกง ที่สมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรีย แห่งประเทศอังกฤษ ทรงแต่งตั้งเป็นอัครราชทูตมาเจริญทางพระราชไมตรี เมื่อ พ.ศ. 2398 ได้กล่าวไว้ใน "หนังสือราชอาณาจักรและชาวสยาม" มีความตอนหนึ่งว่า "การศึกษาตั้งต้นแต่การโกนจุก แล้วเด็กผู้ชายถูกส่งไปอยู่วัด เรียนอ่าน เขียน และคำสอนศาสนาจากพระ" และอีกแห่งหนึ่งมีความว่า "พระได้รับมอบหมายให้จัดการศึกษา และโรงเรียนอยู่ที่วัดโดยมากย่อมเป็นของธรรมดาอยู่เองที่การสอนให้รู้จักคำสอน และประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา เป็นส่วนสำคัญมากของระบบการศึกษา" (กระทรวงศึกษาธิการ 2507: 5) จากหลักฐานที่กล่าวมาข้างต้นแสดงว่าสภาพของการจัดการศึกษาให้แก่ราษฎรวัดก็ยังคงมีบทบาทที่สำคัญและได้ดำเนินมาเรื่อย ๆ จนถึงต้นสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นสมัยที่มีการปรับปรุงการศึกษาไทยครั้งใหญ่

จากที่กล่าวมาแล้วพอที่จะสรุปบทบาทด้านการศึกษาของวัดในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - พ.ศ. 2411) ได้ว่า ในสมัยรัชกาลที่ 1 การศึกษายังคงดำเนินมาเช่นเดียวกับสมัยกรุงศรีอยุธยา คือมีวัดเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาสำหรับประชาชน ครั้นในสมัยรัชกาลที่ 2 ทรงโปรดให้สร้างโรงเรียน ซึ่งแม้ว่าจะมีลักษณะไม่ตรงตามความหมายของ

คำว่าโรงเรียนในปัจจุบันก็ตามแต่ก็เขี้ยว เป็นแหล่งการศึกษาแห่งหนึ่ง และการศึกษายังคงอยู่กับวัด ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 ก็ยังต้องอาศัยวัดในคานการศึกษาอยู่ แม้ว่าจำนวนของเด็กจะอ่านออกเขียนได้น้อยก็ตาม เพราะยังไม่มีโรงเรียนสำหรับลูกชาวบ้านทั้งที่รัชกาลที่ 3 ได้ทรงจัดการศึกษาคำนวณบัญชีศึกษาขึ้นที่วัดพระเชตุพนแล้ว แต่การศึกษาสำหรับราษฎรส่วนสามัญศึกษา ยังคงมีวัดทำหน้าที่ตามเดิม ในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงแม้จะมีการตื่นตัวเกี่ยวกับการศึกษาแบบยุโรปกันบ้างแล้ว ก็ยังคงจำกัดอยู่ในหมู่ราชวงศ์ ซึ่งหากพระองค์ไม่ควนเสด็จสวรรคตเสียก่อน ก็คงจะทรงปรับปรุงการศึกษาของราษฎรให้เริ่มจากสถาบันการศึกษา แก่แก่ของไทยคือวัดไปสู่การจัดตั้งสถาบันที่ทำหน้าที่คานการศึกษาโดยเฉพาะ หลังจากรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แล้ว การศึกษาก็ได้เริ่มขยายตัวออกจากวัดและวัง เขาสู่การศึกษาตามแบบนานาอารยประเทศ

บทบาทคานการศึกษา เมืองคานของวัดในสมัยปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2411 - พ.ศ.2453)

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วัดยังคงมีบทบาทคานการศึกษาแก่ราษฎรส่วนใหญ่ แม้ว่าจะได้มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเป็นครั้งแรกในพระบรมมหาราชวัง เมื่อ พ.ศ.2414 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกหัดคนเข้ารับราชการและเพื่อสนองความต้องการของบ้านเมือง เพราะว่ในรัชกาลนี้ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง และพัฒนาประเทศทุก ๆ คาน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมนานาชาติ และเพื่อความมั่นคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวของประเทศ เนื่องจากผลกระทบของการถูกคามจากจักรวรรดินิยมตะวันตก การปรับปรุงการศึกษาให้เป็นระบบและมีระเบียบแบบแผนจึงเขี้ยว เป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาบุคลากรเพื่อสนองความต้องการของชาติดังกล่าว แต่โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในครั้งแรกนั้นยังจำกัดอยู่ในหมู่เจ้านายและข้าราชการเป็นส่วนใหญ่ จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาของราษฎรก็ยังไม่ได้แยกจากวัด ในระยะต่อ ๆ มาแม้ว่าจะได้มีการจัดตั้งโรงเรียนหลวงเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง แต่ก็ยังคงมีจุดมุ่งหมายที่จะให้พระราชวงศ์และข้าราชการส่งบุตรหลานเขี้ยว เรียนและฝึกหัดเพื่อรับราชการ จึงมีผลทำให้การศึกษาในระบบโรงเรียนอยู่ในวงจำกัดเฉพาะพระราชวงศ์และชนชั้นสูง มิได้แพร่หลายลงมาถึงราษฎรสามัญ ฉะนั้นวัดจึงยังคงมีบทบาทในคานการศึกษาสำหรับประชาชนในระยะดังกล่าว เรือบมาแม้จะยังไม่มี่ระเบียบแบบแผนกัแน่นอน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตระหนักถึง

ความสำคัญของการที่จะให้วัดมีบทบาทในการให้การศึกษาแก่ราษฎรตามแบบหลวง จึงได้มีพระบรมราชโบายจะบำรุงการศึกษาของราษฎรสามัญซึ่งเรียนตามวัดในสมัยนั้น กล่าวคือ ใน พ.ศ. 2418 โดยใต้วงออกประกาศเรื่อง "โปรดเกล้าฯ ให้มีอาจารย์สอนหนังสือ และสอนเลขทุก ๆ อาราม" ซึ่งมีข้อความดังนี้ (เอกสารการจัดการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2511: 10-11)

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งพระราชอาณัติพระครูฐานานุกรมเปรียญผู้ที่ได้รับพระราชทานนิตยภัตรตามฐานศักดิ์ในพระอารามหลวงสำหรับจะไต่ถามสั่งสอนพระภิกษุสามเณร คิษยวัดเพื่อจะให้เป็นคนเป็นประโยชน์แก่กุลบุตรผู้ที่จะเอาเรียน แลเอาจารย์ผู้ที่จะสั่งสอนให้ถาวรวิชาขึ้นกว่าแต่ก่อน เพราะหนังสือไทยเป็นประโยชน์ที่จะเอาเรียนพระไตรปิฎกต่อไป เป็นการเกื้อกูลแก่พระพุทธศาสนา ถ้าเป็นภคฤหัสถ์ก็จะไต่ถามถึงราชการ แลในประโยชน์ของหมู่ที่เรียน เพราะฉะนั้นขอใ้พระราชอาณัติพระครูฐานานุกรมเปรียญผู้คนที่ไต่ถามรู้เบญญูหนังสือไทย ลายมือ แลวิชาเลขนั้น จึงมีใจเห็นแก่พระพุทธศาสนาแก่ราชการแผ่นดิน ขวัญพูนบำรุงสั่งสอนเด็กนั้นให้เต็มกำลังความรู้ของตน ตั้งใจสอนจริง ๆ... แลจะพระราชทานแบบฉบับหลวงให้แก่พระสงฆ์เป็นอาจารย์จะไต่ถามสั่งสอนศิษย์ตามแบบฉบับเด็กที่เรียนหนังสือไทยลายมือ

แม้จะมีการออกประกาศนี้แต่ก็ไม่ปรากฏผลตามพระบรมราชโบาย กล่าวคือ ไม่มีการบริหารงาน ไม่มีผู้นำทางศาสนา และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้เป็นไปตามประกาศฉบับนี้ (พาสนา กิจการ 2524: 52) การศึกษาของราษฎรจึงยังคงดำเนินการโดยวัดตามลักษณะเดิมที่เคยเป็นมา

อย่างไรก็ตามในคราวที่เสด็จไปพระราชทานรางวัลแก่นักเรียนที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เมื่อ พ.ศ. 2427 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชปรารภว่าควรจัดตั้งโรงเรียนให้แพร่หลายออกไปเพื่อเป็นประโยชน์แก่ราษฎรบ้าง ในระยะต่อมาจึงได้ทรงมอบหมายให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิศวรกุมาร (สมเด็จพระบวรราชราชานุภาพ) จัดตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรขึ้น โดยอาศัยวัด เพราะวัดมีบทบาทการศึกษาของราษฎรในสมัยนั้น พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ทรงกล่าวถึงข้อวินิจฉัยของการเริ่มจัดตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรในครั้งแรกว่า (กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อ้างถึงใน กรมการฝึกหัดครู 2525: 200)

หลังจากได้มีการตั้งโรงเรียนวัดมหาราชพารามขึ้นก็เกิดความขัดข้อง เนื่องจากประชาชนเข้าใจผิดว่า การตั้งโรงเรียนหลวงนั้นเพื่อต้องการเก็บเอาเด็กนักเรียนเป็นทหาร จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ประกาศให้พาราทั่วกัน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในพระราชประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนหลวง หลังจากที่ได้มีพระบรมราชโองการประกาศแล้วผู้คนก็ทยอยตื่นตกใจ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นตามพระอารามใหญ่น้อยแพร่หลายออกไป โดยลำคัม ไม่เข้าเท่าใดโรงเรียนหลวงที่ตั้งแพร่หลายออกไปจนถึงหัวเมือง อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่ที่ได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นตามวัดในปี พ.ศ.2427 ซึ่งมีการจัดตั้งโรงเรียนถึง 23 โรง การขยายตัวด้านการศึกษาก็ยังช้ามาก ในปี พ.ศ.2428 มีโรงเรียนเพียง 30 โรง มีนักเรียน 2,044 คน ในปี พ.ศ.2429 มีโรงเรียนในกรุงเทพฯ 21 แห่ง มีนักเรียน 1,506 คน โรงเรียนตามพระอารามหัวเมืองมี 13 โรง มีนักเรียน 488 คน รวมมีโรงเรียนในปี พ.ศ.2429 จำนวน 34 โรงเรียน มีนักเรียน 1,444 คน แสดงให้เห็นว่าชาวไทยยังไม่สนใจและไม่เห็นคุณค่าของการศึกษามาก จนแม้ในปี พ.ศ.2433 คือ ในระยะ 4 ปีต่อมา อัตราการเพิ่มของโรงเรียนก็ต่ำมาก คือ มีโรงเรียนทั่วประเทศ 84 โรงเรียน มีนักเรียน 2,785 คน (ชาติศึกษา กรรณสูตกร มปป.๖: 33-54) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้จะมีโรงเรียนหลวงเกิดขึ้นตามพระอารามหลวงต่าง ๆ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากวัดในด้านการศึกษา แต่ก็ยังมีจำนวนโรงเรียนหลวงที่ตั้งในวัดทั่วประเทศอยู่เป็นจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าวัดยังคงมีบทบาทที่สำคัญด้านการศึกษา แม้จะมีโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรแล้วก็ตาม เพราะประการแรกราษฎรส่วนใหญ่ของประเทศยังคงอาศัยวัดในด้านการศึกษามาตามแบบเดิม และอีกประการหนึ่งโรงเรียนหลวงที่ตั้งขึ้นก็อาศัยวัดทางด้านการศึกษาอยู่อีก

ในปี พ.ศ.2430 โปรดให้เริ่มตั้งกรมศึกษาธิการขึ้นทำหน้าที่ด้านการศึกษาโดยเฉพาะ เป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาของราษฎร และตระหนักว่าการให้การศึกษาเป็นหน้าที่ของรัฐ ต่อมาในปี พ.ศ.2432 โปรดเกล้าฯ ให้รวมกรมธรรมการ กรมคลังการ กรมพยาบาล กรมพิพิธภัณฑสถาน และกรมศึกษาธิการ เข้าด้วยกัน ตั้งเป็นกระทรวงธรรมการ ในปี พ.ศ.2433 โปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นคำรงราชานุภาพเป็นเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ไม่นานต่อมากรมหมื่นคำรงราชานุภาพ ก็ทรงมีนโยบายขยาย

การศึกษาไปตามหัวเมืองใหญ่ ซึ่งนโยบายนี้เป็นกรรพพยายามที่จะนำการศึกษาออกจากความ
รับผิดชอบของวัดและพระสงฆ์ โดยพยายามที่จะให้รัฐเข้ามาดำเนินการจัดการศึกษาทำหน้าที่
รับผิดชอบ และอยู่ในความควบคุมของภูวราชกรมเมือง การดำเนินการดังกล่าวนี้จะเลือกจัด
ที่บางหัวเมืองก่อน แล้วจึงจะขยายต่อไป อย่างไรก็ตามโครงการนี้ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเพราะ
ก่อนที่จะลงมือดำเนินการก็ปรากฏว่าโคตวังโปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นดำรงราชานุภาพไปดำรง
ตำแหน่งเสนาบดีมหาดไทย ผู้เข้ามาทำหน้าที่แทนกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ คือ เจ้าพระยา
ภาสกรวงศ์ ก็ไม่ให้นำโครงการนี้มาพิจารณา จึงกล่าวได้ว่าวัดยังคงมีบทบาทโดยตรงต่อการศึกษา
ของราษฎรสามัญตามหัวเมืองมาโดยตลอด ต่อมาได้เกิดวิกฤตการณ์ระหว่างไทยกับฝรั่งเศส
อย่างรุนแรงจนกลายเป็น "วิกฤตการณ์ ร.ศ.112" ทำให้งานด้านการศึกษาหยุดชะงักไประยะหนึ่ง
ซึ่งพระองค์เจ้ากิติยากรวรลักษณ (กรมพระจันทบุรีนฤนาถ) อธิบดีกรมศึกษาธิการ ได้รายงาน
สภาพการศึกษาของไทยในขณะนี้โดยเฉพาะสภาพในโรงเรียนบางแห่งที่จัดตั้งขึ้นเป็น
โรงเรียนหลวง ดังนี้ (พจน. เอกสารกรมราชเลขาธิการ ร.ศ.114-117 ศ.1/35)

1. ในโรงเรียนไทยตามวัดไม่มีวิธีสอน (Method of teaching) แสดงได้
ทั้งการที่จะจัดนักเรียนใหญ่เป็นชั้นกับนักเรียนเล็ก ที่วัดพระบูรพารามราชวาส เป็นตน ครู
โคจจดลงบนกระดานเองว่า ผู้เรียนอยู่ในชั้นที่ 1 ผู้เรียนชั้นที่ 2 แต่ถามว่าอย่างไร
จึงเป็นชั้นที่ 1 อย่างไรชั้นที่ 2 ก็ไม่เข้าใจ จนต้องถามว่าชั้นที่ 1 ดีกว่าชั้นที่ 2
เท่า ชั้นที่ 3 ดีกว่าชั้นที่ 2 บางที่ก็ว่าชั้นที่ 1 ดีกว่าชั้นที่ 1 ดีกว่า บางที่ก็ว่า
ชั้นที่ 2
2. ศึกษาวินัย (Discipline) นั้นก็ควบคุมกันเป็นดัง ๆ อย่าง ๆ คน ๆ เป็นตนว่า
ที่โรงเรียนวัดพระเทพศิรินทร์ ห้ามไม่ให้สูบบุหรี่แต่เด็กขึ้นเงินวันหนึ่งเงิน
จวนจะนอนเรียนก็ไอ...
3. ที่โรงเรียนเคี้ยวกั้นนี้ ครูไปซื้อของตัวเดียว หิงไว้ให้ครูรองดูอยู่คนเดียว แต่ที่
วัดพระบูรพารามราชวาส ครูไปเฝ้าเดี่ยวปล่อยให้เด็กหูกองสูตรเลข ดัง ๆ อยู่เช่นนี้
ถ้าเป็นแต่เป็นครั้งเป็นคราวก็จะไม่เป็นไร แต่ถ้ามอง ๆ ไป ก็จะทำให้เด็ก
เล่นเสียไม่เรียน...
4. เวลาที่เรียนนั้นก็ดูคลาดเคลื่อน ถ้าจะเปลี่ยนเวลาให้เด็กกันกับเวลาที่หิงไว้ได้ใน
ตารางก็ควรเปลี่ยน แต่ใช้เวลานั้น ๆ อยู่กัน เด็กที่โตเรียนกันน้อย ที่มากก็มาก
ไม่เสมอกันใด

รายงานของพระเจ้าอุกยาเสของพระองค์เจ้ากิติยากรวรลักษณ ทำให้มองเห็นสภาพ
ของโรงเรียนวัดต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ เมื่อปี พ.ศ.2438 ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏ

ว่ามีความพยายามแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังแต่อย่างใด จนกระทั่ง 3 ปีต่อมา เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับจากยุโรปใน พ.ศ. 2441 ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะพัฒนางานด้านการศึกษาของประเทศไทย โดยทรงคิดหาทางขยายการศึกษาของมวลชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และได้ทรงนำปัญหาเรื่องการขยายการศึกษาสู่มวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การศึกษาแก่ราษฎรตามหัวเมืองขึ้นปรึกษากับพระเจ้าอนงยา เฮอร์กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส และกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เพราะทรงตระหนักดีว่าการเรื่องนี้จะสำเร็จได้ก็โดยอาศัยวัด ซึ่งเป็นสถานที่เล่าเรียนมาแต่โบราณ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสก็ทรงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษามาก่อนและเป็นผู้นำของสถาบันทางศาสนา ซึ่งสามารถเป็นธุระในเรื่องของสถานที่เรียน และครูผู้สอนได้ (พาสนา กิจถาวร 2524: 80) เรื่องนี้ทั้งกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส และกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ ได้เรียบเรียงความเห็นขึ้นทูลเกล้าถวายพระเจ้าอนงยา เฮอร์ทั้งสองพระองค์ทรงมีความเห็นพ้องกันในหลักการสำคัญว่า การจัดการศึกษาในหัวเมืองจำเป็นต้องอาศัยวัด ภายหลังประเพณีแต่เดิมมา ต่อมาวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2441 ก็ได้มีการประชุมพิเศษ เรื่อง "การจัดการศึกษาทั่วประเทศ" โดยมีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นประธาน และมีพระเจ้าอนงยา เฮอร์กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส, พระเจ้าอนงยา เฮอร์กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ, พระเจ้าอนงยา เฮอร์กรมหมื่นสมมตอมรพันธุ์, พระเจ้าอุงยา เฮอร์องค์เจ้ากิติยากรวรดิษ และเจ้าพระยาภาสกรวงษ์ เข้าร่วมประชุมด้วย ที่ประชุมได้ตกลงว่า การจัดการศึกษาในหัวเมืองให้แยกออกจากกรมศึกษาธิการ โดยให้อยู่ภายใต้การดำเนินการของกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส และการอุดหนุนของกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ หน้าที่การศึกษาของกรมศึกษาธิการมีเฉพาะในกรุงเทพฯ เท่านั้น นับได้ว่าเป็นการแยกการศึกษาออกจากกรมศึกษาธิการ โดยมอบหมายการศึกษาไปให้พระสงฆ์จัดด้วยความอุดหนุนของกระทรวงมหาดไทย (รายละเอียดผลการประชุมอยู่ในภาคผนวก ค.)

กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสและกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เมื่อทรงรับงานการจัดการศึกษาในหัวเมืองมาแล้วได้ทรงปรึกษารื้อกันอย่างใกล้ชิด และร่างแผนการจัดดำเนินการงานขึ้นฉบับหนึ่ง กล่าวถึงรายละเอียดต่าง ๆ ในด้านกรบับหน้าที่จัดสถานที่เรียนวิชาที่จะสอน แบบเรียน ครูผู้สอน สถานที่ฝึกครู การปลูกความรู้ (คือการปลูกฝังความรู้ในวัดที่ยังบกพร่องในเรื่องการสอน) การสอนความรู้ การปลูกฝังศรัทธาในศาสนา แผนการฉบับดังกล่าวนี้ไม่ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นแต่อย่างใด

(วุฒิชัย มุกตศิลป์ 2512: 112) แผนการดำเนินงานนั้นจึงเป็นแผนงานซึ่งคณะกรรมการข้าราชการมหาดไทยในหัวเมืองใช้เป็นแนวทางในงานกำนการการศึกษาหัวเมืองที่ทั้ง 2 พระองค์ทรงรับผิดชอบ นับแต่นั้นมาการขยายการศึกษาโดยเฉพาะตามหัวเมืองจึงมีคณะกรรมการเป็นกำลังในการดำเนินการอาศัยวัดเป็นโรงเรียนจัดการศึกษาให้เป็นระบบมีแบบแผนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับประเพณีเดิมของวัดที่เคยเป็นสถานการศึกษาของเด็กและผู้คนทั่วไป

สำหรับการดำเนินการในเมืองของกรมหมื่นวชิรญาณวโรรสนั้น ทรงแต่งตั้งพระราชอาคันตุกะไปเป็นผู้ช่วยการตรวจสภาพการต่าง ๆ ในเขตที่ตนรับผิดชอบ จัดทำบัญชีวัด พระสงฆ์ สามเณร ศิษย์วัด และโรงเรียนซึ่งมีอยู่แต่เดิม นอกจากนี้ยังให้คำแนะนำพระสงฆ์และฆราวาส เกี่ยวกับการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นใหม่ในตำบลที่อาจตั้งขึ้นได้ และจัดส่งพระภิกษุสามเณรมาเรียนต่อที่กรุงเทพฯ เพื่อกลับไปเป็นครูต่อไป ผลของการจัดการศึกษาในระยะนี้ซึ่งได้รับความร่วมมือของคณะสงฆ์ได้เจริญก้าวหน้ามากเมื่อเปรียบเทียบกับที่กรมศึกษาธิการจัดจำนวนโรงเรียน อาจารย์ และนักเรียนเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมาก การอุดหนุนการศึกษาหัวเมืองของกระทรวงมหาดไทยดำเนินไปเกือบ 2 ปี พอปลายปี พ.ศ.2442 ก็ได้โอนหน้าที่กลับไปให้กรมศึกษาธิการดำเนินการต่อไป ส่วนกรมหมื่นวชิรญาณวโรรสยังทรงเป็นผู้บัญชาการทั่วไปตามเดิม (วุฒิชัย มุกตศิลป์ 2512: 116-121)

การจัดการศึกษาเมืองตามหัวเมืองที่รัฐได้พยายามให้พระสงฆ์ช่วยจัดการนั้นได้ดำเนินไประยะหนึ่ง จนเมื่อการศึกษาขยายตัวมากขึ้น มีความยุ่งยากในระเบียบวิธีการจัดการบริหารการศึกษาจนเกินกำลังที่พระสงฆ์จะจัดการโดยลำพังต่อไปได้ ทางคณะสงฆ์จึงได้ขอให้กระทรวงธรรมการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติและรับผิดชอบในกิจการมคานการศึกษา ให้ความช่วยเหลือในการจัดการศึกษาตามหัวเมืองด้วย โดยกรมหมื่นวชิรญาณวโรรสได้มีหนังสือลงวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2443 กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าควรจะมีตำแหน่งข้าหลวงธรรมการตามหัวเมือง เหมือนกับข้าหลวงมหาดไทย หรือข้าหลวงคลัง เพราะผู้อำนวยการการศึกษาซึ่งเป็นพระราชอาคันตุกะไม่อาจจะได้อยู่ประจำมณฑลต่าง ๆ พระครูเจ้าคณะเมือง เจ้าคณะแขวง ก็ไม่ก่อรูวิธีจัดการศึกษา (พาสณา กิจฉวรร 2524: 202) อย่างไรก็ตามก่อนที่เจ้าข้าหลวงธรรมการจะไปประจำมณฑลต่าง ๆ ตามก่ากราบบังคมทูลของกรมหมื่นวชิรญาณวโรรสก็ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121 (พ.ศ.2445) ให้ยกเลิกตำแหน่งผู้อำนวยการจัดการศึกษาหัวเมือง และได้มี "ประกาศตั้ง

ทั้งพระราชอาณาเขต" ซึ่งดำเนินการแทนพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้จัดการปกครองคณะสงฆ์ให้ สอดคล้องกับการปกครองของบ้านเมือง ก็ แยกเป็นมณฑล จังหวัด แขวง หนวค และอาวาส โดยมีพระเถระระดับต่าง ๆ เป็นเจ้าคณะปกครองดูแล (อนันต์ วิริยะพินิจ 2525: 21) อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121 นี้ก็ยังคงกำหนดหน้าที่ของ พระสงฆ์ทั้งแก่ชั้นเจ้าอาวาสขึ้นไปจนถึงระดับสูงสุดไว้ประการหนึ่งว่า ต้องมีหน้าที่บำรุงการศึกษา ค่าย (เนตรนที ภาควชระ และคณะ 2525: 282) หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ 1 ปี ในปี พ.ศ.2446 ก็ได้มีการส่งข้าหลวงธรรมการไปประจำมณฑลพิษณุโลก และกรุงเทพฯ เป็นแห่งแรก โดยมีหน้าที่แนะนำให้คำปรึกษาในการจัดตั้งโรงเรียนตามแบบสากล ทำหน้าที่ดูแล ความรู้ให้การเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการ ช่วยเหลือเจ้าคณะมณฑล ในการวัดผลการเรียนโดยการจัดสอบ ลักษณะการดำเนินการเช่นนี้เป็นแนวโน้มที่ค่อย ๆ นำระบบ การศึกษาแบบใหม่ในระบบโรงเรียนให้แยกออกจากการศึกษาตามระบบเก่าในวัด และเจ้าหน้าที่ ของกระทรวงธรรมการเริ่มมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกด้านวิชาการมากขึ้น และปรากฏหลักฐาน ในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ในบางมณฑลข้าหลวงธรรมการจะ เป็นผู้จัดทำรายงานการศึกษาแทนเจ้าคณะมณฑล ส่วนเจ้าคณะมณฑลจะเป็นผู้รายงานเฉพาะ กิจกรรมคานการคณะ และการศาสนาเท่านั้น (พาสนา กิจถาวร 2524: 204)

ในปี พ.ศ.2451 มีข้าหลวงธรรมการประจำมณฑล 13 มณฑล และต่อมาในปี พ.ศ.2452 มีข้าหลวงธรรมการประจำมณฑลครบทุกมณฑล รวม 15 คน (กรมวิชาการ 2504: 30) สำหรับตำแหน่งข้าราชการฝ่ายโรงเรียนมีอาจารย์ชั้นที่ 1 อาจารย์ชั้นที่ 2 ครูชั้นที่ 1 ครูชั้นที่ 2 ครูชั้นที่ 3 ครูชั้นที่ 4 ครูชั้นที่ 5 และนักเรียนสอน (จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ 2514: 45) การที่ได้มีข้าราชการของฝ่ายรัฐทำหน้าที่ต่าง ๆ ทางด้านการศึกษา มากขึ้นแล้ว บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะเป็นครูก็ลดลงโดยต้องสละหน้าที่ครูให้กับฆราวาสที่ได้ รับการฝึกฝนอบรมในวิชาครูมาโดยตรง เมื่อโรงเรียนฝึกหัดครูของกรมศึกษาธิการสามารถผลิต ครูได้เป็นจำนวนมาก และส่งไปสอนตามโรงเรียนวัดในหัวเมืองมากขึ้น ครูที่เป็นฆราวาส จำนวนมากจึงเข้ามาทำหน้าที่คานการศึกษาแทนพระสงฆ์ เพราะในนโยบายจัดการศึกษาของชาติ ให้เป็นแบบสากลอันเป็นระเบียบวิธีทางการศึกษาแบบใหม่นั้น จำเป็นต้องให้ผู้ที่มีความรู้ความ เข้าใจในวิชาครู และวิทยาการสมัยใหม่ กว้างเข่นนี้เองจึงต้องมีครูวิชาชีพประจำเป็นผู้ทำการ สอนเพื่อให้เกิดการต่อเนื่องทางการศึกษา ตรงตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

โดยกระทรวงธรรมการ (ศาสนา กิจการ 2524: 204-205)

จากการที่กล่าวถึงการจัดการศึกษาในสมัยปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2411-พ.ศ. 2453) พอที่จะสรุปถึงบทบาทของวัดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเบื้องต้น หรือการประถมศึกษาได้ดังนี้

ด้านการศึกษาโดยทั่วไปนั้น เริ่มจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนแบบตะวันตกขึ้น โดยเริ่มในพระบรมมหาราชวังก่อน เมื่อ พ.ศ. 2514 แล้วจึงขยายการตั้งโรงเรียนออกไปอีกหลายแห่ง ปรากฏว่าโรงเรียนในระยะแรกตั้งล้วนมีความมุ่งหมายที่จะให้พระราชวงศ์และข้าราชการส่งบุตรหลานเข้าเรียนและฝึกหัดเพื่อรับราชการตามความต้องการของประเทศ ซึ่งกำลังพัฒนาเป็นแบบตะวันตก มีผลให้การศึกษาอยู่ในวงจำกัด เฉพาะพระราชวงศ์และชนชั้นสูงมิได้แพร่หลายลงมาถึงราษฎรสามัญ จึงยังไม่อาจนับได้ว่าเป็นการแยกการศึกษาออกจากวัดโดยตรงนัก เพราะการศึกษาในหมู่เจ้านายชั้นสูงและข้าราชการนั้นก็ได้มีการศึกษาเล่าเรียนกันในวังในราชสำนักมาแต่สมัยโบราณแล้ว หากจะกล่าวในแง่ที่ว่าการนำการศึกษาในระบบโรงเรียนเข้ามาแทนที่การศึกษาในวัดนั้น ตามองแค่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบคงพอจะกล่าวได้ว่าอาจจะจริง แต่การจัดการศึกษาที่ได้ทรงให้ขึ้นสำหรับราษฎรสามัญนั้น แม้ว่าจะมีการตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรครั้งแรกที่จังหวัดมณฑลพาราณสี เมื่อ พ.ศ. 2417 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าควรจะเริ่มจัดการศึกษาโดยอาศัยวัดเป็นโรงเรียนก่อน ทั้งนี้เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษามานาน การที่จะตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นมาใหม่ั้น รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในการซื้อที่ดินและทำการก่อสร้างโรงเรียน ทั้งยังต้องจ่ายเงินเดือนและค่าใช้สอยอื่น ๆ ซึ่งถ้าตั้งโรงเรียนหลวงในวัดก็จะได้อาศัยที่ดิน และศาลาที่มีอยู่ในวัดอยู่แล้วเป็นโรงเรียน ประกอบกับวัดมักอยู่ในเขตชุมชนจึงเป็นการสะดวกยิ่งขึ้นที่จะชักจูงให้เด็กมาเรียนที่วัด แสดงว่าพระองค์เห็นความสำคัญในบทบาทด้านการศึกษาของวัดว่าวัดยังมีประโยชน์ที่จะทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่สังคมอีกต่อไป และพระองค์ยังมีพระราชประสงค์จะให้ระบบการศึกษาได้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับศาสนาเพื่ออบรมและปลูกฝังคุณธรรมอันจริยธรรม จึงนับได้ว่าวัดยังทำหน้าที่ด้านการศึกษาเพราะไม่มีกำหนดหน้าที่ด้านการศึกษาของชาติออกจากวัดอย่างเด็ดขาด แม้กระทั่งต่อมาในปี พ.ศ. 2430 ซึ่งได้มีการตั้งกรมศึกษาธิการขึ้นมารับผิดชอบด้านการศึกษาโดยตรง วัดและพระสงฆ์ยังคงมีบทบาทสำคัญในการสอนทั้งในส่วนกลางและหัวเมือง จึงอาจกล่าวได้ว่า การที่รัฐเข้ามาดำเนินการทางด้าน

การศึกษาโดยนำระบบโรงเรียนเข้ามาใช้ในการศึกษาของไทย และได้อาศัยวัดซึ่งมีบทบาททางด้านการศึกษาแต่เดิมนั้น มีผลทำให้การศึกษาขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางกว่าเดิมซึ่งอยู่ในวงแคบ อันเป็นการเรียนกันตามสำนักในวัด โดยที่เด็กซึ่งบิดามารดาไม่ได้ส่งเข้าเป็นศิษย์ของพระสงฆ์ในวัดก็ไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน ด้วยเหตุนี้การนำการศึกษาในระบบเข้ามาโดยการให้แนวทางในการปฏิบัติการสอนและมอบตำราเรียนให้แก่พระสงฆ์ในวัดช่วยทำการสอน นอกเหนือจากครูฆราวาสที่ยังมีไม่เพียงพอ จึงเป็นการช่วยให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และเป็นการกระตุ้นให้พระสงฆ์ซึ่งไม่รู้หนังสือชวนชาวบ้านหาความรู้ใส่ตนอีกด้วย ทั้งนี้เป็นการช่วยให้ประชาชนชาวไทยได้รับการศึกษามากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

การดำเนินการด้านการศึกษาในรูปแบบนี้ ได้ดำเนินเรื่อยมาตั้งแต่มีการตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรที่โรงเรียนวัดมหรพาราม แม้จะมีครูฆราวาสมากขึ้น แต่วัดและพระสงฆ์ยังคงมีบทบาท มาจนกระทั่งในปี พ.ศ.2441 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระประสงค์ที่จะให้การศึกษาขยายออกสู่มวลชนมากขึ้น โดยเฉพาะในหัวเมือง พระองค์ได้อาศัยความร่วมมือจากกรมมหาดำรงราชานุภาพ ร่วมกับกรมมหามงกุฎวิบูลยกิจ ซึ่งเป็นผู้นำทางศาสนาในขณะนั้น ให้มีส่วนรับผิดชอบด้านการศึกษาหัวเมือง ส่วนการศึกษาในกรุงเทพฯ เป็นหน้าที่ของกรมศึกษาธิการ การดำเนินงานด้านการศึกษาในหัวเมืองของกรมมหามงกุฎวิบูลยกิจโดยอาศัยวัด, พระสงฆ์ และการอุทิศทุนของกรมมหาดำรงราชานุภาพ ได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี จนกระทั่งการศึกษาเบื้องต้น หรือการประถมศึกษาได้ขยายตัวมากขึ้น เกินกว่าสิ่งที่พระสงฆ์จะจัดการตามลำพังได้ อย่างไรก็ตามวัดและพระสงฆ์ยังไม่ได้หยุดงานด้านการศึกษาที่เคยมีบทบาทมาแต่เดิมอย่างใด ทั้งยังได้มีการกำหนดบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองของคณะสงฆ์ ร.ศ.121 (พ.ศ.2445) เกี่ยวกับด้านการศึกษา โดยกำหนดให้พระภิกษุสงฆ์ช่วยจัดการประถมศึกษาให้แก่หลายออกไปภายใต้การอำนวยการของเจ้าคณะมณฑล จนกระทั่งในปี พ.ศ.2446 ได้มีการเริ่มต้นส่งครูประกาศนียบัตรออกเป็นข้าหลวงธรรมการ 2 คน ภายใต้อการบังคับบัญชาของกระทรวงธรรมการซึ่งเป็นผู้ที่เข้าใจนโยบายการศึกษาของรัฐอย่างชัดแจ้ง ทำหน้าที่ตรวจการศึกษาของมณฑลต่าง ๆ ในหัวเมือง ต่อมาก็ได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจนครบทุกมณฑลในปี พ.ศ.2452 นับว่าเป็นครั้งแรกที่มีการควบคุมการดำเนินงานด้านการศึกษาโดยตัวแทนของรัฐบาลกลางซึ่งประจำอยู่ตามหัวเมือง การศึกษาในระยะต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลง

ขยายตัวมากขึ้น การปรับตัวและอุทิศเวลาเพื่องานด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ จึงก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่ค่อย ๆ ลดหน้าที่ด้านการศึกษาจากคณะสงฆ์ไปสู่กระทรวงธรรมการและกระทรวงมหาดไทยในที่สุด

บทบาทด้านการประถมศึกษาของวัดในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เห็นความสำคัญด้านการศึกษา เช่นเดียวกับพระราชบิดา พระองค์ทรงเห็นว่าพระอารามต่าง ๆ ที่มีอยู่มากแล้ว จึงทรงเปลี่ยนจากการสร้างวัดมาเป็นการสร้างโรงเรียนแทน ทั้งนี้เพื่อความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการตามแบบอย่างของอารยประเทศนั้นแทนเน้นมาการสร้างวัดประจำรัชกาลก็ได้เลิกลงไป ระบบการศึกษาจึงได้แยกจากรวัดมาดำเนินการโดยฆราวาสแทน (เนตรนภิศ นาควิธระ และคณะ 2525: 362) ในปี พ.ศ. 2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้แบ่งหน้าที่ในราชการของกระทรวงธรรมการออกเป็น 2 ภาค คือ การพระศาสนา และการศึกษา จัดเป็นกรมใหญ่ 2 กรม เรียกว่า กรมธรรมการ และกรมศึกษาธิการ โดยกำหนดให้กิจการด้านศาสนาอยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของกรมธรรมการ และงานด้านการศึกษาอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมศึกษาธิการ ซึ่งพระวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ได้ทรงแสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า "พระครูออกกระวังเกียจว่า พระไม่มีความรู้ทางวิชาครู เกรงจะเขามาชักจูงให้ผิดหลัก จึงเกิดขัดแย้งกันขึ้นระหว่างพระกับครู ถึงขั้นที่ทางคณะสงฆ์ขอพระราชทานให้แยกกรมธรรมการออกจากศึกษาธิการไปขึ้นต่อพระมหากษัตริย์ในรัชกาลที่ 6 พังเสียงตูดออกจะได้ความว่า ฝ่ายครูก็พอใจจะได้ทำงานไม่เกรงใจพระ" ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้โปรดฯ ให้โอนราชการฝ่ายกรมธรรมการไปสังกัดกระทรวงวังเมื่อ พ.ศ. 2462 ตามคำขอพระราชทานของสมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงชินวราลริวิธาน เพราะเห็นว่าฝ่ายกรมศึกษาธิการนั้นใจว่าสามารถจัดการศึกษาได้ดี ไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากคณะสงฆ์ แล้วโปรดฯ ให้เปลี่ยนชื่อกระทรวงธรรมการเป็นกระทรวงศึกษาธิการ รวมอำนาจการจัดการศึกษาไว้ทั้งหมด และปฏิบัติงานโดยไม่ต้องรับความช่วยเหลือจากคณะสงฆ์ เป็นการปฏิรูปการศึกษา โดยเปลี่ยนแปลงจากระบบเก่าโดยสิ้นเชิง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการร่างพระราชบัญญัติประถมศึกษา เมื่อ พ.ศ. 2464 นั้นคณะสงฆ์ไม่ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้โดย (ไพศนา กิจถาวร 2524: 205-206)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าพระราชบัญญัติประถมศึกษาซึ่งใช้บังคับแก่เด็กอายุระหว่าง 7-14 ปี ให้เข้าเรียนจะมีไต่กลางถึงบทบาทคณะสงฆ์ในกิจการศึกษาไว้ การจัดตั้งโรงเรียนตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งเป็นหน้าที่ของนายอำเภอ แต่ก็ยังคงติดข้อขอความร่วมมือจากวัดและประชาชน ทั้งในรูปของความร่วมมือจากวัดในการเรียโรเงินทองเพื่อการก่อสร้างโรงเรียน การชักจูงให้ราษฎรเห็นคุณค่าของการศึกษา การขอให้พระช่วยเป็นครูสอนในระยะแรก ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการยังไม่พร้อมที่จะจัดหาครูเป็นจำนวนมากให้วัดกับโรงเรียนต่าง ๆ ได้ และการขอใช้สถานที่ในวัดตั้งเป็นโรงเรียนมีหลักฐานว่าในเรื่องเกี่ยวกับการใช้สถานที่วัดจัดตั้งเป็นโรงเรียน ระหว่างปี พ.ศ.2464 ถึง พ.ศ.2474 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับทั่วประเทศนั้น จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นจาก 241,508 คน เป็น 788,846 คน ทำให้สถานที่เรียนไม่เพียงพอ วัดจำนวนหลายวัดจึงต้องคัดแปลงศาลาเป็นโรงเรียนประชาบาล (ธนู แสงศักดิ์ 2525: 21) ในการเรียกชื่อโรงเรียนนั้นให้ใช้ชื่อตำบลที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ และมีหมายเลขกำกับ เช่น โรงเรียนประชาบาลตำบล...1 (วัด...) ถ้าตำบลหนึ่งมีหลายโรงเรียน ก็ให้หมายเลขท้ายชื่อตำบลเพิ่มขึ้นเป็น 2 และ 3 ต่อไป ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าความสำคัญของวัดในการศึกษาได้ลดลงมาก เพราะแม้แต่ชื่อของโรงเรียนก็กำหนดให้ใช้ชื่อของตำบลเป็นชื่อเรียก แทนที่จะใช้ชื่อวัดเรียกตามความสะดวกแก่เดิมมา(ทวี ทิมชา 2523: 6) จึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาแบบโบราณได้หมดไปเมื่อรัฐสามารถขยายการศึกษาภาคบังคับได้ทั่วทุกตำบล ทั่วพระราชอาณาจักรใน พ.ศ.2478

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการเปลี่ยนแปลงในวงการการศึกษา คือ กรมธรรมการ ไต่กลับมารวมกับกระทรวงศึกษาธิการอีกในพ.ศ.2469 และเปลี่ยนใช้ชื่อว่า กระทรวงธรรมการ ทั้งนี้เพราะพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่า การศึกษาไม่ควรแยกจากวัด ต้องการให้เยาวชนไทยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวความประพฤติ และการปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526: 135) และใน พ.ศ.2474 มีโรงเรียนที่ดำเนินการโดยวัดเป็นจำนวนถึง 4,688 แห่งหรือร้อยละ 85.6 และมีโรงเรียนชั้นประถมศึกษาที่อยู่ในบริเวณวัด 4,911 โรงเรียนหรือร้อยละ 71.3 ในระยะเวลาแห่งการขยายตัว เช่นนั้นพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นครูสอนโดยตลอด (ธนู แสงศักดิ์ 2525: 21) แสดงให้เห็นว่าก่อน พ.ศ.2475 วัดเป็นจำนวนมากทั่วประเทศไทยมีโรงเรียนประถมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของวัดจึงทำให้พระสงฆ์มีส่วนในการสอนและการบริหาร ในบางระยะที่รัฐยังไม่สามารถดำเนินการได้เองทั้งหมด

ตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยในปี พ.ศ.2475 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเป็นต้นมา การจัดให้ประชาชนได้ศึกษาเล่าเรียนเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยตรง และพระภิกษุสงฆ์ก็ได้แสดงความเอื้อเฟื้อเข้าช่วยการศึกษาของชาติ โดยมีพระสงฆ์ในจังหวัดต่าง ๆ เข้ารับการอบรมเพื่อช่วยเป็นครูประชาบาลเป็นจำนวนกว่า 500 รูป และยังมีอีกเกือบ 800 รูป ที่แสดงความจำนงจะเข้าช่วยเหลือโดยสอนให้เปล่า นอกจากนี้คณะสงฆ์ยังคิดตั้งโรงเรียนวัดขึ้นช่วยเหลือการศึกษาประชาบาลอีก (หลวงประจักษ์ฐมนุชรธรรม 2478 อ้างถึงใน กรมการฝึกหัดครู 2525: 91) ในเรื่องของการอบรมฝึกหัดพระภิกษุเป็นครูช่วยการศึกษานี้ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า (เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี, ปาฐกถา 2476 อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ 2507: 338)

การศึกษาของเราได้เข้ามาอยู่ในโรงเรียนแล้ว ก็เป็นอันยุติว่าจะไม่ต้องออกไปอยู่นอกโรงเรียนอีกต่อไป แต่เพื่อจะให้โดยลัดกังลาวข้างตน จำจะคงทูลว่า โรงเรียนจะตั้งกันในรูปใดจะดีประโยชน์ที่ดียิ่ง และจะควบคุมกันด้วยวิธีใดจะเป็นผลดีความปรารถนา วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ที่เคยได้ช่วยเหลือมาแล้วเวลานี้ก็ใคร่ร่วมมือเข้ามาอีกแล้ว มีการอบรมฝึกหัดพระภิกษุเป็นครูช่วยการศึกษาไม่ช้าแต่จะเข้าไปตั้งโรงเรียนในวัดของท่านแต่อย่างเดียว

การที่รัฐได้จัดการอบรมพระสงฆ์เพื่อเป็นครูช่วยการศึกษาและพระสงฆ์ที่เข้ารับการอบรมก็ให้ความร่วมมือเข้าช่วยเหลือการศึกษาในโรงเรียนนับได้ว่ารัฐได้เห็นความสำคัญของวัดในด้านการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการขอความร่วมมือจากวัดเพื่อช่วยเหลืออนุเคราะห์ด้านการศึกษาของบู๊วาระชาการจังหวัดปราจีนบุรี ตามหนังสือจากเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลปราจีนบุรี ถึงอำมาตย์เอกพระยาประมวญวิชาวุฒ หากการแทนเสนานี้ กระทรวงธรรมการ ลงวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2475 ดังนี้ (พจช. เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ ศธ.35/133 กลอง 7)

มีรายงานว่าบู๊วาระชาการจังหวัดได้ขอความอนุเคราะห์และอาราธนาจากคณะจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อร่วมมือกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ศึกษา ช่วยจัดการดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนวัด ซึ่งดำเนินการสำเร็จแล้วรวม 13 โรงเรียน บางวัดใช้ศาลา โรงเรียน ศาลา การเปรียญ หอสวดมนต์ เป็นสถานที่เรียน...

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นนับว่าการจัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือของวัดสำเร็จลุล่วงไปทวยดี แสดงว่าพระสงฆ์ยังคงเห็นความสำคัญของหน้าที่การบำรุงการศึกษาความที่

ไถ่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 ถึงความที่ปรากฏในหนังสือ
ของเจ้าคณะจังหวัดปราจีนบุรีถึงเจ้าคณะทั้งหลาย ลงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2475
ดังนี้ (ทจช. เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ ศธ. 35/133 กลอง 7)

...ข้าพเจ้าขอชักชวนเจ้าคณะทั้งหลายผู้เห็นแก่พระพุทธศาสนาช่วยกันจัดตั้ง
โรงเรียนวัดขึ้นใน แขวง หมวก แลวัดของตน ๆ แลจงเป็นผู้อุปการ
โรงเรียนประชาบาลซึ่งมีอยู่แล้วในหมวกนั้น ๆ ด้วย เพราะวาทามพระราช
บัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 มาตราที่ 26 ข้อ 3 มีความว่า
พระครูเจ้าคณะแขวงมีหน้าที่ ๆ จะตรวจตราทบทวนบำรุงการสั่งสอนพระพุทธศาสนา
แลการศึกษาลาเรียนในวัดซึ่งอยู่ในความปกครองของตน แม้ถึงเจ้าคณะหมวก
แลเจ้าอธิการ ก็มีหน้าที่ ๆ จะตรวจตราทบทวนบำรุง เช่นเดียวกันตามในหมวกแล
ในวัดของตน ๆ ด้วยเหตุนี้ขอให้ถือว่าเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะหมวกเป็นผู้
อุปการโรงเรียนประชาบาล แลโรงเรียนวัดซึ่งได้ตั้งขึ้นในวัดของตนโดยเฉพาะ
2. ครูผู้ที่จะทำหน้าที่สอนนักเรียนนั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะ
หมวก พร้อมทั้งเจ้าอธิการ ซึ่งจะกองจัดหา ถ้าเห็นภิกษุสามเณรมิใคร่มีความ
รพพอที่จะให้เด็กอ่านออกเขียนได้ พร้อมทั้งจรรยาความประพฤติพอเป็นพื้นฐาน
ศกของเด็กแล้ว ก็ให้จักเขอรบนั้นเป็นครูสอนโดยมิได้หวังอามิะทางกระทรวง
ธรรมการอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งใจสอนเพื่อเห็นแก่พระพุทธศาสนา หรือเพื่อ
ความบูชาของชาวบ้านเท่านั้น ๆ

3. โรงเรียนประชาบาลตั้งอยู่ในวัดใด มีนักเรียนเป็นจำนวนมากเหลือความ
สามารถของครูที่จะสอนให้ทั่วถึงได้ ถ้าครูขอความช่วยเหลือจากเจ้าอธิการ
ก็ให้เจ้าอธิการจัดหาภิกษุหรือสามเณรซึ่งมีความสามารถดังกล่าวแล้วในข้อ 2
ให้ลงไปช่วยสอนโดยมิได้หวังอามิะ เช่นนั้นอีก

อย่างไรก็ตามแม้ว่าพระสงฆ์ในบางลุ่มยังเห็นความสำคัญของบทบาทด้านการ
ศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา แต่ก็ด้วยเหตุที่คณะราษฎรได้จัดการศึกษาใหม่ พร้อมกับ
จำแนกหน้าที่การให้การศึกษาอย่างชัดเจน คือกำหนดเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาไว้ใน
หลักการที่จะใช้บริหารประเทศในข้อที่ 6 ว่า จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร
และนับแต่นั้นมาจึงได้มีแนวนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยกำหนด
ให้การศึกษาภาคบังคับเป็นการศึกษาที่รัฐจะท้องจัดให้แก่ราษฎร (กรมการฝึกหัดครู
2525: 227) การศึกษาจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของฝ่ายพระวาทส ส่วนพระสงฆ์มีสถานศึกษา
เฉพาะพระสงฆ์ การแยกการศึกษาออกเป็นฝ่ายพระสงฆ์และพระวาทสก่อให้เกิดผลโดยตรง

ในด้านการลดความผูกพันระหว่างวัด พระสงฆ์และสถาบันโรงเรียน (เสาวภา ภาวะพฤติ
อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2525: 14 - 15) ถึงกระนั้นก็ตามพระสงฆ์
ยังคงช่วยสอนในโรงเรียนประชาบาลอยู่บ้าง และคอยลดน้อยลงจนถึง พ.ศ. 2500
รัฐบาลลิกครูได้มากขึ้นตามลำดับจนไม่ให้อาจารย์พระสงฆ์เป็นครูสอนวิชาสามัญ
ในโรงเรียนอีก (ชำเลียง วุฒิจันทร์ 2526: 128)

บทบาทด้านการประถมศึกษาของวัดหลังสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบันพอจะสรุปได้ว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 แม้ว่าวัดจะมีส่วนในการสนับสนุนการศึกษาอยู่บ้าง แต่
ไม่ได้มีส่วนโดยตรงในงานด้านการศึกษา วัดเพียงแต่อนุญาตให้ใช้ที่ดินของวัดเพื่อ
กิจกรรมทางการศึกษาเท่านั้น พระราชบัญญัติประถมศึกษาที่รัฐได้ตราขึ้น เป็นกฎหมาย
เกี่ยวกับการศึกษาของพลเมือง ก็ไม่ได้กล่าวถึงบทบาทของคณะสงฆ์ในด้านการศึกษา
เลย ทั้งนี้เพราะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า จุดประสงค์
เดิมของการสร้างวัดก็เพื่อให้เป็นที่พำนักของพระสงฆ์ผู้บำเพ็ญศีลให้ดำรงไว้ซึ่งพระพุทธ
ศาสนา ถึงแม้บางวัดจะใช่เป็นที่ตั้งโรงเรียน แต่เมื่อความเจริญของบ้านเมือง
มีมาก การศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนเดิม นักเรียนต้องการผู้บังคับบัญชา
หรือครูอาจารย์ที่เป็นเอกเทศ เพื่อทำการอบรมสั่งสอน (จมีนอมรคุณารักษ์
2513: 97) อย่างไรก็ตามวัดก็ยังมีบทบาทสำคัญทางการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะ
ในหัวเมืองในสมัยรัชกาลที่ 7 แต่ก็ไม่ได้มีบทบาทสำคัญเช่นในสมัยสมเด็จพระมหา
สมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงเป็นผู้อำนวยการศึกษา และบทบาทนี้ก็ค่อย
ลดน้อยลงในที่สุด

ในสังคมไทยปัจจุบัน ความรู้ และการศึกษาที่มีความจำเป็นต่อการดำรง
ชีวิต มิได้มีความจำเป็นจะต้องพึ่งวัดและพระสงฆ์ แม้ว่าบทบาททางด้านการศึกษา
ของวัดและพระสงฆ์จะค่อยๆ เล็กลงไปมากโดยเฉพาะในเมือง แต่ในชนบทก็ยังมีหลาย
อย่างที่วัดและพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อสังคม แต่อาจจะไม่เหมือนในอดีตที่ผ่านมา เช่น

ในด้านการศึกษาแทนที่จะเป็นครูสอนหรือ ตำแหน่งงานของโรงเรียนเอง ก็มีบทบาท เป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียน ชักชวนให้ชาวบ้าน สร้างโรงเรียน แนะนำแนวทางการศึกษา ให้ชาวบ้าน นำเด็กจากชนบทเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ส่วนวัดและพระสงฆ์ในเมือง ก็ได้พยายามทำหน้าที่เท่าที่จะทำได้ แม้จะไม่มีบทบาทต่อสังคมมากนัก ก็ได้พยายาม เริ่มบทบาทใหม่ เนื่องจากสำนึกในความรับผิดชอบที่จะต้องช่วยเหลือสังคมในฐานะ อยู่ร่วมในสังคม บทบาทเดิมบางอย่างที่ได้หมดสิ้นไปแล้วก็ไม่ควรจะต้องดึงกลับมา ส่วนในชนบทบทบาทเดิมก็อาจจะต้องเปลี่ยนไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม แม้บทบาทที่มีอยู่ก็ต้องปรับปรุงให้เข้ากับสภาพใหม่ (ส.ศิริวิทย์ 2525: 38-41) พอจะกล่าวได้ว่าบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในด้านการศึกษาของโรงเรียนวัดในปัจจุบันนั้นจะเป็นไปในลักษณะของการสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนในด้านต่าง ๆ ความที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้ 5 ด้าน ก็จะเสนอในหัวข้อต่อไป

การสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา ได้เปลี่ยนโฉมหน้าใหม่โดยได้รับอิทธิพลของความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การไม่หาความรู้และการศึกษาที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตก็มิได้มีความจำเป็นจะต้องพึ่งวัดและพระสงฆ์อีกต่อไป บทบาททางด้านการศึกษาโดยเฉพาะในโรงเรียนประถมศึกษาที่วัดเคยมีจึงเปลี่ยนแปลงไป เหลือเป็นการให้บริการทางการศึกษา หรือช่วยเหลือให้ประโยชน์ในการสนับสนุนการศึกษาค้นต่าง ๆ ซึ่งการสนับสนุนการศึกษาของวัดและพระสงฆ์ในปัจจุบัน อาจแบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้คือ

ก. ค้ำชูภรณ์ที่อาคารสถานที่

ในการสร้างโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นเพื่อราษฎรทั่วไป เป็นครั้งแรกนั้น ได้ตั้งขึ้นในวัดก็ตาม เมื่อการศึกษาสำหรับราษฎร ได้ขยายตัวมากขึ้น เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณ ก็คงให้คณะสงฆ์ได้มีส่วนในการจัดการศึกษาโดยมีการตั้งโรงเรียนวัดอีกและ ได้ใช้ที่ดิน

ของวัดเป็นที่ตั้งโรงเรียน ในสมัยก่อน ๆ มาโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งขึ้นแต่เดิมในวัดก็ยังคงอยู่ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารแต่ชื่อโรงเรียนยังเรียกกันว่าโรงเรียนวัดเช่นเดิม

ในปัจจุบันนี้เฉพาะโรงเรียนวัดในกรุงเทพฯ ที่เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดของ กรุงเทพมหานครนี้ใช้ที่ดินของวัดอยู่ถึงร้อยละ 61 ของโรงเรียนวัดในกรุงเทพฯ ทั้งหมด (เนตร นภิศ นาควิธระ และคณะ 2525: 309) พระสงฆ์เจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ ก็ประสงค์ให้โรงเรียน ตั้งอยู่ในวัด เมื่อทางโรงเรียนหรือทางราชการต้องการอะไรก็จัดให้ เช่น ที่ดินที่จะปลูกสร้าง อาคารเรียนเพิ่มพูนที่ขยายที่ให้ ต้องการสร้างอาคารเรียนเพิ่มของงบประมาณแผ่นดินไม่ได้ เจ้าอาวาสบางวัดก็จัดการหาเงินมาสร้างอาคารเรียน และดำเนินการสร้างอาคารเรียนให้ ด้วยความประสงค์อย่างแน่วแน้อย่างเดียว คือ ให้โรงเรียนอยู่ที่วัดให้เด็กและประชาชนได้ ศึกษาเล่าเรียน (ชำ เลื่อง วุฒิจันทร์ 2526: 139) นับว่าเป็นการให้การสนับสนุนการศึกษา อย่างหนึ่งของวัด ดังตัวอย่างโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดกรุงเทพมหานคร คือโรงเรียนวัดสี่สุภา วัดสี่สุภาได้สนับสนุนการศึกษา โดยยกที่ดินของวัดให้แก่โรงเรียน 2 ไร่เศษ เพื่อก่อสร้าง อาคารเรียนเป็นตึก 3 ชั้น 9 ห้องเรียน 1 หลัง เมื่อ พ.ศ. 2518 (โรงเรียนวัดสี่สุภา 2526: 8) และยังมีพบว่าวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ได้ใช้เงินที่ได้จากการทำบุญ ชื่อที่ดินและปรับปรุงพื้นที่เพื่อก่อสร้างโรงเรียนประถมปลาย เมื่อ พ.ศ. 2508 ถึง 30 ไร่เศษ (ธารโย ภิกขุ 2516: 26) การสนับสนุนการศึกษาในค่านี้นับว่า ในรอบปี พ.ศ. 2523 พระสงฆ์และวัดใน 49 จังหวัด ได้ช่วยหาทุนสร้างอาคารเรียนและโรงเรียนจำนวน 414 หลัง คิดเป็นเงินรวม 229,309,561 บาท (ชำ เลื่อง วุฒิจันทร์ 2526: 139) ข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นอกจากวัดและพระสงฆ์จะมีส่วนสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียน โดยให้การ สนับสนุนค่านการให้ใช้ที่ดินแล้ว ยังให้การสนับสนุนจัดหาทุนสร้างอาคารเรียนเพื่อประโยชน์ทาง ด้านการศึกษาสำหรับเยาวชนของชาติอีกส่วนหนึ่ง นอกจากนี้จากการที่เด็ก ๆ พวกกันไปเรียน หนังสือที่โรงเรียนวัด ทำให้วัดกลายเป็นแหล่งรวมของเด็ก ๆ ในยามว่างซึ่งเด็กมักใช้เวลาให้ หมดไปกับการท่องหนังสือ ฟังนอาน และสนุกๆ เล่น เด็กชอบวิ่งเล่นกันที่วัดเพราะพื้นที่ของวัดมัก เป็นที่ร่มไม้ร่มรื่น และยังพบว่าเพื่อเป็นการบริการค่านสังคมแก่ชุมชน วัดหลายแห่งใน กรุงเทพฯ ที่มีบริเวณกว้างขวางได้แบ่งที่วัดส่วนหนึ่งจัดเป็นสนามที่พักผ่อนในรูปของสวนพักผ่อน สนามเด็กเล่น และสนามกีฬาของชุมชน ผลจากการสำรวจพบว่า ร้อยละ 27 ของวัดที่สำรวจมี สนามเด็กเล่น ร้อยละ 14 มีสนามกีฬา และร้อยละ 6 มีสวนพักผ่อน (เนตร นภิศ นาควิธระ และคณะ 2525 : 318)

จากการวิจัยของ อารโย ภิกขุ เรื่องผลกระทบของพุทธศาสนา กับสังคมไทย พบว่า วัดพระพุทธโศธรโคใต้เงินบริจาคเพื่อการสนับสนุนการศึกษาในก้นวัสตุครุภักดิ์ต่าง ๆ ดังนี้ เช่น ถังน้ำดื่ม (ตุลเลอร์) อุปกรณ์การสอนและการเรียน รื้อพร้อมด้วยขุมไฟของ โรงเรียน เสาธงของโรงเรียน บ้านพักครู (อารโย ภิกขุ 2516: 25-26) นอกจากนี้ใช้เงินบริจาคเพื่อสนับสนุนการศึกษาดังกล่าวแล้วพระสงฆ์เจ้าอาวาสวัดบางแห่งยังจัดหาทุนรอนให้โรงเรียนซึ่งอัสตุอุปกรณที่ยังขาดอยู่ เช่น โต๊ะเรียน ม้านั่ง กระดานดำ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ (ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ 2526: 138)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า วัดและพระสงฆ์ได้สนับสนุนการศึกษาในก้นครุภักดิ์อาคารสถานที่มาเป็นเวลานานแล้ว เช่น สร้างโรงเรียน ให้ที่ดินแก่โรงเรียน ให้นักเรียนได้ใช้ส้วมของวัดเป็นที่เดินกีฬาและพักผ่อนในเวลาว่าง ช่วยเหลือโรงเรียนในก้นครุภักดิ์ต่าง ๆ แม้ในปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษาในวัดก็ยังคงได้รับการสนับสนุนทางการศึกษาในก้นนี้ด้วยดีตลอดมา

ข. ก้นวิชาการและวิชาชีพ

สืบเนื่องมาจากภารกิจที่ทรงราชการได้อาราธนาพระสงฆ์เป็นครูสอนในโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระสงฆ์ได้ถือเป็นธรรมเนียมติดต่อกันมาว่า การช่วยสอนวิชาการต่าง ๆ ในโรงเรียนเป็นหน้าที่ประการหนึ่งซึ่งเป็นการให้ศาสนสงเคราะห์แก่โรงเรียน และนักเรียน จึงได้มีพระภิกษุเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ และของท้องถิ่น วิชาที่พระสงฆ์สอนได้คือ ไก่แก่ วิชาศีลธรรม และวิชาภาษาไทย ในระหว่าง พ.ศ.2490 - พ.ศ.2510 ระเบียบโรงเรียนของรัฐบาลครูเป็นจำนวนมากทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจึงได้มีการอาราธนาพระสงฆ์เข้าเป็นครูสอนวิชาสามัญในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนเทศบาลเกือบทุกท้องที่ ส่วนในโรงเรียนรัฐบาลชั้นมัธยมศึกษาที่มีบ้าง แต่จำนวนไม่มากนัก (ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ 2526: 136-137)

หลักฐานที่แสดงว่าพระสงฆ์มีส่วนช่วยสนับสนุนก้นวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา คือ การสอนศีลธรรม ซึ่งคณะสงฆ์ได้ดำเนินการอยู่ โดยที่มหาเถรสมาคมได้วางระเบียบว่าช่วยการสอนศีลธรรม พ.ศ.2521 มีความว่า "ข้อ 3 การสอนศีลธรรม เป็นกิจกรรมของคณะสงฆ์ส่วนหนึ่งเพื่อการพระศาสนา ข้อ 4 การสอนศีลธรรมนั้นนอกจากเป็นการสอนศีลธรรมแก่ก้นผู้สัดใน

สถานศึกษา หรือสถานอื่นใดในลักษณะหรือรูปแบบใดแล้ว ยังให้รวมถึงการสอนวัฒนธรรมส่วน
จารีตขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยที่เกี่ยวข้องในทางพระศาสนาหรือที่เป็นเอกลักษณ์ของ
คนไทยด้วย..." (ขำเสื่อง วุฒิจันทร์ และคณะ 2522: 243) รายงานการศาสนา
ประจำปี 2523 ก็ได้อธิบายถึงการสนับสนุนการศึกษาของพระสงฆ์ในคณาธิการ ไว้ว่า พระภิกษุ
ได้ไปช่วยสอนศีลธรรม และจริยธรรม ทั้งในชั่วโมงคาบหลักสูตรและการประชุม เป็นครั้งคราวตาม
สถานศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับอื่น ๆ ทั้งราชอาณาจักร ทั่วจำแนกเฉพาะกรุงเทพ
มหานคร ผลจากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ.2523 พบว่า จำนวนพระภิกษุที่ทำการสอนศีลธรรมและ
จริยธรรม มีจำนวน 442 รูป ใน 234 โรงเรียน (กรมการศาสนา 2523: 240-241)
สำหรับการสนับสนุนการศึกษาในคณาธิการนั้น วัดและพระสงฆ์ก็มีส่วนสนับสนุนในคณาธิการ เช่น
การที่วัดและพระสงฆ์ช่วยเหลืออุปการะหาเงินให้โรงเรียนเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์การศึกษาต่าง ๆ
ซึ่งบางโรงเรียนนำเงินที่ได้ไปจัดซื้ออุปกรณ์เกี่ยวกับการสอนวิชาชีพ เช่น จักรเย็บผ้า อุปกรณ์
เกี่ยวกับการเรียนวิชาเกษตรกรรม ฯลฯ นอกจากนี้พบว่า กิจกรรมคนตรีไทยของโรงเรียน
วัดพระเชตุพนอยู่ในความอุปถัมภ์ของพระเทพโสภณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
(โรงเรียนวัดพระเชตุพน 2526: 12) เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนการศึกษาคณา
วิชาชีพของวัดส่วนหนึ่ง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทในการ
สนับสนุนการศึกษาคณาธิการและวิชาชีพพอสมควร เหตุผลหนึ่งที่สามารถยืนยันว่าวัดมีบทบาทใน
การสนับสนุนการศึกษาคณาธิการคือการที่กระทรวงศึกษาธิการได้วางระเบียบเกี่ยวกับเรื่องพระภิกษุ
ช่วยสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อพ.ศ. 2502 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการอากรचना
พระภิกษุช่วยสอนในโรงเรียนประชาบาล คุณสมบัติ วุฒิของพระภิกษุ ชั้น วิชาที่สอนและอัตราค่า
นิคมภัต (ค่าอาหารที่ถวายภิกษุสามเณร เป็นประจำ) ที่ทางราชการจะจัดถวายแก่พระภิกษุช่วย
สอนดังกล่าวโดยเฉพาะอัตรานิคมภัตที่จะถวายนั้นเป็นอัตราค่ามากประมาณ 1 ใน 3 ถึง 2 ใน
3 ของอัตราค่าจ้างครู-อาจารย์ที่เป็นคฤหัสถ์เป็นผู้สอน กระทรวงมหาดไทยได้วางระเบียบว่า
ด้วยพระภิกษุช่วยสอนในโรงเรียนเทศบาลพ.ศ. 2509 และว่าด้วยการจ่ายเงินค่านิคมภัตแก่พระ
ภิกษุช่วยสอนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพ.ศ. 25. 5 โดยกำหนดหลักเกณฑ์
ทำนองเดียวกันและใช้มาจนทุกวันนี้ กระทรวงศึกษาธิการวางระเบียบเรื่องนี้อีกครั้งเมื่อพ.ศ.
2522 โดยหลักการเดียวกัน แต่เพียงปรับปรุงระบบชั้นและวิชาที่สอนให้ตรงตามแผนการศึกษาชาติ

ฉบับปัจจุบันเท่านั้น (ซ้ำเดือน วุฒิจันทร์ 2526: 137) การมีระเบียบดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า วิทยาลัยมหาดไทยให้การสนับสนุนการศึกษาแก่นักเรียนมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะไม่มากเท่าอดีตที่ผ่านมาก็ตาม

ค. การให้การให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา

ในสังคมไทยความรู้สึกของคนในสังคมที่มีต่อวัดและพระสงฆ์เป็นไปในเรื่องบวรแทบทุกขั บำรุงสุข บำรุงความรู้ บำรุงประโยชน์ของคนในวัดและชุมชน พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาทั้งในสังคมโดยเฉพาะสังคมชนบท พระสงฆ์ให้ความรู้ทางด้านการเกษตร สุขภาพอนามัย ให้ความรู้แก่ชาวบ้านเพื่อการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอันเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสังคม (เสาวภา ภาระพฤดี อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2525: 24) ในเรื่องการให้คำปรึกษาใน สังคม จันทรงาม กล่าวว่า "หากพระได้ศึกษาทางด้านจิตวิทยาบ้างก็จะเป็นที่ปรึกษาที่ดีได้เหนือกว่าจิตแพทย์เสียอีก เพราะพระเป็นที่เคารพของคนทั่วไปอยู่แล้ว" ด้วยเหตุนี้ความเชื่อถือทั้งหลายที่ย่อมจะเกิดขึ้นมาก (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513: 303) นอกเหนือจากการให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว บทบาทในด้านนี้สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนวัดก็มักจะมีพระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ตัวอย่างที่เห็นได้คือ การที่พระอาจารย์วัดประดู่บางจากเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการนักเรียนโรงเรียนวัดประดู่ (พวงอุทิศ) (หนังสือของคณะกรรมการนักเรียน ที่ พิเศษ นร.1/2527 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2527) อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ การเป็นที่ปรึกษาของการจัดงานวางศิลาฤกษ์อาคารเรียน (ตึก) โรงเรียนวัดนาคนิมิตร ดังมีรายงานคณะกรรมการที่ปรึกษาที่เป็นสงฆ์ดังนี้คือ ท่านเจ้าคุณพระราชโณนดี, พระครูมหาสุการโกวิท, พระอธิการเนยขาว, พระสวาท ฐานวโร, พระเชี่ยน สุจิตโต (โรงเรียนวัดนาคนิมิตร 2520: 57-60)

นอกจากการที่วัดและพระสงฆ์ให้การสนับสนุนการศึกษาในด้านการเป็นที่ปรึกษาแก่โรงเรียนและชุมชนแล้ว วัดยังเป็นที่พักอาศัยของนักเรียน นิสิต นักศึกษาต่างห้องที่เข้ามาศึกษาเล่าเรียนอยู่ในเมือง ซึ่งงานวิจัยของ เนตรนภิศ นาควัชร และคณะ รายงานไว้ว่า กิษย์วัดจะมีจำนวนสูงเป็นพิเศษในเขตชั้นใน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เขตปทุมวัน พระนคร พญาไท และบางกอกน้อย โดยคิดเป็นร้อยละ 42.4, 38.4, 35.0 และ 33.5 ของ

ประชากรในพรมหา ศึกษาค้นคว้าส่วนหนึ่งนอกจากทำหน้าที่ช่วยปฏิบัติกิจธุระของสงฆ์แล้ว ยังมีจำนวนไม่น้อยที่เป็นบุตรหลานชาวบ้านที่ยากจน ทั้งที่อาศัยในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดได้เข้ามาอาศัยเลี้ยงชีพอยู่ และใช้เป็นที่พักอาศัยสำหรับการเข้าศึกษาเล่าเรียนในกรุงเทพฯ ทั้งที่เรียนในระดับมหาวิทยาลัยจนถึงขั้นปริญญา (เนตรนภีศ นาควิษระ และคณะ 2525: 295) จึงนับว่าวัดมีส่วนสนับสนุนการศึกษาในค่านิยมสวัสดิการสำหรับผู้มีปัญหา เรื่องที่อยู่อาศัยให้ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในกรุงเทพฯ

นอกจากการสนับสนุนในค่านิยมสวัสดิการเกี่ยวกับที่พักอาศัยแล้ว ยังพบว่าเนื่องจากวัดมีอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการจัดงานพิธี และกิจกรรมอื่น ๆ ของวัด เช่น ถังน้ำ เครื่องปั่นไฟ พัดลม เครื่องขยายเสียง จาน ช้อน ภาชนะอื่น ๆ แม้กระทั่ง โต๊ะเก้าอี้ โรงเรียนจึงได้ประโยชน์จากเครื่องวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ เพราะพระสงฆ์มักให้หยิบยืมไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน (ปรีชญู เวสารัชช 2527: 226) การที่โรงเรียนวัดเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้กับมียุทธศาสตร์ที่จะหยิบยืมเครื่องใช้ดังกล่าวได้โดยง่าย สำหรับสวัสดิการด้านอื่น ๆ ที่โรงเรียนมักจะได้รับจากวัด เช่น การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดทุน การให้ความอุปถัมภ์การศึกษาแก่นักเรียน เช่นที่วัดพระพุทธโสธรได้แจกทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดทุนในระดับประถมศึกษาทั่วทั้งจังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งยังให้ความอุปถัมภ์การศึกษาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาภายในวัดอีกด้วย (อารโย ภิกขุ 2516: 25-27) นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบันมีพระสงฆ์จำนวนมากและวัดหลายแห่งได้จัดตั้งทุนสำหรับช่วยเหลือนักเรียนยากจน โดยทางวัดจัดการเองบ้าง มอบให้สถานศึกษาในวัดจัดการบ้าง และมอบให้ส่วนราชการจัดการบ้าง (ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ 2525: 141) นอกจากการสนับสนุนการศึกษาค่านิยมสวัสดิการเกี่ยวกับทุนสำหรับนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดทุนแล้ว บางโรงเรียน เช่น โรงเรียนวัดพระเชตุพน ยังได้จัดบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียนที่ยากจนแม่ให้เปล่า ทั้งนี้โดยได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากพระเทพโสภณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน และเจ้าอาวาสวัดไทยในอเมริกา และพระในวัดพระเชตุพน ตลอดจนผู้มีจิตศรัทธา เพื่อสนับสนุนการจัดบริการอาหารกลางวันของโรงเรียน (โรงเรียนวัดพระเชตุพน 2526: 17)

นับได้ว่าโรงเรียนได้รับการสนับสนุนการศึกษาจากวัดในด้านการให้ค่าปรึกษาและสวัสดิการตลอดมา แม้ว่าในปัจจุบันวัดจะไม่มียุทธศาสตร์ในโรงเรียนโดยตรงก็ตาม

ง. ความร่วมมือกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

กิจกรรมของโรงเรียนร่วมกับชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นนอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียนเพราะโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังนั้นการจัดการประถมศึกษาในปัจจุบันจึงมีเป้าหมายหลักที่จะสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือการนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน และนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครก็มีนโยบายดังกล่าว ดังนั้นในแต่ละปี เมื่อถึงโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันสำคัญเกี่ยวกับศาสนา โรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนวัดก็จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสำคัญของวันนั้น ๆ นับว่าเป็นการสนองนโยบายหลักในการนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน แล้วยังเป็นสิ่งจำเป็นในการส่งเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมเหล่านี้ยังเป็นส่วนหนึ่งของการรวมกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับวัดอีกด้วย เช่น การหล่อเทียนจำนำพรรษาในวันเข้าพรรษา (โรงเรียนวัดพระเชตุพน 2526: 11) นอกจากนี้ในเทศกาลต่าง ๆ ครูและนักเรียนมักเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้น เช่น ร่วมงานบุญงานกุศลที่ชาวบ้านจัดร่วมกับวัด หรือที่ทางวัดจัดขึ้น ที่สำคัญได้แก่ งานวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา (มาฆบูชา, วิสาขบูชา ฯลฯ) หรืองานสงกรานต์ ในโอกาสเหล่านี้ครูมักมีบทบาทเป็นผู้ใช้กรของงานควย การเข้าร่วมพิธีกรรมนี้อาจเป็นไปได้ในรูปแบบอื่น เช่น เวลาที่มีขบวนแห่ของชาวบ้าน ทางโรงเรียนอาจส่งขบวนแห่ซึ่งจัดโดยนักเรียนเข้าร่วมควยเสมอ (ปรัชญา เวสารัชช 2527: 225) กิจกรรมดังกล่าวแม้ว่าจะเป็นกิจกรรมของวัด แต่ก็กิจกรรมที่ช่วยเสริมการเรียนของนักเรียนตามหลักสูตร จึงนับว่าวัดและโรงเรียนมีส่วนได้ประโยชน์กิจกรรมร่วมกัน

สำหรับด้านการอบรมจริยธรรมนักเรียนนั้น จะเห็นได้ว่าคุณภาพของพลเมือง โดยเฉพาะในด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญต่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยิ่ง ถ้าพลเมืองของประเทศส่วนใหญ่เป็นคนดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย ก็จะทำให้ปัจจัยกำลังอำนาจของชาติทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมีความสมบูรณ์เต็มที่ แต่ในปัจจุบันนี้เรามักจะพบปัญหาที่เกี่ยวกับวัยรุ่นอยู่เสมอ เช่น บางก็เป็นอันธพาล บางก็เป็นอาชญากร บางทำผิดโรงเรียน ฯลฯ ทั้งนี้เพราะเด็กเหล่านี้ขาดศีลธรรมอันดีประจำจิตใจนั่นเอง ทำให้เกิดปัญหากระทบกระทั่งต่อภาวะสังคมและต่อการปกครองของรัฐบาลควย การจัดการศึกษาจึงไม่ควรมุ่งเฉพาะด้านความรู้ของเด็กคนเดียว ควรมุ่งให้เด็กได้รับการอบรมศีลธรรม ประเพณีที่ดีให้เพียงพอและเหมาะสมกับวัยควย (สมภพ กาญจนกุล 2517: 61-62) ในด้านการจัดการศึกษาของรัฐใน

แผนการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาาระดับชั้น และวิชาต่าง ๆ และปรัชญาในการ
เรียนการสอน ได้ให้ความสำคัญแก่จริยศึกษาอย่างมาก ซึ่งทางการคณะสงฆ์ตลอดจนวัดวาอาราม
และพระสงฆ์จำนวนมากก็ประสงค์จะช่วยเหลือสังคมในค่านี (คำเลื่อง วุฒิจันทร์ 2526: 147)
ตัวอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยได้พบเห็นด้วยตนเองเกี่ยวกับการอบรมจริยธรรมนักเรียนของพระสงฆ์คณะที่
ผู้วิจัยได้ไปตั้งแบบสอบถามที่โรงเรียนวัดประดู่ (พวงอุทิศ) เมื่อ 27 มีนาคม 2527 คือการที่
พระสุทธิพงษ์ซึ่งเป็นพระสงฆ์วัดประดู่มาจากไค้เข้ามาช่วยเป็นครูกับทางโรงเรียนโดยการจัด
ห้องจริยธรรมให้กับโรงเรียน และจัดซื้ออุปกรณ์พระพุทธรูประวิติมาตกแต่งห้องดังกล่าว รวมทั้ง
เป็นผู้อบรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนี้อีกด้วย ทั้งนี้ขอแสดงให้เห็นว่าวัดยังคงมีความต้องการ
ที่จะมีส่วนในการอบรมที่ศีลธรรมจริยธรรมแก่เด็กเรียน และโรงเรียนก็ยินดีให้วัดช่วยเหลือเพราะ
ถือว่าพระสงฆ์เป็นแบบอย่างของผู้ที่อยู่ในศีลธรรมและจริยธรรมอันดีแก่นักเรียน

จ. ค่านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ในฐานะที่วัดเป็นศูนย์รวมของผู้คนในชุมชน พระสงฆ์ก็มีความสนิทสนมกับ
ชาวบ้าน จึงพอจะชักชวนชาวบ้านให้ร่วมมือกับโรงเรียนได้ (ปรัชญา เวสารัชช 2527: 168)
ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับวัดโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำที่เกี่ยวกับการศึกษาพอจะกล่าวได้ดังนี้
เช่น ในการขอเปิดโรงเรียนประถมศึกษา พระสงฆ์จะเป็นหัวหน้าดำเนินการให้ โดยจัดการขอ
ที่ดินประชาชน หาเงินซื้อที่ดิน สร้างอาคาร ซ่อมแซมอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนชักชวนประชาชนช่วย
กันสร้างอาคารเรียน (คำเลื่อง วุฒิจันทร์ 2526: 138) พระสงฆ์ทางรูปมักหาทุนรอนเอง
ด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน วิธีที่หนึ่งคือ การจัดงานวัด ซึ่งในงานมีการทำบุญ การละเล่นต่าง ๆ
เพื่อดึงเงินเข้าวัด วิธีที่สองคือ การบอกรูปโดยทั่วไปแล้วแต่ใครจะบริจาค วิธีที่สามคือ
การแบ่งปัจจัยที่ได้รับจากการที่หมู่บ้านไปถวายเมื่อไปสวดมนต์ที่บ้านใหม่ หรือไปสวดศพ หรือไป
ในงานพิธีต่าง ๆ วิธีที่สี่ คือเงินจากกรฐินและน้ำป่า ประกติทำทั้งวิธี เพราะจำเป็นต้องใช้เงิน
จำนวนมาก (บรรพต วีระชัย และคณะ 2523: 46) การที่พระสงฆ์สามารถเป็นสื่อกลาง
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษานั้น เนื่องมาจากพระสงฆ์มีความใกล้ชิดกับ
ชาวบ้าน ได้รับความเชื่อถือเลื่อมใสจากชาวบ้านในฐานะผู้นำชุมชน ชาวบ้านมักบริจาคเงินให้วัด
เพราะคติความเชื่อที่ว่าทำบุญกับวัดและพระสงฆ์จะไถ่กุศลสูงสุด (วิริยา ศิริวิทย์เจริญ
2527: 27) ตัวอย่างเช่น การจัดงานทำบุญฉลองโรงเรียนครบ 60 ปี ของโรงเรียนวัด

คอนยายหอม (หลวงพ่อบุญคุ้ม) อ.เมือง จ.นครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาทุนทรัพย์จัดตั้งมูลนิธิช่วยการศึกษาของโรงเรียนนี้ ซึ่งนับว่าไค้ค่าที่วัดเพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยที่ประชาชนในชุมชนให้ความช่วยเหลือโรงเรียน เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูแก่ผู้ที่วัดคอนยายหอม พระราชาชนรนาภรณ์ (หลวงพ่อบุญ) พระครูเกษมธรรมนันท์ (หลวงพ่อบุญ) ผู้มีพระคุณต่อโรงเรียน (โรงเรียนวัดคอนยายหอม 2525: 1-2) อีกตัวอย่างหนึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพระมหาประยูร ชุตินทรโร เจ้าอาวาสวัดสี่สุทนต์ เจ้าคณะแขวงบางมด ใ้ร่วมกับโรงเรียนวัดสี่สุทนต์ และคณะกรรมการศึกษาจัดตั้งมูลนิธิอุปถัมภ์โรงเรียนวัดสี่สุทนต์ และฉลองอาคารเรียน ซึ่งเป็นตึก 4 ชั้น โดยตั้งชื่ออาคารนี้ว่า "ชุตินทร" ซึ่งเป็นฉายาของท่านเจ้าอาวาสวัดสี่สุทนต์องค์ปัจจุบัน (วัดสี่สุทนต์ 2526: 1-2) สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครอีกโรงเรียนหนึ่งที่พอจะยกมาเป็นตัวอย่างเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนในคันการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือโรงเรียนวัดกัลยาณ เขตธนบุรี โรงเรียนนี้ใ้มีโครงการดำเนินการจัดตั้งมูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลน ซึ่งเงินทุนเริ่มแรกของโครงการใ้รับจากรวัดกัลยาณมิตร และผู้มีจิตศรัทธา (เป็นเงินที่ใ้ได้ในโอกาสนำผ้ากฐินพระราชทานปี 2526 ของกรมวิเทศสหการใ้นำมาถวายวัดกัลยาณมิตร) นอกจากนี้ในขั้นต่อมาของกปฏิบัติตามโครงการนอกจากจะดำเนินการโดยคณะครูแล้วยังต้องขอความร่วมมือจากรวัดกัลยาณมิตรและผู้มีจิตศรัทธาช่วยประชาสัมพันธ์และร่วมสมทบทุนโครงการนี้ด้วย (เอกสารโรเนียวโรงเรียนวัดกัลยาณ 2527: ไม่มีเลขหน้า) จากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้นของแสดงให้เห็นว่าวัดริ่ช่วยสนับสนุนโรงเรียนในคันการศึกษา โดยการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ก็ยอมทำให้โรงเรียนสามารถที่จะได้รับประโยชน์จากชุมชนเป็นอย่างดี ทั้งในคันวัตถุประสงค์ เช่น อาคารสถานที่ หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงเงินทุนของโรงเรียนอีกด้วย

ในเรื่องการสนับสนุนการศึกษาที่วัดใ้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันอาจจะกล่าวได้ว่าวัดใ้ใ้ให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันทั้ง 5 คัน ดังเช่นการที่โรงเรียนใ้ค่าที่วัดดินของวัดตั้งโรงเรียนและบางแห่งวัดก็ขยายที่ดินของวัดใ้แก่โรงเรียนเพื่อปลูกสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม โรงเรียนประถมศึกษาที่ใ้ในวัดนี้ยังใ้ใช้ที่ของวัดสำหรับเป็นที่พักผ่อนและที่เล่นของนักเรียนอีกด้วย นอกจากนี้แล้ววัดใ้ซึ่งพระสงฆ์ที่มีความรู้ไปช่วยสอนวิชา

คือธรรมเนียมธรรมเนียมแก่นักเรียนในโรงเรียนบางโอกาสที่โรงเรียนต้องการ ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษาในวัดก็มักจะเป็นที่ปรึกษาที่ดีของโรงเรียนเมื่อมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และเมื่อทางโรงเรียนต้องการค่าปรึกษา ทั้งยังให้สวัสดิการแก่โรงเรียนในแง่ของทุนการศึกษา และเป็นที่พักอาศัยสำหรับนักเรียนต่างจังหวัด นอกจากนี้ก็มีกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนเมื่อมีงานในวันสำคัญทางพุทธศาสนาอันเป็นประโยชน์ช่วยเสริมการศึกษาตามหลักสูตรของนักเรียน รวมทั้งยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น เป็นสื่อกลางในการขอบริจาคเงินเพื่อการศึกษาของโรงเรียน เป็นต้น นับว่าการสนับสนุนการศึกษาทั้ง 5 ด้านของวัดนี้มีส่วนส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียนอีกทางหนึ่ง

สำหรับในเรื่องของบทบาท ปัญหา ตลอดจนความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานครนี้จะไม่กล่าวไว้ในบทนี้ เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องที่จะต้องทำการสำรวจจากสภาพปัจจุบัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับพระสงฆ์และครูซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว และได้เสนอผลของการวิจัยไว้ในบทที่ 4

การสำรวจและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยในบทนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเสนอผลการวิจัยออกเป็น สถานภาพ
ของผู้ตอบแบบสอบถาม และการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัด
ในเขตกรุงเทพมหานคร ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ถัดคำตอบเป็นร้อยละ แสดงไว้ในตารางที่ 3
และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงสถานภาพของพระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม

ลำดับที่	สถานภาพของพระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
1	อายุในปัจจุบัน		
	ต่ำกว่า 30 ปี	66	47.14
	30 - 39 ปี	23	16.43
	40 - 49 ปี	23	16.43
	50 - 59 ปี	17	12.14
	มากกว่า 59 ปีขึ้นไป	11	7.86
	รวม	140	100.00

ตารางที่ 3 แสดงสถานภาพของพระสงฆ์คอบแบบสอภาม (ต่อ)

ลำดับที่	สถานภาพของพระสงฆ์คอบแบบสอภาม	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
2	การศึกษาภาคเฆวช		
	ไม่เคยเรียนเลย	3	2.14
	ต่ำกว่า 4	25	17.86
	ต่ำกว่า 6 (หรือ น.ศ.3)	70	50.00
	6 (หรือ น.ศ.3)	29	20.71
	อนุปริญญา (หรือเทียบเท่า)	5	3.57
	ปริญญาตรีขึ้นไป	4	2.86
	วุฒิปริญญาโท...พ.ม.	2	1.43
	พ.กศ.	1	0.71
	ก.บ.	1	0.71
	รวม	140	100.00
3	อุปสมบทมาแล้วเป็นเวลา		
	น้อยกว่า 1 พรรษา	7	5.00
	1 พรรษา	11	7.86
	2 - 5 พรรษา	33	23.57
	6 - 10 พรรษา	34	24.29
	เกิน 10 พรรษา	55	39.29
	รวม	140	100.00
4	จุดมุ่งหมายในการบวช (ตอบได้หลายข้อ)		
	เพื่อศึกษาหาความรู้	101	59.06
	เพื่อความหลุดพ้น	19	11.11
	เพื่อตอบแทนคุณพ่อแม่	32	18.71
	บวชตามประเพณี	18	10.54
	อื่น ๆ (ไปกระษุ)... หน้าที่ชีวิตเพื่อทำประโยชน์		
	กตมาตถและอุทิศศาสนา	1	0.58
	รวม	171	100.00

ตารางที่ 3 แสดงสถานะภาพของพระสงฆ์คอบแบบสออบตาม (ต่อ)

ลำดับที่	สถานะภาพของพระสงฆ์คอบแบบสออบตาม	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
5	อาชีพเดิมก่อนบวช (ตอบได้หลายข้อ)		
	ข้าราชการ	7	4.93
	รับจ้าง	27	19.01
	ค้าขายส่วนตัว	6	4.23
	เกษตรกรรม	70	49.30
	ยังไม่ได้ทำงาน	31	21.83
	อื่น ๆ (ไปรตระบุ)...กำลังศึกษาอยู่ระดับ ปริญญาตรี	1	0.70
	รวม	142	100.00
6	การศึกษาขั้นมัธยมศึกษา		
	ไม่ได้นักธรรม	10	7.14
	ได้นักธรรมตรี	12	8.57
	ได้นักธรรมโท	16	11.43
	ได้นักธรรมเอก	102	72.86
	รวม	140	100.00
7	การศึกษานี้เปรียญ		
	ไม่เคยได้เปรียญ	57	40.71
	ได้ 1 - 3 ประโยค	31	22.14
	ได้ 4 - 5 ประโยค	36	25.71
	ได้ 6 - 8 ประโยค	12	8.57
	ได้ 9 ประโยค	4	2.87
	รวม	140	100.00

ตารางที่ 3 แสดงสถานภาพของพระสงฆ์ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ลำดับที่	สถานภาพของพระสงฆ์ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
8	หน้าที่สำคัญที่เป็นงานหลักในปัจจุบัน (ตอบได้หลายข้อ)		
	เรียนหรือศึกษาหลักสูตร	65	38.47
	เป็นครูสอนพระนวกะ	41	24.26
	ทำงานทั่วไปในวัด	55	32.55
	อื่น ๆ (โปรดระบุ)...		
	เป็นครูสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม		
	- แผนกสามัญศึกษา	2	1.18
	- สอนภาษาบาลี	4	2.36
	- เป็นเจ้าคณะภาค	2	1.18
	รวม	169	100.00
9	ตำแหน่งภายในวัด		
	เจ้าอาวาส	20	14.29
	รองเจ้าอาวาส	10	7.14
	พระลูกวัด	106	75.71
	อื่น ๆ (โปรดระบุ)... เป็นสามเณร	4	2.86
	รวม	140	100.00

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่าพระสงฆ์ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.14 รองลงมามีอายุระหว่าง 30-39 ปี และ 40-49 ปี เป็นจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 16.43 และที่มีอายุมากกว่า 59 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.86

พระสงฆ์ส่วนมากมีการศึกษาก่อนบวชต่ำกว่า ม.6 (หรือ ม.ศ.3) คิดเป็นร้อยละ 50.71 รองลงมา ม.6 (หรือ ม.ศ.3) คิดเป็นร้อยละ 20.71 และต่ำกว่า ป.4 คิดเป็น

ร้อยละ 17.86 ส่วนวุฒิกฎ พ.กศ., คบ. น้อยที่สุดเป็นจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.71

จำนวนพรรษาที่อุปสมบทของพระสงฆ์ส่วนมากเกิน 10 พรรษา มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 39.29 รองลงมา 6 - 10 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 24.29 และ 2 - 5 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 23.57 น้อยกว่า 1 พรรษา มีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 5.00

พระสงฆ์ส่วนมากมีจุดมุ่งหมายในการบวชเพื่อศึกษาหาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 59.06 รองลงมาเพื่อตอบแทนคุณพ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 18.71 และอุทิศชีวิตเพื่อทำประโยชน์ต่อมวลชนและพุทธศาสนา จำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.58

ก่อนบวชพระสงฆ์ส่วนมากมีอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 49.30 รองลงมา คือ ยังไม่ได้ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 21.83 และน้อยที่สุด คือ กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0.70

พระสงฆ์ส่วนมากได้นักธรรมเอก คิดเป็นร้อยละ 72.86 รองลงมาได้นักธรรมโท คิดเป็นร้อยละ 11.43 และน้อยที่สุด คือ ไม่ได้แก่นักธรรม คิดเป็นร้อยละ 7.14

พระสงฆ์ส่วนมากไม่เคยได้เปรียญ คิดเป็นร้อยละ 40.71 รองลงมาได้เปรียญ 4 - 5 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 25.71 และน้อยที่สุด คือ ได้เปรียญ 9 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 2.87

ในปัจจุบันพระสงฆ์ส่วนมากมีหน้าที่สำคัญซึ่งเป็นงานหลักคือ หน้าที่เรียนหรือศึกษาหลักธรรม คิดเป็นร้อยละ 38.47 รองลงมาทำหน้าที่ทำงานทั่วไปในวัด คิดเป็นร้อยละ 32.55 และน้อยที่สุดมีหน้าที่เป็นครูสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และเป็นเจ้าคณะภาค เป็นจำนวนเท่ากัน ก็คิดเป็นร้อยละ 1.18

พระสงฆ์ส่วนมากมีตำแหน่งภายในวัดคือ เป็นพระลูกวัด คิดเป็นร้อยละ 75.71 รองลงมาเป็นเจ้าของอาวาส คิดเป็นร้อยละ 14.29 และน้อยที่สุดเป็นสามเณร คิดเป็นร้อยละ 2.86

ตารางที่ 4 แสดงสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

ลำดับที่	สถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	45	32.14
	หญิง	95	67.86
	รวม	140	100.00
2	อายุ		
	ต่ำกว่า 25 ปี	1	0.71
	26 - 30 ปี	30	21.43
	31 - 35 ปี	31	22.14
	36 - 40 ปี	27	19.29
	41 - 45 ปี	30	21.43
	46 ปีขึ้นไป	21	15.00
รวม	140	100.00	
3	วุฒิทางการศึกษา		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	32	22.86
	ปริญญาตรี	101	72.14
	ปริญญาโท	7	5.00
	อื่น ๆ (ไปรกระบุ)...	0	0.00
รวม	140	100.00	
4	ตำแหน่งภายในโรงเรียน		
	ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่/ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยครูใหญ่/ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่/ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	12	8.57
	ครู/อาจารย์ผู้สอน	115	82.14
	อื่น ๆ (ไปรกระบุ)	0	0.00
	รวม	140	100.00

ตารางที่ 4 แสดงสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ลำดับที่	สถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
5	ระยะเวลาที่รับราชการครู		
	ต่ำกว่า 5 ปี	9	6.43
	5 - 10 ปี	53	37.86
	11 - 15 ปี	25	17.86
	16 - 20 ปี	32	22.85
	มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	21	15.00
		140	100.00

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่าครูที่ตอบแบบสอบถามเป็นหญิงมากกว่าชาย คือ เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.86 และเป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 32.14

อายุของครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอายุระหว่าง 31 - 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.14 รองลงมาคืออายุระหว่าง 26 - 30 ปี และ 41 - 45 ปี เป็นจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 21.43 น้อยที่สุดคืออายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.71

วุฒิทางการศึกษาของครู ส่วนมากจบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.14 รองลงมาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 22.86 และน้อยที่สุดคือวุฒิปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 5.00

ตำแหน่งภายในโรงเรียนของครูส่วนมากเป็นครู/อาจารย์ผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 82.14 รองลงมาเป็นผู้ช่วยครูใหญ่/ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่/ผู้ช่วยผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 9.29 และน้อยที่สุดคือ ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่/ผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 8.57

ระยะเวลาที่รับราชการครูส่วนมากอยู่ระหว่าง 5 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.86 รองลงมาอยู่ระหว่าง 16 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.86 และน้อยที่สุดคือ ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.43

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. ความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะนำเสนอไว้ในตารางที่ 5 - 10
2. ความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะนำเสนอไว้ในตารางที่ 11 - 16
3. ความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความทองการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะนำเสนอในตารางที่ 17 - 22

ตารางที่ 5 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ก. ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่			
1. วัดให้โรงเรียนใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานประจำปีของโรงเรียน	2.09	1.17	ปานกลาง
2. วัดให้นักเรียนใช้บริเวณภายในวัดเป็นที่พักผ่อนเล่นกีฬาและดูหนังสือในเวลาว่าง	2.11	1.10	ปานกลาง
3. วัดให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนในเรื่องงบประมาณทำนุบำรุงครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ นอกเหนือจากงบประมาณของรัฐ	1.63	1.11	ปานกลาง
4. วัดช่วยเหลือในการจัดหาครุภัณฑ์ทางการศึกษาแก่โรงเรียน เช่น เครื่องพิมพ์ดีด ฯลฯ	1.50	1.11	น้อย
5. วัดช่วยเหลือในการสร้างอาคารเรียนและอาคารอื่น ๆ ในโรงเรียน	1.70	1.24	ปานกลาง
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.80	0.90	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่าใน เรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา ในค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่นั้น เรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับ ปานกลาง คือ วัดให้โรงเรียนใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานประจำปี ของโรงเรียน วัดให้นักเรียนใช้บิเวณภายในวัดเป็นที่พักผ่อน เล่นกีฬาและดูหนังสือในเวลาว่าง วัดให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนในเรื่องงบประมาณทำนุบำรุงครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ นอกเหนือจากงบประมาณของรัฐ และวัดช่วยเหลือในการสร้าง อาคารเรียน และอาคารอื่น ๆ ในโรงเรียน เรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็นว่าวัดมีบทบาท อยู่ในระดับน้อย คือ วัดช่วยเหลือในการจัดหาครุภัณฑ์ทางการศึกษาแก่โรงเรียน เช่น เครื่องพิมพ์ดีด ฯลฯ

ความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา ในค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่นั้นพระสงฆ์มีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 6 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในค่านิชาการและวิชาชีพ

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ข. ค่านิชาการและวิชาชีพ			
1. วัดให้พระสงฆ์ที่มีความถนัดค่านิชาการและวิชาชีพมาช่วยสอนในโรงเรียน	1.65	1.33	ปานกลาง
2. วัดช่วยอุปถัมภ์โรงเรียนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนนิชาการและวิชาชีพ เช่น กระดาษโปสเตอร์ สี ฯลฯ	1.47	1.15	น้อย
3. วัดช่วยแนะนำค่านิชาการที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และจริยธรรม	2.71	1.15	มาก
4. วัดให้ความร่วมมือ เป็นแหล่งอุปกรณ์ของการเรียนวิชาที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	2.49	1.17	ปานกลาง
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.08	0.94	ปานกลาง

จากการร่างที่ 6 จะเห็นว่าในเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านิชาการและวิชาชีพนั้น เรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับมาก คือ วัดช่วยแนะนำค่านิชาการที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และจริยธรรม เรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง คือ วัดให้พระสงฆ์ที่มีความถนัดค่านิชาการและวิชาชีพมาช่วยสอนในโรงเรียน และวัดให้ความร่วมมือ เป็นแหล่งอุปกรณ์ของการเรียนวิชาที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ส่วนเรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย คือ วัดช่วยอุปถัมภ์โรงเรียนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนนิชาการและวิชาชีพ เช่น กระดาษโปสเตอร์ สี ฯลฯ

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านิชาการและวิชาชีพนั้นพระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 7 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ค. ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา			
1. วัดให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้สถานที่การก่อสร้างอาคารเพิ่มเติม	2.07	1.15	ปานกลาง
2. วัดช่วยจัดหาทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่ ขาดแคลนหรือนักเรียนที่เรียนดี	1.99	1.16	ปานกลาง
3. วัดช่วยจัดหาอุปกรณ์การเรียนให้แก่นักเรียน เช่น เครื่องเขียน สมุด หนังสือ ฯลฯ	1.67	1.06	ปานกลาง
4. วัดช่วยเหลือให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนที่มี ภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดให้ได้ที่พักพิงกับพระสงฆ์ เพื่อเรียนหนังสือ	2.48	1.16	ปานกลาง
5. วัดให้โรงเรียนยืมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่วัด มีอยู่ เช่น ถ้วยชาม โต๊ะ เก้าอี้ เพื่อใช้ใน กิจกรรมของโรงเรียน	3.06	0.99	มาก
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.26	0.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่าในเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในด้านการให้สวัสดิการ และให้คำปรึกษานั้น เรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็นว่าวัดมีบทบาท
อยู่ในระดับมาก คือ วัดให้โรงเรียนยืมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่วัดมีอยู่ เช่น ถ้วยชาม
โต๊ะ เก้าอี้ เพื่อใช้ในกิจกรรมของโรงเรียน ส่วนเรื่องอื่น ๆ นอกจากนั้น พระสงฆ์
มีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งได้แก่ วัดให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนใน
ด้านต่าง ๆ เช่น การใช้สถานที่ การก่อสร้างอาคารเพิ่มเติม วัดช่วยจัดหาทุนการศึกษา
ให้แก่เด็กนักเรียนที่ขาดแคลน หรือนักเรียนที่เรียนดี วัดช่วยจัดหาอุปกรณ์การเรียนให้แก่
นักเรียน เช่น เครื่องเขียน สมุด หนังสือ ฯลฯ และวัดช่วยเหลือให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียน

ที่มีภูมิลำเนาอยู่ทางจังหวัดให้ไว้ที่ติดกับพระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือ

ความคิดที่เห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในด้านการให้สวัสดิการ และให้คำปรึกษานั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ใน
ระดับปานกลาง

ตารางที่ 8 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

ความคิดเห็น	χ	S.D.	ความหมาย
<u>ง. ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม</u> <u>จริยธรรมนักเรียน</u>			
1. วัดร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานวันเข้าพรรษา งานวันวิสาขบูชา งานตรุษสงกรานต์ ฯลฯ	3.13	1.00	มาก
2. วัดให้พระสงฆ์ช่วยสอนและอบรมจริยธรรมแก่นักเรียน	2.53	1.21	ปานกลาง
3. พระสงฆ์ในวัดช่วยเหลือตอบปัญหาและให้ความรู้แก่นักเรียน เกี่ยวกับเรื่องพระพุทธศาสนาและจริยธรรม	2.44	1.22	ปานกลาง
4. วัดช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น งานประจำปีของโรงเรียน	2.00	1.17	ปานกลาง
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.52	0.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 จะเห็นว่าในเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียนนั้น เรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับมาก คือ วัดร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานวันเข้าพรรษา งานวันวิสาขบูชา งานตรุษสงกรานต์ ฯลฯ ส่วนเรื่องอื่น ๆ นอกนั้นพระสงฆ์มีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งได้แก่ วัดให้พระสงฆ์ช่วยสอนและอบรมจริยธรรมแก่นักเรียน พระสงฆ์ในวัดช่วยเหลือตอบปัญหาและให้ความรู้แก่นักเรียน เกี่ยวกับเรื่องพระพุทธศาสนาและจริยธรรม และวัดช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น งานประจำปีของโรงเรียน

ความกึกก้อง โดยส่วนรวม เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียนนั้น พระสงฆ์มีความเห็น
ว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
จ. <u>ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>			
1. วัดช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจ นโยบายของโรงเรียน	2.01	1.18	ปานกลาง
2. วัดชักชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ โรงเรียนและวัดร่วมกับ จักขั่น	2.29	1.19	ปานกลาง
3. วัดชักชวนให้ชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อ ก่อสร้างหรือซ่อมแซมโรงเรียน	1.83	1.17	ปานกลาง
4. วัดชักชวนให้ชุมชนบริจาคเงิน เพื่อ เป็นทุน การศึกษาหรือทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนที่ ยากจน	2.05	1.11	ปานกลาง
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.04	0.96	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 จะเห็นว่าในเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นั้นพระสงฆ์มีความเห็นว่าวัดมีบทบาท
อยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง ซึ่งได้แก่ วัดช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจ
นโยบายของโรงเรียน วัดชักชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่โรงเรียนและวัด
ร่วมกัน จักขั่น วัดชักชวนให้ชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมโรงเรียน
และวัดชักชวนให้ชุมชนบริจาคเงิน เพื่อ เป็นทุนการศึกษาหรือทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียน

ความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่าวัดมีบทบาท
อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 10 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทที่วัดมีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในถิ่นต่าง ๆ

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	ค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่	1.80	0.90	ปานกลาง
2.	ค่านวิชาการและวิชาชีพ	2.08	0.94	ปานกลาง
3.	ค่านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา	2.26	0.79	ปานกลาง
4.	ค่านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม จริยธรรมนักเรียน	2.52	0.94	ปานกลาง
5.	ค่านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	2.04	0.96	ปานกลาง
	ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.14	0.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 จะเห็นว่าในเรื่องบทบาทที่วัดมีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในถิ่นต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้านนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่าวัดมีบทบาทต่อโรงเรียนประถมศึกษา
อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งได้แก่ ค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ค่านวิชาการและ
วิชาชีพ ค่านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา ค่านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและ
การอบรมจริยธรรมนักเรียน และค่านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็นโดยส่วนรวม เกี่ยวกับบทบาทที่วัดมีต่อโรงเรียนประถมศึกษานั้น
พระสงฆ์มีความเห็นว่าวัดมีบทบาทต่อโรงเรียนประถมศึกษายู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 11 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านคุณลักษณะ
อาคารสถานที่

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ก. <u>ด้านคุณลักษณะอาคารสถานที่</u>			
1. วัดไม่ต้องการให้โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด	0.85	1.17	น้อย
2. วัดไม่ต้องการให้นักเรียนไปเล่นกีฬาหรือพักผ่อน หย่อนใจในบริเวณวัด	1.22	1.25	น้อย
3. วัดใช้เงินที่ได้จากการบริจาคหรือรายได้ของวัด เพื่อการทำนุบำรุงวัดเท่านั้น แต่ไม่ได้ใช้จ่ายใน การทำนุบำรุงโรงเรียน	1.86	1.37	ปานกลาง
4. วัดไม่มีงบประมาณมากพอที่จะช่วยเหลือในเรื่อง การก่อสร้างและการจัดซื้อครุภัณฑ์ให้แก่ โรงเรียน	2.23	1.42	ปานกลาง
5. เนื่องจากการก่อสร้างและการต่อเติมอาคาร สถานที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเป็นจะต้องขอ อนุญาตจากักัดถนน ทำให้โรงเรียนขยายตัวได้ ยาก	1.71	1.40	ปานกลาง
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.31	0.69	น้อย

จากตารางที่ 11 จะเห็นว่าในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านคุณลักษณะอาคารสถานที่ เรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ก็คือ วัดใช้เงินที่ได้จากการบริจาคหรือรายได้ของวัดเพื่อการทำนุบำรุงวัดเท่านั้น แต่ไม่ได้ใช้จ่ายในการทำนุบำรุงโรงเรียน วัดไม่มีงบประมาณมากพอที่จะช่วยเหลือในเรื่องการก่อสร้างและการจัดซื้อครุภัณฑ์ให้แก่โรงเรียน เนื่องจาก

การก่อสร้างและการต่อเติมอาคารสถานที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนจำเป็นต้องขออนุญาต
จากวัดก่อนทำให้โรงเรียนขยายตัวได้ยาก ส่วนเรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็น
ปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ วัดไม่ต้องการให้โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด และวัดไม่ต้องการให้
นักเรียนไปเล่นกีฬาหรือพักผ่อนหย่อนใจในบริเวณวัด

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลคูร์กาศ์อาคารสถานที่นั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นปัญหา
อยู่ในระดับน้อย

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านวิชาการและ
วิชาชีพ

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ข. ค่านวิชาการและวิชาชีพ			
1. พระสงฆ์มีความรู้ทางวิชาสามัญไม่มากพอที่จะสอนนักเรียน	2.01	1.15	ปานกลาง
2. พระสงฆ์มีความรู้ทางเทคนิคการสอนและจิตวิทยาการเรียนรู้อย่างไม่มากพอที่จะสอนให้ได้ผลสมบูรณ์	1.91	1.13	ปานกลาง
3. พระสงฆ์ต้องปฏิบัติศาสนกิจและมีภาระเกี่ยวกับงานของวัด จึงไม่มีเวลาพอที่จะมาสอนนักเรียนได้	1.71	1.05	ปานกลาง
4. หลักสูตรปัจจุบันไม่มีวิชาศีลธรรมเป็นวิชาเฉพาะ เช่น ในหลักสูตร เดิมทำให้พระสงฆ์ไม่มีโอกาสสอนเรื่องทางพระพุทธศาสนาบ้างต่อเมือง	2.47	1.33	ปานกลาง
5. นักเรียนต้องการคำแนะนำค่านวิชาการและวิชาชีพจากครูมากกว่าพระสงฆ์ เพราะเห็นว่า เป็นเรื่องทางโลก ไม่ใช่ทางธรรม	2.35	1.24	ปานกลาง
6. พระสงฆ์มีข้อจำกัดที่สอนได้แก่นักเรียนชาย ไม่เหมาะที่จะสอนนักเรียนหญิง	1.30	1.24	น้อย
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.96	0.74	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 จะเห็นว่าใน เรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านวิชาการและวิชาชีพนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยใน เรื่องพระสงฆ์มีข้อจำกัดที่สอนได้แก่นักเรียนชายไม่เหมาะที่จะ

สอนนักเรียนหญิง ส่วนเรื่องอื่น ๆ นอกนั้นพระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งได้แก่ พระสงฆ์มีความรู้ทางวิชาสามัญไม่มากพอที่จะสอนนักเรียน พระสงฆ์มีความรู้ทางเทคนิคการสอนและจิตวิทยาการ เรียนรู้ไม่มากพอที่จะสอนให้ได้ผลสมบูรณ์ พระสงฆ์ต้องปฏิบัติศาสนกิจ และมีภาระ เกี่ยวข้องงานของวัดจึงไม่มีเวลาพอที่จะมาสอนนักเรียนได้ หลักสูตรปัจจุบันไม่มีวิชาศีลธรรม เป็นวิชาเฉพาะ เช่นในหลักสูตร เดิมทำให้พระสงฆ์ไม่มีโอกาสสอน เรื่องทางพระพุทธศาสนาบ้างต่อ เนื่อง และนักเรียนต้องการคำแนะนำด้านวิชาการและวิชาชีพจากครูมากกว่าพระสงฆ์เพราะ เห็นว่าเป็น เรื่องทางโลก ไม่ใช่ทางธรรม

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่อง ปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านวิชาการและวิชาชีพนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 13 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้
สวัสดิการและให้คำปรึกษา

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ค. <u>ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา</u>			
1. ค่ายเหตุที่ปัจจุบันมีปัญหาลักขโมยทรัพย์สินและ ศาสนสมบัติมาก วัดจึงไม่สามารถให้นักเรียน มาพักอาศัยได้	1.72	1.27	ปานกลาง
2. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ต้องการปรึกษาปัญหาชีวิต กับพระสงฆ์ เพราะมีทัศนะว่าพระสงฆ์มีความคิด คร่ำครึโบราณ	2.30	1.33	ปานกลาง
3. พระสงฆ์ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาวัยรุ่น จึง ไม่สามารถให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ แก่ นักเรียนได้อย่างเหมาะสม	1.69	1.19	ปานกลาง
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	1.90	0.93	ปานกลาง

จากตารางที่ 13 จะเห็นว่าใน เรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้
แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษานั้นพระสงฆ์มีความ
เห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง ซึ่งได้แก่ ค่ายเหตุที่ปัจจุบันมีปัญหาลักขโมย
ทรัพย์สินและศาสนสมบัติมาก วัดจึงไม่สามารถให้นักเรียนมาพักอาศัยได้ นักเรียน
ส่วนใหญ่ไม่ต้องการปรึกษาปัญหาชีวิตกับพระสงฆ์ เพราะมีทัศนะว่าพระสงฆ์มีความคิดคร่ำครึ
โบราณ และพระสงฆ์ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาวัยรุ่น จึงไม่สามารถให้คำปรึกษาปัญหา
ต่าง ๆ แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม

ความคิดเห็น โดยส่วนรวมใน เรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้
แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษานั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่า
เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 14 แสดงความคิดเห็น ของพระสงฆ์ เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วม
กิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ง. <u>ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม</u> <u>จริยธรรมนักเรียน</u>			
1. นักเรียนมักคิดว่ากิจกรรมทางศาสนาเป็นเรื่อง งมงายไร้เหตุผลจึงไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม	2.06	1.28	ปานกลาง
2. นักเรียนส่วนใหญ่ในปัจจุบันคิดว่าพระสงฆ์เป็น ผู้คอยทางสติปัญญาจึงไม่เชื่อฟังคำอบรมสั่งสอน	2.01	1.20	ปานกลาง
3. นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเลื่อมใสในสถาบัน สงฆ์ เพราะคิดว่าพระสงฆ์เป็นผู้ที่หมกข่องทางที่ จะประกอบอาชีพ และเป็นกาฝากสังคม	1.93	1.32	ปานกลาง
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.00	1.11	ปานกลาง

จากตารางที่ 14 จะเห็นว่าในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้
แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรม
นักเรียนนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง ซึ่งได้แก่
นักเรียนมักคิดว่ากิจกรรมทางศาสนาเป็นเรื่องงมงายไร้เหตุผลจึงไม่ต้องการเข้าร่วม
กิจกรรม นักเรียนส่วนใหญ่ในปัจจุบันคิดว่าพระสงฆ์เป็นผู้คอยทางสติปัญญาจึงไม่เชื่อฟัง
คำอบรมสั่งสอน และนักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเลื่อมใสในสถาบันสงฆ์ เพราะคิดว่า
พระสงฆ์เป็นผู้ที่หมกข่องทางที่จะประกอบอาชีพ และเป็นกาฝากสังคม

ความคิดเห็น โดยส่วนรวมในเรื่องปัญหาของการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน
นั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 15 แสดงความกิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ เป็น สื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความกิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
จ. <u>ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>			
1. วัดไม่เข้าใจนโยบายการศึกษาของโรงเรียนที่พอที่จะเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์นโยบายโรงเรียนได้	2.08	1.17	ปานกลาง
2. วัดไม่เห็นประโยชน์ของการที่จะให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน	1.32	1.16	น้อย
3. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความศรัทธาในพระสงฆ์ ทำให้การประชาสัมพันธ์โรงเรียนของวัดได้ผลน้อย	1.46	1.22	น้อย
4. การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ทำให้วัดและชุมชนเมื่อถึงที่สุดต่อการบริหารภายในโรงเรียนมากเกินไป	1.55	1.11	น้อย
ความกิดเห็น โดยส่วนรวม	1.60	0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 15 จะเห็นว่าในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น เรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ วัดไม่เข้าใจนโยบายการศึกษาของโรงเรียนที่พอที่จะเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์นโยบายโรงเรียนได้ เรื่องอื่น ๆ นอกนั้นพระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย ซึ่งได้แก่ วัดไม่เห็นประโยชน์ของการที่จะให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความศรัทธาในพระสงฆ์ทำให้การประชาสัมพันธ์โรงเรียนของวัดได้ผลน้อย และการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ทำให้วัดและชุมชนเมื่อถึงที่สุดต่อการบริหารภายในโรงเรียนมากเกินไป

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น พระสงฆ์มี
ความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาในการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำต่าง ๆ

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
1.	ค้ำนครุภัณฑ์อาคารสถานที่	1.31	0.69	น้อย
2.	ค้ำวิชาการและวิชาชีพ	1.96	0.74	ปานกลาง
3.	ค้ำการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา	1.90	0.93	ปานกลาง
4.	ค้ำการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม จริยธรรมนักเรียน	2.00	1.11	ปานกลาง
5.	ค้ำการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	1.60	0.88	ปานกลาง
	ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	1.80	0.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 จะเห็นว่าในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำต่าง ๆ ทั้ง 5 ค้ำนั้น ค้ำที่พระสงฆ์มีความเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยคือ ค้ำนครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ส่วนค้ำอื่น ๆ นอกนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งได้แก่ ค้ำวิชาการและวิชาชีพ ค้ำการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา ค้ำการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม จริยธรรมนักเรียน และค้ำการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่โรงเรียนประถมศึกษานั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 17 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำครุภัณฑ์อาคารสถานที่

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ก. <u>ค้ำครุภัณฑ์อาคารสถานที่</u>			
1. ต้องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สถานที่ของวัดเป็นที่ตั้งของโรงเรียนตลอดไป	2.82	1.22	มาก
2. ต้องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สนามของวัดเป็นสนามกีฬาของนักเรียน	2.00	1.29	ปานกลาง
3. ต้องการให้มีบริเวณบางส่วนของวัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักเรียน	2.68	1.11	มาก
4. ต้องการใช้สถานที่ภายในวัด เช่น ศาลา โบสถ์ ฯลฯ เพื่ออบรมจริยธรรมแก่นักเรียน	3.05	1.13	มาก
5. ต้องการใช้สถานที่ของวัดเป็นที่จัดกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียน	3.08	1.01	มาก
6. ต้องการให้วัดให้ช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณที่จะก่อสร้างอาคารสถานที่เพื่อการศึกษาบ้างถ้าทางวัดมีรายได้พอเพียงอยู่แล้ว	2.45	1.22	ปานกลาง
7. ต้องการให้วัดมีส่วนสนับสนุนในการจัดหางบประมาณสำหรับซื้อและทำนุบำรุงครุภัณฑ์ของโรงเรียน เช่น พิมพ์ดีด โต๊ะเรียน ฯลฯ	2.48	1.16	ปานกลาง
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.65	0.84	มาก

จากตารางที่ 17 จะเห็นว่าในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำครุภัณฑ์อาคารสถานที่นั้น เรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็น

ว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก คือ ต้องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สถานที่ของวัดเป็นที่ตั้งของโรงเรียนตลอดไป ต้องการให้บริเวณบางส่วนของวัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักเรียน ต้องการให้สถานที่ภายในวัด เช่น ศาลา โบสถ์ ฯลฯ เพื่ออบรมจริยธรรมแก่นักเรียน และต้องการใช้สถานที่ของวัดเป็นที่จัดกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียน ส่วนเรื่องที่พระสงฆ์มีความเห็นว่า มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง คือ ต้องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สนามของวัดเป็นสนามกีฬาของนักเรียน ต้องการให้วัดได้ช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณที่จะก่อสร้างอาคารสถานที่ เพื่อการศึกษาบ้างถ้าทางวัดมีรายได้เพียงพออยู่แล้ว และต้องการให้วัดมีส่วนสนับสนุนในการจัดหางบประมาณสำหรับซื้อและทำนุบำรุงครุภัณฑ์ของโรงเรียน เช่น พิมพ์ดีด โต๊ะเรียน ฯลฯ

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่นั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 18 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพ

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ช. <u>ด้านวิชาการและวิชาชีพ</u>			
1. ต้องการให้วัดจัดพระสงฆ์ไปช่วยสอนวิชาสามัญที่ถนัด เช่น วิชาภาษาไทย	2.69	1.26	มาก
2. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนจริยศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	3.14	1.09	มาก
3. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	3.33	0.97	มาก
4. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาชีพที่มีความถนัดอยู่และ เป็นวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย	2.68	1.23	มาก
5. ต้องการให้พระสงฆ์ เป็นวิทยากรในการสอนวิชาสามัญหรือวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัยในบางครั้ง	2.65	1.16	มาก
6. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยชี้แจงให้ความรู้ในการปฏิบัติตนในการ เล่า เรียนหนังสือแก่นักเรียน	2.99	1.13	มาก
7. ต้องการให้วัดช่วยเหลือในการจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	2.99	0.98	มาก
8. ต้องการให้วัดสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น เครื่องดนตรี เครื่องมือทางเกษตร ฯลฯ	1.96	1.19	ปานกลาง
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.80	0.87	มาก

จากตารางที่ 18 จะเห็นว่าในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง คือ ต้องการให้วัดสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น เครื่องดนตรี เครื่องมือทางเกษตร ฯลฯ เรื่องอื่น ๆ นอกนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก ซึ่งได้แก่ ต้องการให้วัดจัดพระสงฆ์ไปช่วยสอนวิชาสามัญที่เน้น เช่น วิชาภาษาไทย ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนจริยศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาชีพที่มีความถนัดอยู่และเป็นวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย ต้องการให้พระสงฆ์เป็นวิทยากรในการสอนวิชาสามัญหรือวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัยในบางครั้ง ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยชี้แจงให้ความรู้ในการปฏิบัติตนในการเล่าเรียนหนังสือแก่นักเรียน และต้องการให้วัดช่วยเหลือในการจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 19 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ค. <u>ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา</u>			
1. <u>ต้องการความช่วยเหลือจากวัดในการจัดทุนการศึกษาให้นักเรียนที่ขาดแคลนและต้องการความช่วยเหลือ</u>	2.78	1.06	มาก
2. <u>ต้องการให้วัดจัดรางวัลให้นักเรียนที่เรียนดีหรือนักเรียนที่มีความประพฤติดี</u>	2.68	1.08	มาก
3. <u>ต้องการความช่วยเหลือจากวัดในการจัดอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนบาง เช่น เครื่องเขียน หนังสือแบบเรียน ฯลฯ</u>	2.58	1.11	มาก
4. <u>ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยเหลือนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดและมีความจำเป็นต้องการผู้อุปการะให้ได้พักพิงกับพระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือ</u>	2.83	1.04	มาก
5. <u>ต้องการให้พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิตของนักเรียน</u>	2.88	1.06	มาก
6. <u>ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยแนะนำแนวทางในการใช้หลักธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาค่าง ๆ แก่นักเรียน</u>	3.33	0.89	มาก
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.88	0.83	มาก

จากตารางที่ 19 จะเห็นว่าในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัด ให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษานั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ซึ่งได้แก่ ต้องการความช่วยเหลือจากวัดในการ จัดทุนการศึกษาให้แก่เด็กเรียนที่ขาดแคลนและต้องการความช่วยเหลือ ต้องการให้วัด จัดรางวัลให้แก่เด็กเรียนที่เรียนดีหรือนักเรียนที่มีความประพฤติดี ต้องการความช่วยเหลือจากวัดในการจัดอุปกรณ์การเรียนให้แก่เด็กเรียนบ้าง เช่น เครื่องเขียน หนังสือแบบเรียน ฯลฯ ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยเหลือเด็กเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และมีความจำเป็นต้องการผู้อุปการะให้ได้ติดพันกับพระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือ ต้องการ ให้พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิตของนักเรียน และต้องการให้พระสงฆ์ช่วยแนะนำ แนวทางในการใช้หลักธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาค่าต่าง ๆ แก่เด็กเรียน

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่ วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษานั้น พระสงฆ์ ให้ความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 20 แสดงความคิดเห็น ของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้งการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ง. <u>ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน</u>			
1. ต้องการให้วัดร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนาให้นักเรียน เช่น กิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นต้น	3.60	0.71	มากที่สุด
2. ต้องการให้วัดช่วยเหลือเกี่ยวกับการอบรมนักเรียนในด้านความประพฤติและจริยธรรมทางพุทธศาสนา	3.49	0.82	มาก
3. ต้องการให้วัดให้ยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่วัดมีอยู่เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน	2.92	0.93	มาก
4. ต้องการให้พระสงฆ์เป็นผู้ตอบปัญหาแก่นักเรียนเกี่ยวกับเรื่องศาสนาและจริยธรรม	3.35	0.88	มาก
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	3.34	0.66	มาก

จากตารางที่ 20 จะเห็นว่าในเรื่องความต้งการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียนนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่ามี ความต้งการอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ต้องการให้วัดร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนาให้นักเรียน เช่น กิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นต้น เรื่องอื่น ๆ นอกนั้นพระสงฆ์มีความเห็นว่ามี ความต้งการอยู่ในระดับมาก ซึ่งได้แก่ ต้องการให้วัดช่วยเหลือเกี่ยวกับการอบรมนักเรียนในด้านความประพฤติและจริยธรรมทางพุทธศาสนา ต้องการให้วัดให้ยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่

วัดมีอยู่เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และต้องการให้พระสงฆ์เป็นผู้คอยปรึกษา
แก่นักเรียน เกี่ยวกับ เรื่องศาสนาและจริยธรรม

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่
วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม
จริยธรรมนักเรียนนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 21 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบล การเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
จ. <u>ดำเนินการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>			
1. ต้องการให้วัดมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจนโยบายของโรงเรียน	2.77	0.95	มาก
2. ต้องการให้วัดชี้แจงให้ชุมชน เห็นประโยชน์ของการช่วยเหลือทางการศึกษา	3.01	0.90	มาก
3. ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัดและโรงเรียนร่วมกันจัดขึ้น	3.11	0.99	มาก
4. ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนร่วมกันบริจาคเงินเพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียน	2.81	1.00	มาก
5. ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาของนักเรียน	2.86	0.96	มาก
6. ต้องการให้วัดเป็นผู้นำชุมชนในการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษาของนักเรียนที่ยากจน	3.11	1.03	มาก
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.95	0.80	มาก

จากตารางที่ 21 จะเห็นว่าในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบล การเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่าเป็นความต้องการอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ซึ่งได้แก่ ต้องการให้วัดมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจนโยบายของโรงเรียน ต้องการให้วัดชี้แจงให้ชุมชน เห็นประโยชน์ของการช่วยเหลือทางการศึกษา ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนมา

ร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัดและโรงเรียนร่วมกันจัดขึ้น ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชน
ร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ต้องการให้
วัดชักชวนให้ชุมชนจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาของนักเรียน และต้องการให้วัด
เป็นผู้นำชุมชนในการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษาของนักเรียนที่ยากจน

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่
วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น
พระสงฆ์มีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลต่าง ๆ

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D	ความหมาย
1.	ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่	2.65	0.84	มาก
2.	ด้านวิชาการและวิชาชีพ	2.80	0.87	มาก
3.	ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา	2.88	0.83	มาก
4.	ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน	3.34	0.66	มาก
5.	ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	2.95	0.80	มาก
	ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.88	0.69	มาก

จากตารางที่ 22 จะเห็นว่าในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้านนั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียน และการอบรมจริยธรรมนักเรียน และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษานั้น พระสงฆ์มีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. ความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะนำเสนอในตารางที่ 23 - 28
2. ความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะนำเสนอในตารางที่ 29 - 34
3. ความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะนำเสนอในตารางที่ 35 - 40

ตารางที่ 23 แสดงความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
<u>ก. ค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่</u>			
1. วัดให้โรงเรียนใช้สถานที่ของวัดวัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานประจำปีของโรงเรียน	2.24	1.16	ปานกลาง
2. วัดให้นักเรียนใช้บริเวณภายในวัดเป็นที่พักผ่อนเล่นกีฬาและดูหนังสือในเวลาว่าง	1.93	1.08	ปานกลาง
3. วัดให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนในเรื่องงบประมาณทำนุบำรุงครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ นอกเหนือจากงบประมาณของรัฐ	1.57	1.05	ปานกลาง
4. วัดช่วยเหลือในการจัดหาครุภัณฑ์ทางการศึกษาแก่โรงเรียน เช่น เครื่องพิมพ์ดีด ฯลฯ	1.05	0.97	น้อย
5. วัดช่วยเหลือในการสร้างอาคารเรียนและอาคารอื่น ๆ ในโรงเรียน	1.22	1.14	น้อย
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.60	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 23 จะเห็นว่าใน เรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่นั้น เรื่องที่ครูมีความ เห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง คือ วัดให้โรงเรียนใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานประจำปีของโรงเรียน วัดให้นักเรียนในวัยเรียนในวัดเป็นที่พักผ่อน เล่นกีฬาและดูหนังสือในเวลาว่าง และ วัดให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนในเรื่องงบประมาณตำบับำรุงครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ นอกเหนือจากงบประมาณของรัฐ เรื่องที่ครูมีความ เห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย คือ วัดช่วยเหลือในการจัดหาครุภัณฑ์ทางการศึกษาแก่โรงเรียน เช่น เครื่องพิมพ์ดีด ฯลฯ และวัดช่วยเหลือในการสร้างอาคารเรียน และอาคารอื่น ๆ ในโรงเรียน

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่นั้น ครูมีความ เห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

างงกรณเมทาวทยาลย

ตารางที่ 24 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในค่านิชาการและวิชาชีพ

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ข. <u>ค่านิชาการและวิชาชีพ</u>			
1. วัดให้พระสงฆ์ที่มีความถนัดค่านิชาการและวิชาชีพมาช่วยสอนในโรงเรียน	1.29	1.11	น้อย
2. วัดช่วยอุปถัมภ์โรงเรียนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนนิชาการและวิชาชีพ เช่น กระดาษโปสเตอร์ สี ฯลฯ	0.62	0.84	น้อย
3. วัดช่วยแนะนำค่านิชาการที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และจริยธรรม	1.87	0.97	ปานกลาง
4. วัดให้ความร่วมมือ เป็นแหล่งอุปกรณ์ของการเรียนวิชาที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	1.78	1.09	ปานกลาง
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	1.39	0.79	น้อย

จากตารางที่ 24 จะเห็นว่าในเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านิชาการและวิชาชีพนั้น เรื่องที่ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางคือ วัดช่วยแนะนำค่านิชาการที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และจริยธรรม และวัดให้ความร่วมมือ เป็นแหล่งอุปกรณ์ของการเรียนวิชาที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เรื่องที่ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับน้อยคือ วัดให้พระสงฆ์ที่มีความถนัดค่านิชาการและวิชาชีพมาช่วยสอนในโรงเรียน และวัดช่วยอุปถัมภ์โรงเรียนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนนิชาการและวิชาชีพ เช่น กระดาษโปสเตอร์ สี ฯลฯ

ความคิดเห็น โดยส่วนรวมเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านิชาการและวิชาชีพนั้น ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 25 แสดงความคิดเห็น ของครู เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ค. ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา			
1. วัดให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในด้านการ การใช้สถานที่ก่อสร้างอาคารเพิ่มเติม	1.60	1.09	ปานกลาง
2. วัดช่วยจัดหาทุนการศึกษาให้แก่เด็กเรียนที่ ขาดแคลนหรือนักเรียนที่เรียนดี	1.70	1.21	ปานกลาง
3. วัดช่วยจัดหาอุปกรณ์การเรียนให้แก่เด็กเรียน เช่น เครื่องเขียน สมุด หนังสือ ฯลฯ	1.04	1.01	น้อย
4. วัดช่วยเหลือให้ที่พักอาศัยแก่เด็กเรียนที่มี ภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดให้พักพิงกับพระสงฆ์ เพื่อเรียนหนังสือ	1.66	1.04	ปานกลาง
5. วัดให้โรงเรียนยืมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่วัด มีอยู่ เช่น ถ้วยชาม โต๊ะ เก้าอี้ เพื่อใช้ใน กิจกรรมของโรงเรียน	2.91	0.96	มาก
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.78	0.78	ปานกลาง

จากตารางที่ 25 จะเห็นว่าในเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษานั้น เรื่องที่ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ใน
ระดับมากคือ วัดให้โรงเรียนยืมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่วัดมีอยู่ เช่น ถ้วยชาม โต๊ะ
เก้าอี้ เพื่อใช้ในกิจกรรมของโรงเรียน เรื่องที่ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ใน
ระดับปานกลางคือ วัดให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในด้านการ
ก่อสร้างอาคารเพิ่มเติม วัดช่วยจัดหาทุนการศึกษาให้แก่เด็กเรียนที่ขาดแคลนหรือนักเรียน
ที่เรียนดี และวัดช่วยเหลือให้ที่พักอาศัยแก่เด็กเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดให้พัก

ที่ตกถึงกับพระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือ ส่วน เรื่องที่ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ใน
ระดับน้อยคือ วัดช่วยจัดหาอุปกรณ์การเรียนให้แก่ักเรียน เช่น เครื่องเขียน สมุด
หนังสือ ฯลฯ

ความคิดเห็นโดยส่วนรวม เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษานั้น ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับ
ปานกลาง

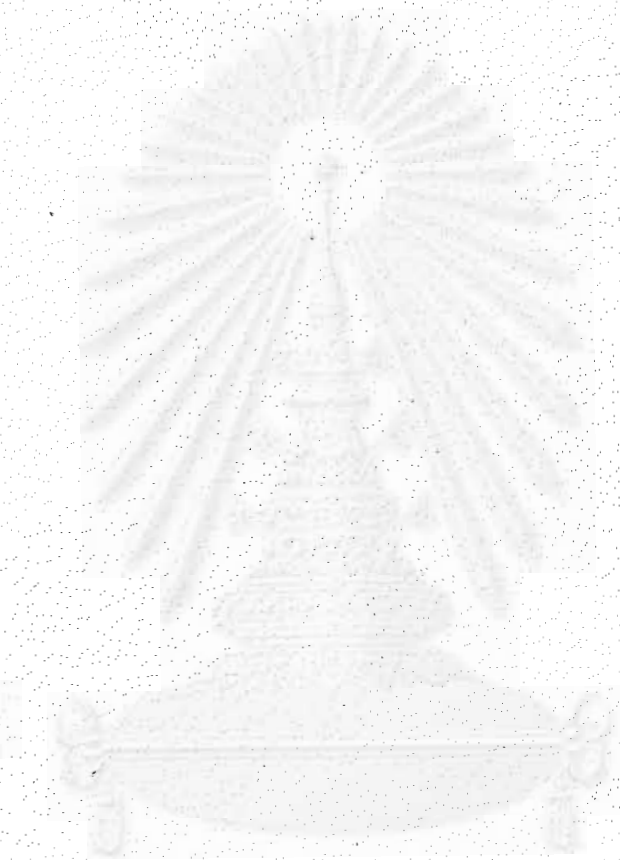
สถาบันวิจัยบริการ
สุขภาพชุมชนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตารางที่ 26 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและ
การอบรมจริยธรรมนักเรียน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ง. <u>ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม จริยธรรมนักเรียน</u>			
1. วัดร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทาง ศาสนา เช่น งานวันเข้าพรรษา งานวัน วิสาขบูชา งานตรุษสงกรานต์ ฯลฯ	2.74	0.88	มาก
2. วัดให้พระสงฆ์ช่วยสอนและอบรมจริยธรรมแก่ นักเรียน	1.81	1.04	ปานกลาง
3. พระสงฆ์ในวัดช่วยเหลือตอบปัญหาและให้ความรู้ แก่นักเรียน เกี่ยวกับเรื่องพระพุทธศาสนาและ จริยธรรม	1.62	1.03	ปานกลาง
4. วัดช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น งานประจำปีของโรงเรียน	1.87	1.02	ปานกลาง
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.01	0.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 26 จะเห็นว่าในเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียนนั้น เรื่องที่ครูมีความ
เห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับมากคือ วัดร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนา
เช่น งานวันเข้าพรรษา งานวันวิสาขบูชา งานตรุษสงกรานต์ ฯลฯ ส่วนเรื่องที่ครูมีความ
เห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางคือ วัดให้พระสงฆ์ช่วยสอนและอบรมจริยธรรมแก่
นักเรียน พระสงฆ์ในวัดช่วยเหลือตอบปัญหาและให้ความรู้แก่นักเรียน เกี่ยวกับเรื่อง
พระพุทธศาสนาและจริยธรรม และวัดช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น
งานประจำปีของโรงเรียน

ความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียนนั้น กรณีที่เห็นว่า
วัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 แสดงความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
จ. <u>ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>			
1. วัดช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจ นโยบายของโรงเรียน	1.66	0.97	ปานกลาง
2. วัดชักชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมทางศาสนา ที่โรงเรียนและวัดร่วมกัน จัดขึ้น	1.91	1.01	ปานกลาง
3. วัดชักชวนให้ชุมชนร่วมกับบริจาคเงิน เพื่อ ก่อสร้างหรือซ่อมแซมโรงเรียน	1.44	1.03	น้อย
4. วัดชักชวนให้ชุมชนบริจาคเงิน เพื่อ เป็นทุน การศึกษาหรือทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนที่ ยากจน	1.59	1.02	ปานกลาง
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.65	0.87	ปานกลาง

จากตารางที่ 27 จะเห็นว่าในเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น เรื่องที่ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาท
อยู่ในระดับปานกลาง คือ วัดช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจนโยบายของ
โรงเรียน วัดชักชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่โรงเรียนและวัดร่วมกัน จัดขึ้น
และวัดชักชวนให้ชุมชนบริจาคเงิน เพื่อ เป็นทุนการศึกษาหรือทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียน
ที่ยากจน เรื่องที่ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย คือ วัดชักชวนให้ชุมชน
ร่วมกับบริจาคเงิน เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมโรงเรียน

ความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาใน
ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ใน
ระดับปานกลาง

ตารางที่ 28 แสดงความคิดเห็นของการ เกี่ยวกับบทบาทที่วัดมีต่อโรงเรียน
ประถมศึกษาในแต่ละด้าน

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	ด้านครูทันต่อการสถานที่	1.60	0.71	ปานกลาง
2.	ด้านวิชาการและวิชาชีพ	1.39	0.79	น้อย
3.	ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา	1.78	0.78	ปานกลาง
4.	ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม จริยธรรมนักเรียน	2.01	0.80	ปานกลาง
5.	ด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	1.65	0.87	ปานกลาง
	ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	1.69	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 28 จะเห็นว่าในเรื่องบทบาทที่วัดมีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้านนั้น ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาทต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ในระดับน้อยในด้านวิชาการและวิชาชีพ ส่วนด้านอื่น ๆ นอกนั้นครูมีความเห็นว่าวัดมี
บทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งได้แก่ ด้านครูทันต่อการสถานที่ ด้านการให้สวัสดิการ
และให้คำปรึกษา ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน
และด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับบทบาทที่วัดมีต่อโรงเรียนประถมศึกษานั้น
ครูมีความเห็นว่าวัดมีบทบาทต่อโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 29 แสดงความคิดเห็น ของครู เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำนครุภัณฑ์ อาคารสถานที่

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ก. <u>ค้ำนครุภัณฑ์อาคารสถานที่</u>			
1. วัดไม่ต้องการให้โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด	0.69	0.93	น้อย
2. วัดไม่ต้องการให้นักเรียนไปเล่นกีฬาหรือพักผ่อนหย่อนใจในบริเวณวัด	1.15	1.14	น้อย
3. วัดใช้เงินที่ได้จากการบริจาคหรือรายได้ของวัดเพื่อการทำนุบำรุงวัดเท่านั้น แต่ไม่ได้ใช้จ่ายในการทำนุบำรุงโรงเรียน	1.84	1.35	ปานกลาง
4. วัดไม่ใช้งบประมาณมากพอที่จะช่วยเหลือในเรื่องการก่อสร้างและการจัดซื้อครุภัณฑ์ให้แก่โรงเรียน	2.07	1.34	ปานกลาง
5. เนื่องจากการก่อสร้างและการต่อเติมอาคารสถานที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนจำเป็นต้องขออนุญาตจากวัดก่อน ทำให้โรงเรียนขยายตัวได้ยาก	1.66	1.40	ปานกลาง
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	1.23	0.64	น้อย

จากตารางที่ 29 จะเห็นว่าใน เรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำนครุภัณฑ์อาคารสถานที่นั้น ครูมีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลางในเรื่อง วัดใช้เงินที่ได้จากการบริจาคหรือเงินรายได้ของวัดเพื่อการทำนุบำรุงวัดเท่านั้น แต่ไม่ได้ใช้จ่ายในการทำนุบำรุงโรงเรียน วัดไม่ใช้งบประมาณมากพอที่จะช่วยเหลือในเรื่องการก่อสร้าง และการจัดซื้อครุภัณฑ์ให้แก่โรงเรียน และปัญหา

เรื่อง เนื่องจากการก่อสร้างและการต่อเติมอาคารสถานที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนจำเป็นต้องขออนุญาตจากวัดก่อน ทำให้โรงเรียนขยายตัวได้ยาก ส่วนเรื่องที่คุณีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยคือ วัดไม่ต้องการให้โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด และวัดไม่ต้องการให้นักเรียนไปเล่นกีฬา หรือพักผ่อนหย่อนใจในบริเวณวัด

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านครภิรมย์อาคารสถานที่นั้น คุณีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ส. เป็นวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 30 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลวิชาการ
และวิชาชีพ

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ข. ตำบลวิชาการและวิชาชีพ			
1. พระสงฆ์มีความรู้ทางวิชาสามัญไม่มากพอที่จะสอนนักเรียน	1.82	0.94	ปานกลาง
2. พระสงฆ์มีความรู้ทางเทคนิคการสอนและจิตวิทยาการเรียนรู้น้อยไม่มากพอที่จะสอนให้ได้ผลสมบูรณ์	1.84	0.98	ปานกลาง
3. พระสงฆ์ต้องปฏิบัติศาสนกิจและมีภาระเกี่ยวกับงานของวัด จึงไม่มีเวลาพอที่จะมาสอนนักเรียนได้	2.04	0.93	ปานกลาง
4. หลักสูตรปัจจุบัน ไม่มีวิชาที่ควรเป็นวิชาเฉพาะ เช่นในหลักสูตร เคมีทำให้พระสงฆ์ไม่มีโอกาสสอน เรื่องทางพระศุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง	1.93	1.20	ปานกลาง
5. นักเรียนต้องการคำแนะนำคำปรึกษาทางวิชาการและวิชาชีพจากครูมากกว่าพระสงฆ์ เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องทางโลก ไม่ใช่ทางธรรม	2.10	1.11	ปานกลาง
6. พระสงฆ์มีข้อจำกัดที่สอนได้แก่นักเรียนชาย ไม่เหมาะที่จะสอนนักเรียนหญิง	1.30	1.04	น้อย
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	1.83	0.70	ปานกลาง

จากตารางที่ 30 จะเห็นว่าใน เรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัด ให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำนวิชาการและวิชาชีพนั้น เรื่องที่ครูมีความเห็นว่า เป็น ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ พระสงฆ์มีความรู้ทางวิชาสามัญไม่มากพอที่จะสอน นักเรียน พระสงฆ์มีความรู้ทางเทคนิคการสอนและจิตวิทยาการเรียนรู้น้อยไม่มากพอที่จะ สอนให้ใคร่ลสมบูรณ์ พระสงฆ์ต้องปฏิบัติศาสนกิจ และมีภาระเกี่ยวกับงานของวัด จึง ไม่มีเวลาพอที่จะมาสอนนักเรียนได้ หลักสูตรปัจจุบันไม่มีวิชาที่ลธรรม เป็นวิชา เฉพาะ เช่นในหลักสูตรเดิม ทำให้พระสงฆ์ไม่มีโอกาสสอน เรื่องทางพระพุทธศาสนาอย่าง ต่อเนื่อง และนักเรียนต้องการคำแนะนำค้ำนวิชาการ และวิชาชีพจากครูมากกว่า พระสงฆ์ เพราะเห็นว่า เป็น เรื่องทางโลก ไม่ใช่ทางธรรม ส่วน เรื่องที่ครูมีความ เห็น ว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ พระสงฆ์ขอจำกัดที่สอนได้แก่นักเรียนชายไม่เหมาะที่ จะสอนนักเรียนหญิง

ความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัด ให้ แก่ โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำนวิชาการและวิชาชีพนั้น ครูมีความเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ใน ระดับปานกลาง

สถาบันวิจัยบรืการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 31 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้ สวัสดิการและให้คำปรึกษา

ความกิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ก. <u>ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา</u>			
1. ภัยเหตุที่ปัจจุบันมีปัญหาหลักขโมยทรัพย์สินและ ศาสนสมบัติมาก วัดจึงไม่สามารถให้นักเรียน มาพักอาศัยได้	1.66	0.99	ปานกลาง
2. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ต้องการปรึกษาปัญหาชีวิต กับพระสงฆ์ เพราะมีทัศนะว่าพระสงฆ์มีความคิด คร่ำครึโบราณ	1.68	1.01	ปานกลาง
3. พระสงฆ์ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาวัยรุ่น จึง ไม่สามารถให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ แก่ นักเรียนได้อย่างเหมาะสม	1.56	0.98	ปานกลาง
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.64	0.78	ปานกลาง

จากตารางที่ 31 จะเห็นว่าในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษานั้น ครูมีความเห็นว่าเป็น ปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง ซึ่งได้แก่ ภัยเหตุที่ปัจจุบันมีปัญหาหลักขโมย ทรัพย์สินและศาสนาสมบัติมาก วัดจึงไม่สามารถให้นักเรียนมาพักอาศัยได้ นักเรียน ส่วนใหญ่ไม่ต้องการปรึกษาปัญหาชีวิตกับพระสงฆ์ เพราะมีทัศนะว่าพระสงฆ์มีความคิด คร่ำครึโบราณ และพระสงฆ์ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาวัยรุ่น จึงไม่สามารถให้คำปรึกษา ปัญหาต่าง ๆ แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษานั้น ครูมีความเห็นว่าเป็น ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 32 แสดงความคิดเห็น ของครู เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการรวม กิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ง. <u>ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม</u> <u>จริยธรรมนักเรียน</u>			
1. นักเรียนมักคิดว่ากิจกรรมทางศาสนาเป็นเรื่อง งมงายไร้เหตุผลจึงไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม	1.33	0.93	น้อย
2. นักเรียนส่วนใหญ่ในปัจจุบันคิดว่าพระสงฆ์เป็น บุคคลทางสติปัญญาจึงไม่เชื่อฟังคำอบรมสั่งสอน	1.12	0.82	น้อย
3. นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเลื่อมใสในสถาบัน สงฆ์เพราะคิดว่าพระสงฆ์เป็นผู้ที่หมกข่องทางที่ จะประกอบอาชีพ และเป็นกาฝากสังคม	1.17	0.95	น้อย
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	1.21	0.81	น้อย

จากตารางที่ 32 จะเห็นว่าในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรม นักเรียนนั้น ครูมีความเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกเรื่อง ซึ่งได้แก่ นักเรียนมักคิดว่ากิจกรรมทางศาสนาเป็นเรื่องงมงายไร้เหตุผลจึงไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนส่วนใหญ่ในปัจจุบันคิดว่าพระสงฆ์เป็นบุคคลทางสติปัญญาจึงไม่เชื่อฟังคำอบรมสั่งสอน และนักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเลื่อมใสในสถาบันสงฆ์เพราะคิดว่าพระสงฆ์เป็น ผู้ที่หมกข่องทางที่จะประกอบอาชีพและเป็นกาฝากสังคม

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน นั้น ครูมีความเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 33 แสดงความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่วรรณโรงเรียนประถมศึกษาค้นการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
จ. <u>ค้นการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>			
1. วัดไม่เข้าใจนโยบายการศึกษาของโรงเรียนที่ต่อที่จะเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์นโยบายโรงเรียนได้	1.71	1.00	ปานกลาง
2. วัดไม่เห็นประโยชน์ของการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน	1.38	0.96	น้อย
3. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความศรัทธาในพระสงฆ์ ทำให้การประชาสัมพันธ์โรงเรียนของวัดได้ผลน้อย	1.44	0.98	น้อย
4. การเข้าร่วมในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ทำให้วัดและชุมชนมีอิทธิพลต่อการบริหารภายในโรงเรียนมากเกินไป	1.46	1.04	น้อย
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.50	0.78	น้อย

จากตารางที่ 33 จะเห็นว่าใน เรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่วรรณโรงเรียนประถมศึกษาค้นการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น เรื่องที่ครูมีความเห็นว่าเป็นปัญหายู่ในระดับปานกลาง คือ วัดไม่เข้าใจนโยบายการศึกษาของโรงเรียนที่ต่อที่จะเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์นโยบายโรงเรียนได้ ส่วนเรื่องอื่น ๆ นอกนั้นครูมีความเห็นว่าเป็นปัญหายู่ในระดับน้อย ซึ่งก็คือ วัดไม่เห็นประโยชน์ของการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความศรัทธาในพระสงฆ์ทำให้การประชาสัมพันธ์โรงเรียนของวัดได้ผลน้อย และการเข้ามา

ร่วมในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ทำให้วัดและชุมชนมีอิทธิพลต่อการบริหารภายในโรงเรียนมากขึ้นไป

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ครูมีความเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 34 แสดงความคิดเห็น ของครู เกี่ยวกับปัญหาในการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่วิทยาลัยประถมศึกษาในด้านต่าง ๆ

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่	1.23	0.64	น้อย
2.	ด้านวิชาการและวิชาชีพ	1.84	0.70	ปานกลาง
3.	ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา	1.64	0.78	ปานกลาง
4.	ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม จริยธรรมนักเรียน	1.21	0.81	น้อย
5.	ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน	1.50	0.78	น้อย
	ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.57	0.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 34 จะเห็นว่าในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้ แก่วิทยาลัยประถมศึกษาในด้านต่าง ๆ 5 ด้านนั้น ครูมีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ใน ระดับปานกลางในด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ส่วนด้านอื่น ๆ นอกนั้นครูมีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย ซึ่งได้แก่ ด้านครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน และ ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่วิทยาลัยประถมศึกษานั้น ครูมีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 35 แสดงความคิดเห็น ของครู เกี่ยวกับความต่องการในการ
สนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบล
กรุกฏ์หออาคารสถานที่

ความคิดเห็น	x̄	S.D.	ความหมาย
ก. <u>ด้านกรุกฏ์หออาคารสถานที่</u>			
1. ต่องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สถานที่ของวัดเป็นที่ตั้งของโรงเรียนตลอดไป	3.06	1.21	มาก
2. ต่องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สนามของวัดเป็นสนามกีฬาของนักเรียน	2.36	1.34	ปานกลาง
3. ต่องการให้วัดริเวณบางส่วนของวัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักเรียน	2.32	1.25	ปานกลาง
4. ต่องการใช้สถานที่ภายในวัด เช่น ศาลา โบสถ์ ฯลฯ เพื่ออบรมจริยธรรมแก่นักเรียน	2.61	1.19	มาก
5. ต่องการใช้สถานที่ของวัดเป็นที่จัดกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียน	2.96	0.97	มาก
6. ต่องการให้วัดได้ช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณที่จะก่อสร้างอาคารสถานที่เพื่อการศึกษาบ้างถ้าทางวัดมีรายได้พอเพียงอยู่แล้ว	2.17	1.19	ปานกลาง
7. ต่องการให้วัดมีส่วนสนับสนุนในการจัดหางบประมาณสำหรับซื้อและทำนุบำรุงครุภัณฑ์ของโรงเรียน เช่น พิมพ์ดีด โต๊ะเรียน ฯลฯ	2.14	1.23	ปานกลาง
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.52	0.86	ปานกลาง

จากตารางที่ 35 จะเห็นว่าในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลภูถ้ำอาการสถานนั้น เรื่องที่ครูมีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากคือ ต้องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สถานที่ของวัดเป็นที่ตั้งของโรงเรียนตลอดไป ต้องการใช้สถานที่ภายในวัด เช่น ศาลา โบสถ์ ฯลฯ เพื่ออบรมจริยธรรมแก่นักเรียน และต้องการใช้สถานที่ของวัดเป็นที่จัดกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียน ส่วนเรื่องที่ครูมีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง คือ ต้องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สนามของวัดเป็นสนามกีฬาของนักเรียน ต้องการใช้บริเวณบางส่วนของวัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักเรียน ต้องการให้วัดได้ช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณที่จะก่อสร้างอาคารสถานที่เพื่อการศึกษาบ้างถ้าทางวัดมีรายได้ขอเพียงอยู่แล้ว และต้องการให้วัดมีส่วนสนับสนุนในการจัดหางบประมาณสำหรับซื้อและทำนุบำรุงครุภัณฑ์ของโรงเรียน เช่น หนังสืค โต๊ะเรียน ฯลฯ

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลภูถ้ำอาการสถานนั้น ครูมีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 36 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความต้องการในการ
สนับสนุนการศึกษาวัดให้แก่วรรณกรรมศึกษาในด้าน
วิชาการและวิชาชีพ

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
๗. <u>ด้านวิชาการและวิชาชีพ</u>			
1. ต้องการให้วัดจัดพระสงฆ์ไปช่วยสอนวิชาสามัญ ที่วัด เช่น วิชาภาษาไทย	1.81	1.26	ปานกลาง
2. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนจริยศึกษาในกลุ่ม สร้างเสริมลักษณะนิสัย	2.69	1.03	มาก
3. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	2.84	1.03	มาก
4. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาชีพที่มีความ ทันสมัยและเป็นวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย	2.01	1.23	ปานกลาง
5. ต้องการให้พระสงฆ์เป็นวิทยากรในการสอนวิชา สามัญหรือวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัยใน บางครั้ง	2.06	1.10	ปานกลาง
6. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยชี้แจงให้ความรู้ในการ ปฏิบัติตนในการเล่าเรียนหนังสือแก่นักเรียน	2.29	1.02	ปานกลาง
7. ต้องการให้วัดช่วยเหลือในการจัดอุปกรณ์การ เรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา	2.46	1.18	ปานกลาง
8. ต้องการให้วัดสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์การ เรียนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น เครื่องดนตรี เครื่องมือช่างเกษตร ฯลฯ	1.98	1.23	ปานกลาง
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.27	0.85	ปานกลาง

จากตารางที่ 36 จะเห็นว่าใน เรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพนั้น เรื่องที่ครูมีความเห็นว่ามี ความต้องการอยู่ในระดับมาก คือ ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนจริยศึกษาในกลุ่ม สร้างเสริมลักษณะนิสัย และต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา ส่วน เรื่องที่ครูมีความเห็นว่ามี ความต้องการอยู่ในระดับปานกลางคือ ต้องการให้วัดจัดพระสงฆ์ไปช่วยสอนวิชาสามัญที่เน้น เช่น วิชาภาษาไทย ต้องการให้ พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาชีพที่มีความสำคัญและเป็นวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย ต้องการ ให้พระสงฆ์เป็นวิทยากรในการสอนวิชาสามัญหรือวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัยในบางครั้ง ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยชี้แจงให้ความรู้ในการปฏิบัติตนในการ เล่าเรียนหนังสือแก่นักเรียน ต้องการให้วัดช่วยเหลือในการจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา ต้องการให้วัดสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น เครื่องดนตรี เครื่องมือทางเกษตร ฯลฯ

ความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับความ ต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัด ให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพนั้น ครูมีความ เห็นว่ามี ความ ต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 37 แสดงความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา

ความคิดเห็น	χ	S.D.	ความหมาย
ก. <u>ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา</u>			
1. <u>ต้องการความช่วยเหลือจากวัดในการจัดทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่ขาดแคลนและต้องการความช่วยเหลือ</u>	2.51	1.08	ปานกลาง
2. <u>ต้องการให้วัดจัดรางวัลแก่นักเรียนที่เรียนดีหรือนักเรียนที่มีความประพฤติดี</u>	2.39	1.04	ปานกลาง
3. <u>ต้องการความช่วยเหลือจากวัดในการจัดอุปกรณ์การเรียนให้แก่เด็กเรียนช้า เช่น เครื่องเขียน หนังสือแบบเรียน ฯลฯ</u>	2.09	1.08	ปานกลาง
4. <u>ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยเหลือนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดและมีความจำเป็นต้องการผู้อุปการะให้ใกล้ชิดกับพระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือ</u>	2.34	1.02	ปานกลาง
5. <u>ต้องการให้พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิตของนักเรียน</u>	1.94	1.09	ปานกลาง
6. <u>ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยแนะนำแนวทางในการให้หลักธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาค่าง ๆ แก่นักเรียน</u>	2.70	0.99	มาก
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.33	0.83	ปานกลาง

จากการร่างที่ 37 จะเห็นว่าในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่วรรณศึกษาในค่านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา เรื่องที่กรณีมีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก คือ ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยแนะนำแนวทางในการใช้หลักธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาด่าง ๆ แก่นักเรียน เรื่องที่กรณีมีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง คือ ต้องการความช่วยเหลือจากวัดในการจัดทุนการศึกษาให้นักเรียนที่ขาดแคลนและต้องการความช่วยเหลือ ต้องการให้วัดจัดรางวัลให้นักเรียนที่เรียนดี หรือนักเรียนที่มีความประพฤติดี ต้องการความช่วยเหลือจากวัดในการจัดอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนบ้าง เช่น เครื่องเขียน หนังสือแบบเรียน ฯลฯ ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยเหลือนักเรียนที่มีภูมิดำเนาอยู่ทางจังหวัด และมีความจำเป็นต้องการผู้ดูแลเพื่อให้ได้พักพิงกับพระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือ และต้องการให้พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิตของนักเรียน

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่วรรณศึกษาในค่านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษานั้น กรณีมีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิจัยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 38 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วม กิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ง. <u>ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม</u> <u>จริยธรรมนักเรียน</u>			
1. ต้องการให้วัดร่วมกับโรงเรียนในการจัด กิจกรรมทางศาสนาให้แก่ นักเรียน เช่น กิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นต้น	3.15	0.85	มาก
2. ต้องการให้วัดช่วยเหลือเกี่ยวกับการอบรม นักเรียนในด้านความประพฤติและจริยธรรม ทางพุทธศาสนา	3.06	0.83	มาก
3. ต้องการให้วัดให้ยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่วัดมีอยู่เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน	2.81	1.01	มาก
4. ต้องการให้พระสงฆ์เป็นผู้คอยปรึกษาแก่นักเรียน เกี่ยวกับ เรื่องศาสนาและจริยธรรม	2.81	0.95	มาก
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.96	0.78	มาก

จากตารางที่ 38 จะเห็นว่าในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่ วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรม นักเรียนนั้น ครูมีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ซึ่งได้แก่ ต้องการ ให้วัดร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนาให้แก่ นักเรียน เช่น กิจกรรมในวัน สำคัญทางพุทธศาสนา เป็นต้น ต้องการให้วัดช่วยเหลือเกี่ยวกับการอบรมนักเรียนใน ด้านความประพฤติและจริยธรรมทางพุทธศาสนา ต้องการให้วัดให้ยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ ต่าง ๆ ที่วัดมีอยู่เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และต้องการให้พระสงฆ์เป็น ผู้คอยปรึกษาแก่นักเรียน เกี่ยวกับ เรื่องศาสนาและจริยธรรม

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมใน เรื่องความต้งการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรม
นักเรียนนั้น ครูมีความเห็นว่ามี ความต้งการอยู่ในระดับมาก

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 39 แสดงความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่วัดโรงเรียนประถมศึกษาคำการเป็น สื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
จ. <u>คำการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>			
1. ต้องการให้วัดมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจนโยบายของโรงเรียน	2.92	0.94	มาก
2. ต้องการให้วัดชี้แจงให้ชุมชน เห็นประโยชน์ของ การช่วยเหลือทางการศึกษา	2.97	0.88	มาก
3. ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรม ทางศาสนาที่วัดและโรงเรียนร่วมกันจัดขึ้น	3.05	0.83	มาก
4. ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนร่วมกันบริจาค เงิน เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ภายใน โรงเรียน	2.86	1.02	มาก
5. ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อการศึกษาของนักเรียน	2.75	1.01	มาก
6. ต้องการให้วัดเป็นผู้นำชุมชนในการจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อการศึกษาของนักเรียนที่ยากจน	2.93	1.00	มาก
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.91	0.82	มาก

จากตารางที่ 39 จะเห็นว่าในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่ วัดให้แก่วัดโรงเรียนประถมศึกษาคำการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครูมี ความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ซึ่งได้แก่ ต้องการให้วัดมีส่วนช่วย ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจนโยบายของโรงเรียน ต้องการให้วัดชี้แจงให้ชุมชน เห็น ประโยชน์ของการช่วยเหลือทางการศึกษา ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรม

ทางศาสนาที่วัดและโรงเรียนร่วมกันจัดขึ้น ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาของนักเรียน และต้องการให้วัดเป็น เป็นผู้นำชุมชน ในการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษาของนักเรียนที่ยากจน

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาวัด ให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ครูผู้มีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 40 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุน
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละด้าน

ลำดับที่	ข้อความ	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
1.	ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่	2.52	0.86	ปานกลาง
2.	ด้านวิชาการและวิชาชีพ	2.27	0.85	ปานกลาง
3.	ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา	2.33	0.83	ปานกลาง
4.	ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม จริยธรรมนักเรียน	2.96	0.78	มาก
5.	ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน	2.91	0.82	มาก
	ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.55	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 40 จะเห็นว่าใน เรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่
วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้านนั้น ครูมีความเห็นว่ามี
ความต้องการอยู่ในระดับมากในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม
จริยธรรมนักเรียน และด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วน
ด้านที่ครูมีความเห็นว่ามี ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้าน
ครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและ วิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา

ความคิดเห็นโดยส่วนรวมในเรื่องความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนประถมศึกษานั้น ครูมีความเห็นว่ามี ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดใน เขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) โดแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะนำเสนอในตารางที่ 41-46

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะนำเสนอในตารางที่ 47-52

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะนำเสนอในตารางที่ 53-58

ตารางที่ 41 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในย่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ก. <u>ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่</u>							
1. วัดให้โรงเรียนใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่นงานประจำปีของโรงเรียน	2.09	1.17	ปานกลาง	2.24	1.16	ปานกลาง	-1.07
2. วัดให้นักเรียนใช้บริเวณภายในวัดเป็นที่พำนักนอน เล่นกีฬาและดูหนังสือในเวลาว่าง	2.11	1.10	ปานกลาง	1.93	1.08	ปานกลาง	1.38

ตารางที่ 41 เปรียบเทียบความกึกเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ (ต่อ)

ความกึกเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
3. วัดให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนในเรื่องงบประมาณทำนุบำรุงครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ นอกเหนือจากงบประมาณของรัฐ	1.63	1.11	ปานกลาง	1.57	1.05	ปานกลาง	0.42
4. วัดช่วยเหลือในการจัดหาครุภัณฑ์ทางการศึกษาแก่โรงเรียน เช่น เครื่องพิมพ์ดีด ฯลฯ	1.50	1.11	น้อย	1.05	0.97	น้อย	** 3.57
5. วัดช่วยเหลือในการสร้างอาคารเรียนและอาคารอื่น ๆ ในโรงเรียน	1.70	1.24	น้อย	1.22	1.14	น้อย	** 3.35
ความกึกเห็น โดยส่วนรวม	1.80	0.90	ปานกลาง	1.60	0.71	ปานกลาง	* 2.07

* $P < 0.05$

** $P < 0.01$

จากตารางที่ 41 จะเห็นว่าพระสงฆ์และครูมีความกึกเห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ว่าวัดมีบทบาทในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความกึกเห็นโดยส่วนรวมในค่านดังกล่าวข้างต้นระหว่างพระสงฆ์และครูปรากฏว่า มีความกึกเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า พระสงฆ์และภิกษุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านเศรษฐกิจอาคารสถานที่ ว่าวัดมีบทบาทในระดับน้อย อยู่ 2 ข้อ และระดับปานกลาง 3 ข้อ เช่นเดียวกัน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และภิกษุเป็นรายข้อ พบว่า ในเรื่องวัดช่วยเหลือในการจัดหาครุภัณฑ์ทางการศึกษาแก่โรงเรียน เช่น เครื่องพิมพ์ดีด ฯลฯ และวัดช่วยเหลือในการสร้างอาคารเรียนและอาคารอื่น ๆ ในโรงเรียน พระสงฆ์และภิกษุมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนเรื่องอื่น ๆ นอกนั้น ซึ่งได้แก่ เรื่องวัดให้โรงเรียนใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานประจำปีของโรงเรียน วัดให้นักเรียนใช้บริเวณภายในวัดเป็นที่พักผ่อน เล่นกีฬาและดูหนังสือในเวลาว่าง และวัดให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนในเรื่องงบประมาณค่าบูรณะครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ นอกเหนือจากงบประมาณของรัฐ พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 42 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัด
ที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพ

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ข. <u>ด้านวิชาการและวิชาชีพ</u>							
1. วัดให้พระสงฆ์ที่มีความ ถนัดด้านวิชาการและ วิชาชีพมาช่วยสอนใน โรงเรียน	1.65	1.33	ปานกลาง	1.29	1.11	น้อย	2.46*
2. วัดช่วยอุปถัมภ์โรงเรียน ในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการสอนวิชาการ และวิชาชีพ เช่น กระดานโปสเตอร์ สี ฯลฯ	1.47	1.15	น้อย	0.62	0.84	น้อย	7.07**
3. วัดช่วยแนะนำด้านวิชาการ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และจริยธรรม	2.71	1.15	มาก	1.87	0.97	ปานกลาง	6.55**
4. วัดให้ความร่วมมือเป็น แหล่งอุปกรณ์ของทางโรงเรียน วิชาที่เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา	2.49	1.17	ปานกลาง	1.78	1.09	ปานกลาง	5.26**
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.08	0.94	ปานกลาง	1.39	0.79	น้อย	6.65**

*P < 0.05

**P < 0.01

จากตารางที่ 42 จะเห็นว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านิชาการและวิชาชีพ ว่ามีบทบาทในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านิชาการและวิชาชีพ ว่ามีบทบาทในระดับน้อย และ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น โดยส่วนรวม ในค่านิชาการระหว่างพระสงฆ์และครู ปรากฏว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านิชาการและวิชาชีพ ว่ามีบทบาทในระดับน้อย 1 ข้อ ระดับปานกลาง 2 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ ส่วนครูมีความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านิชาการและวิชาชีพว่า มีบทบาทในระดับน้อย 2 ข้อ และระดับปานกลาง 2 ข้อ และ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครูเป็นรายข้อ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกข้อ ซึ่งได้แก่ เรื่องวัดช่วยอุปถัมภ์โรงเรียนในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนวิชากรและวิชาชีพ เช่น กระดาษโปสเตอร์ สี ฯลฯ วัดช่วยแนะนำค่านิชาการที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และจริยธรรม วัดให้ความร่วมมือ เป็นแหล่งอุปกรณ์ของการเรียนวิชาที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ยกเว้น เรื่องวัดให้พระสงฆ์ที่มีความถนัดค่านิชาการและวิชาชีพมาช่วยสอนในโรงเรียน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 43 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ก. <u>ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา</u>							
1. วัดให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในด้านต่างๆ เช่น การให้สถานที่การก่อสร้างอาคารเพิ่มเติม	2.07	1.15	ปานกลาง	1.60	1.09	ปานกลาง	3.51**
2. วัดช่วยจัดหาทุนการศึกษาให้แก่เด็กเรียนที่ขาดแคลนหรือนักเรียนที่เรียนดี	1.99	1.16	ปานกลาง	1.70	1.21	ปานกลาง	2.07*
3. วัดช่วยจัดหาอุปกรณ์การเรียนให้แก่เด็กเรียน เช่น เครื่องเขียน สมุด หนังสือ ฯลฯ	1.67	1.06	ปานกลาง	1.04	1.01	น้อย	5.12**
4. วัดช่วยเหลือให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดให้ได้ที่พักพิงกับพระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือ	2.48	1.16	ปานกลาง	1.66	1.04	ปานกลาง	6.27**

ตารางที่ 43 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของ
วัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและ
ให้คำปรึกษา (ต่อ)

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
5. วัดให้โรงเรียนยืมสิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่วัดมี อยู่ เช่น ถ้วยชาม โต๊ะ เก้าอี้ เพื่อใช้ในกิจกรรม ของโรงเรียน	3.06	0.99	มาก	2.91	0.96	มาก	1.35
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.26	0.79	ปานกลาง	1.78	0.78	ปานกลาง	5.09*

* $P < 0.05$

** $P < 0.01$

จากตารางที่ 43 จะเห็นว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับ
บทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา ว่าวัดมี
บทบาทในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมในด้านดังกล่าว
ข้างต้น ระหว่างพระสงฆ์และครู ปรากฏว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ 0.01

เมื่อศึกษา เป็นรายข้อปรากฏว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษาว่าส่วนมากวัดมีบทบาทในระดับ
ปานกลาง ส่วนครูมีความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ
ให้สวัสดิการและให้คำปรึกษาว่าวัดมีบทบาทในระดับน้อย 1 ข้อ ระดับมาก 1 ข้อ และมี
บทบาทในระดับปานกลาง 3 ข้อ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครู เป็น
รายข้อ พบว่า ในเรื่องวัดให้โรงเรียนยืมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่วัดมีอยู่ เช่น ถ้วยชาม โต๊ะ

เก้าอี้ เพื่อใช้ในกิจกรรมของโรงเรียน พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเรื่อง
 วัดช่วยจัดหาทุนการศึกษาให้นักเรียนที่ขาดแคลนหรือนักเรียนที่เรียนดี พระสงฆ์และครูมีความ
 คิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเรื่องอื่น ๆ นอกนั้นซึ่งได้แก่
 เรื่องวัดให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้สถานที่การก่อสร้างอาคาร
 เพิ่มเติม วัดช่วยจัดหาอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียน เช่น เครื่องเขียน สมุด หนังสือ
 ฯลฯ และวัดช่วยเหลือให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดให้ได้พักพิงกับ
 พระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือ พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ 0.01

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 44 แสดงความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อ
โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการ
อบรมจริยธรรมนักเรียน

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ง. <u>ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียน</u> <u>และการอบรมจริยธรรม</u> <u>นักเรียน</u>							
1. วัดร่วมมือกับโรงเรียนใน การจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานวันเข้าพรรษา งานวันวิสาขบูชา งาน กุฎสงกรานต์ ฯลฯ	3.13	1.00	มาก	2.74	0.88	มาก	3.44**
2. วัดให้พระสงฆ์ช่วยสอนและ อบรมจริยธรรมแก่นักเรียน	2.53	1.21	ปานกลาง	1.81	1.04	ปานกลาง	5.33**
3. พระสงฆ์ในวัดช่วยเหลือ ตอบปัญหาและให้ความรู้แก่นัก เรียน เกี่ยวกับ เรื่อง พระพุทธศาสนาและ จริยธรรม	2.44	1.22	ปานกลาง	1.62	1.03	ปานกลาง	6.06**
4. วัดช่วยเหลือกิจกรรม ต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น งานประจำปีของ โรงเรียน	2.00	1.17	ปานกลาง	1.87	1.02	ปานกลาง	0.98
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.52	0.94	ปานกลาง	2.01	0.80	ปานกลาง	4.91**

* $P < 0.05$

** $P < 0.01$

จากตารางที่ 44 จะเห็นว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาคือในการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียนว่ามีบทบาทในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมในคำตัดสินกล่าวข้างต้นระหว่างพระสงฆ์และครู ปรากฏว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน ว่าส่วนมากวัดมีบทบาทในระดับปานกลาง ยกเว้น เรื่องวัดร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานวันเข้าพรรษา งานวันวิสาขบูชา งานตรุษสงกรานต์ ฯลฯ พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครูเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ใน เรื่องวัดร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานวันเข้าพรรษา งานวันวิสาขบูชา งานตรุษสงกรานต์ ฯลฯ วัดให้พระสงฆ์ช่วยสอนและอบรมจริยธรรมแก่นักเรียน และพระสงฆ์ในวัดช่วยเหลือตอบปัญหาและให้ความรู้แก่นักเรียน เกี่ยวกับ เรื่องพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ส่วนเรื่องวัดช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น งานประจำปีของโรงเรียนนั้น พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 45 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับบทบาทของวัด
ที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
จ. <u>ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่าง</u> <u>โรงเรียนกับชุมชน</u>							
1. วัดช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้าใจนโยบายของโรงเรียน	2.01	1.18	ปานกลาง	1.66	0.97	ปานกลาง	2.72**
2. วัดชักชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่โรงเรียนและวัดร่วมกันจัดขึ้น	2.29	1.19	ปานกลาง	1.91	1.01	ปานกลาง	2.82**
3. วัดชักชวนให้ชุมชนร่วมกันบริจาคเงินเพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมโรงเรียน	1.83	1.17	ปานกลาง	1.44	1.03	น้อย	2.91**
4. วัดชักชวนให้ชุมชนบริจาคเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษาหรือทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนที่ยากจน	2.05	1.11	ปานกลาง	1.59	1.02	ปานกลาง	3.95**
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.04	0.96	ปานกลาง	1.65	0.87	ปานกลาง	3.57**

**p < 0.01

จากตารางที่ 45 จะเห็นว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับ
 บทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียน กับชุมชน
 ว่าวัดมีบทบาทในระดับปานกลาง และเมื่อ เปรียบเทียบความคิดเห็น โดยส่วนรวมใน ด้าน
 คึงกล่าวข้างต้นระหว่างพระสงฆ์และครู ปรากฏว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาท
 ของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ว่าวัด
 มีบทบาทในระดับปานกลางเป็นส่วนมาก ยกเว้น เรื่องวัดชักชวนให้ชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน
 เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมโรงเรียน พระสงฆ์มีความคิดเห็น ว่าวัดมีบทบาทในระดับปานกลาง
 ส่วนครูมีความคิดเห็น ว่าวัดมีบทบาทในระดับน้อย และ เมื่อ เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง
 พระสงฆ์และครู เป็น รายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
 0.01 ซึ่งได้แก่ เรื่องวัดช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจ นโยบายของโรงเรียน
 วัดชักชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่โรงเรียนและวัดร่วมกันจัดขึ้น วัดชักชวนให้
 ชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมโรงเรียน และวัดชักชวนให้ชุมชนบริจาค
 เงิน เพื่อ เป็นทุนการศึกษาหรือทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนที่ยากจน

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 46 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของ
วัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในต่าง ๆ

ลำดับที่	ข้อความ	พระสงฆ์			ครู			t
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
1.	ด้านกรรณิศาการสถานที	1.80	0.90	ปานกลาง	1.60	0.71	ปานกลาง	2.07*
2.	ด้านวิชาการและวิชาชีพ	2.80	0.94	ปานกลาง	1.39	0.79	น้อย	6.65**
3.	ด้านการให้สวัสดิการและ ให้คำปรึกษา	2.26	0.79	ปานกลาง	1.78	0.78	ปานกลาง	5.09**
4.	ด้านการรวมกิจกรรม โรงเรียนและการอบรม จริยธรรมนักเรียน	2.52	0.94	ปานกลาง	2.01	0.80	ปานกลาง	4.91*
5.	ด้านการเป็นสื่อกลาง ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน	2.04	0.96	ปานกลาง	1.65	0.87	ปานกลาง	3.57*
	ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.14	0.75	ปานกลาง	1.69	0.65	ปานกลาง	5.31*

*P < 0.05

**P < 0.01

จากตารางที่ 46 จะเห็นว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับ
บทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อ
เปรียบเทียบความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
ระหว่างพระสงฆ์และครู ปรากฏว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.01

เมื่อศึกษาบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในคานต่าง ๆ ปรากฏว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 คาน ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับน้อยในคานวิชาการและวิชาชีพ ส่วนคานอื่น ๆ นอกนั้นครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในคานต่าง ๆ พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในคานวิชาการและวิชาชีพ คานการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา คานการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน และคานการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนคานครูภักดี อาคารสถานที่นั้นพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 47 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับปัญหาของ
การสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้าน
ครุภัณฑ์อาคารสถานที่

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ก. <u>ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่</u>							
1. วัดไม่ต้องการให้ โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด	0.85	1.17	น้อย	0.69	0.93	น้อย	1.29
2. วัดไม่ต้องการให้นักเรียน ไปเล่นกีฬาหรือพักผ่อน หย่อนใจในบริเวณวัด	1.22	1.25	น้อย	1.15	1.14	น้อย	0.51
3. วัดใช้เงินที่ได้จากการ บริจาคหรือรายได้ของวัด เพื่อการทำนุบำรุงวัด เท่านั้น แต่ไม่ได้ใช้จ่าย ในการทำนุบำรุง โรงเรียน	1.86	1.37	ปานกลาง	1.84	1.35	ปานกลาง	0.13
4. วัดไม่มีงบประมาณมากพอ ที่จะช่วยเหลือในเรื่อง การก่อสร้างและการจัด ซื้อครุภัณฑ์ให้แก่โรงเรียน	2.23	1.42	ปานกลาง	2.07	1.34	ปานกลาง	0.96

ตารางที่ 47 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับปัญหาของ
การสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำ
ครุภัก์หออาคารสถานที่ (ต่อ)

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
5. เนื่องจากการก่อสร้าง และการต่อเติมอาคาร สถานที่ต่าง ๆ ของ โรงเรียนจำเป็นต้อง ขออนุญาตจากวัดก่อน ทำให้โรงเรียนขยายตัว ได้ยาก	1.71	1.40	ปานกลาง	1.66	1.40	ปานกลาง	0.29
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.31	0.69	น้อย	1.23	0.64	น้อย	0.97

จากตารางที่ 47 จะเห็นว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นโดยส่วนรวม เกี่ยวกับปัญหา
ของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำครุภัก์หออาคารสถานที่ ว่าอยู่
ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมในค้ำดังกล่าวข้างต้นระหว่าง
พระสงฆ์และครู ปรากฏว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อปรากฏว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาของการ
สนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำครุภัก์หออาคารสถานที่ว่ามีระดับน้อย
2 ข้อ และระดับปานกลาง 3 ข้อ เช่นเดียวกัน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง
พระสงฆ์และครู เป็นรายข้อ พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกข้อ ซึ่งได้แก่ เรื่องวัด
ไม่ต้องการให้โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด วัดไม่ต้องการให้นักเรียนไม่เล่นกีฬาหรือพักผ่อนหย่อนใจ
ในบริเวณวัด วัดใช้เงินที่ได้จากการบริจาคหรือรายได้ของวัดเพื่อการทำนุบำรุงวัดเท่านั้น แต่
ไม่ได้ใช้จ่ายในการทำนุบำรุงโรงเรียน วัดไม่มีงบประมาณพอที่จะช่วยเหลือในเรื่องการ

ก่อสร้างและการจัดซื้อครุภัณฑ์ให้แก่โรงเรียน และเนื่องจากการก่อสร้างและการต่อเติมอาคารสถานที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนจำเป็นต้องขออนุญาตจากรั้วก่อน ทำให้โรงเรียนขยายตัวได้ยาก

สถาบันวิจัยบริหาร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 48 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพ

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ข. ด้านวิชาการและวิชาชีพ							
1. พระสงฆ์มีความรู้ทางวิชาสามัญไม่มากพอที่จะสอนนักเรียน	2.01	1.15	ปานกลาง	1.82	0.94	ปานกลาง	1.48
2. พระสงฆ์มีความรู้ทางเทคนิคการสอนและจิตวิทยาการเรียนรู้ไม่มากพอที่จะสอนให้ได้ผลสมบูรณ์	1.91	1.13	ปานกลาง	1.84	0.98	ปานกลาง	0.62
3. พระสงฆ์ของปฏิบัติศาสนกิจและมีภาระเกี่ยวกับงานของวัด จึงไม่มีเวลาพอที่จะมาสอนนักเรียนได้	1.71	1.05	ปานกลาง	2.04	0.93	ปานกลาง	-2.85**
4. หลักสูตรปัจจุบันไม่มีวิชาที่ล้าสมัยเป็นวิชาเฉพาะ เช่น ในหลักสูตรเดิมทำให้พระสงฆ์ไม่มีโอกาสสอนเรื่องทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง	2.47	1.33	ปานกลาง	1.93	1.20	ปานกลาง	3.56**

ตารางที่ 48 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในคานวิชาการและวิชาชีพ (ต่อ)

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
5. นักเรียนต้องการคำแนะนำจากครูมากกว่าพระสงฆ์ เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องทางโลก ไม่ใช่ทางธรรม	2.35	1.24	ปานกลาง	2.10	1.11	ปานกลาง	1.79
6. พระสงฆ์มีข้อจำกัดที่สอนได้แก่นักเรียนชายไม่เหมาะที่จะสอนนักเรียนหญิง	1.30	1.24	น้อย	1.30	1.04	น้อย	-0.04
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.96	0.74	ปานกลาง	1.83	0.70	ปานกลาง	1.37

**P < 0.01

จากตารางที่ 48 จะเห็นว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในคานวิชาการและวิชาชีพ ว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมในคานดังกล่าวข้างต้นระหว่างพระสงฆ์และครูปรากฏว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อปรากฏว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในคานวิชาการและวิชาชีพว่าส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นเรื่องพระสงฆ์มีข้อจำกัดที่สอนได้แก่นักเรียนชายไม่เหมาะที่จะสอนนักเรียนหญิง ที่พระสงฆ์และครูมีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบ

ความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครู เป็นรายข้อพบว่าสำหรับ เรื่องพระสงฆ์ต้องปฏิวัติศาสนกิจ และมีภาระเกี่ยวกับงานของวัด จึงไม่มีเวลาพอที่จะมาสอนนักเรียนได้ กับเรื่องหลักสูตร ปัจจุบันไม่มีวิชาศีลธรรม เป็นวิชาเฉพาะ เช่นในหลักสูตร เดิมทำให้พระสงฆ์ไม่มีโอกาสสอน เรื่องทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง นั้นพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วน เรื่องอื่น ๆ นอกนั้นมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่ง ได้แก่เรื่อง พระสงฆ์มีความรู้ทางวิชาสามัญไม่มากพอที่จะสอนนักเรียน พระสงฆ์มีความรู้ ทางเทคนิคการสอนและจิตวิทยาการเรียนรู้น้อยไม่มากพอที่จะสอนให้ได้ผลสมบูรณ์ นักเรียนต้องการคำแนะนำด้านวิชาการและวิชาชีพจากครูมากกว่าพระสงฆ์เพราะเห็นว่า เป็น เรื่องทาง โลก ไม่ใช่ทางธรรม และพระสงฆ์มีข้อจำกัดที่สอนได้แก่นักเรียนชายไม่เหมาะที่จะสอน นักเรียนหญิง

ตารางที่ 49 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของ
การสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ
ให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ค. <u>ด้านการให้สวัสดิการและ</u> <u>ให้คำปรึกษา</u>							
1. กวญเหตุที่ปัจจุบันมีปัญหา ลักษณะทรัพย์สินและ ศาสนสมบัติมาก วัดจึง ไม่สามารถให้นักเรียน มาพักอาศัยได้	1.72	1.27	ปานกลาง	1.66	0.99	ปานกลาง	0.40
2. นักเรียนส่วนใหญ่ ไม่ต้องการปรึกษาปัญหา ชีวิตกับพระสงฆ์เพราะมี ทัศนคติว่าพระสงฆ์มี ความคิดคร่ำครึโบราณ	2.30	1.33	ปานกลาง	1.68	1.01	ปานกลาง	4.38**
3. พระสงฆ์ไม่มีความรู้ทาง จิตวิทยาวัยรุ่น จึง ไม่สามารถให้คำปรึกษา ปัญหาต่าง ๆ แก่นักเรียน ได้อย่างเหมาะสม	1.69	1.19	ปานกลาง	1.56	0.98	ปานกลาง	0.97
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	1.90	0.93	ปานกลาง	1.64	0.78	ปานกลาง	2.60**

**P < 0.01

จากตารางที่ 49 จะเห็นว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น โดยส่วนรวมเกี่ยวกับ ปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและ ให้คำปรึกษาว่าอยู่ในระดับปานกลาง และ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น โดยส่วนรวมในด้าน ดึงกล่าวข้างต้นระหว่างพระสงฆ์และครูปรากฏว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อปรากฏว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาของ การสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการและให้ คำปรึกษาว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เช่นเดียวกัน และ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ระหว่างพระสงฆ์และครู เป็นรายข้อ พบว่า สำหรับเรื่องนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ต้องการปรึกษา ปัญหาชีวิตกับพระสงฆ์ เพราะมีทัศนคติว่าพระสงฆ์มีความคิดคร่ำครึโบราณนั้น พระสงฆ์และครูมี ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนเรื่องอื่น ๆ นอกนั้น มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่เรื่อง ภัยเหตุที่ปัจจุบันมีปัญหาลักขโนยทรัพย์สินและ ศาสนสมบัติมาก วัดจึงไม่สามารถให้นักเรียนมาพักอาศัยได้ และพระสงฆ์ไม่มีความรู้ทาง จิตวิทยาวัยรุ่น จึงไม่สามารถให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 50 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของ
การสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ
รวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ง. <u>ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียน</u> <u>และการอบรมจริยธรรม</u> <u>นักเรียน</u>							
1. นักเรียนมักคิดว่ากิจกรรม ทางศาสนาเป็นเรื่อง งมงายไร้เหตุผลจึง ไม่ต้องการเข้าร่วม กิจกรรม	2.06	1.28	ปานกลาง	1.33	0.93	น้อย	5.51**
2. นักเรียนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน คิดว่าพระสงฆ์เป็นผู้คอย ทางสติปัญญาจึงไม่เชื่อฟัง คำอบรมสั่งสอน	2.01	1.20	ปานกลาง	1.12	0.82	น้อย	7.25**
3. นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความ เลื่อมใสในสถาบันสงฆ์ เพราะคิดว่าพระสงฆ์เป็น ผู้หมกมุ่นของทางที่จะ ประกอบอาชีพ และเป็น กาฝากสังคม	1.93	1.32	ปานกลาง	1.17	0.95	น้อย	5.49*
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.00	1.11	ปานกลาง	1.21	0.81	น้อย	6.84*

**p < 0.01

จากตารางที่ 50 จะเห็นว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น โดยส่วนรวมในคานาคังกล่าวข้างต้นระหว่างพระสงฆ์และครู ปรากฏว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อปรากฏว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียนว่ามีระดับปานกลางทุกข้อ ส่วนครูมีความเห็นว่าอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครู เป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งได้แก่เรื่องนักเรียนมักคิดว่ากิจกรรมทางศาสนา เป็นเรื่องงมงายไร้เหตุผลจึงไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนส่วนใหญ่ในปัจจุบันคิดว่าพระสงฆ์เป็นผู้คอยทางสติปัญญาจึงไม่เชื่อฟังคำอบรมสั่งสอน และนักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเลื่อมใสในสถาบันสงฆ์เพราะคิดว่าพระสงฆ์เป็นผู้ที่หมกข่องทางที่จะประกอบอาชีพ และเป็นกาฝากสังคม

ตารางที่ 51 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับปัญหาของ
การสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ
การ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
จ. <u>ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>							
1. วัดไม่เข้าใจนโยบายการศึกษาของโรงเรียนที่พอที่จะเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์นโยบายโรงเรียนได้	2.08	1.17	ปานกลาง	1.71	1.00	ปานกลาง	**
2. วัดไม่เห็นประโยชน์ของการที่จะให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน	1.32	1.16	น้อย	1.38	0.96	น้อย	-0.43
3. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความศรัทธาในพระสงฆ์ ทำให้การประชาสัมพันธ์โรงเรียนของวัดได้ผลน้อย	1.46	1.22	น้อย	1.44	0.98	น้อย	0.19
4. การเข้าร่วมร่วมใจการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ทำให้วัดและชุมชนมีอิทธิพลต่อการบริหารภายในโรงเรียนมากเกินไป	1.55	1.11	น้อย	1.76	1.04	น้อย	0.70
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	1.60	0.88	ปานกลาง	1.50	0.78	น้อย	1.06

**p < 0.01

จากตารางที่ 51 จะเห็นว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมในด้านดังกล่าวข้างต้นระหว่างพระสงฆ์และครูปรากฏว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อปรากฏว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ว่าส่วนมากอยู่ในระดับน้อย ยกเว้น เรื่องวัดไม่เข้าใจนโยบายการศึกษาของโรงเรียนคือพอที่จะเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์นโยบายโรงเรียนได้ ที่พระสงฆ์และครูมีความเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครู เป็นรายข้อ พบว่า เรื่องวัดไม่เข้าใจนโยบายการศึกษาของโรงเรียนคือพอที่จะเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์นโยบายโรงเรียนได้ นั้น พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนเรื่องอื่น ๆ นอกนั้นมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่เรื่อง วัดไม่เห็นประโยชน์ของการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความศรัทธาในพระสงฆ์ ทำให้การประชาสัมพันธ์โรงเรียนของวัดได้ผลน้อย และการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนทำให้วัดและชุมชนมีอิทธิพลต่อการบริหารภายในโรงเรียนมากเกินไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 52 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละตำบล

ลำดับที่	ข้อความ	พระสงฆ์			ครู			t
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
1.	ด้านครูที่อาคารสถานที่	1.31	0.69	น้อย	1.23	0.64	น้อย	0.97
2.	ด้านวิชาการและวิชาชีพ	1.96	0.74	ปานกลาง	1.84	0.70	ปานกลาง	1.37
3.	ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา	1.90	0.93	ปานกลาง	1.64	0.78	ปานกลาง	2.60*
4.	ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน	2.00	1.11	ปานกลาง	1.21	0.81	น้อย	6.84**
5.	ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	1.60	0.88	ปานกลาง	1.50	0.78	น้อย	1.06
	ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	1.80	0.63	ปานกลาง	1.57	0.55	ปานกลาง	3.22**

**P < 0.01

จากตารางที่ 52 จะเห็นว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครูโดยส่วนรวมเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาปรากฏว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อศึกษาปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลต่าง ๆ ปรากฏว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกตำบล ยกเว้นตำบลครูที่อาคารสถานที่ ที่พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนครูมีความ

คิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลางในค่านิชาการและวิชาชีพ คำนการให้สวัสดิการ และให้คำปรึกษา ส่วนค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ คำนการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน และคำนการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาในค่านต่าง ๆ พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในคำนการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา คำนการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน ส่วนค่านอื่น ๆ นอกนั้นพบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ ค่านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ คำนวิชาการและวิชาชีพ และคำนการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ตารางที่ 53 เปรียบเทียบความถี่เห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับความถี่ต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบล
กรูภัยพิลาการสถานที

ความถี่เห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ก. <u>ด้าน กรูภัยพิลาการสถานที</u>							
1. ต้องการให้วัดอนุญาตให้ ใช้สถานที่ของวัดเป็นที่ตั้ง ของโรงเรียนตลอดไป	2.82	1.22	มาก	3.06	1.21	มาก	-1.68
2. ต้องการให้วัดอนุญาตให้ ใช้สนามของวัดเป็น สนามกีฬาของนักเรียน	2.00	1.29	ปานกลาง	2.36	1.34	ปานกลาง	-2.31*
3. ต้องการให้บริเวณบาง ส่วนของวัดเป็นที่พักผ่อน หย่อนใจของนักเรียน	2.68	1.11	มาก	2.32	1.25	ปานกลาง	2.55*
4. ต้องการให้สถานที่ภายใน วัด เช่น ศาลา โบสถ์ ศาลา เพื่ออบรมจริยธรรม แก่นักเรียน	3.05	1.13	มาก	2.61	1.19	มาก	3.20**
5. ต้องการให้สถานที่ของวัด เป็นที่จัดกิจกรรมทาง ศาสนาของนักเรียน	3.08	1.01	มาก	2.96	0.97	มาก	0.97

ตารางที่ 53 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับความถี่ของการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบล
ครุภักดีอาคารสถานที่ (ต่อ)

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
6. ต้องการให้วัดได้ ช่วยเหลือในเรื่อง งบประมาณที่จะก่อสร้าง อาคารสถานที่ เพื่อการ ศึกษาบ้างตามวัดมี รายได้พอเพียงอยู่แล้ว	2.45	1.22	ปานกลาง	2.17	1.19	ปานกลาง	1.91
7. ต้องการให้วัดมีส่วน สนับสนุนในการจัดหา งบประมาณสำหรับซื้อและ ทำนุบำรุงครุภัณฑ์ของ โรงเรียน เช่น พิมพ์ดีด โต๊ะเรียน ฯลฯ	2.48	1.16	ปานกลาง	2.14	1.23	ปานกลาง	2.42*
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.65	0.84	มาก	2.52	0.86	ปานกลาง	1.31

* $P < 0.05$

** $P < 0.01$

จากตารางที่ 53 จะเห็นว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับความ
ต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลครุภักดีอาคารสถานที่
ว่าอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความเห็นว่าเป็นระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความ
คิดเห็นโดยส่วนรวมในด้านดังกล่าวข้างต้นระหว่างพระสงฆ์และครูปรากฏว่ามีความคิดเห็น
ไม่แตกต่างกัน

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อปรากฏว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็น เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ว่าอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ส่วนครูมีความเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครู เป็นรายข้อ พบว่า สำหรับเรื่องต้องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สนามของวัดเป็นสนามกีฬาของนักเรียน เรื่องต้องการให้บริเวณบางส่วนของวัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักเรียน และเรื่องต้องการให้วัดมีส่วนสนับสนุนในการจัดหางบประมาณสำหรับซื้อและทำนุบำรุงครุภัณฑ์ของโรงเรียน เช่น พิมพ์ดีด โต๊ะเรียน ฯลฯ นั้น พระสงฆ์และครูมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรื่องต้องการใช้สถานที่ภายในวัด เช่น ศาลา โบสถ์ ฯลฯ เพื่ออบรมจริยธรรมแก่นักเรียนนั้น พระสงฆ์และครูมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับเรื่องอื่น ๆ นอกนั้นมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่เรื่อง ต้องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สถานที่ของวัดเป็นที่ตั้งของโรงเรียนตลอดไป ต้องการใช้สถานที่ของวัดเป็นที่จัดกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียน และต้องการให้วัดได้ช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณที่จะก่อสร้างอาคารสถานที่เพื่อการศึกษาข้างทางวัดมีรายไต่พอเพียงอยู่แล้ว

ตารางที่ 54 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับความต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้าน
วิชาการและวิชาชีพ

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ข. <u>ด้านวิชาการและวิชาชีพ</u>							
1. ต้องการให้วัดจัดพระสงฆ์ ไปช่วยสอนวิชาสามัญที่ วัด เช่น วิชาภาษาไทย	2.69	1.26	มาก	1.81	1.26	ปานกลาง	5.81**
2. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วย สอนจริยศึกษาในกลุ่ม สร้างเสริมลักษณะนิสัย	3.14	1.09	มาก	2.69	1.03	มาก	3.60**
3. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วย สอนวิชาที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	3.33	0.97	มาก	2.84	1.03	มาก	4.14**
4. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วย สอนวิชาชีพที่มีความหนัก อยู่และเป็นวิชาชีพที่ไม่ขัด กับพระธรรมวินัย	2.68	1.23	มาก	2.01	1.23	ปานกลาง	4.54**
5. ต้องการให้พระสงฆ์เป็น วิทยากรในการสอนวิชา สามัญหรือวิชาชีพที่ไม่ขัด กับพระธรรมวินัยใน บางครั้ง	2.65	1.16	มาก	2.06	1.10	ปานกลาง	4.37**

ตารางที่ 54 เปรียบเทียบความคิดเห็น ของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับความต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้าน
วิชาการและวิชาชีพ (ต่อ)

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
6. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วย ชี้แจงให้ความรู้ในการ ปฏิบัติตนในการเล่าเรียน หนังสือแก่นักเรียน	2.99	1.13	มาก	2.29	1.02	ปานกลาง	5.37**
7. ต้องการให้วัดช่วยเหลือ ในการจัดอุปกรณ์การ เรียนการสอนในวิชา ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา	2.99	0.98	มาก	2.46	1.18	ปานกลาง	4.11**
8. ต้องการให้วัดสนับสนุนใน การจัดหาอุปกรณ์การ เรียนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น เครื่องดนตรี เครื่องมือ ทางเกษตร ฯลฯ	1.96	1.19	ปานกลาง	1.98	1.23	ปานกลาง	-0.15
ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.80	0.87	มาก	2.27	0.85	ปานกลาง	5.20**

**P < 0.01

จากตารางที่ 54 จะเห็นว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับความ
ต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพ
ว่าอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความเห็นว่าจะอยู่ในระดับปานกลาง และ เมื่อเปรียบเทียบความ

คิดเห็นโดยส่วนรวมในคาน้ำดังกล่าวข้างบนระหว่างพระสงฆ์และครูปรากฏว่ามีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อปรากฏว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในคาน้ำวิชาการและวิชาชีพว่าส่วนมากอยู่ในระดับมาก ยกเว้น เรื่องต้องการให้วัดสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น เครื่องดนตรี เครื่องมือช่างเกษตร ฯลฯ ที่พระสงฆ์มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความเห็นว่าส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น เรื่องต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนจริยศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และ เรื่องต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ที่ครูมีความเห็นว่าจะอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครูเป็นรายข้อ พบว่า เรื่องต้องการให้วัดสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น เครื่องดนตรี เครื่องมือช่างเกษตร ฯลฯ พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วน เรื่องอื่น ๆ นอกนั้น มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งได้แก่ เรื่องต้องการให้วัดจัดพระสงฆ์ไปช่วยสอนวิชาสามัญที่ถนัด เช่น วิชาภาษาไทย ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนจริยศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาชีพที่มีความถนัดอยู่ และเป็นวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย ต้องการให้พระสงฆ์เป็นวิทยากรในการสอนวิชาสามัญ หรือวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัยในบางครั้ง ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยชี้แจงให้ความรู้ในการปฏิบัติตนในการ เล่า เรียนหนังสือแก่นักเรียน และต้องการให้วัดช่วยเหลือในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 55 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในถ้ำ
การให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ก. <u>ด้านการให้สวัสดิการและ</u> <u>ให้คำปรึกษา</u>							
1. ต้องการความช่วยเหลือ จากวัดในการจัดทุนการ ศึกษาให้นักเรียนที่ ขาดแคลนและต้องการ ความช่วยเหลือ	2.78	1.06	มาก	2.51	1.08	ปานกลาง	2.16*
2. ต้องการให้วัดจัดรางวัล ให้นักเรียนที่เรียนดี หรือนักเรียนที่มีความ ประพฤติดี	2.86	1.08	มาก	2.39	1.04	ปานกลาง	3.70**
3. ต้องการความช่วยเหลือ จากวัดในการจัดอุปกรณ์ การเรียนให้นักเรียน บาง เช่น เครื่องเขียน หนังสือแบบเรียน ฯลฯ	2.58	1.11	มาก	2.09	1.08	ปานกลาง	3.68**

ตารางที่ 55 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับความต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ
ให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา (ต่อ)

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
4. ต้องการให้พระสงฆ์ ช่วยเหลือนักเรียนที่มี ภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และมีความจำเป็น ต้องการผู้อุปการะให้ พักพิงกับพระสงฆ์เพื่อ เรียนหนังสือ	2.83	1.04	มาก	2.34	1.02	ปานกลาง	3.99**
5. ต้องการให้พระสงฆ์เป็น ที่ปรึกษาปัญหาชีวิตของ นักเรียน	2.88	1.06	มาก	1.94	1.09	ปานกลาง	7.35**
6. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วย แนะนำแนวทางในการจัด กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ แก่นักเรียน	3.33	0.89	มาก	2.70	0.99	มาก	5.59**
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.88	0.83	มาก	2.33	0.83	ปานกลาง	5.52**

*P < 0.05

**P < 0.01

จากตารางที่ 55 จะเห็นว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับการ
 ต้องการของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการ
 และให้คำปรึกษา ว่าอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อ
 เปรียบเทียบความคิดเห็น โดยส่วนรวมในด้านดังกล่าวข้างต้นระหว่างพระสงฆ์และครูปรากฏ
 ว่ามีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อศึกษา เป็นรายข้อปรากฏว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการต้องการ
 ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้
 สวัสดิการและให้คำปรึกษาว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนครูมีความเห็นว่าส่วนมากอยู่ใน
 ระดับปานกลาง ยกเว้น เรื่องต้องการให้พระสงฆ์ช่วยแนะนำแนวทางในการใช้หลักธรรม
 เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แก่นักเรียน ที่ครูมีความเห็นว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบ
 ความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครู เป็นรายข้อ พบว่า สำหรับเรื่อง ต้องการความ
 ช่วยเหลือจากวัดในการจัดทุนการศึกษาให้นักเรียนที่ขาดแคลน และต้องการความ
 ช่วยเหลืออื่น พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
 ส่วนเรื่องอื่น ๆ นอกนั้นมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่ง
 ได้แก่เรื่อง ต้องการให้วัดจัดรางวัลให้นักเรียนที่เรียนดีหรือนักเรียนที่มีความประพฤติดี
 ต้องการความช่วยเหลือจากวัดในการจัดอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนบ้าง เช่น
 เครื่องเขียน หนังสือแบบเรียน ฯลฯ ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยเหลือนักเรียนที่มีภูมิฐานะ
 อยู่ต่างจังหวัด และมีความจำเป็นต้องการอุปการะให้ได้พักพิงกับพระสงฆ์เพื่อ เรียนหนังสือ
 ต้องการให้พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิตของนักเรียน และต้องการให้พระสงฆ์ช่วย
 แนะนำแนวทางในการใช้หลักธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ แก่นักเรียน

ตารางที่ 56 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้าน
การรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
ง. <u>ด้านการรวมกิจกรรม</u> <u>โรงเรียนและการอบรม</u> <u>จริยธรรมนักเรียน</u>							
1. ต้องการให้วัดร่วมกับ โรงเรียนในการจัด กิจกรรมทางศาสนาให้แก่ นักเรียน เช่น กิจกรรมใน วันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นต้น	3.60	0.71	มากที่สุด	3.15	0.85	มาก	4.86*
2. ต้องการให้วัดช่วยเหลือ เกี่ยวกับการอบรมนักเรียน ในด้านความประพฤติและ จริยธรรมทางพุทธศาสนา	3.49	0.82	มาก	3.06	0.83	มาก	4.29**
3. ต้องการให้วัดให้ยืมอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่วัดมีอยู่ เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน	2.92	0.93	มาก	2.81	1.01	มาก	0.92
4. ต้องการให้พระสงฆ์เป็น ผู้คอยปรึกษาแก่นักเรียน เกี่ยวกับเรื่องศาสนาและ จริยธรรม	3.35	0.88	มาก	2.81	0.95	มาก	4.92**
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	3.34	0.66	มาก	2.96	0.78	มาก	4.40**

**P < 0.01

จากตารางที่ 56 จะเห็นว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับ ความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้าน การร่วม กิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียนว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบ ความคิดเห็น โดยส่วนรวมในด้านดังกล่าวข้างต้นระหว่างพระสงฆ์และครูปรากฏว่า มีความ คิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อปรากฏว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็น เกี่ยวกับความต้องการ ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้าน การร่วมกิจกรรมโรงเรียน และการอบรมจริยธรรมนักเรียนว่าส่วนมากอยู่ในระดับมาก ยกเว้น เรื่องต้องการให้วัด ร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนาให้นักเรียน เช่น กิจกรรมในวันสำคัญทาง พุทธศาสนา เป็นต้น ที่พระสงฆ์มีความเห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูมีความเห็นอยู่ใน ระดับมากทุกข้อ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครู เป็นรายข้อ พบว่า เรื่องต้องการให้วัดให้ยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่วัดมีอยู่เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนเรื่องอื่น ๆ นอกนั้นมีความ คิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งได้แก่เรื่องต้องการให้ วัดร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนาให้นักเรียน เช่น กิจกรรมในวันสำคัญ ทางพุทธศาสนา เป็นต้น ต้องการให้วัดช่วยเหลือเกี่ยวกับการอบรมนักเรียนในด้าน ความ ประพฤติและจริยธรรมทางพุทธศาสนา และต้องการให้พระสงฆ์เป็นผู้ตอบปัญหาแก่นักเรียน เกี่ยวกับเรื่องศาสนา และจริยธรรม

ตารางที่ 57 เปรียบเทียบความถี่เห็น ของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับความต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัด ให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำ
การ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความถี่เห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
จ. <u>ค้ำการ เป็นสื่อกลางระหว่าง</u> <u>โรงเรียนกับชุมชน</u>							
1. ต้องการให้วัดมีส่วนช่วย ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจนโยบายของ โรงเรียน	2.77	0.95	มาก	2.92	0.94	มาก	-1.34
2. ต้องการให้วัดชี้แจงให้ ชุมชน เห็นประโยชน์ของ การช่วยเหลือทาง การศึกษา	3.01	0.90	มาก	2.97	0.83	มาก	0.40
3. ต้องการให้วัดชักชวนให้ ชุมชนมาร่วมกิจกรรมทาง ศาสนาที่วัดและโรงเรียน ร่วมกัน จัดขึ้น	3.11	0.99	มาก	3.05	0.83	มาก	0.53
4. ต้องการให้วัดชักชวนให้ ชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซม สิ่งต่าง ๆ ภายใน โรงเรียน	2.81	1.00	มาก	2.86	1.02	มาก	-0.37
5. ต้องการให้วัดชักชวนให้ ชุมชนจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาของนักเรียน	2.86	0.96	มาก	2.75	1.01	มาก	0.96

ตารางที่ 57 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ
การเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (ต่อ)

ความคิดเห็น	พระสงฆ์			ครู			t
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
6. ต้องการให้วัดเป็นผู้นำ ชุมชนในการจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อการศึกษาของ นักเรียนที่ยากจน ✓	3.11	1.03	มาก	2.93	1.00	มาก	1.47
ความคิดเห็น โดยส่วนรวม	2.95	0.80	มาก	2.91	0.82	มาก	0.34

จากตารางที่ 57 จะเห็นว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น โดยส่วนรวม เกี่ยวกับความ
ต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ เป็นสื่อกลาง
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่าอยู่ในระดับมาก และ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น โดยส่วนรวม
ในด้านดังกล่าวข้างต้นระหว่างพระสงฆ์และครู ปรากฏว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

เมื่อศึกษา เป็นรายข้อปรากฏว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น เกี่ยวกับความต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ และ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์
และครู เป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกข้อ ซึ่งได้แก่ เรื่อง
ต้องการให้วัดมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจนโยบายของโรงเรียน ต้องการให้วัด
ชี้แจงให้ชุมชน เห็นประโยชน์ของการช่วยเหลือทางการศึกษา ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชน
มาร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัดและโรงเรียนร่วมกัน จัดขึ้น ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชน
ร่วมกับบริจาคเงิน เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ต้องการให้วัดชักชวน
ให้ชุมชนจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาของนักเรียน และต้องการให้วัดเป็นผู้นำชุมชนใน
การจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อการศึกษาของนักเรียนที่ยากจน

ตารางที่ 58 เปรียบเทียบความคิดเห็น ของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับความต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาใน
แต่ละด้าน

ลำดับที่	ข้อความ	พระสงฆ์			ครู			t
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
1.	ด้านครูที่อาคารสถานที่	2.65	0.84	มาก	2.52	0.86	ปานกลาง	1.31
2.	ด้านวิชาการและวิชาชีพ	2.80	0.87	มาก	2.27	0.85	ปานกลาง	5.20**
3.	ด้านการให้สวัสดิการและ ให้ค่าปรึกษา	2.88	0.83	มาก	2.33	0.83	ปานกลาง	5.52**
4.	ด้านการรวมกิจกรรม โรงเรียนและการอบรม จริยธรรมนักเรียน	3.34	0.66	มาก	2.96	0.78	มาก	4.40**
5.	ด้านการเป็นสื่อกลาง ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน	2.95	0.80	มาก	2.91	0.82	มาก	0.34
	ความคิดเห็นโดยส่วนรวม	2.88	0.69	มาก	2.55	0.68	ปานกลาง	4.03**

**p < 0.01

จากตารางที่ 58 จะเห็นว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับความ
ต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ว่าอยู่ในระดับมาก ส่วนครู
มีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับ
ความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาระหว่างพระสงฆ์และครู
ปรากฏว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อศึกษาความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
 ประถมศึกษาในค้ำนต่าง ๆ ปรากฏว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าจะอยู่ในระดับมากทุกค้ำน
 ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าจะอยู่ในระดับมากในค้ำนการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการ
 อบรมจริยธรรมนักเรียน และค้ำนการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วน
 ค้ำนอื่น ๆ นอกนั้นครูมีความคิดเห็นว่าจะอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อเปรียบเทียบความ
 คิดเห็นระหว่างพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้
 แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำนต่าง ๆ พบว่า ค้ำนวิชาการและวิชาชีพ, ค้ำนการให้
 สวัสดิการและให้คำปรึกษา และค้ำนการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม
 จริยธรรมนักเรียน พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ 0.01 ส่วนค้ำนอื่น ๆ นอกนั้นพบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่
 ค้ำนครูวิทยุอาคารสถานที่ และค้ำนการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับบทบาท ปัญหา และความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา จากที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบในแบบสอบถามตอนที่ 5 ซึ่งรวบรวมไว้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์

พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ก. ด้านการวัดที่อาคารสถานที่

1. ให้สถานที่ตั้งแก่โรงเรียนประถมศึกษาตามสมควร เช่น มอบที่ดินบางส่วนให้โรงเรียนตั้งอาคารเรียน

2. ให้บริเวณวัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่เด็กเรียนบางโอกาส

3. เป็นตัวเชื่อมสำคัญในการปรับปรุงก่อสร้างอาคารสถานที่

4. เคยให้ทางโรงเรียนใช้ศาลาวัดเป็นที่ทำการสอนในสมัยเริ่มตั้ง

โรงเรียนครั้งแรก

5. ให้สถานที่ประกอบกิจกรรมในวันสำคัญ

ข. ด้านวิชาการและวิชาชีพ

1. วัดช่วยเหลือให้ความรู้แก่นักเรียนตามประเพณี วิถีธรรม

2. วัดมีส่วนช่วยเหลือคุณภาพของการเรียนการสอนได้หลายด้าน เช่น

จริยศึกษา เป็นแหล่งให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนา

3. จัดหาพระที่มีใจรักเด็กมาสอนด้านจริยศึกษาและให้ความรู้ทาง

พระพุทธศาสนา

4. ด้านวิชาการทางวัดให้พระสงฆ์มาสอนบ้างแต่ก็เป็นระบบหนึ่งซึ่งยังไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร

ไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร

5. ช่วยเหลือโรงเรียนด้านการอบรมการให้ความรู้แก่โรงเรียน

6. มีบทบาทในด้านการสอนวิชาที่ล้นธรรม

7. จัดให้มีการศึกษานอกวัดเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ค. ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา

1. ร่วมมือกับโรงเรียนจัดหาทุน
2. ช่วยเหลือโรงเรียนคาทอลิกที่ขาดแคลน การซ่อมแซม และเพิ่มเติมอาคาร
3. อนุเคราะห์โรงเรียนด้านโครงการอาหารกลางวันทั้งด้านอาหารและ

การเงิน

4. จัดให้ทุนการศึกษา

ง. ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

1. ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทางวัดช่วยจัดส่งพระคุณเจ้าให้มาเทศนาหรืออภิปรายให้ทางโรงเรียนหรือทางคณะครูและนักเรียนฟัง เพื่อเป็นการทำางประเพณีของไทยในวันสำคัญทางพุทธศาสนาให้ต่อเนื่องกันหรือว่าทำนอกรวมจริยธรรมในทางที่ดีงาม
2. วัดช่วยโรงเรียนจัดกิจกรรมทางศาสนาแก่นักเรียนในวันสำคัญทางศาสนา
3. วัดช่วยสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับนักเรียนและ

โรงเรียนอย่างสุดความสามารถ

4. วัดเป็นที่รวมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรมจริยศึกษา ทำบุญเข้าพรรษา วันมาฆบูชา ฯลฯ
5. วัดช่วยสนับสนุนนักเรียนบางโอกาส เช่น วันเด็ก โดยการนำจุฬัจจัยและสิ่งของไปมอบให้กับทางโรงเรียน
6. วัดเป็นแหล่งอบรมด้านศีลธรรมจริยธรรมแก่เด็กในคุ้มวัดสร้างเสริม

ลักษณะนิสัย

จ. ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. พระภิกษุ-สามเณรช่วยจัดกิจกรรมในค่านที่อบรมสร้างความสำเร็จใน
2. วัดเป็นสถานที่รวมของชุมชน
3. วัดเป็นสื่อกลางช่วยโรงเรียนจัดตั้งมูลนิธิและจัดหาวัสดุเกี่ยวกับศาสนา

ให้กามสมควร

พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
ประถมศึกษาในตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ก. ด้านการวัดเพื่ออาคารสถานที่

1. วัดที่มีพื้นที่น้อยทำให้มีปัญหาเพราะพระสงฆ์หรือเจ้าอาวาสไม่ต้องการให้มี
เสียงดังรบกวน เด็กที่โรงเรียนถูกชนกับอาคารทำดาววัดต่างๆ ในศาสนสถานแตกหักเสียหาย
ครูใหญ่กับเจ้าอาวาสอาจไม่เข้าใจกัน
2. วัดยังขาดปัจจัยหลายประการเป็นต้นว่า จุฬปัจจัย อุบลกรรณต่าง ๆ ยัง
ไม่พร้อมเพียงพอที่จะให้การสนับสนุนโรงเรียน จึงทำให้มีอุปสรรคในบางครั้ง
3. บริเวณวัดแคบจึงไม่สามารถให้โรงเรียนขยายตัวได้
4. วัดขาดแคลนอุบลกรรณและครุภัณฑ์ที่จำเป็นอีกมากมายจึงไม่สามารถสนับสนุน
โรงเรียนได้อย่างเต็มที่
5. วัดให้สถานที่โรงเรียน แยกกิจการอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารของ
โรงเรียน วัดเพียงแต่รับรู้ วัดไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการใด ๆ เลย
6. วัดได้ให้ค่าสำหรับสร้างโรงเรียน แต่ไม่เพียงพอเพราะจึงเอาไปสร้างอย่างอื่น

ข. ด้านวิชาการและวิชาชีพ

1. โรงเรียนส่วนมากไม่เห็นความสำคัญของพระสงฆ์มากนักเพราะเห็นว่า
ไร้การศึกษา ไม่คอยทันสมัย ฉะนั้นจึงใช้ครูที่ไม่เข้าใจหรือวิชาที่ล้าสมัย ซึ่งเกี่ยวกับพระสงฆ์
โดยเฉพาะมาสอน ทำให้เด็กรู้สึกผิด ๆ และห่างพระสงฆ์ ทำให้เด็กขาดความเคารพ ฉะนั้นทาง
โรงเรียนต่าง ๆ ควรให้พระสงฆ์มีบทบาท
2. ปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาไม่กอบนันทกัในวิชาที่ล้าสมัย และวัดในปัจจุบัน
ต่างก็มีงานพัฒนาการก่อสร้างอยู่มาก จึงเกิดช่องว่างระหว่างวัดกับโรงเรียน และพระสงฆ์ปัจจุบัน
ส่วนมากว่ชกันั้นไม่นาน เพราะต้องลงงานมากมาย ฉะนั้นจึงไม่ค่อยมีโอกาสในการสนับสนุน
โรงเรียนได้

ค. ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา

1. งบประมาณในการใช้จ่ายของวัดมีไม่เพียงพอ เพราะบางครั้งวัดก็จำเป็นต้อง
ใช้จ่ายมาก จึงขาดแคลนทุนทรัพย์ในการช่วยเหลือ

2. บัญชาสำคัญอยู่ที่ผู้บริหารโรงเรียนไม่สนใจพุทธศาสนาเท่าที่ควร มองไม่เห็นความจำเป็นในการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา จึงไม่สนใจในการรักษาหรือกัมมัฏฐาน
3. ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสไม่สนใจในเรื่องของเด็กที่จะเรียน จะอยู่ จะกินอย่างไรไม่คำนึงถึง
4. ปัจจุบันเด็กที่มาอาศัยอยู่ในวัดจะมีได้ยี่สิบก่อนข้างไม่ดี เพราะพระให้การดูแลไม่ทั่วถึง มีเวลาอิสระมากกว่าอยู่บ้านจึงมักเที่ยว
5. ไม่มีพระที่เป็นผู้เริ่มให้การสนับสนุนโรงเรียนอย่างแท้จริง ถึงมีก็น้อยเหลือเกิน และวัดกับโรงเรียนก็มีเกณฑ์รักษาที่ต่างกัน

ง. ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

1. ทางโรงเรียนไม่ติดต่อกับทางวัดอย่างเป็นทางการ ขอบดำเนินการเองไม่รวมมือกับวัด
2. ความไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ในการจัดงาน
3. กิจกรรมทางโรงเรียนส่วนมากไม่เชิญวัดเข้าไปเกี่ยวข้อง โรงเรียนไม่ค่อยติดต่อกับวัดนอกจากเทศกาลสำคัญทางศาสนา
4. ปัจจุบันการศึกษาจากภายนอกประเทศไทยไม่ศึกษากันมากมาย เมื่อศึกษาจบเขามามีหน้าที่ทางการศึกษา คือบริหารการศึกษา ใต้นำปริญญาการศึกษาต่างประเทศมาใช้ในหลักสูตรมากขึ้น จึงตัดหลักจริยธรรม หรือพุทธปรัชญาออกไปมาก มีเหลือเพียงเล็กน้อยแทน จึงแบ่งหน้าที่การเผยแผ่จริยธรรมของพระไป พระจึงไม่มีโอกาสสนับสนุนด้านนี้ เพราะหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการไม่อำนวย
5. ผู้เฒ่าของวัดและของโรงเรียนมักจะทำงานของวัดกับโรงเรียนไม่เกี่ยวกัน
6. บางโรงเรียนถือว่าครูธรรมคา ๆ ก็อบรมศีลธรรมได้ หากโรงเรียนใดขาดการติดต่อกับวัดโดยไม่สนใจทอวันสำคัญต่าง ๆ ในพุทธศาสนาแล้ว เด็กอาจะไม่รู้ว่าเขามีวัดเขาไว้ทำไม
7. ส่วนมากแล้วพระที่เป็นเสมารกับครูใหญ่หรือคณะครูของโรงเรียนในวัดนั้นไม่ค่อยจะสามัคคีกัน จึงทำให้บทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประณมศึกษานั้น ๆ ไม่มีโอกาสเข้าไป

เผยแพร่หลักจริยธรรม ที่ดลธรรมผู้เด็ก ๆ ใจความจุกมุงหมาย จึงเป็นสาเหตุหนึ่งให้เด็กเห็นห่างจากศาสนากันมากและไปหาคู่ในต่าง ๆ

8. วัดขาดแรงดึงดูดใจนักเรียนที่จะให้นักเรียนเห็นหน้าเข้ามาสู่พระศาสนา

9. ความศรัทธาของนักเรียนเปลี่ยนไปเนื่องจากรับสารวัฒนธรรมต่างประเทศมากเกินไป
เห็นจากวัดและพระสงฆ์

จ. การเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. บางวัดบางโรงเรียนมีอุปสรรคตรงที่ขาดการติดต่อสัมพันธ์กันเพราะเหตุอุปบางประการ

2. ทางโรงเรียนขาดการประสานงานกับทางวัด ขาดความร่วมมือกัน

3. ผู้นำของวัดขาดความรู้เรื่องการศึกษาในระบบใหม่

4. ผู้นำของวัดและโรงเรียนขาดความร่วมมือและการเข้าใจถึงปัญหา คิดว่างานคนละส่วนกัน ต่างคนต่างทำจึงขาดความเจริญทั้งสองฝ่าย

พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในต่าง ๆ ดังนี้

ก. ด้านวัตถุอาคารสถานที่

1. ต้องการให้โรงเรียนใช้สถานที่ภายในวัดที่วัดขอมิ เช่น โบสถ์ ศาลาการเปรียญต่าง ๆ และอุโบสถ ก็ให้ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมและฝึกอบรมทางจริยธรรม และพิธีต่าง ๆ ในวันสำคัญเกี่ยวกับศาสนา

2. ต้องการให้วัดให้สถานที่เพื่อขยายอาคารเรียนของโรงเรียน

3. ต้องการให้วัดจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ยังขาด และช่วยดูแลอุปกรณ์ใน
ด้านการศึกษาในบางครั้ง

ข. ด้านวิชาการ และวิชาชีพ

1. ต้องการให้วัดมีบทบาทในการให้โรงเรียนส่งเสริมวิชาพุทธศาสนาให้มากขึ้น

2. ต้องการให้โรงเรียนจัดครูมาอบรมการสอนที่ดลธรรมและหลักการปฏิบัติทาง

3. ต้องการให้โรงเรียนประถมศึกษาที่มีวิชาเกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรม คำสอนมาก ๆ และมีคะแนนให้มาก ๆ เพื่อปลูกฝังนิสัยอันดีแก่นักเรียน และนิมนต์พระสงฆ์เป็นผู้สอนรายวิชาดังกล่าว เพื่อให้นักเรียนจะได้มีจิตใจใหม่เอี่ยมมาทางพุทธศาสนา

4. ต้องการให้พระสงฆ์สอนวิชาศีลธรรม จริยธรรม เพื่อให้เกิดความรัก ระหว่างพระ อาจารย์ กับศิษย์ เพราะสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีได้มากกว่าครู

5. ต้องการให้วัดมีส่วนในการวัดผลทางการศึกษา

6. ต้องการให้มีการเพิ่มวิชาศีลธรรมเข้ามาอีก เพราะเขวากันทุกวันเช้าด ามรยาที่ทำงานและเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ

7. ต้องการให้พระมีความรู้ได้มีโอกาสเข้าไปอบรมบ้าง ควรเป็น 1 เดือน 1 ครั้ง หรือสอนเป็นบางโอกาส

8. ต้องการให้วัดเป็นผู้บทบาทสำคัญในสถานวิชาการทางพุทธศาสนา

9. ต้องการให้พระสงฆ์ควรอบรมนักเรียนทุกชั้นเดือนละ 1 ครั้ง ในเรื่อง ศาสนา ศีลทางศาสนา ที่จำเป็นสำหรับนักเรียน

10. ต้องการให้พระได้เป็นครูสอนวิชาสามัญให้นักเรียนบ้าง เช่น ภาษาไทย จริยศึกษา

ค. ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา

1. ต้องการให้วัดจัดทุนสำหรับนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลน

2. ต้องการให้วัดรวมกับทางโรงเรียนช่วยกันสนับสนุนแก่เด็ก ๆ ที่เรียนดี ขาดทุนที่ไม่สามารถจะเรียนต่อไปให้มีโอกาสเรียนต่อได้อีก เป็นต้น

3. ต้องการให้วัดควรเป็นที่พึ่งของนักเรียน

ง. ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

1. ต้องการให้วัดร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับโรงเรียน

2. ต้องการให้พระมีชั่วโมงการสอน จัดอบรมศีลธรรม จริยธรรม ความ ประพฤติ เพื่อปลูกฝังเขวากันตั้งแต่ยังเด็ก ๆ โดยทางวัดจัดพระสงฆ์เป็นผู้แนะนำอบรมสั่งสอน

3. นอกจากสอนศีลธรรมและจริยธรรมแล้วต้องการให้พระสงฆ์พูดประจำ เดือน ๆ ละครั้ง ในเวลาหลังจากเด็กเข้าแถวหน้าโรงเรียน

4. ต้องการให้ระดมเข้าไปอบรมจริยธรรมในโรงเรียนอย่างถ่องแท้
- จ. คำแนะนำเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. ต้องการให้วัดอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่โรงเรียนในด้านการศึกษาต่อ

ประสานงาน

2. ต้องการให้วัดเป็นผู้นำชุมชนในการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. ต้องการให้วัดช่วยประชาสัมพันธ์ในด้านการชักจูงชุมชนในการรวมกิจกรรมของโรงเรียน เพราะวัดเป็นที่รวมและกรีธาของชุมชน
4. ต้องการให้วัดช่วยชักจูงให้ประชาชนตั้งมูลนิธิให้แก่โรงเรียน ชักชวนให้ประชาชนมาร่วมงานโรงเรียน และให้ทุนบำรุงโรงเรียนตามควร เป็นครั้งคราวที่โรงเรียนมาขอคำแนะนำ

กลุ่มตัวอย่างครู

ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในต่างต่าง ๆ ดังนี้

ก. ด้านการตั้งอาคารสถานที่

1. ให้โรงเรียนใช้สถานที่สร้างโรงเรียน
2. ช่วยเหลือโรงเรียนด้านสถานที่ในการประกอบพิธีทางศาสนาหรืออบรมศีลธรรมจรรยาแก่โรงเรียน
3. มอบที่ดินให้ไปปลูกสร้างอาคารเรียน แต่ดูแลองค์การศึกษาส่วนใหญ่ได้มาจากทางรัฐบาล ทางสำนักการศึกษาจัดสรรมาให้ และทางโรงเรียนได้รับบริจาคมาบ้าง
4. ท่านเจ้าอาวาสเลือกเพื่ออุปถัมภ์การศึกษาเป็นอย่างดี

ข. ด้านวิชาการและวิชาชีพ

1. วัดมีส่วนช่วยเสริมคุณภาพของการเรียนการสอนให้หลายด้าน เช่น จริยศึกษา วัสดุอุปกรณ์ และเริ่มแหล่งให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนา
2. วัดช่วยเหลือให้ความรู้แก่นักเรียนด้านจริย ระเบียบ วิถีธรรม

3. จัดหากระเป๋ามีใจรักเด็กมาสอน และให้ความรู้ทางพุทธศาสนาบ้าง
4. วัตถุประสงค์กับโรงเรียนในด้านการสอนวิชาศีลธรรม
5. วัตถุประสงค์ให้มีการศึกษาแก่นักเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย เพื่อให้เยาวชนมีศีลธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กได้เป็นทรัพยากรที่มีค่า

ค. ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา

1. ช่วยเหลือโรงเรียนค้ำคูณทรัพย์ การซ่อมแซม และก่อสร้างเพิ่มเติมอาคาร
2. ช่วยสนับสนุนด้านโครงการอาหารกลางวันทั้งทางอาหารและการเงิน
3. วัตถุประสงค์การศึกษาและร่วมมือกับโรงเรียนจัดหาทุน

ง. ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

1. วัตถุประสงค์ระดมอบรมจริยธรรมแก่นักเรียน
2. ทางโรงเรียนนิมนต์พระมาอบรม วัดก็จะส่งพระนิสิตมาสอน
3. วัตถุประสงค์ความร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งาน

วันเข้าพรรษา งานวันวิสาขบูชา งานสงกรานต์ ฯลฯ

4. วัตถุประสงค์ช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
5. วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่สำคัญ ๆ ทางศาสนา
6. วัตถุประสงค์อบรมจริยธรรมให้แก่นักเรียน และส่งเสริมในการจัด

ห้องจริยธรรม (ห้องพระ)

จ. ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. วัตถุประสงค์ประชาสัมพันธ์โรงเรียนกับประชาชน
2. ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนทุกครั้งที่ทางโรงเรียนขอความช่วยเหลือ

ไป รวมทั้งเป็นสื่อกลางในความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นอย่างดี

กรณีความคิดได้เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
ประถมศึกษาในต่างต่าง ๆ ดังนี้

ก. กำนกรู้จักทางการสถานที่

1. กำนกรู้จักหาอุปกรณ์หรือการช่วยเหลือทางด้านการเงินเท่าใดโดย
เพราะรายได้ของวัดเองก็น้อย
2. พระสงฆ์ไม่เห็นความจำเป็นจะให้โรงเรียนอยู่ในวัดและรำคาญเด็ก
3. วัดไม่ให้เงินที่ของวัดขยายโรงเรียน
4. เนื่องจากโรงเรียนอาศัยวัดอยู่จึงทำให้สนามของโรงเรียนแยกบริเวณจำกัด
ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
5. พระมุ่งพัฒนาวัดกันวัดๆ และต้องการให้มีบริเวณวัดให้เกิดประโยชน์ทาง
การทำรายได้และสร้างสิ่งที่เกิดประโยชน์แก่วัดโดยตรง เช่น สร้างตาราวัดๆ พระพุทธรูป
ใหญ่โต

ข. กำนกรู้วิชาการและวิชาชีพ

1. พระไม่มีการศึกษาทางกานวิชาการศึกษาพอ และไม่รู้จักวิชาทางการ
การเรียนการสอนแก่เยาวชน และพระไม่มีความรู้ในทางศาสนาเท่าที่ควร เพราะบวชเป็น
ประเพณีเป็นส่วนมาก ที่อยู่หลายพรรษาโดยมากเป็นพระที่มีอายุมากแล้ว
2. โรงเรียนกับวัดอาจอยู่คนละเขต และโรงเรียนมีครู อาจารย์ผู้สอนครบ
แล้ว จึงไม่ใ้ขอใ้ทางวัดช่วยเหลือกานการสนวิชาการและอื่น ๆ
3. พระสงฆ์ต้องปฏิบัติศาสนกิจ และมีภาระเกี่ยวกับงานของวัด จึงไม่มีเวลา
พอที่จะมาสอนนักเรียนไ้มาก
4. วัดไม่มึพระที่มึความรู้ ส่วนใหญ่ยังมึความรู้น้อย จึงต้องไปเรียนทำใ้
ไม่มีเวตามาสอนนักเรียน

ค. กำนกรู้ให้สวัสดิการและการให้กำรรักษา

1. วัดขาดงบประมาณใ้จะให้โรงเรียนในกานสวัสดิการ
2. วัดขาดปัจจัยใ้ใ้ทุน

ง. ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการยอมรับวัฒนธรรมนักเรียน

1. การจัดกิจกรรมของทางวัดส่วนใหญ่โรงเรียนจะต้องให้ความร่วมมือเสมอไป แต่กิจกรรมของทางโรงเรียนวัดจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือให้ความช่วยเหลือเลย
2. การมีกิจกรรมร่วมกันทำให้วัดเข้ามาแทรกตัวในการบริหารงานของโรงเรียนมากเกินไป จนทำให้เกิดปัญหาส่วนบุคคลขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องนักเรียนที่พระภิกษุจะควบคุมมากเกินไป

จ. ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. วัดไม่เข้าใจในหลักการและจุดมุ่งหมายของการศึกษา จึงเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ดีเท่าที่ควร
2. การเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของวัดทำให้พระภิกษุนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียน ก่อให้เกิดปัญหาและความลำบากในการปฏิบัติงานของครู

ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดได้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในคานคาง ๆ ดังนี้

ก. ด้านครูและอาคารสถานที่

1. ต้องการให้วัดเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้บริเวณของวัดเป็นที่เล่นของเด็กเป็นครั้งคราว
2. ต้องการใช้อาคารของวัดเป็นที่อบรม หรือจัดกิจกรรมบ้างเป็นครั้งคราว
3. ต้องการให้ทางวัดอนุญาตให้ใช้บริเวณของวัดร่วมกิจกรรมของโรงเรียน บางอย่าง เช่น ซ้อมกีฬา เป่าแคน
4. ต้องการที่ของวัดเพื่อขยายอาคารเรียน
5. ต้องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สถานที่ของวัดเป็นที่ตั้งของโรงเรียนต่อไป
6. ต้องการให้บริเวณบางส่วนของวัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักเรียน
7. ต้องการให้วัดให้โรงเรียนใช้สนามและบริเวณวัดอย่างเสรี

ข. ด้านวิชาการและวิชาชีพ

1. ต้องการให้วัดสนับสนุนในด้านการสอนจริยะ และศีลธรรม เพราะพระ
บ่อนมีประสบการณ์มากกว่าครู

2. ต้องการให้วัดสอนค่านิยมศีลธรรมให้มากขึ้น

3. ต้องการให้พระที่เข้าใจในหลักสูตรประถมศึกษาสนใจให้การศึกษาแก่
เด็กในค่านิยม คีตปะ วัฒนธรรม และประเพณี

ค. ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา

1. ต้องการให้พระช่วยแนะแนวปัญหาของนักเรียนบางคนที่มีปัญหาด้านความ
ประพฤติ

2. ต้องการให้วัดสนับสนุนด้านการศึกษาของโรงเรียน ช่วยอบรมค่านิยม
จริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียน ซึ่งอาศัยอยู่ในวัด ให้ความเอาใจใส่ดูแลแก่เด็กนักเรียน ซึ่งอาศัยอยู่
ในวัด ไม่ปล่อยปละละเลย

3. ต้องการให้วัดช่วยจัดหาทุนในการจัดตั้งมูลนิธิของโรงเรียน

4. โรงเรียนต้องการเชิญให้วัดช่วยเป็นหูเป็นตาแทนครูไต่ถามบางโอกาส
เช่น เมื่อพระไปทำบุญกับผู้ปกครอง เห็นเด็กประพฤติไม่ดีก็ช่วยตักเตือน

ง. ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

1. ต้องการให้วัดช่วยสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

2. ต้องการให้ผู้บริหารทั้งสองฝ่ายคือวัดและโรงเรียนมีการประชุมปรึกษา
หารือในเรื่องการจัดกิจกรรมที่จะช่วยเหลือกันไต่ถามบาง

3. ต้องการให้วัดชักชวนนักเรียนเข้าไปรวมในกิจกรรมบางอย่างที่วัดจัดขึ้น

4. ต้องการให้พระในวัดช่วยส่งเสริมและอบรมจริยธรรมนักเรียน

จ. ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. ต้องการให้วัดช่วยผูกใจให้ชาวบ้านเข้าใจโรงเรียนและกิจกรรมของครู

2. ต้องการให้วัดมีส่วนในการชักนำผู้ชมในชุมชนให้เห็นความสำคัญของการ
ศึกษา ความสำคัญ of โรงเรียน ร่วมตั้งทุนหรือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับบทบาทของวัดและปัญหา ตลอดจนความกังวลการของพระสงฆ์และครูในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน ประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับบทบาทของวัด และปัญหา ตลอดจนความกังวลการของพระสงฆ์และครูในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า เรื่องการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา โดยวิธีการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความจากวารสารต่าง ๆ จดหมายเหตุ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้ว เสนอผลงานวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

2. การวิจัยแบบสำรวจ

ผู้วิจัยได้กำหนดชั้นตอนและดำเนินการดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ พระสงฆ์ และครูที่อยู่ในวัดและโรงเรียน ซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกัน หรือบริเวณใกล้เคียงกัน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยพระสงฆ์ 150 รูป และครู 150 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นประเภท มาตราส่วนประเมินค่า แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 คำถามเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
- ตอนที่ 3 คำถามเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา
- ตอนที่ 4 คำถามเรื่องความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา
- ตอนที่ 5 คำถามปลายเปิดสำหรับให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ประกอบการอภิปรายผล

คำถามตอนที่ 2, 3 และ 4 แบ่งคำถามแต่ละตอนออกเป็น 5 คำ คือ คำนำ คำกรณีย์ที่อาคารสถานที่ คำนวิชาการและวิชาชีพ คำนการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา คำนการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน และคำนการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามไปส่งให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ฉบับ แบ่งเป็นแบบสอบถามสำหรับพระสงฆ์จำนวน 150 ฉบับ แบบสอบถามสำหรับครู 150 ฉบับ แบบสอบถามที่ได้รับคืนมาและสมบูรณ์สามารถทำการวิเคราะห์ได้เป็นของพระสงฆ์ 140 ฉบับ (ร้อยละ 93.33) ของครู 140 ฉบับ (ร้อยละ 93.33)

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในโปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) แล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

ก. การวิจัยเอกสาร

การวิจัยเอกสารเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่ให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบัน ทั้ง 5 คำนับ สรุปได้ดังนี้

1. ค่านครภักดีอาคารสถานที่ ในปัจจุบันวัดให้การสนับสนุนโรงเรียนประถมศึกษาในค่านับ โดยการให้โรงเรียนใช้ที่ดินของวัดทั้งโรงเรียน และวัดบางแห่งยังได้ยกที่ดินของวัดเพื่อให้โรงเรียนปลูกสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม ตลอดจนให้สนามของวัดเป็นที่พักผ่อน เป็นสนามเด็กเล่น และสนามกีฬาของชุมชน นอกจากนี้พระสงฆ์ที่เป็นเจ้าอาวาสของวัดบางแห่งได้ให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียน โดยจัดหาเงินทุนให้โรงเรียนซื้อวัสดุอุปกรณ์การศึกษาต่าง ๆ

2. ค่านวิชาการและวิชาชีพ วัดยังคงให้การสนับสนุนแก่โรงเรียนในค่านับอยู่บ้าง เช่น การให้พระสงฆ์ไปช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมทั้งวัดบางแห่งยังช่วยเหลืออุปกรณ์หาเงินจัดซื้ออุปกรณ์การสอนวิชาชีพให้แก่โรงเรียน

3. ค่านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา บางโรงเรียนยังคงได้รับการสนับสนุนการศึกษาจากวัดในค่านับ เช่นการที่พระสงฆ์ในวัดรับเป็นที่ปรึกษาในการจัดงานต่าง ๆ ของโรงเรียน และเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการนักเรียน ตลอดจนให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนต่างจังหวัดที่เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ รวมไปถึงการให้โรงเรียนยืมอุปกรณ์ต่าง ๆ ของวัด เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ภาชนะต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งวัดมีอยู่เพื่อใช้ในกิจกรรมของโรงเรียน นอกจากนี้วัดบางแห่งยังได้ช่วยเหลือจัดให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจน และช่วยเหลือค่านการ เงินแก่โรงเรียนในการจัดบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียน

4. ค่านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน วัดและโรงเรียนยังคงมีกิจกรรมร่วมกันโดยเฉพาะกิจกรรมเกี่ยวกับงานวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา นอกจากนี้ในค่านการอบรมจริยธรรมนักเรียนนั้น วัดก็ยังสนับสนุนโรงเรียนโดยการส่งพระสงฆ์มาช่วยอบรมจริยธรรมนักเรียน ตามที่โรงเรียนต้องการ

5. ค่านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน วัดบางแห่งให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนในค่านับโดยการช่วยโรงเรียนประชาสัมพันธ์ เพื่อหาเงินทุน

ในโครงการจัดตั้งมูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลน นอกจากนั้นยังพบว่ามีวัดบางแห่งช่วยเป็นสื่อกลางให้ชุมชนช่วยเหลือโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

ข. การสำรวจ

1. สถานภาพของผู้ขอบแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของพระสงฆ์ พระสงฆ์ส่วนมากมีอายุต่ำกว่า 30 ปี การศึกษาก่อนบวช ส่วนมากต่ำกว่า ม.6 (หรือ ม.ศ.3) ส่วนใหญ่อุปสมบทมาแล้วเกิน 10 พรรษา มีจุดมุ่งหมายในการบวชเพื่อศึกษาหาความรู้มากที่สุด รองลงมา เพื่อตอบแทนคุณพ่อแม่ และอุทิศชีวิตเพื่อทำประโยชน์ต่อมวลชน และพุทธศาสนา น้อยที่สุด พระสงฆ์ส่วนมากมีอาชีพเดิมก่อนบวช คือ อาชีพเกษตรกรรม รองลงมา ยังไม่ได้ทำงาน การศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ส่วนมากใต้นักธรรมเอก ส่วนการศึกษาชั้นเปรียญ ส่วนมากไม่เคยได้เปรียญ หน้าที่สำคัญซึ่งเป็นงานหลักในปัจจุบัน พระสงฆ์ส่วนมากมีหน้าที่เรียน หรือศึกษาหลักธรรม และตำแหน่งภายในวัด ส่วนมากเป็นพระลูกวัด

1.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของครู ครูส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 - 35 ปี มีวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาคือต่ำกว่าปริญญาตรี และน้อยที่สุดคือ ปริญญาโท มีเพียงร้อยละ 5.00 ส่วนมากมีตำแหน่งหน้าที่เป็นครู-อาจารย์ผู้สอน รองลงมา เป็นผู้ช่วยครูใหญ่-อาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเป็นครูใหญ่-อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ น้อยที่สุด ซึ่งมีเพียงร้อยละ 8.57 ระยะเวลาที่รับราชการครู ส่วนมากอยู่ระหว่าง 5 - 10 ปี

2. การศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

2.1 บทบาทด้านครูภูมิศาสตร์สถานที่ ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 บทบาทด้านวิชาการและวิชาชีพ พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย

2.3 บทบาทด้านกาารให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 บทบาทค่านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่า วัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

2.5 บทบาทค่านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งพระสงฆ์ และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

2.6 บทบาทโดยส่วนรวม ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มี ต่อโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

3.1 บทบาทค่านครูผู้สอนที่อาคารสถานที่ พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 บทบาทค่านวิชาการและวิชาชีพ พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.3 บทบาทค่านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา พระสงฆ์และครูมี ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.4 บทบาทค่านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.5 บทบาทค่านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พระสงฆ์และ ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.6 บทบาทโดยส่วนรวม พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. การศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

4.1 ปัญหาค่านครูผู้สอนที่อาคารสถานที่ ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย

4.2 ปัญหาค่านวิชาการและวิชาชีพ ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

4.3 ปัญหาค่านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา ทั้งพระสงฆ์และครูมี ความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

4.4 ปัญหาการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย

4.5 ปัญหาการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย

4.6 ปัญหาโดยรวม ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

5. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

5.1 ปัญหาการครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

5.2 ปัญหาด้านวิชาการและวิชาชีพ ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

5.3 ปัญหาการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.4 ปัญหาการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.5 ปัญหาการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

5.6 ปัญหาโดยรวม พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6. การศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

6.1 ความต้องการด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

6.2 ความต้องการด้านวิชาการและวิชาชีพ พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่ามี
ความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับ
ปานกลาง

6.3 ความต้องการด้านการใช้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา พระสงฆ์
มีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความคิดเห็นว่ามี
ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

6.4 ความต้องการด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรม
นักเรียน ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก

6.5 ความต้องการด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก

6.6 ความต้องการการสนับสนุนการศึกษาโดยส่วนรวม พระสงฆ์มีความ
คิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความคิดเห็นว่ามี
ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

7. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

7.1 ความต้องการด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ทั้งพระสงฆ์และครูมีความ
คิดเห็นไม่แตกต่างกัน

7.2 ความต้องการด้านวิชาการและวิชาชีพ พระสงฆ์และครูมีความ
คิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

7.3 ความต้องการด้านการใช้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา พระสงฆ์และ
ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

7.4 ความต้องการด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรม
นักเรียน พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

7.5 ความต้องการด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

7.6 ความต้องการการสนับสนุนการศึกษาโดยส่วนรวม พระสงฆ์และครู
มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลนี้ สำหรับเรื่องบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเอกสารไว้ด้วย จึงนำเอาทั้งผลการวิจัยเอกสาร และการวิจัยแบบสำรวจมาใช้ในการอภิปรายครั้งนี้ ส่วนในเรื่องของปัญหาและความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษานั้น เนื่องจากไม่สามารถศึกษาให้กว้างขวางและหาข้อมูลที่ตรงกับสภาพปัจจุบันได้ด้วยการวิจัยเอกสาร จึงใช้วิธีการวิจัยแบบสำรวจเป็นหลักในการอภิปรายเท่านั้น

1. การศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา

1.1 บทบาทค้ำครุภัณฑ์อาคารสถานที่

จากผลการวิจัยเอกสารพบว่าในปัจจุบันวัดให้การสนับสนุนในด้านนี้แก่โรงเรียนโดยให้ใช้ที่ดินของวัดทั้งโรงเรียน วัดบางแห่งได้ยกที่ดินของวัดเพื่อให้โรงเรียนปลูกสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม ตลอดจนได้ให้สนามของวัดเป็นที่พักผ่อน เป็นสนามเด็กเล่น และสนามกีฬาของชุมชน นอกจากนี้พระสงฆ์เจ้าอาวาสวัดบางแห่งให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนโดยจัดหาเงินทุนให้โรงเรียนซื้อวัสดุอุปกรณ์การศึกษาต่าง ๆ

จากผลการวิจัยแบบสำรวจพบว่าทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทค้ำครุภัณฑ์อาคารสถานที่อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาที่ทั้งอยู่ในวัดในค้ำครุภัณฑ์อาคารสถานที่พบว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำครุภัณฑ์อาคารสถานที่พบว่าทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะทั้งพระสงฆ์และครูมีความเห็นว่าในด้านการใช้ที่ดินของวัดเพื่อกิจกรรมค้ำครุภัณฑ์ศึกษานั้นมีการใช้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเอกสารครั้งที่ เนตรนภิศ นาควัชระ และคณะ (2525: 309) พบว่าโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมีการใช้ที่ดินของวัดร้อยละ 61 ของวัดที่ทำการสำรวจ และชำ เลื่อง วุฒิจันทร์ (2526: 139) กล่าวว่าวัดบางแห่งอนุญาตให้โรงเรียนปลูกอาคารเรียนเพิ่มเติมในที่ดินของวัด และช่วยหาเงินมาสร้างอาคารเรียน แต่พระสงฆ์

ไม่ได้มีส่วนในด้านการบริหารโรงเรียน สำหรับการช่วยเหลือด้านครุภัณฑ์ต่าง ๆ ของวัด ก็มีบ้างในบางโอกาสเพราะโรงเรียนได้ร้องขอร้องประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ต่าง ๆ จากรัฐ อยู่แล้ว จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงอาจเป็นเหตุให้ทั้งพระสงฆ์และครูมีความเห็นว่า วัดมีบทบาทในด้านการจัดหาอาคารสถานที่อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในด้านการจัดหาอาคารสถานที่พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่โรงเรียนยังคงตั้งอยู่ในวัดโดยอาศัยสถานที่หรือที่ดินของวัด ทำให้พระสงฆ์มีความเห็นว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของวัด ส่วนครูมีความเห็นว่าโรงเรียนมิใช่เป็นส่วนหนึ่งของวัดเพราะโรงเรียนอาศัยสถานที่ของวัดเท่านั้น แต่การบริหารงานเป็นของโรงเรียนไม่เกี่ยวกับวัด

1.2 บทบาทด้านวิชาการและวิชาชีพ

จากผลการวิจัยเอกสารพบว่าวัดให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนในค่านี โดยการให้พระสงฆ์ไปช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียน และวัดบางแห่งได้ช่วยเหลืออุปกรณ์หาเงินจัดซื้ออุปกรณ์การสอนวิชาชีพให้แก่โรงเรียน

จากผลการวิจัยแบบสำรวจพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทด้านวิชาการและวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในด้านการจัดหาอาคารและวิชาชีพพบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านีพบว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในค่านีพบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาค่านีแก่โรงเรียนตามสมควร

เช่นการจกัให้พระสงฆ์ที่มีความรู้เข้าไปช่วยทำการสอนในโรงเรียนถ้าหากโรงเรียนขอมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเอกสาร นอกจากนี้แล้ววัดยังให้บริการทางการศึกษาโดยทางอ้อมแก่โรงเรียน เช่นการจกัตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวินยาศาสตร์ซึ่งไม่เพียงแต่สอนค่านศาสนาเท่านั้น บางครั้งก็มีการสอนวิชาการต่าง ๆ ด้วย แต่ครูมักจะมีมองเฉพาะบทบาทโดยตรงคือการเข้ามาสอนของพระสงฆ์ในโรงเรียนเพียงอย่างเดียว จึงอาจจะมีความคิดเห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทในค่านนั้นน้อย อีกประการหนึ่งการที่ครูเองมีหน้าที่ที่จะจกัให้การอบรมสั่งสอนนักเรียนในค่านวิชาการและวิชาชีพโดยตรงอยู่แล้ว จึงทำให้มองเห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทสนับสนุนการศึกษาค่านนั้นน้อยกว่าครูซึ่งมีโอกาสมากกว่า

1.3 บทบาทค่านการให้สวัสดิการและการให้ค่าปรึกษา

จากผลการวิจัยเอกสารพบว่าวัดบางแห่งให้การสนับสนุนการศึกษาก่อโรงเรียนในค่านนี้ เช่นการที่พระสงฆ์ในวัดรับเป็นที่ปรึกษาในการจกังานต่าง ๆ ของโรงเรียนและเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการนักเรียน ตลอดจนให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนต่างจังหวัดที่เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ รวมไปถึงการให้โรงเรียนยืมอุปกรณ์ต่าง ๆ ของวัด เช่นโต๊ะ เก้าอี้ ภาชนะต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งวัดมีอยู่เพื่อใช้ในกิจกรรมของโรงเรียนและพบว่าวัดบางแห่งยังได้ช่วยเหลือจกัให้ทุนการศึกษแก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจน และช่วยเหลือค่านการเงินแก่โรงเรียนในการจกับริการอาหารกลางวันแก่นักเรียน

จากผลการวิจัยแบบสำรวจพบว่าทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัด ในค่านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษาพบว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านการให้สวัสดิการและการให้ค่าปรึกษาพบว่าทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่า วัดได้ให้สวัสดิการแก่โรงเรียนตามสมควร ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเอกสาร ซึ่งบรรพต วีระสัย และคณะ (2523: 41) พบว่าวัดบางแห่งเท่านั้นที่ให้การสนับสนุนการศึกษาก่อโรงเรียน เช่นมีจกัที่วัดได้เนื่องจากการบริจาค จะมีบ้างในบางครั้งที่วัดมอบให้แก่โรงเรียนเพื่อเป็นทุนการศึกษแก่นักเรียนที่ยากจน และบางครั้งวัดให้โรงเรียนยืมเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่โรงเรียนต้องการในคราวที่

โรงเรียนมีกิจกรรมต้องใช้ เช่น ฉาก งาน ช้อน ภาชนะอื่น ๆ นอกจากนี้แล้ววัดและพระสงฆ์ ยังอุปการะให้ที่พักแก่นักเรียนต่างจังหวัดให้ไถ่มีที่พักอาศัย เพื่อจะได้เล่าเรียนหนังสือใน กรุงเทพฯ และวัดยังเป็นที่พักศึกษาแก่โรงเรียนโดยมีพระสงฆ์เจ้าอาวาสเป็นที่ปรึกษาของ คณะกรรมการโรงเรียน เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสมเท่านั้น จาก เหตุผลดังกล่าวพระสงฆ์และครูจึงมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทในค้ำนนี้อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของ วัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในค้ำนการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษาพบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่างานส่วนหนึ่งในค้ำนการ สงเคราะห์ของพระสงฆ์ก็คือ การสงเคราะห์จิตใจ ได้แก่ การให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ พร้อมทั้งเป็นที่พึ่งให้ความร่วมมือทางใจด้วยความ ประพฤติที่เป็นตัวอย่าง และชี้แนวทางให้เกิดความเข้าใจที่สามารถปฏิบัติได้

(พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513: 67-68) พระสงฆ์จึงพร้อม ที่จะให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนและนักเรียนโดยการให้หลักธรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา นอกจาก การให้คำปรึกษาแล้วในเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ ที่วัดให้แก่โรงเรียน เช่น การให้โรงเรียน ยืมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่วัดมีอยู่ รวมไปถึงการที่วัดช่วยเหลือนักเรียนในค้ำนทุนการศึกษา ต่าง ๆ และการสงเคราะห์นักเรียนในค้ำนการให้ที่พักอาศัยพระสงฆ์ก็อาศัยหลักปฏิบัติโดย พิจารณาตามความเหมาะสม เพราะหากว่าพระสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่นี้คล้าย ๆ กับฆราวาส หรือ บุคคลในฝ่ายอาณาจักรมากเกินไปแล้วความเป็นสงฆ์ในฐานะทายาททางธรรมแห่งพระพุทธองค์ ย่อมน้อยลงไปทุกที ๆ (บรรพต วิระสัย และคณะ 2523: 47) ส่วนครูอาจจะมีความ คิดเห็นว่าในสังคมปัจจุบันเนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนไปไม่มีความเจริญก้าวหน้าในค้ำนต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้พระสงฆ์ตามไม่ทันกับเรื่องของทางโลก รวมทั้งในปัจจุบันโรงเรียนต่าง ๆ มักมีครูแนะแนวซึ่งได้รับการอบรมฝึกฝนค้ำนการให้คำปรึกษาโดยเฉพาะ นักเรียนจึงมัก ไม่ค่อยจะรับการปรึกษาจากพระสงฆ์ในค้ำนการศึกษา

1.4 บทบาทค้ำนการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน

จากผลการวิจัยเอกสารพบว่าวัดและโรงเรียนมีกิจกรรมร่วมกัน

โดยเฉพาะกิจกรรมเกี่ยวกับงานวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่นวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา

นอกจากนี้ยังพบว่าในเรื่องการอบรมจริยธรรมนักเรียนวัดสันนิษฐาน โรงเรียนโดยการส่งพระสงฆ์มาช่วยอบรมจริยธรรมนักเรียนตามที่โรงเรียนต้องการ

จากผลการวิจัยแบบสำรวจพบว่าทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียนพบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียนพบว่าทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ผลที่ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยเอกสารซึ่ง สมภพ กาญจนกุล (2517: 47-48) กล่าวว่า การร่วมกิจกรรมของโรงเรียนที่พระสงฆ์เข้าร่วมได้มักจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับพิธีการทางศาสนา โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับพิธีศาสนาและประเพณี เช่น พิธีไหว้ครู พิธีปฐญาณคน เป็นพุทธมาฆะ พิธีวันมาฆบูชา พิธีวันวิสาขบูชา เป็นต้น สำหรับกิจกรรมของโรงเรียนบางกิจกรรมนั้นอยู่นอกเหนือจากวินัยของสงฆ์ที่จะเข้าร่วมได้ เช่น การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ คิษย์เก่า ส่วนเรื่องการอบรมจริยธรรมนักเรียนในปัจจุบัน พระสงฆ์มีโอกาสได้อบรมจริยธรรมแก่นักเรียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่โรงเรียนนำนักเรียนเข้าฟังเทศน์ หรือเมื่อโรงเรียนนิมนต์พระสงฆ์ไปอบรมในโรงเรียนเท่านั้น ทั้งพระสงฆ์และครูจึงมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปคามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะพระสงฆ์มีความเห็นว่าการอบรมจริยธรรมนักเรียนนั้น ครูมีความสามารถที่จะอบรมนักเรียนได้ เพราะครูก็มีความรู้ในเรื่องพุทธศาสนาและจริยธรรมเป็นอย่างดี จึงนิมนต์พระสงฆ์ไปอบรมจริยธรรมแก่นักเรียนในบางโอกาสเท่านั้น ส่วนครูอาจจะมีความคิดเห็นว่าในด้านการอบรมจริยธรรมนั้น พระสงฆ์ผู้ทรงศีลมีความเหมาะสมมากกว่าครู เพราะผู้ที่ทำการอบรมจริยธรรมนักเรียนควรมีคุณลักษณะสำคัญ คือ เป็นคนยิ้มแย้ม เปิดเผย พุคจาไพเราะ ตรงไปตรงมา

มีความยุติธรรม มีเมตตากรุณาอยู่เนื่องนิตย์ สงบเสงี่ยม มีความสำรวม ระมัดระวัง อยู่เสมอ ออกทน เข้มแข็ง สามารถข่มใจตัวได้ทุกกรณี และต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดี เหมือนที่ไค้สอนผู้นั้นไว้ สิ่งเหล่านี้เป็นคุณลักษณะของพระสงฆ์อยู่แล้ว (สมภพ กาญจนกุล 2517: 44) พระสงฆ์จึงเหมาะสมที่จะทำการอบรมจริยธรรมแก่นักเรียน และครูก็ได้หา โอกาสที่เหมาะสมที่จะนิมนต์พระสงฆ์มาอบรมจริยธรรมตามที่จะมีโอกาส

1.5 บทบาทค้ำจุนการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากผลการวิจัยเอกสารพบว่า ยังคงมีวัดบางแห่งให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียน โดยการช่วยโรงเรียนประชาสัมพันธ์เพื่อหาเงินทุนในโครงการจัดตั้งมูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลน นอกจากนี้ยังพบว่ามีวัดบางแห่งช่วยเป็นสื่อกลางให้ชุมชนช่วยเหลือโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

จากผลการวิจัยแบบสำรวจพบว่าทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่า วัดมีบทบาทค้ำจุนการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียน ประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัด ในค้ำจุนการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่าพระสงฆ์และครู มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค้ำจุนการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่าทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะในสังคมกรุงเทพฯ ในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับวัดห่างเหินกันมากขึ้นทุกที ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งเนื่องจากบทบาทที่สำคัญของวัดในอดีตได้เปลี่ยนไปเพราะมีสถาบันหรือผู้เชี่ยวชาญโดยตรงรับหน้าที่แทนวัด ทำให้มีผู้ไปวัดน้อยลง ดังที่มีผู้แสดงความคิดเห็นว่าในปัจจุบันมีแต่คนแก่ ๆ เท่านั้นที่ไปวัด คนหนุ่มสาวไม่นิยมไป จะไปบ้างเป็นครั้งคราวก็เฉพาะมีงานเทศกาลเช่น เวียนเทียน หรืองานวัด (เนตรนภิศ นาควัชระ และคณะ 2525: 364, 292) อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีคนไปวัดน้อยลงแต่จากการวิจัยเอกสารก็พบว่ายังคงมีวัดบางแห่งช่วยประชาสัมพันธ์เพื่อหาเงินให้แก่โรงเรียน แสดงว่าคนที่ยังไปวัดอยู่ ถึงแม้จะมีจำนวนน้อย วัดก็อาศัยศรัทธาของคนเหล่านั้นช่วยประชาสัมพันธ์เพื่อช่วยเหลือโรงเรียนเท่าที่วัดจะทำได้ จึงเป็นเหตุให้พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมี

บทบาทในกำนน้อยอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัด ที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในด้านการเป็นสื่อกลาง ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่าพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าวัดเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เนื่องจากแต่เดิมมาพระสงฆ์เป็นผู้นำของชาวบ้านในการสร้างโรงเรียนโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น บอกรบญู บริจาค หรือเรียกรอเงิน แม้ในปัจจุบันการก่อสร้างส่วนใหญ่จะอาศัยงบประมาณจากรัฐบาลก็ตาม ส่วนครูมีความเห็นว่าวัดเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นครั้งคราวเมื่อโรงเรียนขอความร่วมมือเท่านั้น

1.6 บทบาทโดยส่วนรวมทุกด้าน พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะประการที่ 1 เนื่องจากสังคมในปัจจุบันภาวะความจำเป็นเรื่องเศรษฐกิจกลายเป็นเรื่องสำคัญต่อชีวิตของประชาชนมากขึ้น ทำให้เรื่องของศาสนาเป็นเรื่องที่ประชาชนสนใจน้อยลง เพราะประชาชนจำต้องกินรันทนต่อภาวะเศรษฐกิจรอบตัวก่อนสิ่งอื่น (วิศิษฐ์ วัชวิญญู 2525: 3) ปัจจัยต่าง ๆ ที่วัดจะไ้รับก็น้อยลง ทำให้วัดจำเป็นที่จะต้องไข้ปัจจัยเหล่านั้นทำนุบำรุงวัดมากกว่าที่จะนำมาให้โรงเรียน

ประการที่ 2 เมื่อชุมชนเจริญมากขึ้นวัดไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้เพียงพอ ปรกั้กับไ้เห็นรูปแบบการจัดสถาบันทางการศึกษาของสังคมตะวันตกที่เจริญกว่าจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยแยกกิจกรรมทางการศึกษาออกจากวัด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2523: 26) นอกจากนั้นแล้ว ประการที่ 3 เนื่องจากโรงเรียนในปัจจุบันมีการบริหารงานและจัดการศึกษากาตามนโยบายที่รัฐกำหนด ดังนั้นพระสงฆ์จึงไม่ไ้เป็นผู้สอนนักเรียนไ้โดยตรงและวัดไม่สามารถบริหารโรงเรียนและจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนไ้ จึงต้องมื้บทบาทเฉพาะการสนับสนุนโรงเรียนในกา้นต่าง ๆ โดยโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินงานเพื่อใ้บรรลุวัตถุประสงค์ไ้โดยตรงเอง จากเหตุผลทั้ง 3 ประการ พระสงฆ์และครูจึงมีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดโดยส่วนรวม พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การที่ได้ผลเช่นนี้

อาจเป็นเพราะพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าวัดมีบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียน เนื่องจากคณะสงฆ์ถือว่าการส่งเสริมประชาชนด้วยการให้การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะวัดเคยมีบทบาทในด้านนี้ในอดีต และในปัจจุบันวัดก็ยังคงให้สถานที่ตั้งแก่โรงเรียน ประถมศึกษา และให้การสนับสนุนโรงเรียนในด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน เช่น การส่งพระสงฆ์ไปอบรมจริยธรรมนักเรียนในบางโอกาส พระสงฆ์จึงคิดว่าส่วนมากแล้ววัดเป็นฝ่ายให้การสนับสนุนโรงเรียน ส่วนครูอาจจะมีความเห็นว่าวัดไม่ถือว่าบทบาทในการให้การศึกษาแก่โรงเรียนในปัจจุบันเป็นเรื่องสำคัญเท่าในอดีต นอกจากนั้นในบางครั้งวัดเองก็ต้องอาศัยบุคลากร เช่น คณะครูในงานต่าง ๆ ของวัด เช่น มีครูเป็นพิธีกรของงาน (ปริชญา เวสารัชช 2527: 225) ครูจึงมีความคิดเห็นว่าวัดยังคงมีบทบาทต่อโรงเรียนตามสมควร เท่านั้น

2. การศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา (จากสรุปผล ข้อที่ 4 และ ข้อที่ 5)

2.1 ปัญหาคำครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ในคำครุภัณฑ์อาคารสถานที่ พบว่า ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์และครูมีความเห็นว่า การที่วัดให้สถานที่ตั้งแก่โรงเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของบริเวณวัดเท่านั้น ไม่ได้ใช้บริเวณทั้งหมดของวัด สถานที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่ก็แยกเป็นสัดส่วนจากวัด และเมื่อโรงเรียนขอใช้สถานที่ของวัดในบางโอกาสวัดก็มักจะไม่ขัดข้อง จึงนับว่ามีปัญหาในด้านนี้อยู่ในระดับน้อย

2.2 ปัญหาคำวิชาการและวิชาชีพ ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในคำวิชาการและวิชาชีพ พบว่า ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน การที่ได้ผลเช่นนี้อาจ

เนื่องจากในปัจจุบันการศึกษาของพระสงฆ์ในวัดทั่วไปค่า การศึกษาของพระสงฆ์ที่มีอยู่ ไม่ได้รับการสนับสนุนมากเท่าสมควรถ้าง จึงเป็นเหตุให้พระสงฆ์ไม่รู้อวิชาการศึกษาใหม่ วิชาการศึกษาที่พระสงฆ์เล่าเรียนไม่อาจนำไปใช้ในการดำเนินการสอนใดทั้งหมด (ส.ศิวรักษ์ 2525: 33-36) กวญเหตุนี้จึงทำให้พระสงฆ์มีความรู้ทาง โลกน้อยกว่าครูที่อบรมมา โดยตรง แต่อย่างไรพระสงฆ์ที่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนก็มีพอสมควร และพระสงฆ์ เหล่านี้ก็มีสนับสนุนการศึกษาแก่นักวิชาการและวิชาชีพในโรงเรียนบางแห่งเท่าที่มี โอกาส จึงนับว่าเป็นปัญหาในระดัปลานกลางเท่านั้น

2.3 ปัญหาการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ทั้งพระสงฆ์และครู มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดัปลานกลาง การที่ไคยลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าวัดยังขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะช่วยโรงเรียน เพราะวัดเองก็มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายซึ่งวัดเองก็ จำเป็นต้องใช้จ่ายมาก และวัดเห็นว่าโรงเรียนมีงบประมาณจากรัฐอยู่แล้ว ส่วนวัดคงอาศัยปัจจัยจากประชาชนเท่านั้น ทำให้บางครั้งวัดไม่มีปัจจัยพอที่จะช่วยเหลือโรงเรียน เกี่ยวกับทุนการศึกษาต่าง ๆ สำหรับเรื่องการให้ค่าปรึกษาแก่โรงเรียนนั้น โรงเรียน มักจะไม่ปรึกษาวัดในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานในโรงเรียน เพราะคิดว่าพระสงฆ์ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และผู้บริหารโรงเรียนมักคิดว่ากรดำเนินงานควรเป็น เรื่องของโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว จะปรึกษาวัดเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับวัด เช่น การขอ ใ้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ การก่อสร้างอาคารเพิ่มเติมภายในโรงเรียน จาก ที่กล่าวมาแล้ว ทั้งพระสงฆ์และครู เห็นว่ามีปัญหาในระดัปลานกลางเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับปัญหา ของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการให้สวัสดิการ และ ให้ค่าปรึกษา พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่ง เป็นไปคามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การที่ไคยลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็น ว่า ในปัจจุบันมีแหล่งสนับสนุนการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นมา โดยมีจุดมุ่งหมายในด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนโรงเรียนอยู่แล้ว เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า จึงเป็นสาเหตุ หนึ่งที่ทำให้พระสงฆ์ไม่พบหาทในการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษาแก่โรงเรียนน้อยลง โรงเรียนมักจะไม่ค่อยปรึกษาวัดเช่นในอดีต ส่วนครูอาจจะมีความคิดเห็นว่าพระสงฆ์ จำนวนไม่น้อยหันมาศึกษาวิชาทางโลกเพื่อจะไคยลาสิกขาบพมาประกอบอาชีพ ส่วนพระที่

คงอยู่ในเพศบรรพชิตต่อไปบางรูปได้ประพฤติ "เฉไล" ไปจากพระธรรมวินัย เช่น มีการปลุกเสก ลงเลขยันต์ เป็นต้น ทำให้ผู้ที่หวังเข้าไปฟังกลับได้รับความงมงายกลับมา (เนตรนภิส นาควัชระ และคณะ 2525: 296) จึงเป็นเหตุที่ทำให้โรงเรียนชาคความเชื่อถือไม่ปรักษาปัญหาต่าง ๆ เพราะความศรัทธาที่จะให้พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาตกลง

2.4 ปัญหาการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรม

นักเรียน พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การที่ไกลผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าการศึกษาศำหรับทวยราษฎร์ หรือสำหรับเด็กและเยาวชนมักนี้อยู่ในความรับผิดชอบของทางฝ่ายบ้านเมืองแล้ว พระสงฆ์เกี่ยวข้องเฉพาะแต่การให้ภิกษุสามเณร เรียนธรรมวินัย ความรู้สึกนี้ฝังสนิทถึงกับว่าพระสงฆ์จะมองเพียงแคภายในวัดเท่านั้น ไม่มองพันร้วหรือกำแพงวัดออกไปเลย ไม่คิดเลยไปถึงว่าท่านเองก็อาจมีส่วนรับผิดชอบต่อการศึกษาศาสนา ศิลธรรม และจริยธรรมของ เด็กและเยาวชนทั่วไปด้วย จึงไม่ค่อยได้ใส่ใจติดตามรับรู้ว่าเด็ก ๆ ลูกชาวบ้านได้รับการฝึกอบรมทางศีลธรรมอย่างไรบ้าง แม้จะนำข่าวคราวต่าง ๆ มาวิพากษ์วิจารณ์บ้าง ก็จะถูกกันด้วยท่าทีของคนนอกวงความรับผิดชอบ (พระราชวรเมธี 2522: 13) ในด้านกิจกรรมนั้นพระสงฆ์จะเข้าร่วมกิจกรรมทางโรงเรียนก็เฉพาะที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา และกิจกรรมที่ไม่ติดวินัยสงฆ์ จึงไม่สามารถร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ส่วนครูอาจมีความคิดเห็นว่าแม้พระสงฆ์จะไม่ได้มาอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนโดยตรง แต่วัดและพระสงฆ์ก็ทำหน้าที่โดยทางอ้อม เช่น มีการเทศนา อบรมทางสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งครูที่สอนศีลธรรมจริยธรรมก็ได้แนะนำนักเรียนให้ติดตามรายการเหล่านี้ อยู่แล้ว ในด้านการร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนนั้นมักขึ้นอยู่กับทางโรงเรียน เมื่อมีวันสำคัญทางศาสนา หรือทางโรงเรียนมีศาสนพิธีซึ่งสามารถที่จะจักนักเรียนเข้าร่วมกับวัด หรือนิมนต์พระสงฆ์มาไกล่เกลี่ยคลอด เพราะโรงเรียนตั้งอยู่ในวัดและใกล้ชิดกับพระสงฆ์อยู่แล้ว จึงมีปัญหาคำในค่าน้อย

การศึกษาให้แก่โรงเรียนนั้น หากคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่วัดได้รับในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า บทบาทที่วงการสงฆ์แสดงให้ปรากฏออกมาเท่าที่เป็นอยู่อย่างเด่นชัดนั้น เป็นบทบาทที่มี ผลประโยชน์เพื่อวงการคณะสงฆ์เสียเองเป็นส่วนมาก เช่น รณรงค์หาเงินสร้าง ศาสนสถาน คือ โบสถ์ และกุฏิ วิหาร ตลอดจนพระพุทธรูปสูงใหญ่ (คามทูโฆ 2526: 33) แม้จะเป็นเช่นนั้นวัดก็ยังมองเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา และยังให้การสนับสนุน โรงเรียนอยู่บ้างหากผู้บริหาร โรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับวัด ในด้านการช่วยเหลือ ของพระสงฆ์เกี่ยวกับการสอนวิชาการและวิชาชีพ พระสงฆ์ที่มีอยู่จำนวนมากนั้นมีวุฒิทาง การศึกษาอยู่น้อย และเนื่องจากในปัจจุบันรัฐสามารถที่จะผลิตครูที่มีความรู้ทางวิชาการ และมีคุณวุฒิสูง ขึ้นกว่าแต่เดิมมาก ในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพฯ ก็มีครูที่มีวุฒิถึง ระดับปริญญาโทในด้านการสอนวิชาการและวิชาชีพ จึงไม่จำเป็นต้องพึ่งพระสงฆ์เช่นในอดีต แต่บางครั้งในการสอนศีลธรรมและจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาพระสงฆ์ก็ช่วยโรงเรียน ในการสอนดังกล่าวหากโรงเรียนต้องการ สำหรับการร่วมมือของทางวัดเกี่ยวกับการ เป็น ลีอกกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมไปถึงการให้สวัสดิการแก่โรงเรียน แม้จะมีปัญหา บ้างซึ่งส่วนใหญ่จะมีสาเหตุจากความขัดแย้งของผู้บริหาร โรงเรียนกับพระสงฆ์ เจ้าอาวาส แต่อย่างไรก็ตามคณะสงฆ์และผู้บริหารระดับสูงในวงการศึกษหลายท่านหลายสมัยก็ประสงค์ จะให้สถานศึกษาอยู่ในวัด เพื่อจะได้ให้นักเรียนได้ใกล้ชิดพระสงฆ์และพระศาสนา และ ต้องการจะให้พระสงฆ์ได้ช่วยทางด้านการอบรมสั่งสอนเด็กให้รู้จักศาสนา รู้จักศีลธรรม และมีความประพฤติปฏิบัติชอบ (ชา เลื่อง วุฒิจันทร์ 2526: 147) จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทั้งพระสงฆ์และครูมีความเห็นว่าปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัด ให้แก่โรงเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับปัญหา ของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาโดยส่วนรวม พบว่า พระสงฆ์ และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การที่ไกลผล เช่นนี้อาจเป็นเพราะพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าโดยส่วนรวมแล้วพระสงฆ์ได้ สูญเสียบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียน โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ไปจากเดิม เนื่องจากความเจริญแบบตะวันตกเข้ามาสู่ประเทศไทย และสภาพแวดล้อมของสังคมก็

เปลี่ยนแปลงจากในอดีต รัฐเข้ามามีบทบาททางด้านการศึกษาโดยตรง บทบาทของวัด และพระสงฆ์ลดลงลงตามลำดับ จึงเป็นอุปสรรคหนึ่งของการสนับสนุนการศึกษาของวัด เพราะพระสงฆ์ไม่อาจมีบทบาทต่อโรงเรียนโดยตรง ส่วนครูอาจจะมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนยังคงต้องอาศัยสถานที่ของวัดอยู่ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ บางอย่างของ โรงเรียน จำต้องอาศัยความร่วมมือจากวัดและพระสงฆ์ เพราะวัดยังเป็นที่พักพิงของ ผู้ปกครองนักเรียน การให้พระสงฆ์ช่วยสนับสนุนโรงเรียนจึงยอมเป็นดวาทีก่อโรงเรียน แต่พระสงฆ์ไม่เห็นว่ามีความจำเป็น เพราะบัณฑิตศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่าย บ้านเมืองแล้วจึงช่วยสนับสนุนบาง โอกาสเท่านั้น

3. การศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับ ความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา (จากสรุปผล ข้อที่ 6 และข้อที่ 7)

3.1 ความต้องการด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ พระสงฆ์มีความคิดเห็น ว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับ ปานกลาง การที่ใกล้เคียงเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าทำให้โรงเรียน ตั้งอยู่ในวัดก็จะทำให้วัดและพระสงฆ์ได้ประโยชน์จากการอุทิศของชาวบ้าน และจาก สภาพแวดล้อมในสังคมปัจจุบันนี้ที่ลดทอนจรรยาเสื่อมลงมากกว่าในสมัยก่อน พระสงฆ์จึง ต้องการให้โรงเรียนได้อยู่ใกล้วัดเช่นในอดีต ส่วนครูแม้จะมีความต้องการใน ด้าน ครุภัณฑ์อาคารสถานที่ แต่ก็คิดว่าโรงเรียนสามารถพึ่งตนเองได้ หรืออาจอาศัยการสนับสนุน การศึกษาจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่วัดได้

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความ ต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาใน ด้านครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน การที่ใกล้เคียงนี้อาจ เนื่องจากว่า ทั้งพระสงฆ์และครูต่างก็ยังต้องการให้โรงเรียนตั้งอยู่ในที่ของวัดโดยที่ ให้ โรงเรียนกับวัดมีขอบเขตที่ชัดเจน เพราะพระสงฆ์ต้องการความสงบ และโรงเรียนก็ ไม่ต้องการให้ความอึกทึกของโรงเรียนทำลายความสงบของวัด ในด้านการช่วยเหลือ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาแก่โรงเรียน ทั้งพระสงฆ์และครูมีความต้องการเช่นเดียวกัน เพราะ การช่วยเหลือเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษานักเรียน หากวัดได้ช่วยเหลือโรงเรียน

จะเป็นการดี เพราะทำให้โรงเรียนไม่คงคอยงบประมาณจากรัฐซึ่งมีความจำเป็นทั้งใจ
งบประมาณท่านอื่น ๆ อีกมาก และวัดก็ได้ทำประโยชน์แก่สังคมโดยเฉพาะด้านการศึกษา
ด้วย

3.2 ความต้องการด้านวิชาการและวิชาชีพ พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่า
มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับ
ปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการ
ในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพ พบว่า
พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่
ตั้งไว้ การที่ไต่ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าพระสงฆ์อาจช่วยสังคม
ได้เท่าที่ไม่ดีควินัยสงฆ์ ซึ่ง พระราชวิสุทธิเวที และพระธรรมธัชมนี ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ใน
งานวิจัยของอารโยภิกขุ (อารโยภิกขุ 2516: 60-61, 72-73) ทั้งนี้ ต้องการให้วัดช่วย
ด้านการศึกษาของชาศิยานเมืองด้วยการสอน เปิดอบรมวิชาชีพต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อสมณะวิสัย
เช่น วิชาช่างฝีมือต่าง ๆ เป็นต้น สอนหนังสือหรือวิชาการอื่นที่ไม่ขัดธรรมเนียม ช่วย
เผยแพร่ความรู้ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในทางที่ถูกก่อให้เกิดคุณค่าของพุทธศิลป์ รุกขคณา
ของโบราณ วัตถุโบราณ รุกขคณาของสิ่งที่เป็นเครื่องหมายให้รู้ชาวไทย รุกขคณาของความ
มีศาสนา ความมีศีลธรรม เป็นต้น ส่วนครูแม้จะมีความคิดเห็นว่าการให้วัดส่งพระสงฆ์
ที่มีความรู้มาสอนนักเรียนในด้านศีลธรรม จริยธรรม ศิลปะวัฒนธรรม และประเพณี แต่ทั้งนี้
ก็เพียงแต่ต้องการให้มาช่วยสอนในบางโอกาสหรือบางครั้งว่าครูไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ
ก็เท่าพระสงฆ์

3.3 ความต้องการด้านการศึกษาให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา พระสงฆ์มี
ความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่
ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความ
ต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการศึกษาให้สวัสดิการ
และให้คำปรึกษา พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การที่ไต่ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็น
ว่าวัดควรจะทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ซึ่งพระราชวิสุทธิเวที และสมเด็จพระ
ญาณสังวร ได้แสดงข้อคิดเห็นของท่านไว้ในงานวิจัยของอารโยภิกขุ ว่า พระสงฆ์ต้องการ

ช่วยรับภาระเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก้ไขความทุกข์ร้อนในทุก ๆ กรณีเท่าที่สามารถทำได้ โดยไม่ผิดธรรมเนียม และควรมีศูนย์สำหรับให้คำแนะนำให้ความรู้ ความเข้าใจ และแก้ไขข้อสงสัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาเพื่อสนองความต้องการของผู้ที่สนใจ และแก้ความเข้าใจผิดซึ่งอาจเกิดขึ้นได้แก่ผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาทั่วไป (อารโยภิกขุ 2516: 61, 70) ข้อคิดเห็นเหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ต้องการให้วัดเป็นสถาบันที่มีคุณค่า และมีความเชื่อถือ เช่นในอดีต และยังต้องการช่วยเหลือจัดหาทุนสำหรับนักเรียนที่เรียนที่แคบยากจน ความความสามารถที่จะช่วยได้ ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าต้องการให้วัดช่วยเหลือแนะแนวปัญหาของนักเรียนบางคนที่มีปัญหาความประพฤติ ซึ่งมักจะเป็นเด็กวัดที่อยู่ในความดูแลของพระบาง และช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเท่าที่วัดจะมีปัจจัยและมีความพร้อมเท่านั้น

3.4 ความต้องการด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่าทางโรงเรียนควรจะให้โอกาสพระสงฆ์เข้าไปอบรมศีลธรรมแก่นักเรียน เพื่อที่จะให้นักเรียนได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น ส่วนครูก็ต้องการความร่วมมือในค่านี้อีกเช่นกัน และคิดว่าไม่ควรจะเป็นหน้าที่ของโรงเรียนหรือวัดเพียงฝ่ายเดียว สำหรับการรวมกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับวัดนั้น วัดและโรงเรียนมีความต้องการที่จะให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพราะวัดได้จรรโลงพระพุทธศาสนาโดยการเผยแผ่พระธรรมคำสอนทางศาสนา ส่วนโรงเรียนก็มีโอกาสให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ เพื่อช่วยเสริมความรู้ความหลักสูตร จึงทำให้ทั้งพระสงฆ์และครูมีความเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า พระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นว่า ในปัจจุบันความไม่เรียบร้อยต่าง ๆ ในสังคมไทยเกิดจากคนได้รับการศึกษาค้นศีลธรรมหรือจริยศึกษาไม่พอ หรือไม่สนใจเลยเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนพระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ไม่ได้ทอดทิ้ง คุมทาทางส่งเคราะห์ระบบการศึกษาของรัฐในค่านี้ออกมา เช่น

การอบรมจริยธรรม ศีลธรรมในโรงเรียน แม้ในกิจการบ้านเบียดต่าง ๆ ก็มุ่งที่จะช่วย
 อบรมจริยธรรมศีลธรรมแก่นักเรียนนักศึกษาเป็นส่วนใหญ่ (ชาเลียง วุฒิจันทร์ 2526:
 129-130) นับได้ว่าพระสงฆ์มีความต้องการร่วมกิจกรรมในโรงเรียนโดยการเบียดบ้าน
 ศีลธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ส่วนครูอาจจะมีความเห็นว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดเข้าร่วม
 กับโรงเรียนนั้นควรจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา กิจกรรมในวันสำคัญทาง
 ศาสนา หรือกิจกรรมในวันครูเท่านั้น การสอนจริยธรรมโรงเรียนก็มีความต้องการให้
 พระสงฆ์ช่วยสอนในบางโอกาส เพราะในค่านจริยธรรมหลักสูตรการศึกษาในปัจจุบันก็เน้น
 ให้ครูสอนและอบรมนักเรียนอยู่แล้ว

3.5 ความต้องการงานการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 ทั้งพระสงฆ์และครูมีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และเมื่อ
 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการในการสนับสนุน
 การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในค่านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับ
 ชุมชน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน การที่ไต่ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ทั้งพระสงฆ์
 และครูมีความต้องการให้วัดเป็นสถาบันที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียน เพราะ
 ต่างก็ต้องการที่จะสร้างความเจริญให้แก่โรงเรียนทั้งสิ้น

3.6 ความต้องการโดยส่วนรวมทุกค่าน พระสงฆ์มีความคิดเห็นว่า
 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับ
 ปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูเกี่ยวกับความต้องการในการ
 สนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาโดยส่วนรวมทุกค่าน พบว่า มีความคิดเห็น
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การที่ไต่ผลเช่นนี้อาจ
 เป็นเพราะคิดเห็นว่า พระสงฆ์โดยทั่วไปยังมีความต้องการที่จะเข้ามาสนับสนุนการศึกษาแก่
 โรงเรียนเช่นในอดีต เพราะการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังขาดความเสมอภาคทางการศึกษา
 รัฐยังไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาสำหรับให้ประชาชนมีความเสมอภาคแห่ง
 โอกาสที่จะได้รับการศึกษา (พระราชวรมุณี ใน พุทธจักร 2522: 7) สังเกตได้จากกา
 ที่ยังมีประชาชนอยู่ขาดโอกาสเข้ามาบวชเป็นพระสงฆ์สามเณร เพื่ออาศัยโอกาสทางการศึกษา
 กับวัดจำนวนไม่น้อย พระสงฆ์จึงต้องการให้วัดมีความสำคัญในค่านการศึกษาเช่นในสมัยก่อน
 จึงอาจทำให้มีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนครูมีความคิดเห็นว่า
 เนื่องจากในปัจจุบันโรงเรียนได้รับการสนับสนุนการศึกษาจากทางราชการโดยคงอยู่แล้ว

นอกจากนั้นโรงเรียนยังสามารถที่จะอาศัยการสนับสนุนการศึกษาได้จากสถาบันอื่นที่ไม่ใช่วัด เช่น จากสมาคมผู้ปกครองและครู จากศิษย์เก่าที่เห็นความสำคัญของการศึกษา อย่างไรก็ตามโรงเรียนก็ยังต้องให้วัดสนับสนุนการศึกษาอยู่ เพราะในบางท่านพระสงฆ์สามารถที่จะให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนได้เป็นอย่างดี จึงอาจทำให้มีความคิดเห็นว่ามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า พระสงฆ์มีความต้องการในการให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้แม้ว่าในปัจจุบันสถาบันพุทธศาสนารจะเปลี่ยนแปลงบทบาทจากเดิมไปบ้าง แต่ผู้วิจัยยังเห็นว่าวัดและพระสงฆ์มีความต้องการที่จะทำประโยชน์แก่โรงเรียน อันจะเป็นการสร้างสรรคให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าไม่เพียงด้านวัตถุ ด้านเดียวเท่านั้น แต่มีความเจริญทางด้านจิตใจควบคู่ประกอบไปด้วย ทั้งนี้ส่วนของการอบรมด้านจิตใจนั้น วัดน่าจะเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ได้ดีที่สุด ซึ่งการทำหน้าที่นี้ก็เป็นความต้องการของพระสงฆ์และครูอยู่แล้ว ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะความคิดเห็นดังนี้

1. วิชาศีลธรรมจริยธรรมหลักสูตรในปัจจุบัน การให้พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการจัดขอบข่ายเนื้อหาวิชา และกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียน ให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสเข้ามาสอนวิชาเหล่านี้ในโรงเรียนมากขึ้น

2. ครูและนักเรียนควรเข้าร่วมพิธีกรรมของวัดในเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานบุญ งานกุศล ที่ทางชาวบ้านจัดร่วมกับวัด หรือที่ทางวัดจัดขึ้น ที่สำคัญได้แก่ งานหล่อเทียนพรรษา งานวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้และเห็นความสำคัญของพุทธศาสนา ไม่ใช่คอยจะให้ทางวัดให้ความสำคัญและเห็นความสำคัญในการสนับสนุนการศึกษาแต่เพียงฝ่ายเดียว

3. โรงเรียนสามารถที่จะเกื้อหนุนวัดได้หลายทาง เพื่อเป็นการตอบแทนวัดที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนในต่าง ๆ เช่น ให้โรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณของวัด การเกื้อหนุนนั้นอาจจะให้นักเรียนช่วยกันดูแลรักษาและพัฒนาวัด ช่วยเก็บกวาดทำความสะอาดบริเวณวัด ช่วยถวายหญ้า ปลูกต้นไม้ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนต่าง ๆ มักไม่สนใจในเรื่องเหล่านี้

4. การขอความช่วยเหลือจากวัดในกรณีที่เกี่ยวกับมิชชันนารีหรือค่านการ เงิน ค่าง ๆ โรงเรียนควรพิจารณาความพร้อมของวัด หรือให้เป็นไปคามความสะดวกของทาง วัดมากกว่าเป็นการเรียกร้อง ควรมีการพิจารณาให้รอบคอบ เพื่อมิให้มีการขัดแย้งเกิดขึ้น

5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับโรงเรียนขึ้นอยู่กับบทบาทของเจ้าอาวาสและ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้นหากมีการร่วมมือกันทางการศึกษาระหว่างโรงเรียน กับวัด ก็ควรจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และบทบาทที่ชัดเจนของแต่ละฝ่ายเพื่อป้องกัน การขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา ที่อยู่ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพราะโรงเรียน ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตวัด

2. ควรศึกษาการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนในชนบท เพราะน่าจะ มีความสัมพันธ์กันมากกว่าในกรุงเทพฯ

3. ควรศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในแง่ของการศึกษา

สถาบันวิจัยประชากร

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

ก. เอกสารชั้นต้นที่ยังไม่ตีพิมพ์

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรี
ส่งคำร้องขอราษฎรขอให้วัดตั้งโรงเรียนประชาบาล ศธ.35/133 กล่อง 7
เล่ม 14.

____. เอกสารกรมราชเลขาธิการ เบ็ดเสร็จศึกษาธิการ รายงานโรงเรียนต่าง ๆ
19-41 เล่ม 3 ร.ศ.114-117 เอกสาร ศ.1/35 (กร5ศ 1-1)

ข. เอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว

ปาลเดกวัช, สังฆราช. เล่าเรื่องกรุงสยาม. 2 เล่ม แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร.
พระนคร: สำนักพิมพ์ดาวหนา, 2506.

ลาลูแบร์. จดหมายเหตุลาลูแบร์ฉบับสมบูรณ์. 2 เล่ม แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร.
พระนคร: สำนักพิมพ์ดาวหนา, 2510.

เอกสารเรื่องการจัดการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.
พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2511 (อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
นางสาเป็ณ วัชโน).

เอกสารชั้นรอง

ก. ภาษาไทย

1. หนังสือ

การฝึกหัดครู, กรม. เอกสารการนิเทศการศึกษาฉบับสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี.
ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ 2525.

การศาสนา, กรม. การแสวงหาเส้นทางพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2526.

____. วิทย์พัฒนา'26. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2526.

____. รายงานการศาสนาประจำปี 2523. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา,
2523.

กรุงเทพมหานคร, สำนักการศึกษา. สถานที่ตั้งโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครประจำปี
การศึกษา 2526. 2526. (เอกสารอัดโรเนียว).

____. สถิติจำนวนนักเรียน ห้องเรียน และครูโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.
2526. (เอกสารอัดโรเนียว).

เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. รายงานการประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 20. (สาขา
สังคมศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1 - 4 กุมภาพันธ์ 2525).

ชัชติยา กรรณสูต. การปฏิรูปการศึกษา. (เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, อันดับที่ 419).

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การประถมศึกษาด้วยสื่อไทย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2526.

จ่านงค์ อภิวัฒน์สิทธิ์. สังคมวิทยาศาสนา. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, 2525.

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ และคณะ. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กฎกระทรวง
กฎมหาเถรสมาคม พร้อมคำยกระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคม. กรุงเทพ
มหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2522.

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยาเรื่องการพัฒนา
กิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร,
2526.

ทองเถิบ พิศาลบุตร. ประวัติการศึกษาไทย. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครูศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.

ทวี ทิมชา. พัฒนาการของการประถมศึกษาในประเทศไทย. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2523.

คำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. มูลเหตุแห่งการสร้างวัดใน
ประเทศไทย. พระนคร: โรงพิมพ์อภัยวิทยา, 2502.

เนตรนภิศ นาควิระ และคณะ. วัดในกรุงเทพฯ : การเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี
(พ.ศ.2325-2525). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

บรรพต วีระสัย, บุญลือ วันทายนต์ และอรวิระสัย. พระสงฆ์กับสังคมไทยในมิติต่าง ๆ.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2523. (องค์การยูเนสโก
ศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ยพสด.).

ปรัชญา เวสารัชช์. การประถมศึกษาในชนบทไทย. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2527.

ประคอง กรรณสูต. สถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช,
2524.

พระราชวรมณี. สถาบันสงฆ์กับสังคมปัจจุบัน. (เอกสารเผยแพร่ชุดพระพุทธศาสนา
สำหรับประชาชนอันคมที่ 2) มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2517.

พิชัย สันถิภรณ์. แบบภูมิศาสตร์การพักผ่อนร่าเริง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
ไทยสัมพันธ์, ม.ป.ป.

พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. บันทึกการสัมมนาเรื่องพุทธศาสนากับ
สังคมไทยปัจจุบัน. พระนคร. โรงพิมพ์ศิวัตร, 2513.

โรงเรียนวัดกัลยาณัม. โครงการจัดหาทุนกึ่งมูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลน. 2527.
(เอกสารอัครโรเนียว ไม่มีเลขหน้า).

โรงเรียนวัดคอนยายหอม (หลวงพ่อบุญเงินอุปถัมภ์). ที่ระลึกฉลอง 60 ปี. นครปฐม:
พระปฐมการพิมพ์, 2525.

โรงเรียนวัดนาคนิมิตร. ที่ระลึก...วางศิลาฤกษ์อาคารเรียน 3 ก.พ. 21.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองศาสนการพิมพ์, 2520.

โรงเรียนวัดประดู่บางจาก. หนังสือของคณะกรรมการนักเรียน. ที่พิเศษ นร.1/2527
ลงวันที่ 8 มีนาคม 2527. (พิมพ์คัด).

โรงเรียนวัดพระเชตุพน. เชตุพน 26 คู่มือโรงเรียนวัดพระเชตุพน. 2526.
(เอกสารอัครสำเนา).

โรงเรียนวัดสี่สุก. พิธีเปิดป้ายมูลนิธิอุปถัมภ์โรงเรียนวัดสี่สุกและฉลองอาคารเรียน
5 มีนาคม 2526. (เอกสารอัครสำเนา).

วิชาการ, กรม. ความเป็นมาของแผนการศึกษาชาติ. (เอกสารอันคัมที่ 1 ชุดพัฒนาการ
ทางการศึกษา). พระนคร: โรงพิมพ์มณฑลการพิมพ์, 2504.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507.

ส. ศิวรักษ์. (นามแฝง). บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในชนาคค. กรุงเทพมหานคร:
เคล็ดไทย, 2525.

สมภพ กาญจนกุล. "ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัด," สามกำลังสร้างสรรค์เพื่อ
ส่งเสริมเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, 2517.
(หน้าไม่ติดต่อกัน).

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาเกี่ยวกับชีวิตและชุมชน
เล่ม 2. หน่วยที่ 6 - 10, 2523.

อนันต์ วิริยะพินิจ. บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน. (เอกสารวิชาการ หมายเลข 37 เพื่อประแอมการสัมมนาสองศตวรรษรัตนโกสินทร์ : ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย) สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

อนันต์ ศรีโสภณ. การวัดและการประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

อมรกรุณารักษ์, จิ๋ม. การศึกษาของชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513.

อารโย ภิกขุ. ผลกระทบของพระพุทธศาสนาับสังคมไทยบางด้านในปัจจุบัน. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2516.

2. บทความในวารสาร

คามฟูไฉ (นามแฝง). "ศักดิ์ศรีของวงการพระศาสนา" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. ปีที่ 29 ฉบับที่ 35 กุมภาพันธ์ 2526.

ชญุ แสงศักดิ์. "พระพุทธศาสนาในทศวรรษใหม่" พุทธจักร. ปีที่ 36 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2525.

พระราชาวงมณี. "การรักษารูานะของสถาบันพุทธศาสนา" สังคมพัฒนา. ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน 2525.

_____. "ถันหนึ่งของพระพุทธศาสนาับการศึกษา (ในประเทศไทย)" พุทธจักร. ปีที่ 33 ฉบับที่ 9 กันยายน 2522.

วิศิษฐ์ วังวิญญู. "วัดในสภาพสังคมที่สับสน" สังคมพัฒนา. ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - มิถุนายน 2525.

3. วิทยานิพนธ์

- กาญจนา เวชชนก. "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิจัยศึกษาของครู
สังคมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ในกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- จิระพันธ์ พูลพัฒน์. "พัฒนาการของการบริหารการศึกษาไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2514.
- พาสณา กิจถาวร. "บทบาทของคณะสงฆ์ในเรื่องการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
(ประวัติศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- วารุณี ไอลงกรณ์. "การศึกษาในสังคมไทย พ.ศ.2411-พ.ศ.2475" วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2524.
- วิริยา ศิริวิทย์เจริญ. "การศึกษาความทองการประโยชน์และปัญหาการสนับสนุนการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะ พระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน
ในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2527.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. "นโยบายการจกการศึกษาของไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร, 2512.
- อัจฉรา กาญจนมัย. "การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.2325-
2395)" วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์)
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

๗. ภาษาอังกฤษ

Best John W. Research in education. 2 ded. Englewood Cliffs,
N.J., Prentice-Hall, 1970.

Glass, Gene V. Basic statistics for the behavioral sciences.
Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall, 1978.

Yamane, Taro. Statistics ; an introductory analysis. 3d ed.
New York, Harper, 1973.

ภาคผนวก

สถาบันวิจัยประชากร
และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาคผนวก ก

รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิจัยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ กรุณาตัดสินความตรง (Validity) ตาม
เนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถาม ซึ่งปรากฏตามดังนี้

1. พระศรีวิสุทธิภิกขุ (นิจาร ฐิตวณฺโณ ป.บ.๑ ค.บ.
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
2. พระราชสารสิทธิ์
รองเจ้าคณะภาค 14-15 วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
3. ศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล
อาจารย์ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ประภาณี สี่ห้าไพ
หัวหน้าภาควิชาสารพัดศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. นายอภิชาติ ศรีวัชรินทร์
นักวิชาการศาสนา 5 กองแผนงาน กรมการศาสนา
6. นางสาวปรียา ศิริวัฒน์
ครูใหญ่โรงเรียนวัดแก้วแวม้ง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

สถาบันวิจัยประชากร

และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ที่ นม 0309/2861

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท 10500

19 มีนาคม 2527

เรื่อง ขอกวามว่างเพื่อใ้การวิจัย

นพัสการ

เนื่องด้วย นายจิระศักดิ์ กักดีวิเชียร นิสิตปริญญาโทชั้นโท สาขาวิชาครุศึกษา
กำลังดำเนินการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่
วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร" ในการนี้จึงจำต้องทำ
การสำรวจเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยการแจกแบบสอบถามแก่.....

จึงนพัสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านให้พิจารณาให้การเก็บข้อมูล
ดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ

บัณฑิตวิทยาลัย แห่งนี้บังเกิดความกรุณาของพระคุณท่าน และขอกราบขอบคุณเป็น
อย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายสรชัย จีฬาสุนทร)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฎิบัติราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

แผนกมาตรฐานการศึกษา

โทร.2527677

ภาควิชาสารัตถศึกษา

25 กุมภาพันธ์ 2527

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้าพเจ้านายจิระศักดิ์ กักกัณธิ์ นิสิตปริญญาโทภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความคิดเห็นของพระสงฆ์ และครูเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดในเขต กรุงเทพมหานคร" ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามนี้ โดยขอให้ท่านตอบตามความรู้สึกและตามสภาพที่เป็นจริงที่สุด ผลการตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยทางค่าเทอมการศึกษา ผลของคำตอบของท่านจะนำเสนอเป็นส่วนรวมและไม่เปิดเผยต่อสาธารณชนปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายจิระศักดิ์ กักกัณธิ์)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้
แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัดใน เขตกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มี 5 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 คำถามเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
 ตอนที่ 3 คำถามเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
 ประถมศึกษา
 ตอนที่ 4 คำถามเรื่องความถี่ของการให้การสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้
 แก่โรงเรียนประถมศึกษา
 ตอนที่ 5 คำถามปลายเปิดสำหรับให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

กรุณาตอบตามที่ เป็นจริง เพราะข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงเท่านั้นที่จะช่วย
 ทำให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความถูกต้อง ผู้วิจัยจะถือคำตอบของท่าน เป็นความลับและ
 การแปรผลการวิจัยจะเป็นไปเป็นรูปสร้อยรวม ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อท่านแต่ประการใด

ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำแนะนำ โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่เป็นความจริงเกี่ยวกับ
 ตัวท่านมากที่สุด

1. อายุในปัจจุบัน

- ต่ำกว่า 30 ปี 30 - 39 ปี
 40 - 49 ปี 50 - 59 ปี
มากกว่า 59 ปีขึ้นไป

2. การศึกษาก่อนบวช

☐ คำกว่า ป.4	☐ คำกว่า ม.6 (หรือ ม.ศ.3)
☐ ม.6 (หรือ ม.ศ.3)	☐ อนุปริญญา (หรือเทียบเท่า)
☐ ปริญญาตรีขึ้นไป	☐ วุฒิกู.....
☐ ไม่เคยเรียนเลย	

3. ท่านอุปสมบทมาแล้ว

☐ น้อยกว่า 1 พรรษา	☐ 1 พรรษา
☐ 2 - 5 พรรษา	☐ 6 - 10 พรรษา
☐ เกิน 10 พรรษา	

4. จุดมุ่งหมายในการบวช

☐ เพื่อศึกษาหาความรู้	☐ เพื่อความหลุดพ้น
☐ เพื่อตอบแทนคุณพ่อแม่	☐ บวชตามประเพณี
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

5. ก่อนที่ท่านจะบวช ท่านมีอาชีพเดิม

☐ ข้าราชการ	☐ รับจ้าง
☐ ค้าขายส่วนตัว	☐ ยังไม่ได้ทำงาน
☐ เกษตรกรรม	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. การศึกษาชั้นมัธยมศึกษา

☐ ไม่ได้มัธยมศึกษา	☐ ได้มัธยมศึกษา
☐ ได้มัธยมศึกษาโท	☐ ได้มัธยมศึกษาเอก

7. การศึกษาชั้นปริญญา

☐ ไม่เคยได้ปริญญา	☐ ได้ 1 - 3 ประโยค
☐ ได้ 4 - 5 ประโยค	☐ ได้ 6 - 8 ประโยค
☐ ได้ 9 ประโยค	

8. หน้าที่สำคัญที่ถือว่าเป็นงานหลักสำหรับท่านในขณะนี้

☐ เรียนหรือศึกษาหลักธรรม	☐ เป็นครูสอนพระนวกะ
☐ ทำงานทั่วไปในวัด	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. ตำแหน่งของท่านภายในวัด คือ

☐ เจ้าอาวาส	☐ รองเจ้าอาวาส
☐ พระลูกวัด	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความคิดเห็นของพระสงฆ์และครู เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้
แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ใน วัดใน เขตกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มี 5 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 คำถาม เรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา
 ตอนที่ 3 คำถาม เรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
 ประถมศึกษา
 ตอนที่ 4 คำถาม เรื่องความต้องการ เกี่ยวกับการสนับสนุน การศึกษาที่วัดให้
 แก่โรงเรียนประถมศึกษา
 ตอนที่ 5 คำถามปลาย เปิดสำหรับให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

กรุณาตอบตามที่ เป็นจริง เพราะข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง เท่านั้นที่จะช่วย
 ทำให้การวิจัยดำเนิน ไปด้วยความถูกต้อง ผู้วิจัยจะถือคำตอบของท่าน เป็นความลับ และ
 การเปิดเผยการวิจัยจะเป็น ไปในรูปส่วนรวม ไม่มีผลกระทบบอะไร ต่อการปฏิบัติหน้าที่
 ของท่านแต่ประการใด

ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำแนะนำ โปรดเขียน เครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่เป็นความจริงเกี่ยวกับ
 กับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

คำว่า 25 ปี

26 - 30 ปี

31 - 35 ปี

36 - 40 ปี

41 - 45 ปี

46 ปีขึ้นไป

3. วุฒิทางการศึกษา

 ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ตำแหน่งของท่านคือ

 ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่/ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยครูใหญ่/ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่/ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครู/อาจารย์ผู้สอน อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ระยะเวลาที่ท่านรับราชการครู

 ต่ำกว่า 5 ปี 5 - 10 ปี 11 - 15 ปี 16 - 20 ปี มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

สถาบันวิจัยประชากร

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวิชาสาย

ตอนที่ 2 คำถามเรื่องบทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา

คำแนะนำ ในการตอบคำถามตอนที่ 2 นี้ ในแต่ละข้อจะมีคำถามเรื่องบทบาทด้านต่างๆ ของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา และมีคำทอมาให้ท่านพิจารณาเลือก 5 คำตอบ ซึ่งเป็นน้ำหนักความคิดเห็นของท่านที่มีต่อข้อความนั้น ๆ โปรดเลือกเพียงคำตอบเดียวสำหรับคำถามแต่ละข้อ ในการเลือกทอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับข้อความคิดเห็นของท่านในทุกข้อคำถาม

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุดจนถึงไม่มีเลย
ก. ด้านคุณภักดีอาคารสถานที่					
1. วัดให้โรงเรียนใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานประจำปีของโรงเรียน					
2. วัดให้นักเรียนในวัยบริเวณภายในวัดเป็นที่พักผ่อน เล่นกีฬาและดูหนังสือในเวลาว่าง					
3. วัดให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนในเรื่องงบประมาณดำเนินงานคุณภักดี อาคารสถานที่ นอกเหนือจากงบประมาณของรัฐ					
4. วัดช่วยเหลือในการจัดหาครุภัณฑ์ทางการศึกษาแก่โรงเรียน เช่น เครื่องพิมพ์ดีด ฯลฯ					
5. วัดช่วยเหลือในการสร้างอาคารเรียนและอาคารอื่น ๆ ในโรงเรียน					
ข. ด้านวิชาการและวิชาชีพ					
1. วัดให้พระสงฆ์ที่มีความถนัดด้านวิชาการและวิชาชีพมาช่วยสอนในโรงเรียน					
2. วัดช่วยอุปถัมภ์โรงเรียนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการสอนวิชาการและวิชาชีพ เช่น กระดาษโปสเตอร์ สี ฯลฯ					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุดจนถึงไม่มีเลย
3. วัดช่วยแนะนำคำปรึกษาการที่เกี่ยวกับพระพุทธรูป และจริยธรรม					
4. วัดให้ความร่วมมือ เป็นแหล่งอุปการะของการเรียนวิชาที่เกี่ยวกับพระพุทธรูป					
ค. <u>ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา</u>					
1. วัดให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้สถานที่การก่อสร้างอาคารเพิ่มเติม					
2. วัดช่วยจัดหาทุน การศึกษาให้แก่เด็กเรียนที่ขาดแคลนหรือนักเรียนที่เรียนดี					
3. วัดช่วยจัดหาอุปกรณ์การเรียนให้แก่เด็กเรียน เช่น เครื่องเขียน สมุด หนังสือ ฯลฯ					
4. วัดช่วยเหลือให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดให้ไว้พักพิงกับพระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือ					
5. วัดให้โรงเรียนยืมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่วัดมีอยู่ เช่น ถ้วยชาม โต๊ะ เก้าอี้ เพื่อใช้ในกิจกรรมของโรงเรียน					
ง. <u>ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน</u>					
1. วัดร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานวันเข้าพรรษา งานวันวิสาขบูชา งานตรุษสงกรานต์ ฯลฯ					

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุดจน ถึงไม่มีเลย
2. วัดให้พระสงฆ์ช่วยสอนและอบรมจริยธรรมแก่นักเรียน					
3. พระสงฆ์ในวัดช่วยเหลือตอบปัญหาและให้ความรู้แก่นักเรียน เกี่ยวกับ เรื่องพระพุทธรศาสนาและจริยธรรม					
4. วัดช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน เช่นงานประจำปีของโรงเรียน					
จ. <u>ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>					
1. วัดช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจนโยบายของโรงเรียน					
2. วัดชักชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่โรงเรียนและวัดร่วมกันจัดขึ้น					
3. วัดชักชวนให้ชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมโรงเรียน					
4. วัดชักชวนให้ชุมชนบริจาคเงิน เพื่อเป็นทุนการศึกษาหรือทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนที่ยากจน					

ตอนที่ 3 คำถามเรื่องปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา

คำแนะนำ ท่านคิดว่าการที่วัดให้การสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละ
ด้านมีปัญหาต่อไปนี้นักน้อยเพียงใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือ
ในทุกข้อคำถามให้ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุดจนถึงไม่มีเลย
ก. <u>ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่</u>					
1. วัดไม่ต้องการให้โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด					
2. วัดไม่ต้องการให้นักเรียนไปเล่นกีฬาหรือพักผ่อนหย่อนใจในบริเวณวัด					
3. วัดใช้เงินที่ได้จากการบริจาคหรือรายได้ของวัดเพื่อการทำนุบำรุงวัดเท่านั้น แต่ไม่ได้ใช้จ่ายในการทำนุบำรุงโรงเรียน					
4. วัดไม่มีงบประมาณพอที่จะช่วยเหลือในเรื่องการก่อสร้างและการจัดซื้อครุภัณฑ์ให้แก่โรงเรียน					
5. เนื่องจากการก่อสร้างและการต่อเติมอาคารสถานที่ต่างๆของโรงเรียนจำเป็นต้องขออนุญาตจากวัดก่อน ทำให้โรงเรียนขยายตัวได้ยาก					
ข. <u>ด้านวิชาการและวิชาชีพ</u>					
1. พระสงฆ์มีความรู้ทางวิชาสามัญไม่มากพอที่จะสอนนักเรียน					
2. พระสงฆ์มีความรู้ทางเทคนิคการสอนและจิตวิทยาการ เรียนรู้ไม่มากพอที่จะสอนให้ใฝ่ใฝ่สนทนุรณ					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุดจนถึงไม่มีเลย
3. พระสงฆ์ต้องปฏิบัติศาสนกิจและมีภาระเกี่ยวกับงานของวัด จึงไม่มีเวลาพอที่จะมาสอนนักเรียนได้					
4. หลักสูตรปัจจุบัน ไม่มีวิชาที่ธรรม เป็นวิชาเฉพาะ เช่นในหลักสูตร เดิมทำให้พระสงฆ์ไม่มีโอกาสสอน เรื่องทางพระพุทธศาสนา อย่างต่อเนื่อง					
5. นักเรียนต้องการคำแนะนำด้านวิชาการ และวิชาที่พอกพูนมากกว่าพระสงฆ์ เพราะเห็นว่า เป็น เรื่องทางโลก ไม่ใช่ทางธรรม					
6. พระสงฆ์ข้อจำกัดที่สอนได้แก่นักเรียนชาย ไม่เหมาะที่จะสอนนักเรียนหญิง					
ค. <u>ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา</u>					
1. ค่าบิณฑบาตปัจจุบันมีปัญหาหลักขโมยทรัพย์สิน และศาสนสมบัติมาก วัดจึงไม่สามารถให้นักเรียนมาพักอาศัยได้					
2. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ต้องการปรึกษาปัญหาชีวิตกับพระสงฆ์ เพราะมีทัศนคติว่าพระสงฆ์มีความคิดคร่ำครึโบราณ					
3. พระสงฆ์ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาวัยรุ่น จึงไม่สามารถให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุดจนถึงไม่มีเลย
<p>ง. <u>ค่านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมจริยธรรมนักเรียน</u></p> <p>1. นักเรียนมักคิดว่ากิจกรรมทางศาสนาเป็นเรื่องงมงายไร้เหตุผลจึงไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>2. นักเรียนส่วนใหญ่ในปัจจุบันคิดว่าพระสงฆ์เป็นผู้คอยทางสติปัญญาจึงไม่เชื่อฟังคำอบรมสั่งสอน</p> <p>3. นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเลื่อมใสในสถาบันสงฆ์เพราะคิดว่าพระสงฆ์เป็นผู้ที่หมกข่องทางที่จะประกอบอาชีพ และเป็นกาฝากสังคม</p>					
<p>จ. <u>ค่านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u></p> <p>1. วัดไม่เข้าใจนโยบายการศึกษาของโรงเรียนที่พอที่จะเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์นโยบายโรงเรียนได้</p> <p>2. วัดไม่เห็นประโยชน์ของการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน</p> <p>3. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความศรัทธาในพระสงฆ์ ทำให้การประชาสัมพันธ์โรงเรียนของวัดได้คนน้อย</p> <p>4. การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ทำให้วัดและชุมชนมีอิทธิพลต่อการบริหารภายในโรงเรียนมากเกินไป</p>					

ตอนที่ 4 คำถาม เรื่องความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
ประถมศึกษา

คำแนะนำ ท่านมีความคิดเห็นใน เรื่องความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย
✓ ลงในช่องขวามือ ตามความคิดเห็นของท่านทุกข้อความ

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุดจน ถึงไม่มีเลย
ก. <u>ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่</u>					
1. ต้องการให้วัดอนุญาตให้ วัสดุของวัด เป็นที่ตั้งของโรงเรียนตลอดไป					
2. ต้องการให้วัดอนุญาตให้ ใช้นามของวัดเป็น สนามกีฬาของนักเรียน					
3. ต้องการให้วัด ระบายส่วนของวัดเป็นที่ พักผ่อนหย่อนใจของนักเรียน					
4. ต้องการให้วัสดุที่ภายในวัด เช่น ศาลา โอบถ้ำ ฯลฯ เพื่ออบรมจริยธรรมแก่เด็กเรียน					
5. ต้องการให้สถานที่ของวัดเป็นที่จัดกิจกรรม ทางศาสนาของนักเรียน					
6. ต้องการให้วัดได้ช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณ ที่จะก่อสร้างอาคารสถานที่ เพื่อการ ศึกษาข้างวัดมีรายได้พอ เพียงอยู่แล้ว					
7. ต้องการให้วัดมีส่วนสนับสนุนในการจัดหา งบประมาณสำหรับซื้อและทำนุบำรุงครุภัณฑ์ ของโรงเรียน เช่น พิมพ์ดีด โต๊ะเรียน ฯลฯ					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุดจนถึงไม่มีเลย
ข. <u>ด้านวิชาการและวิชาชีพ</u>					
1. ต้องการให้วัดจัดพระสงฆ์ไปช่วยสอนวิชาสามัญที่หนัก เช่น วิชาภาษาไทย					
2. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนจริยศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย					
3. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา					
4. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาชีพที่มีความสำคัญและเป็นวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย					
5. ต้องการให้พระสงฆ์เป็นวิทยากรในการสอนวิชาสามัญหรือวิชาชีพที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัยในบางครั้ง					
6. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยชี้แจงให้ความรู้ในการปฏิบัติตนในการเล่าเรียนหนังสือแก่นักเรียน					
7. ต้องการให้วัดช่วยเหลือในการจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนในวิชาต่างๆที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา					
8. ต้องการให้วัดสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนวิชาชีพต่างๆ เช่น เครื่องดนตรี เครื่องมือทางเกษตร ฯลฯ					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุดจนถึงไม่มีเลย
ค. <u>ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา</u>					
1. ต้องการความช่วยเหลือจากวัดในการจัด ทุนการศึกษาให้แก่เด็กเรียนที่ขาดแคลนและ ต้องการความช่วยเหลือ					
2. ต้องการให้วัดจัดรางวัลให้แก่เด็กเรียนที่ เรียนดีหรือนักเรียนที่มีความประพฤติดี					
3. ต้องการความช่วยเหลือจากวัดในการจัด คู่มือถาวรเรียนให้แก่เด็กเรียนบาง วิชา เครื่องเขียน หนังสือแบบเรียน ฯลฯ					
4. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยเหลือเด็กเรียนที่มี ภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดและมีความจำเป็น ต้องการอุปการะให้ที่พักพิงกับพระสงฆ์ เพื่อ เรียนหนังสือ					
5. ต้องการให้พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิต ของเด็กเรียน					
6. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยแนะนำแนวทางใน การใช้หลักธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ แก่เด็กเรียน					
ง. <u>ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม</u>					
<u>จริยธรรมนักเรียน</u>					
1. ต้องการให้วัดร่วมกับโรงเรียนในการจัด กิจกรรมทางศาสนาให้แก่เด็กเรียน วิชา กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น					

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุดจนถึงไม่มีเลย
2. ต้องการให้วัดช่วยเหลือเกี่ยวกับการอบรมนักเรียนในด้านความประพฤติและจริยธรรมทางพุทธศาสนา					
3. ต้องการให้วัดให้ยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ที่วัดมีอยู่เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน					
4. ต้องการให้พระสงฆ์เป็นผู้ควบคุมดูแลนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องศาสนาและจริยธรรม					
จ. <u>คำถามการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>					
1. ต้องการให้วัดมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจนโยบายของโรงเรียน					
2. ต้องการให้วัดชี้แจงให้ชุมชน เห็นประโยชน์ของการช่วยเหลือทางการศึกษา					
3. ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัดและโรงเรียนร่วมกันจัดขึ้น					
4. ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมสิ่งต่างๆ ภายในโรงเรียน					
5. ต้องการให้วัดชักชวนให้ชุมชนจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อการศึกษาของนักเรียน					
6. ต้องการให้วัดเป็นผู้นำชุมชนในการจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อการศึกษาของนักเรียนที่ขาดทุน					

ตอนที่ 5 โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านในเรื่องต่อไปนี้

1. บทบาทของวัดที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษา

2. ปัญหาของการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา

3. ความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง

ภาคผนวก ค

รายงานการประเมินผล

สถาบันวิจัยประชากร

มหาวิทยาลัยมหิดล

รายงานการประชุมพิเศษ

วันที่ 26 กันยายน รักษโกสินทร ๓๓ 117 (พ.ศ.2441)

(ทจช. เอกสารรัชกาลที่ 5 หน้า ศ. 12. จัดการท่าเตียนและการศึกษา 1 - 11 ร.ศ. 100 - 118 เล่ม 1 เอกสาร ศ. 12/7)

เวลาบ่ายสามครึ่ง

ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์วรพินิต 1 พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสวัสดิวัดนวิศิษฎ์ 1 พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ 1 พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้ากิติยกาภวราชมหิลา 1 เจ้าพระยาภาสกรวงษ์ 1 ชุมชุมกัน ปรึกษาเรื่องจัดโรงเรียนในพระราชอาณาเขต ณ หอชุมนุม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับในที่ชุมนุมนี้ด้วย

แล้วมีพระราชดำริว่า ในการประชุมวันนี้ เพื่อจะปรึกษาจัดการเล่าเรียน จึงได้เชิญเสด็จกรมหมื่นนครสวรรค์วรพินิตมาช่วย แลได้ให้เชิญกรมหมื่นดำรง ซึ่งได้เป็นเสนาบดีกรมศึกษาธิการมา แรกก่อน แลเห็นว่าเป็นผู้ใดซึ่งกรมศึกษาธิการขึ้น แลจัดการในกรมนี้ได้เป็นไปโดยเรียบร้อย ก็ยังแสดงความพอใจในการเล่าเรียนแต่โดยเสมอ กับกรมหมื่นสวัสดิวัดนวิศิษฎ์ ซึ่งเป็นบุตร และเจ้าพระยาภาสกรวงษ์ พระองค์เจ้ากิติยกาภวราชมหิลา ซึ่งเป็นเจ้าของกระทรวง แลเจ้าของกรมนี้เพื่อจะหาทำ แดการขึ้นแทนมิใช่เป็นการประชุมใหญ่ การที่จะหาหาบุคคลคือว่า การโรงเรียนจะควรตั้งรูปลงอย่างใดให้เป็น การมั่นคง แลแพร่หลายต่อไปภายหลัง การในเมืองไทยก็ย่อมรู้ด้วยตัวเรา ผู้ประเทศอื่นเขาไม่ได้ เพราะเราจัดภายหลังเขามาก แลแก่เมืองขึ้นซึ่งเห็นว่าได้จัดการบ้านเมืองมาในเวลา เท่า ๆ กับเมืองเราขึ้นเกิดคิดกันมาก แต่เพราะที่ประเทศเกิดกัน ด้วยการเล่าเรียนของขึ้นก่อนมา จากจีน ซึ่งมีวิชาการข้างเป็นอย่างสูงมาแล้ว แลคนขึ้นก็มีพยานมากด้วย การที่เมืองเรา ลาดหลังเขาอยู่ดังนี้ ก็เพราะเหตุที่ขาดแต่มีความรู้ไม่ได้ ถ้ามีความรู้ก็มีความพยายามทำการ งานโดยชอบ ถ้ารวมใจความก็ถือ หาบุตรไม่โดยชอบแลการเล่าเรียนเมื่อซอคำสำคัญอยู่ที่จะจัดให้แล้วเร็ว ไม่ได้ ทองตั้ง 10 ปี 20 ปี จึงจะได ถ้าไม่รีบก็ถึงบุตรกลางใจใจมันคงเป็นเหตุฐานใดแล้ว อีกเขตนเรณีย์ 1 ก็ไม่ขอ เป็นที่ช่วยการเวลานี้ ความต้องการของราชการในภายหลังคงให้

ผู้ว่าไว้ในราชการจริงได้ การเอาเรื่องที่จะตั้งได้เป็นรูปขึ้นเห็นตามที่มีการยื่นคำร้องได้เร็วขึ้น
 ไว้ก็ตีพิมพ์มาแล้ว และเอาเป็นหลักฐานสำหรับจัดทั่วไปในพระราชอาณาเขตไม่ได้ ครั้นต่อมา
 เจ้าพนักงานก็ทำไปตามแบบที่กรมขึ้นคำร้องตั้งไว้แล้ว แต่เป็นทวยเข้าใจผิดไปทำตามแบบไม่ได้
 ฤาเพื่อจะลองตัวเอง ก็หาตกแต่งโรงเรียนให้โตมาก ๆ เช่น ลงน้ำเบอหนังสือราชการซึ่งมี
 ผู้นิยมกับกราวหนึ่งว่า ออฟฟิศใหญ่เข้าเบอหนังสือมากก็ถือว่า เป็นเกียรติยศแก่ออฟฟิศนั้น ฉะนั้น
 โรงเรียนที่เมื่อยุคนี้ก็เป็นแต่จำนวน ไม่มีความจริงอยู่ในนั้น แลการที่กรมศึกษาธิการจัดกอง
 ขนนี้ก็เป็นแต่ตีเท่าที่เข้ามาแตกก่อนแล้ว ไม่ตั้งขึ้นไม่ได้อีก เหมือนหนังสือกระทรวงซึ่งมันขึ้นโค
 จนเต็มกระทรวงแล้ว ก็ไม่ออกงานขึ้นไม่ได้อีก การที่ก็จะจัดต่อไปก็ อยากจะให้เหมือนไม้ที่ลงกิน
 ไม้ของกรมแพร่หลายออกไปโดยงาแตกก่อน การเอาเรื่องที่จะจัดขึ้นใหม่แปลกที่คนจะเถียงว่า
 ไม่ได้ไม่ได้นั้น ก็ตามหากรมราชวิทยาลัย ซึ่งปรากฏว่ากรมหนึ่งวิชาญาณได้ทรงจัดการโดยความ
 เอื้อ เพื่อเติมกำลัง คือได้เพราะกรมหนึ่งวิชาญาณ ครั้นเจ้าพระยาภาสกรจะมีส่วนช่วยในการ
 ที่ได้อุดหนุนบ้างก็ควรที่จะว่าเป็นผู้จัดไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงเห็นเป็นตัวอย่างอันดีที่ได้ทรงจัดได้
 เกี่ยวกับของควาการพระพุทธศาสนา การเอาเรื่องที่จะจัดไปทางอื่นไม่ได้เกี่ยวกับการวัดด้วยนั้น
 ไม่ได้ เพราะใช้แต่จะตั้งสอนแต่อักษรวิธี ต้องตั้งสอนถึงการศาสนาด้วย ข้อนี้เป็นความปรารถนา
 อันใหญ่ยิ่ง เพราะโดยยุคกันโดยไม่ได้ตีความกันมา ก็มาสองกันว่า กรมไทยไม่รู้จักศึกษาโดยมาก
 ได้ตรวจสอบแลกรมขึ้นคำร้องได้ตรวจสอบตามหัวเมือง เห็นเรื่องทราบมากดูเป็นกบไทยไม่มี
 ศาสนา จึงทำให้คนเสื่อมวันไปหมด การที่จะจัดนี้อยากจะให้เกี่ยวกับศาสนาด้วย จึงขอพูดว่า
 จะจัดอย่างไรจึงจะกั้นนั้นแต่แพร่หลายออกไปได้จุดไหนที่อันมีรากเจิ่งงานนอกงานแต่ไหนก็
 มีใจไม่กระทรวง ตามความเห็นที่กรมหนึ่งวิชาญาณแลกรมขึ้นคำร้องสแดงมาไว้ร่วมกัน ควรจัดให้
 เป็นรูปได้ แต่การที่จะจัดต่อไปนี้ เจ้าของกรมศึกษาธิการต้องเป็นตัวสำคัญ ต้องเอาผิดเอาชอบ
 ให้แรงกว่าที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้ แล้วไปรุดเกล้า ให้กรมหนึ่งเสมอความเห็นของกรมขึ้นคำร้อง
 แลความเห็นกรมหนึ่งวิชาญาณตลอดแล้ว มีพระราชดำรัสว่า การที่จะสร้างโรงเรียนในวัดนั้น
 ลงหาเงินส่วนเสียไรได้เอ เพราะตามที่ได้เห็นมาในเรื่องมีผู้เสียไรทำการศึกษาต่าง ๆ นั้น ก็
 เสียไรกันไกลเสมอ เช่น วัดสังเวช เป็นต้น แต่มาราคาเจ้าเมืองสรรพเหตุผู้เสียไรทำได้
 ทั้งหลัง จึงรับชมจริงตามความเห็นกรมหนึ่งวิชาญาณที่รับสั่งว่า การสร้างโรงเรียน
 ไม่ควร เบื้องเงินทอง แล้วมีพระราชดำรัสตามเจ้าพระยาภาสกร และพระองค์เจ้ากิติยากร

พระองค์เจ้ากิติยากรกรมวังกรมทูตว่า กิจจะจัดโรงเรียนเป็นสามชั้น คือเป็นโรงเรียนหลวง เงินเดือนครูเอาเงินยี่หมื่นบาท เป็นของหลวงอย่างหนึ่ง ในแต่เงินยี่หมื่นบาทนี้ถ้าความนักเรียนเข้ามาเรียนทุกวัน เพื่อให้เป็นค่าจ้างครู ฤ็หมื่นบาทอย่างหนึ่ง ในสองอย่างนี้จะมามีผู้ตรวจราคาเสมอ อีกอย่างหนึ่งเป็นไปรเวตแต่ กรมศึกษาธิการไม่เกี่ยวของแต่ไม่ควรมีผู้ตรวจ และส่งนักเรียนเขาเข้าได้

มีพระราชดำรัสถามว่า โรงเรียนที่ให้แต่เงินอุดหนุนนั้น เอาอะไรเป็นที่ตั้ง

พระองค์เจ้ากิติยากรกรมวังกรมทูตว่า คือโรงเรียนที่หาของลงแผ่นดิน

มีพระราชดำรัสถามว่า มีความมุ่งหมายอย่างไรทางความเห็นที่ว่ามานั้น

พระองค์เจ้ากิติยากรกรมวังกรมทูตว่า มีความมุ่งหมายเพื่อจะให้การศึกษาเล่าเรียนลงรอยเป็นวิธีเดียวกัน แลจัดวิธีให้นักเรียนเรียนไล่เร้วที่สุด ก็ต้องมีครูที่ดี แต่ในชั้นแรกนี้ครูไม่มีพอ จึงให้มีคนสเปกแทนไปตรวจเพื่อจะแนะนำด้วย

กรมหมื่นวรวิกรมธวัชตั้งว่า ขบประมาณรายจ่ายโรงเรียนสอนอาจารย์ถึงเดือนละ 40 ชั่ง นั้น เห็นว่าถ้าเอาเกณฑ์ภาษาไทยแล้วไม่ครบตั้งงบประมาณ

มีพระราชดำรัสถามว่า โรงเรียนสอนอาจารย์นั้นเป็นแล้วฤ็

พระองค์เจ้ากิติยากรกรมวังกรมทูตว่า มีอยู่เป็นสองแผนก คือสอนทั้งภาษาไทยแลภาษาอังกฤษ

มีพระราชดำรัสว่าขอไปดูภาษาแต่หัวขอเสียก่อนว่า จะจัดอย่างไร จึงจะมีศึกษาสถานใดหัวพระราชอาณาเขต ความเห็นที่ไม่งงรอยกันก็ไม่มากนัก

กรมหมื่นดำรงว่า กรมหมื่นดำรงไม่เห็นด้วยกับความเห็นกรมศึกษาที่นับเอาวัดเป็นโรงเรียนเฉลยศักดิ์ แลตามหัวเมืองจะแบ่งเป็น 6 มณฑล การเล่าเรียนในหัวเมืองให้อยู่ในข้าหลวง ผู้ว่าราชการเมือง แลกำนันผู้ใหญ่บ้าน ให้จัดให้เล่าเรียนตามแบบหลวงเห็น

มีพระราชดำรัสว่า ที่ตั้งใจจะไปดูภาษานั้นมีสองแง่ คือหัวขอที่ว่าจะให้ความรู้โดยตรงไปหัวพระราชอาณาเขตในหัวเห็น จะจัดควรวินิจฉัยบ้างได้ กับตามความเห็นของกรมศึกษาที่จะจัดให้แพร่หลายไปหัวพระราชอาณาเขตใน 2 ปีนี้ได้ฤ็ไม่ แลว่าไม่รบกเกล้าฯ ให้กรมหมื่นดำรงอ่าน

ความเห็นกรมศึกษาธิการว่า 2 วิทยาลัยจัดการเล่าเรียนในหัวเมืองตลอดแล้ว มีพระราชดำรัสว่า ตามความเห็นนี้เป็นการศึกษาที่ยังทำตลอดไม่ได้ ขอให้คิดทดลองว่า การขึ้นต้นจะทำอย่างไรก่อน หากกรมศึกษาธิการมีความมุ่งหมายที่ตรงกันข้ามอยู่บ้าง

พระองค์เจ้ากิติยากรกรรมาธิบดีกับพูดว่า ไม่มี เพราะที่กรมศึกษาจัดอยู่บัดนี้ก็จัดทั่วทุกทั้งนั้นเป็นการเขารอบกันอยู่แล้ว

มีพระราชดำรัสว่า การที่จะจัดต่อไปอยากให้เป็นดังนี้ คือบรรดาการเล่าเรียนของวัดที่จะจัดอย่างไหน ขอมให้กรมมหานิติวิทยาศาสตร์จัดให้สำเร็จตลอดไปตามความเห็น แลยอมให้มีอำนาจบังคับวัดที่จัดการเล่าเรียนขึ้นนั้นใ้กรมวัดตลอดพระราชอาณาเขตทั้งนี้ กรมมหานิติวิทยาศาสตร์จะทรงรับจัดได้หรือไม่

กรมมหานิติวิทยาศาสตร์ถวายพระพรว่า วัดเป็นที่เล่าเรียนอยู่แล้ว แต่เกี่ยวกับแลคมิชิสเตอร์ขึ้นต้องบังคับได้ การที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ตามวัดแล้ว แต่มีกรมศึกษาเข้ามาจัดแยกโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม คือต้องการจะเป็นเจ้าหมู่แต่บังคับการเองไม่ได้ การมีปฏิสัมพันธ์พระสงฆ์ทั้งนั้น เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่า หัวข้อที่คิดจะจัดให้ตลอดพระราชอาณาเขตรนั้น ต้องให้พระสงฆ์บังคับการเอง จึงจะทำได้ ถ้ากรมศึกษาจัดแจงอยู่ดังนี้แล้ว อีกชั่วอายุหนึ่งก็ไม่ตลอดได้

มีพระราชดำรัสถามว่า ถ้าจะจัดตามความเห็นกรมมหานิติวิทยาศาสตร์จะมีที่จัดอย่างไรบ้าง

กรมมหานิติวิทยาศาสตร์ถวายพระพรว่า การเล่าเรียนต้องเอาไศรยการขึ้น ๆ อย่างดีที่สุด คงถือว่าวัดเป็นที่เล่าเรียน การอื่น ๆ นั้นต้องเอาไศรยการเล่าเรียน ถ้ามีอำนาจบังคับการได้แล้วก็รับจัดได้ วิชาอย่างตามความเห็นกรมมหานิติวิทยาศาสตร์นั้น ก็รับจัดให้สอนกันได้ สำคัญที่การแต่งตำรา เกรงจะหาคนแต่งโดยยศตัว แลหัวเมืองนั้นต้องเอากรมมหานิติวิทยาศาสตร์เป็นสหยาใหญ่

กรมมหานิติวิทยาศาสตร์ว่า ขึ้นการเล่าเรียนตามหัวเมือง ถ้ากรมมหานิติวิทยาศาสตร์จัดการในส่วนพระสงฆ์แล้ว กรมมหานิติวิทยาศาสตร์รับจะจัดการส่วนฆราวาสให้สำเร็จได้

มีพระราชดำรัสว่า มีเหตุอย่างใดบ้างที่จะทำให้มีผู้เสียปฏิวิไลชกาเสื่อมทรามลงในการศึกษาเล่าเรียนให้กรมมหานิติวิทยาศาสตร์จัดนี้

กรมหมื่นวชิรญาณถวายพระพรว่า กรมหมื่นคำรงว่า ถ้าไม่เข้ายุคคนแล้วไม่มีที่เสีย
คือตั้งพระสงฆ์เป็นเกณฑ์ขึ้นกองหนึ่ง ตามแต่จะทรงเลือกสำหรับให้จัดการพระพุทธศาสนา
ถ้าหาไทรบุคคลเกรงจะไปตลอด ถ้าเป็นเกณฑ์ครั้งถึงเวลาจะจริงอย่างใดก็มีตัวแทนกันได้

กรมหมื่นคำรงว่าในการเลือกคนจัดการในที่นี้จะสำเร็จได้ แต่เกณฑ์ให้ไปศึกษา
กันจัดไป แต่ไม่ต้องลงความคิดในเรื่องจัดคน ถ้าแต่เพื่อการศึกษาแล้ว ให้เกณฑ์นั้นบังคับได้
และการที่ตั้งเกณฑ์นี้ก็เพื่อจะให้ไปศึกษากันจัดการเล่าเรียนทั่วไปทุกระชากรม เห็นว่าการต่อไป
นั้นก็คงเดินไปเอง แต่เกรงจะติดเสียด้วยจะหาเกณฑ์ไม่ได้

มีพระราชดำรัสถามว่า เกณฑ์นั้นจะเลือกเอาแต่พระสงฆ์ล้วนๆ

กรมหมื่นวชิรญาณถวายพระพรว่า ต้องมีภิกษุด้วย

มีพระราชดำรัสว่า ภิกษุนี้ให้เป็นผู้ช่วยก็ควรหยุด แต่การที่จะจัดนั้นพระสงฆ์ต้องจัด

กรมหมื่นวชิรญาณถวายพระพรถามว่า การศึกษาในที่นี้ต้องพระราชประสงค์ให้ที่ใด
เป็นแต่ให้ฝึกคนใดก็ศึกษาอยู่เสมอ

มีพระราชดำรัสว่า ต้องให้เป็นที่ตามลำคัม ถ้าจัดในที่ที่เดียวโลกก็จัด แต่อาจจะคง
รวมกันอยู่แต่ไม่ควร การที่จะจัดในที่สองเป็นสองอย่าง คือการเล่าเรียนของวัดให้กรมหมื่น
วชิรญาณในเกณฑ์ ทรงจัด การนอกวัดให้กรมศึกษาจัด แต่ให้เขากันได้ทั้งสองฝ่าย การ
เบิกเงินให้รวมอยู่ในกรมศึกษา

กรมหมื่นวชิรญาณเห็นว่า วิชาอย่างใดที่แพร่หลายซึ่งในโรงเรียนวัดสอนได้แล้ว ควร
ปล่อยให้โรงเรียนวัดสอน วิชาที่โรงเรียนวัดยังสอนไม่ได้ เช่น ภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษ
ที่ยังไม่แพร่หลาย ควรให้กรมศึกษาจัดขึ้นสอนสัก 5 โรงเรียน 6 โรงเรียน พอเป็นตัวอย่างที่โรงเรียนวัด
จะได้ดำเนินการตาม วิชาสิ่งใดที่แพร่หลายแล้วก็ส่งให้โรงเรียนวัดสอนต่อไป

เจ้าพระยาภาสเห็นควรมีโรงเรียนเป็นสามชั้น วิชาเบื้องต้นให้สอนที่วัด เมื่อ
เด็กเรียนได้แล้วจะพาเข้าโรงเรียนชั้นกลางต่อไปได้

มีพระราชดำรัสว่า ถ้าตั้งแผนกกุฎราชวิทยาลัยมีเขาเป็นโรงเรียนชั้นต่ำๆ

เจ้าพระยาภาสกราบบังคมทูลว่า ต้องยกเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัย

กรมหมื่นวชิรญาณรับสั่งว่า โรงเรียนทั่วทั้งนั้นจะจัดว่าทั่วโลกเป็นโรงเรียนชั้นใดไม่ได้ จะจัดแยกได้แค่ชั้นเด็กเรียน การตั้งสอนอยู่บัดนี้ก็สอนอยู่แถวตลอด แต่ยังไม่ได้จัดการบำรุง ฤทธิวิไมตรี ที่คอยตั้งขึ้นแล้วนั้นก็เพราะมีตำราเรียน แลจัดการสอบไล่ แลจะให้ที่ที่เด็กอยู่ยังไม่ได้ การที่กรมศึกษาตลอดวัยให้เงินบำรุงเพื่อจะเข้าไปจุฬาลงกรณ์ ถ้าจะจัดเช่นนี้ในตลอด พระราชอาณาเขต คงไม่มีเงินพอ จำต้องหาไทรยแต่การแต่งตำราเรียนให้ก็ แลต้องมีอำนาจ ที่จะตรวจตราเด็กซึ่งอยู่ในสำนักพระสงฆ์นั้น ๆ ว่าได้รับความสั่งสอนโดยสมควรฤาไม่

กรมหมื่นคำรงว่า บัดนี้โรงเรียนในหัวเมืองนั้น ขอให้กรมหมื่นวชิรญาณรับจัดในส่วน พระสงฆ์ ก็ขอให้ทรงแต่งตำราเรียนสองเล่มนั้น ส่วนฆราวาสกรมหมื่นคำรงจะรับจัดให้ตลอด ส่วนวิชาชั้นสูงนั้น ขอให้กรมศึกษาจัดจัดให้เป็นรูปขึ้น การต่อไปให้การเดินไปเอง เพราะที่จะ คิดล่วงหน้าว่าจะจัดอย่างไรตลอดไปนั้นเป็นอันไม่ได้ แลการที่จะจัดเขตที่ ถ้าโปรดเกล้าฯ ให้ กรมหมื่นวชิรญาณมีอำนาจทรงจัดตลอดไปโดยไม่ต้องมีเกล้าฯ เมื่อจะคิดจัดอย่างไรบ้างฤาไม่

มีพระราชดำรัสว่า ถัดนั้นจะออกประกาศเสียเป็นความขึ้น ๆ ว่า โปรดให้ กรมหมื่นวชิรญาณทรงจัดการโรงเรียนตามวัดในหัวเมืองในพระราชอาณาเขต ซึ่งควรที่จะจัดได้ ตลอดไปทุกวัด ให้พระสงฆ์แลเจ้าอธิการในวัดนั้น ๆ พึงบังคับบัญชาในการที่กรมหมื่นวชิรญาณจะ ทรงบังคับให้ส่งสมณกุศมูลครูใหญ่วิชาตามสมควรที่จะจัดได้ ส่วนในกรุงนี้เมื่อถึงไวกอน เพราะการที่กรมศึกษาจัดมาเป็นสามชั้นนั้น ชั้นกลางแลชั้นสูงคงไม่มีโรงเรียนในเวลา นี้ให้จัดแต่ชั้นต่ำขึ้นก่อน เมื่อไม่มีตำราจะสอนแล้ว ตำราชั้นกลางก็คงจะเกิดขึ้นเอง แลที่ที่เคย ได้เงินบำรุงอยู่แล้วจะควรเลิกถอนฤาไม่

กรมหมื่นคำรงกราบบังคมทูลว่า ส่วนหัวเมืองนั้นกรมหมื่นคำรงรับจะปลดเปลื้องได้ คือเงินที่เคยจ่ายอยู่เท่าไรจะขอพระราชทานไว้จัดโรงเรียนหลวงขึ้นเมืองละโรงฤาไม่ถกก็ มณฑลละโรง สำหรับจะได้เป็นตัวอย่าง แลโรงเรียนหลวงนั้นจะเป็นพระสงฆ์ภาคฤทธิวิจัดการ ก็แล้วแต่จะเป็นไปในภายหลัง แลต้องขอให้ตั้งอยู่ในโลกที่ว่าการมณฑล เพื่อจะได้เก็บบุตรกรมการ เข้าเล่าเรียนไว้สำหรับใช้ราชการ การเรื่องนี้ได้พูดกับมหาหลวงเทศาภิบาลก็รับจัดได้

ทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วย และมีพระราชดำรัสว่าการเล่าเรียนในหัวเมืองนั้น ต้องถือว่าไม่มีอยู่ในกรมศึกษา ให้กรมหมื่นวชิรญาณเป็นรายงานตรงมาที่เดียว กรมศึกษาจัดแต่ ในกรุง ซึ่งจัดอันนี้ไม่แปลกนัก เพราะทางสำนักกรมศึกษานั้นว่าโรงเรียนในวัด ซึ่งเป็น

โรงเรียนนี้เท่า ๆ กรมศึกษาไม่ได้เกี่ยวกับด้วย ที่จัดโรงเรียนตามวัดหัวเมืองขึ้นตั้งนี้ เป็นประโยชน์เกิดขึ้นใหม่อีกส่วนหนึ่งไม่เกี่ยวกับกรมศึกษา

กรมหนึ่งคำรงหาว่า เงินนั้นจะให้ใครเบิกจ่าย

กรมหนึ่งวชิรญาณรับสั่งว่า ไม่อยากให้พระสงฆ์รับผิดชอบ เพราะเกรงว่าจะเกิดระวางผิดซึ่งไม่ถึงแก่ความผิดขึ้น

กรมหนึ่งคำรงว่า ถูกลงนั้นกระทรวงมหาดไทยรับเป็นผู้เบิกจ่าย แลการนี้จะไปจัดตั้งแต่ศก 118 เป็นต้นไป

กรมหนึ่งวชิรญาณเห็นว่า การจัดการให้สอนไปก่อน คือต้องรับตีพิมพ์แบบเรียนเร็วขึ้น ตำราเลขก็มีอยู่แล้วไม่ควรทิ้ง และโรงเรียนหลวงนั้นควรอยู่ในวัดเหมือนกัน เพื่อว่าโรงเรียนวัดสอนวิชาอย่างไรไม่ได้ จะไปไหนมาไหนเรียนตอนออกไปได้

กรมหนึ่งคำรงว่าคงไม่ทิ้งวัด เป็นแต่คงให้อยู่ใกล้ที่ว่าการมณฑลเท่านั้น

กรมหนึ่งวชิรญาณทรงเห็นว่า ตำราเรียนนั้นควรให้สำหรับโรงเรียนไม่ใช่สำหรับบุคคล

กรมหนึ่งคำรงเห็นควรให้เป็นบุคคลตามแต่พระสงฆ์ใดจะต้องการก็สมควรจ่ายให้ในชั้นแรกถึงจะเปลืองสักหน่อยก็ควรยอม เพื่อจะให้พระสงฆ์มารับไปส่งสอนศิษย์ให้มาก

มีพระราชดำรัสว่า ข้อความที่ปรากฏในชั้นนี้เป็นอันตกลง โดยใจความว่า ในการศึกษาส่วนวัดหัวเมือง ทรงมอบให้กรมหนึ่งวชิรญาณจัดการควบคุมความดูแลของกรมหนึ่งคำรง แลข้าหลวงเทศาภิบาลทุก ๆ มณฑลในการที่จะเบิกจ่ายเงินฤๅตำราเรียนเป็นหน้าที่กระทรวงมหาดไทยเบิกจ่ายเสร็จ การสอบไล่หนังสืออยู่ในหน้าที่กรมหนึ่งวชิรญาณกับกระทรวงมหาดไทยคือมณฑลต่าง ๆ ไม่มีอะไรเกี่ยวกับกรมศึกษาธิการเป็นชาติตอน ในการโรงเรียนหัวเมืองที่ได้เงินบำรุงอยู่นั้นเป็นอันยกเลิกตั้งแต่ศก 118 ไป การที่จัดเช่นนี้แปลตามรูปของสคิมกรมศึกษาว่า โรงเรียน ก ข น โย กรมศึกษาไม่ได้ก็จัดการอะไรเลย นอกจากที่จะมีชื่ออยู่ในสคิมนั้นอย่างเดิมา เพราะฉะนั้นจึงไม่มีเหตุอะไรที่จะคิดเห็นว่า การที่คิดจัดนี้เกี่ยวกับกรมศึกษาเลย เป็นประโยชน์เกิดขึ้นใหม่อันหนึ่ง แลฝ่ายการศึกษา ซึ่งกรมศึกษาจัดไว้ว่า เหตุไฉนจากชั้นนี้ใช้มา กรมศึกษาจะจัดการอย่างไรในศก 118 ต้องคิดความถึคิดว่าจะทำเป็นอย่างไร สำหรับจะ

ไปศึกษาในศก 118 เพราะเหตุว่าความดีมีที่มานี้จะทำได้ให้สำเร็จหมด ต้องไม่ต่ำกว่า 20 ปี ต้องดีดองสำหรับแก่จะจักในปีใด

แล้วมีพระราชดำริว่า เรื่องแต่งตำราเรียนนั้นจะว่าอะไร

กรมหมื่นวิสุทธิวงศาจารย์พระพรหม การแต่งตำราเรียนนั้นลำบาก เพราะต้องการอยู่ทุกชั้น ค่ายผู้ใดเรียนหนังสือแล้วไม่มีตำราอะไรจะเรียนต่อไป กรมหมื่นวิสุทธิวงศาจารย์ได้เรียงค่างไว้มาก แต่ไม่ทราบว่าจะแต่งตำราวิชาใดก่อน ต้องขอใ้ผู้ใหญ่ว่าจะต้องแต่งตำราวิชาใดก่อน

กรมหมื่นดำรงขอให้แต่งตำราซึ่งว่าด้วยการเลี้ยงชีพก่อนเป็นตกลง

เสด็จขึ้นเวลาบ่าย 1 กับ 25 นาที เป็นเลิกการชุมนุม

ประวัติผู้เขียน

นายจิระศักดิ์ กักก็๋สิริธรรม เกิดเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 ที่จังหวัดขอนแก่น สำเร็จปริญญาการศึกษามัธยมศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อปีการศึกษา 2523 ปัจจุบันรับราชการที่โรงเรียนวัดราชชนิต กรุงเทพมหานคร

ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2525

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย